

Kőrösi Zoltán

Orrocskák

(nagy-budapesti-szerelmes-regény)

TARTALOM

Észak

*avagy az első rész, arról, hogy minek
az olyasmiben hinni, ami mindenütt ott van.*

Kelet

*avagy a második rész:
arról, hogy nem tervez semmit, aki Istent látja.*

Dél,

*avagy a harmadik rész,
arról, hogy fényes bogarak a szavak.*

Nyugat,

*avagy a negyedik rész, arról,
hogy nincsen más győztes a teremtésben, csak.*

Észak

*avagy az első rész,
arról, hogy minek az olyasmiben hinni,
ami mindenütt ott van.*

1. (Apex nasi, azaz a Gellérthegyről minden város olyan, mint egy hangyaboly - mit se tudni afelől, hogy kinek mit hoz a jövő - moccanatlan meleg - mit rejt a föld mélye - arkangyaltoll-suhogás - miért ragyog aranysárgán a tulipán - ami volt, az van, ami van, az volt.)

Forró és moccanatlan levegő nehezedett a városra, mintha egymáshoz préselt üveglapok súlya nyomná össze a házakat. A hegyoldali sétautakon a gyöngykavicsok apró, szabálytalan gömbjei szétszórták a fényt, a friss lábnyomok felett halovány párafelhőcskék lebegtek, aztán eltűntek, felszívódtak, mintha soha nem is lettek volna.

A tompa morajlásból néha kivált egy-egy autóduda, egy-egy felbőgő motor hangja, mint ahogyan a forróságtól bizonytalan körvonalúvá olvadt háztetők fölött feltűnt valami gőzbodor, füstpamacs, aztán eltűntek, felszívódtak nyomtalanul, akárha soha nem is lettek volna.

A repedezett deszkájú padocska előtt is úgy szikrázott a fény, hogy nem volt más, csak csillogás, csak a moccanatlan meleg.

A repedezett deszkájú padon, ahol Bárány Ádám, a Kalandos, a Tudnivágyó, a Világra-Kíváncsi-Nagyorru Bárány Ádám, és Farkas Katalin, a Fekete-Fehér-Városlakó, a Semmit-Nem-Ígérő-Beteljesítő, Illatok-Illata-Farkas Katalin üldögélt.

Nem, nem is üldögéltek: Bárány Ádám hanyatt feküdt, végignyújtózott a padon, és fejét, a híresen Nagyorru Fejét a nő ölébe fektette.

- Nézd - suttogta a nő.

- Mit nézzek? - suttogta Bárány.

- Ezt nézd. Az ujjaimat.

És a kezét lassan húzta el Bárány arca előtt, és közben megbillegtetette az ujjait, mintha csak tétován intene valakinek.

- Ezt nézd.

Integtet valakinek, aki a bokrok mögött, a fák tövében, odalent, a hidak alatt, a házak között áll.

Áttetsző, kiszámíthatatlanul libegő függönyök.

Ugyan, miként lehetne egy városban huzat, ha nem is mozdul a levegő?

- Ezt nézd. Az ujjaimat.

És hirtelen megrezdülnek körös-körül a levelek, megrezdülnek a fák és a bokrok, mert tényleg meglódult a levegő, lám, az imént még üveglapok közé szorult a város, most pedig meghajolnak az ágak, sőt, mintha odalent ringatózni kezdene a híd is, fehér csat az ezüst hajfűrtben.

Az Erzsébet híd, ahol hajdan megállás nélkül csattogott át az omnibusz, messze kihajolt a kocsis a hídpénzes házikó mellett, aztán máris a készenlétben tartott harmadik lóra figyelt, hogy mikor kell bekötni a másik kettő mellé, leugrani, s menet közben eligazítani az állatokat, visszakapaszkodni a lépcsőre, szorítani a vasrudat, lógázni, hogy könnyedén fusson a kocsi a híd ívének tetejére. Az Erzsébet híd, ahol most hangtalan, fényes bogarak az autók, vadonat bőru hernyók a buszok.

Megjött a szél, és a város fölött az eddig makulátlan kékséget egyszeriben felhőfoslányok pettyezik, nocsak, nézi Bárány Ádám a bárányfelhőket, nocsak, néznek vissza a bárányfelhők Bárány Ádámra, a tudnivágyó, nagyorrú férfira, aki a Gellért-hegy oldalában, az Erzsébet híd fölött, a vízesés és szent Gellért püspök keresztet tartó karja fölött hanyatt fekszik egy repedezett deszkájú padon, és a fejét egy nő ölébe hajtja, felhők a házakra, férfi a nőre, álmos szemekkel nézi az arca előtt billegő ujjakat, bizony, az előbb csupán a forró remegés, most pedig a szél, a város, ahol gyökereket növesztve kapaszkodnak a házak a földbe, ahol összenőtt a föld, a téglák és a beton, de ide-oda hajladoznak a kémények és meg-meglibbennek a háztetők, a cserepek összetapadnak, mint az egymásra simított levelek, susognak a falak, szaladgálnak a bárányfelhők, kicsi sárkányok, egy-egy háztömb rajtuk a nehezék.

- Nézd az ujjaimat - suttogta a nő. - Vagy tudod mit, ne is nézzél semmit - és tenyerét most Bárány arcára simította, és ettől egyszeriben mélységes csend támadt, üvegbúra, ahol elhalt a zümmögés, halott metszetek tárlata, olyan csend, amit jól ismerünk, mint amikor a hegyek felől kékesszürke, puffadt felhők ereszkednek alá, félretolják, kilyuggatják azt az alacsonyan heverő füst- és felhőtakarót, ami fojtogatónan nehezedett a városra, s előbb csak szemerkélni kezd az eső, apró cseppekben, de sűrűn, mintha inkább valami permet volna, behatol a kabátgallérok alá, átszivárog az ajtók és az ablakok eresztékein, nyirkos hidegséggel szívódik a falakba, a ruhákba, a papírlapokba, aztán egy halk roppanás hallatszik, akárha egy roskatag fal maradványa dőlne le néhány utcával odébb, vagy egy korhadttörzsű fa fordulna ki a földből, s még az ágai sem hullanak szanaszét, csak megreccsennek a zuhanástól, halk roppanás, és a lélegzet visszafojtott várakozás, igen, éppen ilyen ez a csend, noha nem is esik az eső, hiszen rendületlenül süt a nap, felszívja a párát, szertefosztatja mind a bárányfelhőket is, egyetlen marad csupán, vagy az se, nézd, mi lehet, felhő aztán biztosan nem, hiszen micsoda lassan, méltóságteljesen csapkod a szárnyaival, úgy repül át a város fölött, egyenesen a városliget felől, ohó, Gábiel az, aki odahagyta megszokott helyét, felszállt harminchat méteres oszlopáról, lippitlik-lippitlik, a bronzba öntött kacagányos vezérek, a dicső magyar királyok feje fölül, útra kelt, az ajkán halovány mosoly, de a szeme behunyva ám, és hogy ez hogyan lehet?, talán a megérezés vezeti, titkos parancs, vagy az odafönt kergetőző illatok, repül Gábiel, a győzedelmes, ajjaj, angyalom, nem is szél ez már, hanem arkangyaltoll-suhogás.

És Gábiel előre nyújtott kezében aranyszínnel ragyog a kettős kereszt.

- Nézem - suttogta Bárány, és behunyta a szemét.

- Cscsssss... - suttogta a nő. - Ne is beszélj, ne mondj semmit. Hallgasd csak mi van itt, itt belül. Vagy ne is, ne hallgasd, ne fülelj, ne csinálj semmit. Hagyd, hogy a füled halljon helyetted, szorítsd ide az arcod, és hagyd, hogy a tested válaszoljon, hiszen úgyis okosabb nálad, a tested ismer téged, de te nem ismered őt.

- De hát mi ez? - próbált felülni Bárány. - Mi ez lüktetés?

Ám a nő puha ujjai, simító keze mozdulni sem engedték.

És akkor odalentről, a folyó felől hirtelen zeneszó hangzott fel, Az én szívem úgy ver, kiabálta egy férfihang, s rögtön el is csuklott panaszosan, Amikor rád gondolok, mindjárt szomorú vagyok...

- A Rudas fürdő vécéje - bólintott a nő, és a keze, a tenyere továbbra is Bárány arcára simult. - Hallod, a Rudas fürdő vécéje énekel...

Nézi a sok jó haver, ahogy az én szívem ver..., kiabálta a férfihang, hogy túlharsoghassa a dupla hangszórós kazettás magnetofonból üvöltő zenét, Nem élünk úgy mifelénk, ahogy megérdemelnénk..., laj-la-lala-lajla-lala-lalaalam, hazáám, hazáám, te mindenem, elvééész becsűüiletem.

- Tedd csak ide, a köldökömhöz a füled - mondta a nő. - Aki itt van belül, az is hallgatózik, csak éppen kifelé.

- Szép - sóhajtotta Bárány.

Bizony szép.

A mellei a budai hegyek, a bozontos öle a Margitsziget, egyik arca Buda, a másik arca Pest, a dunaparti házak csillogó fogak, egyik combja Kelet, másik combja Nyugat, előttem van Észak, hátam mögött Dél, felettem a Nap, soha le nem nyugszik, soha fel nem kél.

Arkangyaltollsuhogás.

Óvatosan lépkedj, az álmaimon jársz.

Nagy csapat galamb rebbent fel a Gellért püspök szobrát övező oszlopsor tetejéről, fehér-szürke villanások, köröztek a víz fölött, madarat formázó madárfelhő.

Robbanás, amit csak a madarak hallanak.

- Tudod, nem mindig volt ez így - hajolt a nő Bárány fölé, a haja a férfi arcát csiklandozta. - Nem mindig volt ez így, ez a Budapest. Hogy a házak gubancos gyökerekkel kapaszkodtak a földbe, és közöttük az ezüst szalag. De nem ám. Milyen volt a nagy árvíz, amikor Lágymányosnál szétterült a víz, zátonyok és zúgók nehezítették a folyást... Hiába készültek a pestiek, budaiak és óbudaiak a zajlásra, torlaszok keletkeztek az új átvágásokban, és január elejére a város környékét elöntötte a víz. Amikor pedig február végén megindult az olvadás, ráadásul esők is érkeztek, nem volt, ami megállíthatta volna a folyót, kiáradt a Vizivárosban, áttörte az ideiglenes gátat a Belvárosnál és a váci gátat a külső-Terézvárosban. A Csepel-szigetnél hatalmas torlasz keletkezett, a víz alulról elöntötte a Ferenc- és Józsefvárost, és amikor a kétfelől érkező ár összeért, éjjel tizenegy órakor ezerhuszonkilenc centiméterrel tetőzött Óbudán és Budán. Pesten fél méter és három méter között volt, víz borított el mindent, házak dőltek romba, mint az egymásra illesztett kockák, ha kiütik a legalsót. A legkülönösebb azonban az volt, hogy a jeges víz kimosta a házak alól a földet is, olyannyira, hogy a visszamaradt iszapban egyszeriben egymás mellé süppedtek az előkerült hajdani földrétegek, s velük mindaz, amit addig rejtegettek: kőbalták és obszidián nyílhegyek, az avar sírok díszai, fegyverek és kancsók, longobárd kardok, kifehéredett lókoponyák, kun, magyar, besenyő és szláv csontok, zsidó tekercestartók és német paizsok, török jatagánok és olasz parfümös üvegcsék. Csakhogy mindezen kincsek, ahogy előtűntek egymás alól, egymás fölül a földből, egyszeriben porrá omlottak, mert megérintette őket a sok-sok évszázadnyi idő és a sok-sok évszázadnyi levegő, volt és most már nincsen, és aki látta, legalább annyira nem hihette, mint aki csupán hallott róla, hol van, hol vannak, kérdezhetné bármelyikük, se itt, se ott, a szünni nem akaró esővel leszivárogtak újra a földbe, ahová tétettek és ahonnan vétetnek unos-untalan. Ahogyan már a felbukkanásukat is előre jelezte a különös illatuk, úgy az eltűnésük után napokkal, hetekkel később is varázslatos szagok lebegtek a sáros föld felett, mert Ádámka, ezek a porrá omlott fegyverek, csontok és kincsek most is ott vannak lent, Budapest földjében, és a bokrokban, a fákban, a falakban, ha valaki kételkedne, emelje csak fel a fejét, szimatoljon bele a házak közt keringélő illatokba, mindegy, hogy hol, az óbudai Amfiteátrumnál, a budai Vár alatt, az Oktogonon, bizonyosodjon meg róla, hogy Budapest a földkerekség legillatosabb városa, és ez nem lehet ám csak a folyó, nem lehet egyszerűen a

virágok, a fák szaga, Budapesten kiérzik a szélből a hajdani rómaiak, avarok, szlávok, törökök, zsidók, rácok, kunok, besenyők és olaszok, németek és magyarok testének fűszere, minden, amit kívül és bévül hordoztak magukkal, amit elvittek a föld alá, s ami a szerteporlalt csontjaikból keletkezett... Csoda-e, hogy ezt a sok illatot nem tudta eltörölni még két világháború sem? Nem csoda, bizony nem csoda, ezeket az illatokat nem tudta és nem tudhatja elfűjni semmi szél, nem moshatja el semmiféle víz, látod, Ádámka, hát ezért, hogy Budapest a világ legszebb illatú városa, s ezért vagyunk mi itt, ebben az illatrengőben.

És ha azt kérdezik tőled, micsoda város ez? Igaz, hogy a pusztulás vár ránk? Feleld azt, nem igaz. Mert a pusztulás már itt van velünk és itt is marad. De ahogy aki megszabadul az élettől, az megszabadul a haláltól való félelemtől is, éppen úgy, mint ahogyan aki benne él a pusztulásban, annak nincsen félnivalója az elmúlástól.

- Tudom, felelte Bárány. - Budapest egy hanyatt fekvő nő, titkos párakat lehelnek a pórusai, és úgy hívják, Farkas Katalin.

- Marha vagy, Ádámka, kedves marha vagy.

És Illatok-Illata Farkas Katalin felemelte a tenyerét a Világra-Kíváncsi Bárány Ádám szeméről, a gellért-hegyi repedezett deszkájú padon ülő férfi és nő egymásra mosolyogtak,

következhét a csók,

a szerelmes pecsét,

a boldog cuppanás,

csak hogy odalentről, a budai rakpartról szokatlan zaj, mi is ez?, patkócsattogás hallatszott, klipp-klapp-klipp-klopp, mit keresnek itt lovak?, aztán meg fékek nyikorgása, mert egy könnyű, gumikerekű kis lovaskocsi hajtott végig a folyó mellett, két serény lovacska, hátul a halomba szórt lucerna és a bakon a kocsis, tömzsi, bajszos, fekete ember, az a fajta, aki soha nem tud úgy megborotválkozni, hogy máris ne sötétlene az állán a borosta, a haja mint a drót, hirtelenjében fékeznie kellett, mert az útszélről egy lófarokba fogott, fekete hajú, barna bőrű nő ugrott a lovak elé.

- Akarsz-e eljönni velem, te lovaskapitány? - kiáltotta kedvesen.

- Az anyádba! - kiabálta vissza a kocsis. - Nem látod, hogy dolgom van? Nem érek rá ilyen repedszarkúakra, takarodj a kocsi elől!

- Repedt ám a te anyád! - sikította vissza sértetten a nő, és a nagy, füles táskájával dühében a közelebb álló ló orrára ütött, mire az meghökölve a másiknak hátrált, s a két rémült állat a rakparti korlátnak rántotta a kocsit, és a lucernaboglya teteje a korlát túloldalára, a kövekre omlott, zöld kígyók a parti köveken.

- Hű, te bűdös kurva! - ordította a kocsis, és leugrott a bakról, a gyeplőt a lovak közé dobta. - Mit képzelsz te magadról, te cafat!

Csak hogy mire a nőhöz ért, az egy fekete rudacskát kapott elő a karján himbálózó táskából, és se szó se beszéd, gázt fecskendezett a kocsis szemébe, majd habozás nélkül futásnak eredt.

- Jaj, jajj, megvakulok, segítség, megvakulok! - ordította a férfi. - Ezért megöllek, te rohadt bűdös kurva! - kapkodott vakon nő felé, pontosabban oda, ahol még az imént a nő állt, persze hiába, mert az már futásnak eredt, csattogott a papucs a Batthyány tér felé, klipp-klapp-klipp-klopp.

- Maradjatok már! - üvöltött a férfi a dudálva, villogva fékező autókra. - Nyughassatok, dögök! - és a könnyeit törölgetve visszakapaszkodott a bakra. - Gyerünk! - csapott a gyeplővéggel a lovak farára. - Gyerünk! Úgyis elkapom ezt a rohadékot!

Csattogva indult a lucernás kocsi a menekülő nő után, fújtattak a lovak, szóródtak végig az aszfaltra a lucernakígyók, de legalább megindult már a forgalom, ha a lovak gyorsabban szaladnak, gyorsabban szaladhatnak mögöttük az autók is, ha gyorsabban szaladnak az autók, gyorsabban él a város is, van aki többet él, van aki többet lát, de a mozgás jobb, mint a mozdulatlanság, nem igaz?

- Láttad ezt, Ádámka drága? Látod, Budapest a szerelem városa...

- Tudom én azt - bólintott Bárány. - Tudom.

És az autók morajlása és a parti köveknek ütődő hullámok csobogása összeolvadt, és ebből a tompa zúgásból néha kivált egy-egy autóduda, vagy egy-egy felbőgő motor hangja, mint ahogy a forróságtól bizonytalan körvonalúvá olvadt háztetők fölött feltűnt valami gőzbodor, füstpamacs, aztán eltűntek, felszívódtak nyomtalanul, mintha soha nem is lettek volna.

Összepöndörödő levelek.

- Gyere - mondta Farkas Katalin. - Gyere, hajts ide a vállamra a fejed, a tenyered meg simítsd a hasamra. Oda, ahol már gömbölyödik. Hunyd be a szemed.

Volt egyszer, valamikor hajdanában, régmúlt messzi időkben egy ember. Egy ember, akinek mindene megvolt, amit szem-száj kívánhat, csak éppen aludni nem tudott. Mikor az éj leszállt, az egész világ elszenderedett, a madarak elhallgattak, szárnyuk alá dugták fejüket, és elpihentek fészükben, az állatok behúzódtak odvaikba és barlangjaikba, elheverték és elszundítottak, az emberek becsukták boltjaikat és műhelyeiket, hazamentek földjeikről, az úton járók betértek a fogadókba, még a hontalan csavargók is szállást kerestek maguknak, s előbb-utóbb mindenkinek szemét lefogta puha kezével az álom, csak ez a szegény ember bolyongott álmatlanul, mert hiába hajtotta volna fejét bársony- és selyempárnákra, csak nem jött az álom a szemére. Ezért inkább föl-le kóborolt, néha pedig álruhába öltözött, és sétált hajnalig is, benézett az ablakokon, és csendes, sóvárgó irigységgel figyelte a város lakóit, akik édes, mély öntudatlanságban heverték az ágyukban.

S vigyázott, hogy föl ne keltse őket, mert legalább a mások álmában akart gyönyörködni.

Mert álmodni, tudod, Ádámka, álmodni a legszebb mind között.

Egyszer, ahogy ez az ember a város utcáin bolyongott, a nagy csendességben zümmögő zene ütötte meg a fülét. Mintha lantot pengettek volna, és valaki halkán, nagyon halkán énekelt volna hozzá. Magas falhoz ért, fa emelte lombját a fal fölé, és a zene innét hangzott, szinte olvadozni érezte tőle a szívét, s egész testét oly módon lankadozni, mintha a legédesebb álom kezdené környékezni. Ügyes ember volt, fölkúszott a fa törzsén, elbújt a lombban és belesett a fal mögé. Kertet látott, tele virággal; éppen kelt a hold, elöntötte ezüst fényével a kertet, és mintha minden ezüstből lett volna, a virágok fehér kelyhe, az utakon a kavicsok, a bokrokon a levelek, még a pázsit is, csak a tulipánok ragyogtak sárgán, mint az arany. A kert közepén pedig volt egy kis lugas, a lugasban pad volt, s a padon egy lány ült, valami lantot pengetett, s a lant pengését zümmögő énekléssel kísérte. Gyönyörű szép lány volt, a férfinak úgy tetszett, szebbet még nem is látott életében; erősen meg kellett kapaszkodnia egy ágban, mert szédült attól, amit látott és hallott. De ahogy megkapaszkodott, megrezdült a fa lombja. A lány fölfigyelt, letette a lantot, nyugtalanul jobbra-balra tekintett, aztán föllállt, besietett a házba. A férfi egy ideig várt fent a lomb közt, hogy hátha visszatér a lány; de mert hiába várt, egy idő

múlva lekúszott a fáról, hazament, s le se hunyta a szemét, oly türelmetlenül várta, hogy megvirradjon.

Apró, kicsi füstpamacsok a háztetők fölött.

Lebegnek, gomolyognak, mint a kimondásra váró szavak.

- Gyere, Ádámka, hajtsd ide a vállamra a fejed, simítsd a hasamra a tenyered.

Érezd, ahogy növekszik benne az élet. Pillanatról-pillanatra, percről-perce, óráról-óra. Érezd, hogy egyik nap olyan, mint a másik.

Mert ami lesz, az már megtörtént, és ami megtörtént, az sohasem változik. És ami volt, az van is, és ami van, az volt.

Nem ketyeg az óra, nem pereg a homok, a folyón hangtalanul siklanak a hullámok, eltűnnek, és már jönnek is vissza.

Másnap, amikor a lanttal éneklő lány megszökött a szerelem elől, hogy megőrizhesse a saját szerelmét, az az aludni-nem-tudó ember szörnyű haragra gerjedt, s rettenetes szenvedésében bosszút esküdött a város minden leánya ellen. Ahogy leszállt az est, fegyverek csörögtek, vasak csattogtak, fáklyák lobogtak. Félelem szállt a városra.

De akkor egy lány lépett az bosszúálló elé, hogy első legyen a pusztulásban.

S amikor szolgák jöttek, lángot hoztak, térdet hajtottak az ember előtt, s meggyújtották a széke mellett jobbról és balról a két kristálykelyhű lámpát, az a lány fogott egy párnát, s úgy helyezte el az ember széke és a terem sarka közt, hogy középpütt legyen, és mesélni kezdett.

És az az ember, ahogy a mesét hallgatta, úgy érezte, hogy a szíve mind jobban megkönnyebbedik, és a lelke mind porhanyóbbá válik, és mintha már az álom magvai is kezdenének csírázni benne.

Így volt másnap, és így volt harmadnap, estéről estére, éjszakáról éjszakára. A lány mondta egyik mesét a másik után, úgy, amint itt következnek.

Mert, mondta, ami lesz, az már úgyis megtörtént.

Ami megtörtént, mondta, az soha nem is változik.

Mert ami volt, az van, és ami van, az volt.

2. *(Nasus externus, avagy a folyóparti késő nyár - csikos lósörény és vörös porfelhő - dumm-dumm, mondja a tengerjáró dugattyúja - a kerti üveggömbben a Nap - kilyuggatott fekete selyem az ég - összekoccanó poharak - meggyűjtyák a gázlámpákat már - repülő kövek - lepke-hímzés a párnahuzaton -, lesújt a sétabot - zongoratakaró és légyláb - hogy mire várnak, nem mondja meg senki sem.)*

Későre jár, lassan elmúlik a délután, meleg még a levegő, ám a napközbeni ájult csendből már kezd magához térni az erdő, és a sűrű felől hűvösség támad, ráadásul a hangok, micsoda sustorgás ez, innen is, onnan is motozások, ágroppanások és zizzenések kelnek, különösen, ahogy a gödrös földúton végigdöcög a pokrócokkal bélelt, bőrülékes, könnyű kis lovas kocsi, cséza, vagyis cshééza, ahogyan a folyóparti ház asszonya mondja, cshééza, kissé vontatottan és oda sem figyelve, éppen, akárha egy készséges cselédet szólítana, unottan és szomorkás fáradtsággal, de azért soha nem tévesztve el a megfelelő hangsúlyt, nem tévesztve az odaillő szót. Talán mert azt hinné, hogy akár egy ilyen apró változás is kizökkentheti a megszokott rendet? Talán mert gondolkodik rendről és kizökkenésekről, talán mert nem, milyen volna, ha elpattanna a fonalakat összetartó szál, egy óvatlan mozdulat, kicsi vigyázatlanság, és egyszerűen szertehullik, de rögvést kibogozhatatlanná válik. Maradjon tehát a megszokás, ámbár az az asszony alighanem még akarattal sem tehetné meg, hogy másként szóljon, mint ahogyan szólni szokott, hogy más hangsúllyal távozzanak tőle a szavak, mint ahogyan távozni szoktak, mi is volna az ember, a lehetőségek metszéspontja, micsoda szépségesen és reménykeltően hangzik ez, de hol maradnak a bölcsességek arról, hogy miként múlnak el felőlünk a lehetőségek, pörögnek, mint a lejtőn legurított kavics, elhalnak, mint az elkiáltott szavak, zaj hív elő zörgést, zörgésre felel a zaj, csak hogy ezzel legyen még teljesebb a csend, cshééza, ha valaminek nevet adunk, azzal meg is születik.

Bandi és Lujza, így hívják a két lovat, lustán lebben néha a farkuk, rá se hederítenek a legyek.

Augusztus van és még most is tikkasztó a nyár, az a fajta meleg, amikor kora reggeltől alig láthatóan apró, fényes bogarak szitálnak mindenütt, most röppennek fel a földről, a töppedt levelek alól, az avarból, a gyökerek mellől, ismerni őket, egyszer csak kibuknak az árnyékokból, s már ott hullámszanak a bokrok fölött, és feljebb, feljebb, feljebb, táncolnak a facsúcsokon, a remegő levegőben, belőlük árad a forróság, belőlük táplálkozik a nyár, izzó pontok, szikrázó, el-eltűnő lángocskák a lombok közti lyukakban.

Az útszélről összehajolnak az ágak, ami alulról indázna felfelé, az máris odafönről ágazik tovább, ami fentről ereszkedik lefelé, eltűnik, hogy másutt előbújva törjön újra át. Mit nézünk e sátorra tekintve, a leveleket, avagy köztük a réseket az ég felé, mondjunk annyit, hogy amiként nincsen, aki a húsos levelektől láthatná a földből felnyomuló gyökereket, úgy máskülönben, még ha tudjuk is, hogy észrevétlen növekszik, csak azt látjuk, milyen moccanatlan ez a fal.

Bandi és Lujza rövidre vágott sörénye viszont megrezzen minden egyes bólintásuknál, lépés és bólintás, mintha a megkezdett utat helyeselnék, két ló annyi éven át egymás mellé fogva, két kérdés, és egy biztos, hogy Bandi és Lujza nem válaszol, tömött sárga-barna a sörényük, csikos, mint odafönt a házban a szombatontként a cselédszoba melletti kiskamrából a hajópadló sikálásához előszedett bőrpántos súroló kefék.

Péró, így hívják a kocsist, tömzsi, bajuszos, fekete ember, az a fajta, aki soha nem tud úgy megborotválkozni, hogy máris ne sötétlene az állán a borosta, a haja mint a drót, görnyedten ül, fél kézzel tartja a gyeplőt, a másik keze a bojtos hegyű ostorral a térdére simítva, sötétkék, durva vászonnadrág, fakéregdarabok a körmei.

Álmosan, félig lehunyt szemmel nézi Péró a lovakat, fényes bogárszárnyak a csillogó szőrszálak is, néha dűnnyög valamit csupán, érthetetlenül elnyelve a szavakat, talán a lovak nevét ismételve, talán mást, éppen a magasra nőtt útszéli vaddohány nevét mondja, vagy a jobbra-balra hirtelen megnyíló tisztásokon álló magányos fákról beszél, azt azért ne higgyük, hogy nem róluk, hanem hozzájuk szól, ámbár miért is ne, volna itt történet és emlék éppen elég, még ha nem is mindig szavakból és mondatokból rakódtak össze, vaddohány, legyint Péró aztán szelíden az ostorral a lovak fara felé. Hátról pedig a vasalt kerekek húznak kettős szalagot a langyos porba, igaz, ezt meg inkább csak gondolni lehet, tudni azt, aminek minden tudás szerint lennie kell, de most mégsem látható, van is meg nincs is tehát, hiszen lassú felhők szitálnak a kocsi mögött, felszálltak, s nem akarnak mozdulni már. Elmosódott árnyékok a fák, barna foltok a bokrok, csupán a napfény tör át vörös sugarakkal, porszemek keringenek, kései a délután, vörös felhők, s bennük a gomolygó fekete foltok, vörös felhők derengő arany szegéllyel, mint az emlékek.

Hosszú és egyenes az út, úgy ringat a kocsi, mintha nem is a fák között gurulna, de odalent, a folyón ringatózna, egyre lejjebb, délnek, a határ felé sodorná az ár, zöld felhők az égen, porfelhőnyi köd a víz fölött.

Két kisgyerek bújik hátról a bőrülések között, lecsúszva egészen a kocsi padlatára, összekucorodva a lószagú takaró alatt, kisfiú és kislány a szűrös, meleg kunyhóban, zöld sátor, barna sátor, egymáshoz simulva a homályban, nincsenek lovak, nincsenek fák, nincsenek dűnnyögések és nincsenek napsugarak, csupa titkos zörgés a világ.

- Ez a pokróc, ez a mi lakásunk egy nagy hajón - mondja a kislány, egészen közelről suttogja a fiú fülébe, nem is suttogja, inkább csak leheli, nedves ajka a fiú fülcimpájához ér, rózsaszín a rózsaszínhez. - Tudod, utazunk a tengeren, bodorodik a füst a kéményekből. Zumm-zumm, hallod? Járnak odalent a gépházban a dugattyúk, verejtékes munkások fűtenek, az arcuk csupa korom, különben meg teljesen olyanok, mint a Péró, dolgozik a gőzgép, fehér habokat kavarnak a propellerek. Ez egy óceánjáró ám, három hajócsavarja is forog, vigyázz, hogy ki ne essél, hiszen te még úszni sem tudsz, ráadásul mi van a víz alatt, annyit mondok csak, hogy mindenféle rémséges fenevadak, fűrészfogak és cakkos uszonyok, addig jó neked, míg velem lehetsz.

- Nem láthatjuk - bólint engedelmesen a kisfiú, s még jobban összehúzza magát a takaró alatt, izzadság csordul a hátán, nem láthatjuk, s az orra egyszeriben megtelik a kislány hajának illatával, fülét csiklandozza a lány szája, a suttogása, bizony, jó, hogy ketten vagyunk ezen a nagy hajón.

De ha ketten vagyunk, akkor mi ez a csattogás, s vajon honnan jönnek ezek a különös zörgések, és lehet-e egy tengeri gőzhajónak nyári porszaga, lehet-e egy tengeri gőzhajónak csípős lószaga.

A kisfiú levegőért kapkodó, hirtelen kiszáradt szájára csöppen fölébe hajló nővére izzadsága, izzadság vagy nyál, sós, ami édes, édes, ami sós, ha nem mondja ki, talán nem is gondol semmit, homlokát felhúzott térdéhez szorítja, talán csak a történet ad neki szavakat, a fölébe boruló pokróc homálya és az erdőn átvágó lovas kocsi zörgése, mi van a víz alatt, gondolhatja a kisfiú, mi úszik az emlékek vizén.

A cséza már egészen a Duna-partra kaptat, nem gát az, inkább holmi hordalékos domb, kövekkel és ihol-néhol betonnal megtámogatva, felélénkülnek a lovak, lám, milyen is a folyó illata, milyen is az út alatti lapos, homokos part, s a domb alján szétszórt nagy, legömbölyített kövek, a víz, ahogy nemtörődöm módon folyik, karikás, táguló gyűrűk, titkos csobbanások és sárgás tajtékú hullámok, és persze mindehhez a szemközti oldal kékbe boruló sűrűsége, közel van és messze van, két part között a legrövidebb egyenes a távolság, holott tudvalevőleg se a csónakok, se a legbátrabb úszók nem tarthatják be ezt, oldalvást, az ár ellenében haladnak, hogy szemközt érhessék el a földet, két part között tehát a legrövidebb út a belátás és az okos számítás, nem mintha e kettő mindig elégnek bizonyulna, a hajdan Kertesre titokban átjáró béresnek például már csak az emléke felelhet minderre, merthogy a testéből a tavaszi sodrás kiszívta az erőt, hajnalra egészen lent, Bajánál fehérlett a rakparti kövön, éppoly fehéren, mint ahogyan egy ing világított aznap éjjel mindhiába az ablakban a holdfényes éjszakába, nem is vettek aztán már senkit a Péro mellé a ház gazdái, így is maradtak elegenden, kevesebb emberrel, lám, kisebb a gond, ott döcög a kocsí a ritkásan álló fák alatt, majd felkanyarodik a fehér kővel leterített bekötőútra, trappolnak a lovak.

Csupán egy alacsony léckerítés jelzi és a gonddal nyírt fű, hogy ez a kert már közvetlenül a házhoz tartozik, de beljebb a kis domboldalon öröközdek állnak sort a kiszélesedő feljáratig, és fűzfák a bejárat előtt, összehajolnak az ágaik, mögöttük fehérlik az oszlopos tornác.

Uzsonnához terített nádasztal a fűvön, fehér, lekötött párnákkal a fonatos székek, tányérok, a terítőre fordított poharak.

Odébb, a bokrok előtt, a virágágyásnál ottfelejtett öntözőkanna, színes üveggömbök a pirosra mázolt virágtartó karókon.

Péro a kiöblösödő feljáró előtt állítja meg a lovakat, onnan még, ahogyan illendő, visszafordulhat a kocsí, vissza a kerülő úton a hátsó épülethez, a hármass istállóhoz és a nagy, fakapus pajtához, anélkül, hogy az oszlopok alatt keresztül kellene hajtani, hóóó, szól Bandira és Lujzára, és a bak elülső vasára tekeri a gyeplőt. Hangos és váratlan is ez a kiáltás az álmos várakozásban, és a ház körül egyszeriben csend támad, olyan csend, mint amikor előbb egy halk roppanás hallatszik, akárha egy elfeledett fal maradványa dőlne le valahol a túlparton, a falu szélén, vagy egy korhadtt törzsű fa fordulna ki a földből az erdőben, hogy minden feltűnés nélkül a porba feküdjön, s még az ágai sem recsegnek szanaszét, csupán összesimulnak a zuhanástól, puhán és könnyedén, mint a térdre nyugtatott kéz ujjai, olyan csend, hogy aztán már nem töri meg se kiáltás, se az összekoccanó poharak csilingelése, nem kopognak lépések odabent a házban, talán csak egy órakattanás, máskülönben félhomályos kutak a nyitva hagyott ablakok, nem ropog idekint a fehér közúzalék, s aki szólna, egy pillanatra visszatartja inkább még a lélegzetét is, állókép, mondjuk most így, és értsük azt: álló idő, a gömb, mint tökéletes idom a térben, egy bezárult pillanat, immár változtathatatlanul, és szó ne essék akaratról, mint ahogyan vágyakról se, a mozdulatlanság és a csend, e kettő éppenséggel megtalálhatja önmagában is az értelmét, míg a fák mögött, a Dunán, a homokos partra örökösen változó fodrokat rajzolnak a hullámok.

Aztán pedig izzadtan ugranak le a kocsiról a gyerekek, a pokróc, a nagy gőzhajó-ház az ülésre dobva marad. - Tüzet rakunk! - tapsol a kislány.

Hátra szalad, az erdő felé, ahol egy férfi dolgozik, mondjunk el annyit róla, mellényes, csizmás, vékonycsontú, keskeny vállú ember, akinek mintha mindig valami olaj, vagy zsír fényesítené a haját, s a mellény hátára fehér pöttyöcskékkel hulldogál a korpa, a partról felhozott kövek karéjába állította a nagy fahasábok gúláját, s most drótkarikával fogja körbe, összeszorítja, hogy majd felfelé lobogjon a láng, s ne essen szét a rakás idő előtt.

- Várj, Kati! Várj meg! - szalad utána a kisfiú, hiszen a tűz olyan nagyon jó dolog, kivált a szikrák, azokból lesznek a csillagok, amiképpen a hullócsillagokból lesznek a szikrák, s nem szól ez másról, mint hogy minden összetartozik, ahogyan apjuk mondta, tűz a tűzzel, fény a fénnel, mosolyogva mutatott ezüstfejú botjával felfelé, majd a fák sűrűjére is, az árnyékokról akár ne is beszéljünk, ott vannak például a szúnyogok, ugyan mi másért teremtettek, mint hogy a vér is egyesülhessen a vérrel, nem is lehet erre okosabb magyarázat, és hogy minden, ami van, megtalálhassa a maga útját, felhőnyi szúnyog, vagy felhőnyi eső, vér a vérhez, víz a vízhez, tudjuk, egyre megy, szikrák és hullócsillagok, ha kívánsz valamit, tartsd magadban, mert ha nem, hát akár el is felejtethed.

Most viszont még csak késő délután van, elől szalad a kislány, röpködő fekete haj, s nyomában a kisfiú, várj meg, kiáltaná nővérének, várj meg, szólna utána, ha nem tudná, hogy úgylis hiába, most is, mint máskor, nem vár, aki gyorsabb, aki erősebb, joggal fut a másik előtt.

A nyárfák, ott a túlparton, mint egy hatalmas fésű fogai, felhőfoszlányokkal csúszik át közöttük az alkonyat.

A ház tornácán a már meggyújtott lámpa alatt hosszú, bodros aljú, fehér ruhában áll Anya, gyűrűs keze a kőkorláton pihen, mögötte az ajtónyílás félhomályából éppen kilép Apa, szinte kettévágja az árnyék és a fény, magas, erős testén fekete kabát feszül, kettős aransorban csillognak a gombok.

Villás farkú sárga lepke repül az üveggömbök felől, a szárnyai, mint két gyerektenyér, becsukódik és kinyitódik, ni csak, vajon mit kér, mit kéreget, a fogyó fényben szinte felvillan minden egyes szárnycsapás, kinyílik, mint egy szem. Egy kisfiút lát rohanni a fűvön, izzadt, kipirult arc, röpködő fekete haj, ezek ám a különös szárnyak, micsoda sötét madár, kár, hogy repülni nem tud velük az a fiúcska, könnyebb lehetne a lepkeüldözés. Ámbár most éppen az egyik üveggömb tetejére ült az üldözött, becserkészhetné a vadász, már ha volna benne effajta óvatosság, például egészen közelre odakúsztatva láthatná az üveggömbben magát, s ugyanezt tehetné a lepke is a fiú szemébe nézve, de hogy megtörténhet-e egy ilyen találkozás, amit nézünk, vajon visszanezhet-e ránk, s ami visszanez ránk, abban megláthatjuk-e magunkat, most nem fog kiderülni, mert ez a kisfiú nem gondol még a cselekre, diadalkiáltással ugrik a virágok közé, hogy menjen, repüljön az áldozat tovább, vagy riadtan egy utolsót verdeszen az összezsugorodó tenyerek között. Csakhogy az a lepke egyszeriben semmi hajlandóságot nem mutat a repülésre, lustán nyitja és csukja a szárnyait, majd a fiú közeledtével egészen megdermed, szétterített szárnyakkal ül, akárha már nem élne, tisztán látszik rajta a feketés rajzolat, íme, lassan közeledve, kinyújtott ujjal is meg lehetne érinteni, a két sárga nyúlvány a szárnyak végén, mintha fullánk volna, s két nyúlvány az üveggömb tükrében, mint valami pókfonál, de hogyan legyen vadász a vadász, ha nem menekül előle a zsákmány, áll a kisfiú a derékig érő virágok között felemelt karral. Félbemaradt, s ettől hirtelen menyire más értelmet kapott ez a mozdulat, vagyishogy talán így nyerte el az igazi értelmét, ekképpen mutatta meg magát, mit jelentenek a kitárt, magasba emelt karok, s a szétárt ujjak a virágok fölött, mit jelent a kisfiú arca az üveggömb előtt, tágra nyílt szemében a sárga lepke képével, aztán hirtelen megrémülve elszalad, Anya!, Anya!, sikoltja a lépcsőhöz rohanva, a bejáratnál zihálva áll meg, könnyek folynak a szájába, rázkódik a válla, úgy zokog, sós ami édes, édes ami sós, az arcát törölgetve tenyerével eltakarja a szemét.

Este petróleumlámpák szaga tölti be a házat, a Dunáról párás levegő nyomul a fák közé.

Az ég csaknem fekete, s teleszórva csillagokkal.

Kilyuggatott selyem, átsüt rajta a fény.

A gyerekszobában a kislány és a kisfiú a feltornyozott párnákon, takarókon üldögél, árnyékok lobognak a fehér falakon, mert nyitva az ablak. Ma Apa olvas altató mesét, az ablak melletti karosszékre ült, fejét a tenyerébe támasztva könyököl, másik kezében fekszik a nyitott könyv, csillognak az aranygombok. Apa keresztbe vetett lába hintázik a szavak, mondatok ritmusára, fekete cipőjén újra és újra felvillan a lámpafény.

Volt egy hatalmas ordas farkas, aki halat akart fogni zord télidőben, odalopakodott a tó jegére vágott lékhez, s a vízbe dugta a lompos farkát. Volt egy hatalmas ordas farkas, s a farka a tó vizébe fagyott, nem is menekülhetett másként az a rút állat, mint hogy a farka odaveszett. Volt egy hatalmas ordas farkas, úgy futott el az erdőbe, futott, futott, hogy hátra se nézett, soha nem jött ki aztán már onnan, hiába üldözték a falubeli emberek. Volt egy hatalmas ordas farkas, nem látta azóta senki sem.

Összeolvadó, hemzsegó bogarak a fejtetőre állított betűk, s velük szemben a nagy, egész oldalas színes kép, csupa piros és fekete, mi lehet az, talán egy állat, bizony, látszik még a vöröslő nyelve is, és ott vannak a hatalmas fogai, milyen jó hűvösek a párnák, fehér és még fehérebb, árnyék és félhomály, ez a körbefutó hímezés a huzaton, minták egy lepke szárnyain.

Reggelre megint szikrázva süt a nap, a szél se fúj, a kisfiú harisnya nélkül, szandálban szalad a ház körül, a folyó túlsópartja felől ömlik a fény, bár még nedves a fű, de a levegő illatos és meleg. Hátról, az istállótól fojtott kiáltás hallatszik, nyerítés és dobogás, mintha egy súlyos kalapács zuhanna mindegyre a falnak, csörgés, talán egy felrúgott vödör, lánc a vaskarikában.

- Péro! - kiáltja a kisfiú, de amit mondhatna, elhal a növekvő hangzavarban.

- Péro! - s hogy odaér, már az istálló ajtajában áll a férfi, a cserepes istállótető fogazott árnyéka takarja az arcát és a felsőtestét, csak a kék vászonnadrág látszik élesen, a küszöbön kívül a bakancs. Leengedett kezében az ostor, másik ez, vastagabb és erősebb szíjjal, mint amivel hajtani szokott, a lovak, Bandi és Lujza fujtató, idomtalan testek a meleg, párás istálló-homályban.

Dél felé aztán, hiába a meleg, felhőfoslányok támadnak a hajnali párából, közeli a túlsópart, végére jár a nyár.

A kisfiú négykézláb mászik a fűvön, szöcskéket gyűjt a hóna alatt szorongatott üvegbe, a tornác oszlopai között sorakoztatja fel őket. Az egyik hadsereg a meg-megvonagló szöcskék csapata, a másik oldalon a kitépett szöcskecombok, micsoda igazság, hogy amit megfigyelünk, az már nem maradhat ugyanaz, merthogy jól tudjuk, ha valami a szemünk elé kerül, akkor a megfigyelésünktől változik a megfigyelt is, nem mintha a lábukat vesztett szöcskéket vigasztalhatná bármi effajta megállapítás, különösképpen a világ részeinek eme megmásíthatatlan összetartozása, s nem mintha a kisfiút érdekelné a mégoly sokat sejtető tanulság, amikor izzadó tenyerén olyan törékenyen vékonyka fekete vonalak a szöcskelábak.

Guggolva bámulja a rovarokat, girbegurba, nedves csíkokskákat hagynak maguk után a kőlapokon vonszolódva, egészen közel hajol, sárgás patakocskák csurran a nadrágjából a lába közül.

Zongoraszó a házból, elpattanó színes üveggömbök.

Délután a városba viszi a családot a felhúzható börtetőtől megfosztott cséza. Anya sárga és piros virágokkal díszes napernyőt tart maga fölé, Péro ünneplőben ül a bakon, elvégre vasárnap van, elsuhanak a fák, úgy, olyan gyorsan szaladunk, mint mellettünk a Duna, milyen szép lesz, ahogy a sétálgatók köszöngetnek egymásnak a városka macskaköves, folyóra néző főterén, meghajolnak, s mosolyognak minduntalan, napernyők és könnyű, nyári kalapok, s a kávéház teraszánál már az alacsony kőkorlát előtt, az utcára kilépve ugyanígy

köszönti a vendégeket a csíkos mellényes pincér, fényes a haja és a koponyájához simul, mennyi gonddal kefélgethette s vajon mennyi időn át, fekete bajuszkája olyan keskeny, mint valami szöcskeláb, bocsánat, szöcskelábak, sorba illesztgetve szépen.

Pattognak a kerek alól a kövek, milyen lesz, ahogy a főtéren a házfalakról ide-oda verődve végiggörögnek a kiáltások, míg odaátról, a szemközti kis szigetről áthallatszik a zene, a hegedűk és a cimbalom hangja, s a nagybögő álmos brummogása a fák közül, az ottani étterem kerthelyiségéből, itt pedig, ha beljebb megyünk, a homokkal maratott, feliratos üvegtáblákon belül a mennyezeten sárgaréz ventilátor forog, és mintha valami játékgongorácska szólna, újra és újra megcsörrennek a tányérok és poharakon a címeres villák és kanalak, ugye, milyen szép lesz ez a vasárnap délután, olyan szép, mint a többi, már csak annak okán is, hogy szép az, ami nem változik.

- Péter fiam, ha szeretnéd, most az odaúton Péro mellé ülhetsz, még a gyeplőt és az ostort is foghatod, feltéve, hogy nem piszkolod össze a ruhád.

Fogja a kisfiú a gyeplőt, érzi a bőrszíz végén a két hatalmas testet, Bandi és Lujza, nincsen erő, ami megállíthatná őket, és nincsen erő, ami irányíthatná, csak ez a gyeplő, s a gyeplő végén a kéz, akinek engedelmeskednek. Fényes bogarak, nézi, hogyan dolgoznak azok a rettentő izmok, a hatalmas combok, megfeszül a finom bőr, s ehhez képest milyen durva a patkócsattogás, nem is beszélve a kerek zörgéséről a köveken, küllő és kerék méri az időt és méri az utat, lobog a lovak farka, a sörényük persze nem, hiszen az rövidre vágva díszeleg, minden lépés egy újabb fűjtatás. Bandi egy kissé mintha hátrébb maradna, Péro úgy mondja, nemigen akar húzni a lustaság, bezzeg a Lujza, az sohasem henyél, micsoda hatalmas testek, az nem lehet, hogy közben nem gondolnak semmit, például ha megrántom a szíjat, máris felvágja a fejét mind a kettő, aki érez, az gondol is, nem lehet másképp, mégsem mondják el milyen lehet, ha az ostor megcsípi a hátukat, vagy ha elmondják, hát nem nekünk, húzzák a csézát és rajta öt embert is, és még hogy közben ne lenne egyetlen gondolatuk, csak a verejték fényessége és az izmok játéka.

- Péter, fiam, mit csinálsz, Péter, ne üsd azokat a lovakat! Istenem, most láthatjuk, mi szorult ebbe a gyerekbe, Péro, maga vegye ki a kezéből az ostort és álljon meg itt az út szélén egy pillanatra, te meg fiam, azonnal ideülsz hátra a nővéred mellé, ekkora fiú, s lám, mégis hogy megvadul, nézd meg a nővéredet, neki soha nem jutna ilyen az eszébe, mi ez, megizzadtál, vagy mástól lett nedves a nadrágod, nem szégyelled magad, mondd, most mit csináljunk veled, igazán mondom, nem értelek, még az a szerencse, hogy meleg van, ülj úgy, hogy rád süssön a nap, mire odaérünk, meg is szárad talán.

Miért volna a nyárvég, ha nem a gondolattalan boldogságra, milyen az átforrósodott bőr illata, milyen az út menti házakból gőzölgő pára, üvegszemcsék csillognak a falakon a lenyugvó nap fényében, hosszú a part menti nyárfák árnyéka, s ott, ahol az út végén valóban megnyílik főtér, középütt, a szentháromság-szobor körötti vaskerítésen hervadt koszorúcskák függenek.

Apa könnyedén lép le a kocsiról, leugrik ruganyosan, lesegíti Anyát, fehérgombos, magas sarkú cipő, meglibben a virágos napernyő.

- Gyerünk, gyerekek! - szinte kiáltja Apa, vidám és könnyed a hangja, hadd hallja bárki, aki a téren jár, vagy hadd hallja odabent, az étteremben is egynéhány ismerős, menjen - Péro! - mondja, oda sem fordítva a fejét. - Álljon a lovakkal hátulra, hagyja az árnyékban őket.

A rakparti lépcső beton fala előtt piros-fehérre mázolt kerek taliga áll a járdán, himzett, kerek sapka az édességáros fején, töröknek mutatja magát, holott csak bosnyák, mosolyog, az orra tövében, az arcbőrén olyanok a lyukak, mint az üveglap alatti törökméz kisebb-nagyobb sötétbarna pöttyei, meg-meghajol a járókelők felé, de máskülönben szótlanul ácsorog, nem is

kínálgatja az édességeit, hiszen nincs miért, tudja, hogy a korzózó városiak éppúgy megszokták már őt, bő bugyogóját, bőrpapucsát, mint ahogy megszokták azt, hogy lassú léptekkel, meg-megállva sétálgassanak a főter ezen oldalán, odalent a Duna, idefent a lassan csordogáló beszélgetések. A szigeten, a fák közti teraszon ilyentájt meggyújtják a gázlámpákat már.

Elöl bóklászik a két gyerek, azaz a kislány hamarosan illemtudóbban hátramarad, karjával leszorítja a szoknyáját, kettőt lép, míg Apa és Anya egyet, a szülők beszédére figyel, a kisfiú viszont össze-vissza nyargalászik, hadd menjen, drágám, hiszen azért fiú. A két kezét összekulcsolva forog a vékonyabb fatörzsek körül, kihajol a lépcsős rakpart fölé, majd a kő fölé guggol, mi van ott, zöldszín szőrös hernyó tempózik nagy igyekezettel a langyos betonon, újra és újra kitér a rátámadó botocska elől, végül összegömbölyödik, világító sárga pötty a feje, lássuk csak, hány szeletbe vágjuk fel a tortát, egy hernyófalat, két hernyófalat, lesújt a rút szörnnyetegre a vitéz királyfi éles fegyvere, kocsonyás, barna lé kenődik a bot végéről girbegurba csíkként a kövön, sárgásbarna, mint a lóhúg a macskakövek árkaiban.

A Főter túloldalán nyitva tart némelyik bolt, noha tudvalevő, hogy ilyenkor inkább csak a jó hír növelése végett ácsorog a pult mögött egy segéd, világítóan fehér ingben bámulja a harisnyás gázégőt, számolja a perceket, van, akinek rövid a nyár, van, akinek végtelenül hosszú a vasárnap délután.

Ahogy a színház előtti térre ér a család, annál a vaskorlátnál vezet el az út, ahol mindenkor valami öregek, mondjuk így, a város öregei üldögélnek a kiosk mögötti padon, látni őket már messziről, milyen különös, csupa színes, szedett-vedett ruha lóg rajtuk, mégis szürke rongycsomó valahány. Most éppen ketten vannak, akár koldusok is lehetnének, csupán azt kell eldönteni, mit akarnának megkapni, mit csinál egy koldus, ha nem ül a kiszemelt őrhelyén, mert ugye azt nem kérdezzük, mit csinál, ha a szemünk előtt kéreget, azt még csak látni, hogy ez a kettő egy férfi és egy nő, helyesebben az egyikük férfi volt valaha, és a másik nő, s most együtt tartanak a férfiatlan és nőietlen semlegesség felé, ha ugyan már el nem érkeztek oda, ha ugyan még tartanak valahová, leszámítva egyetlen utat, arról viszont nem szeretünk beszélni, különösen ilyentájt, amikor a háztetők mögött lebukott a nap, hol van az a föld, ahol ez a két ember megfogja egymást, és ki tudná megítélni a korukat, hiszen az arcuk is ugyanabból a szürke rongyból gyürve, s a hajuk a foszladozó szövet szálaiból, két-két kopott doboz a cipőjük, ami még így is, a földre dobva, mozdulatlanul is lötyögni látszik a lábukon. Megtorpan a kisfiú a tér oldalánál, majd lassan, mintha lopakodna, óvatosan halad az öregek felé, s még mielőtt elérné őket, ott, ahol tiszta a levegő, nagy sóhajtással mélyen beszívja, s aztán visszatartja a lélegzetét, egy lépés, két lépés, nem lehet az olyan sok, irány a túlsó, óvatosan kell elmenni mellettük, sietni persze nem szabad, még a végén észrevennék, na nem itt ezek, az ilyen fajták már semmit nem látnak, mozog a szájuk, mintha folyton rágnának valamit, vagy holmi titkos ügyekről motyorásznak, mint aki nem is gondolja már azt, hogy bármi értelme volna a szavaknak, annyi legalábbis biztosan nem, hogy érdemes lehetne hangosan kimondani őket. Látni pedig végképp nem láthatnak semmit, a bozontos, lelógó szemöldök, a táskák a vaksi szemgödrök alatt, a folyton könnyező szemek. Különben sincsen választás, elég, ha a foszlott ruhákra, elég, ha a ráncokra néz az ember, kifűjni lehet, sőt kell is, aprókat fűjni, egyenletesen, hogy csak és csakis kifelé menjen a levegő, majd ott, majd a tér túloldalán lehet megkönnyebbülten felsóhajtani, átértem, s ők ott maradtak, én itt leszek, amikor ők már nem, és én nem leszek, én nem lehetek ilyen sohasem.

Hazaindulás előtt Apa odasétál az édességárushoz, nézzétek, mondja, kinek tetszenek ezek a színes nyalókák, csillognak a lámpafényben, tudjátok-e, hogy mik ezek, cukrozott kígyócskák, bizony ám, nemrég még odalent tekergőztek a vízparti kövek között, egy felszeletelt kígyó mézbe és olvasztott cukorba mártott csíkos darabjai, egy suhintás, két suhintás, már kész is a

csemege, aki nem hiszi, járjon utána, nézzétek csak ezt a törököt, milyen rejtelmesen mosolyog, kétség sem férhet hozzá, megvan rá az oka, halljam, melyiket kéritek, aki akar finom nyalókát, tegye föl szépen a kezét.

Nagy csapat galamb rebben fel a térről, a szentháromság szoborról, mintha valami hang riasztotta volna fel őket, egy robbanás, vagy valami távoli robaj, amit csupán a madarak hallanak, rendben is van talán, hogy az emberi fül nem az effajta hangok meghallására rendeltetett, lám, amott is a sirályok, mi oka lehet, hogy egyszeriben feljebb emelkedtek a vízről, ők tudják, mi történhetett.

Sötétedik már, s úgy tűnik eső is lesz, repülhetnek-e hangos szárnycsapásokkal a háztetők felett a szentháromság szoborról levált kövek, mert ezt, a szárnyak pergését, a tollak suhogását viszont igencsak hallani, mi az, ami repülni tud, egyszerű a válasz, ami könnyebb a levegőnél, tehát mi az, ami lezuhan, s mi az, ami odafent marad, feltámad a szél, és délről fekete felhők tornyosulnak, hirtelen milyen messze távolodott a délután, a vöröses napsütés és a meleg, ámbár a kövek még most is langyosak, de a szél ugyancsak borzongató, lám, így sodródna messze a súlyosnak hitt emlékek, s így zuhannak le a levegőnél könnyebb szavak, még a helyük sem látszik a porban, ellentétben az egymásra torlódó felhőkkel és ellentétben az első esőcseppekkel, amik sötét foltokat festenek a lovak hátára és a macskakövekre, mit tehetnének ehhez képest a szavak, lezuhanak, de ha szétfröcskölnek is, nem hallani a toccsanást.

- Siessen, Péro, talán még időben hazaérhetünk! - adja ki a parancsot Apa.

Most kéne igazán a börtető, burkolózz be jól.

Petróleumlámpa lóg a bak oldalán, zörögve fut ki a városból a könnyű kis kocsi, siet a nyárvégi vihar elől, sötétség, ami után csak még sötétebb következik, felhők felhők után, bár inkább képzelhetni, semmint látni őket, a fák, a bokrok, itt is, ott is fekete árnyak.

Bandi és Lujza patkói már a gáton kopognak, amikor hosszú szálakkal valóban esni kezd, meghajlik a nyárfák csúcsa, elveszik köztük a lámpafény, aztán már nem segít az ernyő sem, csapkodja a cseppeket a szél.

A házhoz érve Péro egészen az oszlopokig hajtja a lovakat, ekképpen bont törvényt most a szükség, már ha a szokást és illemt törvénynek nevezhetjük, s nem keresünk jobb szavakat a didergésre, a borzongató esőre sem, menjen, Péro, és igyon valamit, nézzen be a konyhába, ha már letörölte és bekötötte a lovakat.

Milyen szerencse, hogy a falak tartják még a meleget, visszaadják, amit reggel óta, s amit a tavasz kezdetétől magukba szívtak, nem csupán a fénynek hosszú az utazás, míg a földre ér, de a melegnek is át kell kelnie a falon, viszont nem irigylem azt, aki most odakint van, int fejével Apa a Duna felé, felül is a víz, alul a hullámok, síkosak a cölöpök, a horgonyt rángatva megfeszülnek a kötelek, csikorog a lánc.

A legnagyobb szobát, a szalont sárga fény tölti be, és mint egy hol halkabban, hol felerősödve kattogó metronóm, neki-nekilódulnak az ablaktábláknak az esőcseppek. Elpattanó üveg-gömbök a zongorahangok, a kislány bal keze mozdulatlan, csak a jobbjá siklik a billentyűkön könnyedén, a bal a vékony kis combon nyugszik, erőtlően, mégis súlyosan, talán mert a jobb olyannyira önálló életet él, látod, fiam, a nővéred milyen szépen játszik, igazán kár, hogy ezt a tehetséget te nem örökölted, ámbár a gyakorlás sokat segíthetne, ahhoz viszont szükséges az akarat.

Hajnalra megáll a szél, különös augusztus ez, köd gomolyog a fák között, mintha legalábbis november volna, pedig hol leszünk mi már az ősz közepére, itt, a Dunánál semmiképpen, érte ezalatt, ha emberi terv és emberi végzés ezúttal találkozik, s nem szól bele bármi

erősebb akarat, néhány nap még, egy-két hét, és vissza, a fővárosba költözünk, nehezen törnek át a párán a napsugarak, s még délelőtt is hűvös marad a levegő.

Anya és a kisfiú kézen fogva lépnek ki a házból, egy őszes, kopaszodó férfit kísérek a kocsira, doktor úr, így szólítja Anya, közel hajol hozzá, egészen bizalmasan, doktor úr, higgye el, néha úgy érzem, nem is bírom ki már, annyira fáj, mintha széthasadnék, mintha elpattanna valami ott belül.

- Nyugodjon meg, asszonyom - áll meg egy pillanatra az orvos, a bal kezében táská, pókhálós fekete bőr, barna foltok szeplőzik a nagy, ezüstsín fémkapcsot és a foglalatot is. Jobbját az asszony vállához emeli, de még mielőtt megérintené, visszahúzza a kezét, és csak a szemüvegét igazítja meg, a mutató és a hüvelykujja közé csippentve a keretet feljebb tolja az orrán, és ugyanazzal a mozdulattal a füle mögé simítgatja a haját, holott láthatólag éppen elég gonddal van minden maradék fűrtje elrendezve. - Nyugodjon meg, asszonyom, nem kétlem a fájdalmait, de higgye el, nem ritka és nem súlyos ez a baj, ezt bizonyossággal állíthatom, mint ahogyan azt is, hogy a kellemetlenség olykor vésszerűbbnek mutatja a helyzetet, semmint az kívülről megítélhető lehetne, vagy amilyennek a tapasztalataink alapján mondani tudjuk, noha nem tagadom, a hosszú évek során azt is megértettem, nincsen kisebb és nincsen nagyobb fájdalom, mert olyan érzések ezek, ahol használhatatlanok a mértékegységeink és csődöt mondanak a jelzők, egyet mondhatok csupán, tartsa be a gyógyító kúrát és önmagát tisztelje meg a türelmével, mert a test, ha néha cserbenhagy is minket, azért még hálás lehet a méltóságért, feltéve, hogy képesek vagyunk tisztelni a szenvedéseiben is.

- Értem, doktor úr - hajtja le fejét Anya. - Csak elfogadnom nehéz, mit mondhatok minderre, a fájdalmat megtanulja elviselni az ember, különösen, ha asszony, mert mi mást se teszünk egész életünkben, mint efféle önmagunkon való uralkodást gyakorolunk, hanem a vér, doktor úr, hogy nem tehetek ellene, s a testem ilyen visszataszítóan csúfol meg engem, rosszabb ez, mintha kétszer annyira fájna, eljutottam oda, hogy önmagamtól undorodom.

- Anya! - rántja meg az asszony kezét a kisfiú.

- Ó, bocsásson meg doktor úr - húzódik hátra az asszony, - egy pillanatra elfelejtettem, hogy nem kettesben vagyunk, elfelejtettem, hogy a kisfiam itt van velünk.

- Ugyan asszonyom, a gyerekek azért vannak, hogy folytonosan emlékeztessenek bennünket az önzésünkre, amivel a világra hoztuk őket, s a lelkiismeretfurdalásunk révén emlékeztessenek a kötelességeinkre is, s mindent egybevéve ezzel bizonyítsák, testek ők a testünkből, vér a vérünkből, szégyellni emiatt fölösleges volna bármit, hacsak önmagával nem kívánna meg hasonlani az ember.

- Furcsa, hogy egy orvos így látja ezt.

- Nem az, asszonyom, nincsen ebben semmi különös, inkább a tapasztalat, a felgyülemlett idő.

- Meglehet, doktor úr, bár önnek nincsen gyereke.

- Ebben igaza van asszonyom, s csak annyit válaszolhatok, a teremtésben nincsenek véletlenek, leszámítva talán a legelső alkalmat, s ott sem a szándékra gondolok, mint inkább a kivitelezésre, hogy a merészségben mégse menjünk túlzottan messzire, de azt hiszem, onnantól számítva a többi már akarat és elszánás, s ahogy mondtam, önzés kérdése, az arányokról akár ne is beszéljünk.

- Én pedig úgy hiszem, doktor úr jobb, ha most hagyjuk abba a társalgást, nem kétlem, önt várják a betegek, s nem tagadom, nem szívesen veszem, ha az ön kissé eredeti nézetei éppen az én ártatlan és gyanútlan kisfiam fülébe jutnak, attól tartok, hallott ő ma délelőtt már úgyis

épp elég olyat, amit nem érthet, s olyat is, ami nem volna neki való, legalább kerüljük el a felesleges kockázatot.

- Asszonyom, magam se mondhattam volna pontosabban.

- Ó, örülök, ha így gondolja, féltem attól, talán megneheztel. Köszönj el a doktor úrtól kisfiam.

- Add a kezét, kisfiú, férfi a férfinak! Egy hét múltán újra jövök, asszonyom.

- Viszontlátásra, doktor úr.

- A viszontlátásra, asszonyom.

Délidőre aztán mégis csak visszatér a nyár, a fák között megreked az átforrósodott levegő, éles fénnyel tűz a nap. Minden tele illatokkal, összeolvad a folyó és a még most is nedves föld párája, az erdőben szétterülő árnyékok, a ház előtt a fűzfák zöld sátrai.

A kisfiú egyedül van, ami annyit tesz, hogy a melegben, a ház körüli csendben, s a hátsó ablakból, a konyhából kiszűrődő zörgésekben most éppen nem figyel rá senki, s nem is láthatja más az árnyakat, akikhez egy kisfiú beszél, s nem kíváncsi senki arra, miképpen fordíthatná le a mások számára hallhatatlan szavakat.

Egy kisfiú, aki az istálló mögött, a kertet az erdőszéltől elválasztó léckerítésnél játszik, gyöngyház nyelű bicskával farigcsálja a zöldre mázolt léceket. Szárazan pattannak le a forgácsok, kívül zöld, belül nyerssín sárga, és ott, ahol a hasadás véget ér, sértetlen marad egy zöldesfekete göcsört. Jancsiszeg, ahogy Péro mondja az illet, pedig sokkal inkább hasonlít mondjuk egy szemre, na jó, nem emberé, talán egy állat szeme, vagy miért is ne, lehetne akár a fáé is, mármint azé a fáé, amiből egykoron ez a léce kihasadt, zöld festékes barna szem, azt aztán hiába próbálja a bicska.

Megterítve ebédhez már az asztal, amikor a kisfiú a ház elé rohan, Anya, jaj, Anya, kiáltozza, vagy inkább sírja, hiszen a hangja elcsuklik és nem is érteni a szavakat, Anya, megáll a lépcső alján, a bal kezét a melléhez szorítja, sőt, a jobbával tartja is, mintha az egyikből kiszállt volna minden erő, a másik pedig nem tehetne egyebet, mint védelmezi, addig is, hogy történjen, aminek történnie kell.

Anya, és már nem is sírás ez, sokkal inkább nyüzgítésként hallatszik, talán az a kis állat, ami a jobb tenyerében bújik, vagy egy másik, ami sokkal beljebb van.

Apa ér ki először az oszlopokhoz, álmos és bosszús az arca, mi történt, kérdezi a kisfiút, s ettől az hirtelen megrémülve hátralép, és azonnal össze is kucorodik, mintha most már az egész testével akarná védelmezni azt, amit a kezében tart, egyik kicsi állat a másik kicsi állatot. A férfi, látva ezt a mozdulatot, megáll a lépcső tetején, a levegőbe csap, aztán mégsem szól semmit, vagy ha tenné is, nincsen már rá szükség, mert a szalon félhomályából előszalad az asszony, könnyű, rövid ujjú nyári ruha, egymásba fonódó virágocskák mintázatával, mi történt, kérdezi ő is a kisfiút, íme, ugyanazok a szavak, a kérdés mégis mennyire más.

- A kezem, emeli fel a fejét a kisfiú. - Az ujjam - teszi hozzá, könnyes a szeme és az arcára is csíkokat rajzolt a sírás. - Hátról, a hátsó kerítésnél farigcsálás közben levágtam az ujjam - hüppögve mondja, ám láthatóan megnyugodva is, talán ezért nehéz egyszeriben felfogni a szavak jelentését.

- Micsoda? - kérdez vissza értetlenkedve a férfi

Az asszony a fiúhoz szalad, százszor mondtam, nem egy gyerek kezébe való a kés, ezt a szemrehányást persze nem a fiának szánja, hogy kinek, az talán nem is érdekes, hiszen mire elmondja, már a fiú előtt térdel, alighanem zöld foltot hagy majd a fű azon a világos nyári ruhán, mutasd, suttogja fojtott hangon, mutasd, kérleli, mégis szinte úgy kell kifejtenie a burokból azt a sebesült kezét, előbb az összekucorodó fiút kell felemelnie, aztán eltávolítani a védelmező jobbot, hogy eljuthasson a bal karig, mutasd a kezéd, nem értem, azt mondd, levágtad egy ujjad, de én itt még csak egy karcolást sem látok, melyik kezetről beszélsz.

- Anya, én éreztem, hogy levágtam ezt az ujjamat, láttam is, ahogy a késpenge félrecsúszik, láttam, ahogy a levágott ujjam a földre esik, és attól ijedtem meg, hogy eltűnt, elveszett a fűben, hiába kerestem, nem találtam sehol, miközben ömleni kezdett a vér.

- Akkor most mi történt? - néz rájuk Apa. - Meg se vágta magát? Nincsen semmi baja? - s a hangja egyre bosszúsabb. Újra csak felemeli a karját, ezúttal azonban tehetetlenül ejti vissza. - Mi a fene történt, magyarázza el nekem valaki, mire jó ez az egész.

- Fáj még, kisfiam? - öleli át az asszony, a tenyerével letörli a kisfiú arcát.

- Nem fáj, Anya, csak az ijedtség, az fáj még itt belül.

- Hol a késed? - emeli fel a hangját Apa, a korlátnak dőlve áll, rekedtes a hangja. - Kérem a késedet, fiam, ha már egyszer nem a te kezébe való!

- Igen, Apa, de nem tudom visszaadni, ott hátul a kerítésnél lesett a fűbe és elveszett.

Este olyan nagyon csillagos az ég, amilyen csak augusztusban lehet, a tücsökciripelés valósággal beömlik a szellőztetésre nyitott ablakon, és a távolból, a Dunáról csobbanások hallatszanak, játszanak a halak, mosolyog Anya, melegük van, rántja meg a vállát Apa.

Mezítláb, az ágy mellett állva, összetapasztott tenyérrel mondja a kislány és a kisfiú az esti imát, nézik az ajtó mellé akasztott keresztet.

Az éjjeliszekrényen nyitva maradt a mesekönyv, összeolvadó, hemzsegő bogarak a fejtetőre állított betűk, s velük szemben a nagy, egész oldalas színes kép, csupa piros és fekete, mi lehet az, talán egy állat, bizony, látszik még a vöröslő nyelve is, és ott vannak a hatalmas fogai, milyen jó hűvösek a párnák, fehér és még fehérebb, árnyék és félhomály, ez a körbefutó hímzés a huzaton olyan, mint holmi minták egy lepke szárnyain.

- Jó éjszakát! - mondja anya. - Behajtom az ablakot, de az ablaktáblákat nyitva hagyom, olyan hangosak ezek a tücskök, ha rajtuk múlik, itt még aludni sem lehet, de ti csak nyugodjatok, lecsavarjuk a lámpát, eleven nyelv a lángocska, aludj el, kislányom, nyújtsd ide a kezéd, kisfiam, jó éjszakát.

Csend van már a házban, amikor a kislány felébred, az egyik fehér függöny az ablak előtt lóg, a másik végigterül a szőnyegen, ha ciripelnek is még a tücskök, idebent már nem hallani, hacsak nem valami másfajta tücsöktől ered az a pattogás, ami a szalonból jöhet, lehetne persze órakattogás is, de akkor miért van az, hogy egészen elhalkul, majd újra felerősödik, ó, hát éppen nem hűvös már ez az ágynemű, forró, akár egy kemence, ni csak, ez úgy hangzik, mintha egy mesében volna.

Felhajtja a kislány a takarót, óvatosan kel fel, hogy ne csapjon zajt, az íróasztaltól, a holdfény függönyéből kiemeli a támlás széket, lassan, vigyázva lépkedve az ajtóhoz viszi, a fal mellé, hogy felállhasson rá, fehér hálóinge szinte világít, előrehajol, a szemét lehunyva csókolja meg a keresztet, különös, de milyen langyos a fém, langyos, mintha élne, jó éjszakát, Jézuska!, jó éjszakát.

Reggel Apa kiáltása harsog végig a házon, indulás, indulás, mindenki kirándulni megy, gyerünk, gyerünk, de gyorsan ám, persze nem kell nagy túrára gondolni, csupán egy délelőtti sétát teszünk az ártéri erdőben, elvégre még ilyenkor, augusztusban lehet, és ilyenkor érdemes is, ebédidőre itthon leszünk, kellően száraz a talaj, gond nélkül átvághatunk a fák között.

A nagy sürgés-forgásban vajon mi marad itthon, mindig éppen az, ami a legjobban kell, mi lenne, ha hosszabb útra mennénk, talán el sem indulnánk soha, itt maradnánk, folytonosan csak készülődve, mert ebben a szobában már most is olyan nagy a felfordulás, hogy mozdulni se lehet, mit keres például az a szék az ajtó mellett, éppen ott, ahol a leginkább útban van, kiskosár, alma, sétatbot, sapka, könnyű kendő, lemegy a nap, mire elindulunk.

Nevetnek még akkor is, hogy a poros úton beérnek a fák közé, és mintha a dunaparti korzón sétálnának, Anya Apába karol, hátramaradnak, a két gyerek pedig előreszalad, nem messze persze, hogy látni lehessen őket, hoppá, itt vannak a patkónyomok, Bandi és Lujza nyomai, furcsa, hogy az eső nem mosta el őket. Egy fasorompóhoz érnek, itt választja el a földutat és az árteret a jelzés, lekanyarodnak, talán ösvény volna ez, vagy csak az ösvényt látni akaró szemek ismernek félre nem is járt utakat. Egyszeriben körük borul az erdő, fölük tornyosulnak az ágak, a kövér lomb közt nemigen jut át a fény, s a bokrok is mintha nagyobbra nőnének a félhomályban, egyre sűrűbbé fonódnak össze, érintetlen a töppedt avar, s a félrerúgott száraz levelek alatt nedvesen csillog a többi, őket már elérte a rothadás, nem illik ide a nevetés, ha akarja, ha nem, az erdő csendjére az ember szótlansága felel, remélem, visszafelé megtaláljuk az utat.

Libasorban lépkednek egymás után, nem tűnt fel, miként cserélődött a sorrend, lám, így is lehetnek az utolsókból elsők, nem kétséges viszont, hogy a célhoz mindenki előbb-utóbb elér, ha még állna is mozdulatlan, elvégre a cél maga jön el, nincsen az a sűrű bozót, nem fonódhatnak össze úgy a gyökerek, hogy lenne erő, ami visszatartsa. Apa halad most elől, sétatbotjával hajítja félre a tüskés ágakat. Kissé előregörnyed, nem csupán a bokrok miatt, hanem mert érezhetően emelkedően tartanak felfelé. Ott például, ahol ritkábban állnak a fák, és a fény is teltebb, valóságos kis domb magasodik, körötte szétszórt kövek, nagy, ormótlan szikladarabok, de a dombocska tetején még jól látszik a falak maradványa.

- Mi lehetett itt? - kérdezi a kislány, fogja az anyja kezét.

- Talán egy ház volt - piszkálja meg az avert a kövek között botjával Apa.

- Egy rablóvár! - kiáltja a kisfiú. - Egy igazi vár, ahol a rablóvezér lakott!

- Hát persze - bólint a férfi -, de inkább csak holmi remetelak, egymásra hányt, megmunkálatlan kövek.

Ám még be sem fejezte a mondatot, hirtelen előrehajol, vagyis előbb hátrahőköl, s a karját széttárva löki egy lépéssel vissza a többieket, vadász, aki nyomra lett, mi az, hogy nyomra, máris magára a zsákmányra les, ugrásra kész, a vad elejtésére, egy pillanat és előre veti magát, vigyázzatok!, kiáltja élesen Apa, és fojtottan, szinte suttogva teszi hozzá a magyarázatot, egy kígyó, ott, a kövek között bújik egy kígyó, ne mozduljon senki sem.

Valóban, a mohos, lukacsossá mállott kövek között egy csíkos test hever, ott, ahol a fény elé nem áll semmi. Két lépésről nem látni a pikkelyeket, akárha nem is kígyó volna, vastag selyemkötél, nem tudni, hol a farka és nem látszik a feje, ám mégis kígyó kell, hogy legyen, mi volna más, megengedhetetlen, hogy csupán az bizonyuljon valóságnak, amit a szem lát, nem beszélve kövekről, fényekről és árnyékokról, egy erdőben, ahol máskülönben minden olyan, de olyan mozdulatlan, éppen elég, hogy odakint, a fákon túl más világ van, maradjunk annyiban, kígyó az, ami kígyónak látszik a kövek között.

De ekkorra már Apa dühödten felhördül, előre nyújtja a karját és a sétatotja lecsap, mint egy éles kard, lássuk csak, hány szeletbe vágjuk fel a tortát, egy kígyófalat, két kígyófalat, lesújt a rút szörnyetegre a vitéz király éles fegyvere, kocsonyás, barna lé fröccsen fel, majd girbegurba csikként kenődik a bot végéről a kövön, cukrozott kígyócskák, bizony ám, nemrég még ott tekergőztek a kövek között, méz és olvasztott cukor csíkos darabjai.

- Forduljunk meg, induljunk haza, sietnünk kell, mindjárt itt az ebédidő.

Délutánra aztán újra álmos csend borul a házra, fénykarikák és árnyékfoltok, apró jelek a máskor makulátlanul sima falon.

Átaludni a délutánt, jó volna-e vagy sem, ó, ha volna ugyan, aki tudja, félálom és ébrenlét között hol a határ.

Délután van, de még ragyog odakint a fény, meglebbenő függönyök, a szalon csupa titkos félhomály, a kislány és a kisfiú a zongora alatt bújnak, lelógó, hosszú liánok a zongoraterítő szálai.

Apa kezében nádból készült újságtartó billeg, amilyent a városi kávéházakban hoz fehér kabátját lobogtatva a pincér, alásszolgája, nagyságos úr, kissé előrehajol, és még így is, hogy az asztal fölé magasodik, képes alulról felfelé nézni, mondja még valaki, hogy könnyű mesterség volna ez, felkínálja a legfrissebb híreket, vagy ha kell, felkínálja azt, amit a vendégek a legfrissebb hírekről mondtak a mai napon.

Itt viszont se tányérok csörrenése, se poharak, kávéskanalak csilingelése, hacsak azt az elmosódó mormolást nem akarjuk hallani, ami a konyha felől beszüremlik, a cselédlányok azok, végeztek már a mosogatással, a törölgetéssel is, fehér porcelántálon, tiszta kendővel letakarva a délutáni sütemény, ketten vannak, átölelik egymást, összebújva beszélgetnek az ajtó mögött ládára ülve, a kezük és az arcuk piros.

Apa alszik, az újságtartó lassan csúszik le az öléből, oldalra csuklik a feje, a szája résnyire nyitva, csendesen, egészen csendesen horkol.

Anya feláll, zizzennek lapok, aztán a könyve halkan koppan az asztalon, mozdulatlanság, talán az ablakon néz ki, vagy csak várakozna valamire, hirtelen indul el, mint akinek eszébe jutott a mulasztása, és sietéssel akarná pótolni a veszteséget, suhogás és illat, fehér, gombos cipők, a ruhája alján liános szalagok.

- Ez a zongora, ez a mi barlangunk egy őserdő közepén. Egy olyan barlang, ahol csak mi ketten vagyunk. A rojtok, mintha zuhogna a trópusi eső - mondja a kislány. Egészen közelről suttogja a fiú fülébe, nem is suttogja, inkább csak leheli, rózsaszín a rózsaszínhez, nedves ajka a fiú fülcimpájához ér.

- Igen - bólint engedelmesen a kisfiú, verejték csordul a hátán.

- Ki tudja, micsoda fenevadak leselkednének odakint reánk, ha kitennénk innen a lábunk, ha az erdőbe merészkednénk, párducok és jaguárok, még az a jó, hogy itt biztonságban vagyunk, van tűzünk és ennivalónk is, akármeddig ellehetünk.

- Micsoda szerencse - ismétli a kisfiú halkan, s az orra egyszeriben megtelik a kislány hajának illatával, fülét csiklandozza a lány szája, a suttogása, de mást nem mond, ha akarna, se válaszolhatna, talán mert a levegőért kapkodó, hirtelen kiszáradt szájára csöppen a fölébe hajló nővére izzadsága, izzadság vagy nyál, sós, ami édes, édes, ami sós.

- Tudod, miért van ez? - néz hirtelen egészen közelről a lány az öccse szemébe. - Tudod, mi ez? - pupillája hatalmasra tágul, s írisze is szinte betölti a szemnyílását, viszont a szeme fehérje valósággal izzik, világít a félhomályban.

- Micsoda? - néz megriadva rá a fiú.

Hát itt, ez, mondja, és a fiú nadrágjához nyúl. - Ez itt elől. Hogy miért olyan, mint egy kígyó, egy kicsike kígyó?

- Tudom. Nem tudom.

- Ezzel rakják bele a kisgyerekeket az anyjuk hasába - suttogja halkán, és a keze még most is ott nehezedik, aprókat mozdul, az ujjai, mintha öntudatlanul tenné, meg-megszorítják, majd csak puhán érintik a fiút.

- Az nem lehet - suttogja halkán fiú. - Ez pisilni van. Az nem lehet, amit mondasz.

- Dehogynem. Ha nem hiszed, kérdezd meg a lovakról a kocsist.

- A lovakról? Miért éppen a lovakról?

- Kérdezd meg és majd megtudod.

- Nem akarom megkérdezni.

- Azért, mert gyáva vagy, vagy azért, mert elhiszed?

- Nem akarom megkérdezni és kész, hagyjál, ki akarok menni innen!

- Mi van, megint bepisiltél? Gusztustalan vagy, tudod, undorító! Mit fog szólni Anya, ha meglátja, kiabálni fog veled, vagy talán sírni, jobb is, ha nem tudod.

Másnap reggelre már esik az eső.

- Úgy látszik, ebben az évben korán jön az ősz - néz ki az ablakon Apa.

Szürke házikabát van rajta, szürke mellény, fáradt az arca, mint aki keveset aludt.

Köd sűrűsödik a folyó felett, vagy talán inkább pára volna, igen, alighanem az.

A hirtelen támadt hűvösségben szinte gőzölgögni látszik a víz, s a felszálló gomolygást még az eső se nyomhatja le, pedig úgy tűnik, valahonnan egészen közelről esik, mintha nem is a felhőkből zuhogna alá, vagy a felhőktől a folyóig megszakítás nélkül érnének a hosszú szálak, s vissza is, a folyóból a felhőkbe olvadva gomolyogna a pára, azért van ilyen szürke foltokból összeragasztva az ég, azért ilyen párás a víz.

Egyszeriben milyen csöndes lett az erdő, úgy susog itt a háztetőn, a pázsiton és a fűzfákon a sok-sok esőcsepp, hogy attól mást se hallani, mint az erdő csendjét. Talán a csend mögött másfajta csendek riogatnak, milyen az, amikor a saját súlyuktól lehajlanak a vizes levelek, és végre keresztül törhet köztük a fény, csakhogy ez már nem az a sárga napfény ám, ami éget és átforrósítja a bőrödet és az illata megmarad éjszakára is, mert erősebb és áthatóbb, mint a színes papírokba csomagolt szappanok, nem bizony, öreg és sápadt a Nap, árnyékok leskelődnek a fák alatt.

- Vége a nyárnak, akár csomagolhatunk is.

- Ugye, mintha nem rég jöttünk volna le, most meg ideje van, hogy utazzunk haza.

- Azt tartják, ha nem történik veled semmi, akkor nincsen mire emlékezned. Visszagondolsz, és úgy hiszed, elrepült az idő, pedig egyszerűen te maradtál változatlan, miközben más lett körülötted minden - mondja Apa.

Anya nem válaszol, csak néz rá, elgondolkodva hosszan.

Zörögnek a lapok.

Délután van már, jóval ebéd után, nem mintha a felhők, a fény mást mutatna, mint órákkal ezelőtt, de ha elmúlt az ebéd, akkor délután kell legyen.

Kint áll a kisfiú az oszlopokra néző ablakok előtt, onnan hallja Apa szavait, öklét a füléhez emeli és hallgatózik, egyik fülében az idő múlásáról beszélő mondatok, a másikban a zizegés, ami a markából ered, persze elmosódottak a szoba felől érkező szavak, s csak ha megrázza a kezét, akkor támad holmi zizegés.

Lusták és álmosak a legyek az ablaküvegen, vagy nem is tudnak már felrepülni, könnyű megfogni vagy az ablak sarkában összeroppantani őket, finoman, lassan, mutatoujjal összenyomni, nem erősen, éppen egy halk percenés, és aztán olyan, mintha még élnének tovább, csupán mozdulni nem akarnak többé.

Ezek a legyek, hiszen a szárnyukat kitépni sem élvezet, vagy mégis az talán, pici, picibb, legpicibb, nem csoda, hogy a rázáruló ujjak sötétjében tehetetlen a fogoly, ha rab még szabadon engedve is, gyöngyözve, csíkokban fut le a pára az üvegen, kint is esik, bent is esik az eső.

Hány nap még, hány délután.

A nagytükör előtt, a szülők hálósobájában áll a kislány, csaknem a teljes ablakokat elfedik a leengedett függönyök, honnan jön a fény, odakintről, vagy a tükörből, olyan ez a csillogó lap, mint egy bekeretezett kép, a fal és a barnára pácolt bútorok a keret, s a festményen ez az arc, mögötte a bevetett ágy, súlyos és sötét.

Fekete haj, fekete szem, a sűrű, fekete szemöldök összenőtt az ornyergen, a szempillák, mintha lepkék csápjai volnának, sok-sok tapogató, kicsi láb, de csupán egyetlen szárny valamennyihez, csukódik és nyitódik, milyen ablak az, amin csak kifelé néznek.

A nővér arca a fiútest fölött.

Szürkület előtt eláll az eső, persze vizes még a fű, de ki lehet szaladni a nyárfákig, és a ház mögé.

A léckerítésnél, ahol a kis hátsó kapuhoz kanyarodik a kövekből kirakott gyalogösvény, szétázott madárfészek hever a földön, honnan eshetett ide, hiszen itt nincsen fa, és nem is fújt a szél, puha, szétázott gombolyag, tenyérnyire tőle az elpusztult fióka, alig pelyhedzik rajta toll, mintha nem is augusztus vége volna már, kisgyerek a fűvön, a kékes szemhéj a kicsiny szemgödrökre tapad, kitárt karok az apró szárnyai, különös, de milyen langyos még a teste, langyos, mintha élne, puha, akár a fű, csak valahogy rugalmasabb, maradj itt és aludj, madárgyerek, jó éjszakát, újra szemerkélni kezdenek az esőcseppek.

Meglehet, egész éjjel esni fog.

Hajnalban surrogás támad az erdő felől, egyre sűrűsödő és erősödő roppanások, és a levelek hangja, micsoda sustorgás ez, innen is, onnan is motozások, ágreccsenések és zizzenések kelnek, akárha az eső szemerkélne újból, meg-megélénkülő széllel, aztán meg mintha követ szórna le a szekeréről valahol távol, szívlapát kong így, ilyen öblösen, de kinek jutna eszébe hajnaltájt az erdő mélyén köveket, földet lapátolni, s vajon mik ezek a hosszan elnyújtott bődülések, teherszállító uszályok gözdudája jelezne a reggel érkezését.

Mire teljesen megvirrad, állatok gyűlnek végig az erdőszélre.

Csend van, még a szél is elnyugodott.

Ott állnak sorban, őzek és szarvasok, nyulak és vaddisznók, rókák, nyestek, borzok, és az ágakon a sokféle madár, ki-ki a saját fajtájával, mégis összetartozva az egész, néznek a folyó felé, a fejük magasra tartva, mintha veszélyt szimatolnának, rabságban tud így mozdulatlaná válni egy állat, mert már nincs miért mozdulnia.

A párálló, apró felhőket lehelő erdő összeolvad mögöttük, honnan, ugyan honnan nőnek az ágak egymásba, ami alulról indázna felfelé, máris odafönről ágazik tovább, s ami fönről ereszkedik lefelé, egyszercsak eltűnik ugyan, ám másutt előbújva tör újra át, s mint valami tömött, mozdíthatatlan barna fal, úgy állnak ott a fatörzsek, úgy állnak ott moccanatlan az állatok, némán nézik a vizet, de hogy mit látnak, mire várnak, nem mondja meg senki sem.

3. *(Régi könnyű nyarak, avagy mi nemesíti a katonát - dőcög a villamos - tizenöt évi fegyház-büntetés -, hideg hó a rubintos csillagok fölött - lobognak a zsebkendők Manuel király ablakai mögött - kék vászonnadrág és transzbajkái zivatar - dicsőséges százharminchárom nap - Moszkva parti esték - végigcsorog rajtuk a Hold fénye.)*

1898 nyarán, azokban a dicsőséges és felhőtlen, lassan csordogáló időkben történt, hogy valahol Magyarországon, a Terbegec faluban megszületett egy Singer nevű földbérló harmadik fia. A családba tizedik gyerekként érkezett jövevény, aki már jó előre eldöntötte az Ernő nevet kapta szüleitől, s minden előjel ellenére nem éppen a könnyű nyarak idejét hozta magával, némely, a családot sújtó balszerencsés fordulatok után hamarosan Budapest székesfőváros lakosa lett. Apja ugyanis, aki a földbérletben egy-két év alatt csaknem teljesen tönkrement, jobb híján elköltöztette a családot, s a macskaköves utcákkal girbe-gurba külvárosban, Újpesten nyitott egy vegyeskereskedést, hogy annak jövedelméből etethesse a tucatnyi éhes száját. S lássunk csodát: az üzlet, merthogy van ám ilyen is, úgy-ahogy beütött, és Ernő, lévén a legkisebb gyermek testvérei között, a könnyebb és boldogabb lét révén már sok mindent megkapott, amit nővéreinek és két bátyjának nélkülözni kellett. Középiskolába Újpesten járt, majd, éppen az első világháború harmadik esztendejében, beiratkozott a Budapesti Orvostudományi Egyetem Orvosi Fakultására.

A legifjabb Singerből azonban soha nem lett orvos. Nem csak azért nem fejezhette be tanulmányait, mert a háború ekkorra elérte a hajdani monarchia második fővárosát, a boldogan gyarapodó Budapestet, hanem mert a vékonycsontú fiatalember, aki évek óta roppant aktívan tevékenykedett a Szocialista Ifjúságmozgalmak Országos Szövetségében, s könyvekkel és jegyzetfüzeteivel a hónapok alatt igencsak különös, s az orvosi tanulmányokkal nem kifejezetten összeillő helyeken is megfordult némely délutánokon, a vértelen győzelmet hozó ösztirózsás forradalom idejére már az újpesti kommunista ifjúságmozgalmak mozgalomban tervezgette az egyre fényesebben felragyogó jövőt. Így történt, hogy a várva várt Tanácsköztársaság kikiáltásával szinte egyidőben Ernő nem kisebb feladatot kapott, mint hogy segítse a Kommunista Ifjúságmozgalmak Szövetsége vidéki szervezeteinek létrehozásában. S bár nem a harcmező, hanem a kiosztott és elviselt csapások nemesítik a katonát, legyen szó pusztító fegyverekről, vagy a gyilkos tekintetek ösztirózásáról, vagyis hogy a harc éppen úgy harc a puskától távol is, mint az ágyúk pergőtüzében, e nemes küzdelemhez képest is sajnálatosan hamar eljött az az idő, amikor már minden fegyverfogható kézre a Vörös Hadseregben volt szükség.

Singer Ernő, mint a kötelességét jól tudó harcos, rögtön jelentkezett a tűzvonalba, a frontra azonban már nem kerülhetett ki.

Miért?

Mert elmúltak a dicsőséges napok, köd borult a Vérmezőre, Kun Béla gépe elrepült, vitte magával a gyémántnyakékeket és a dédelgetett álmokat.

Mert francia tisztisapkák lógtak a bácskai kávéházak kalaptartóin, román bakancsok koptatták az Andrássy úti köveket.

Mert fiatalemberünk jobb híján Rákospalotán bujkált a vérszomjas fehérhollás különítmények elől.

Mert gyakorta nem ott vannak a válaszok, ahol a kérdések elhangzanak, s csak egy üldözött tudhatja, micsoda szerencse ez.

A rákövetkező év januárjában aztán Ernő Bécsbe menekült, s mint aki az igazabb családjához talál vissza, az időt nem vesztegetve a Kommunisták Magyarországi Pártjának tagja lett. 1922 februárjában elvtársai Budapestre küldték, hogy a hazai mozgalmat irányítsa, és összefogja mindazon kommunisták munkáját, akik már korábban visszaszivárogtak az országba. Ernő így vett részt a legális és illegális párt és szakszervezeti munka megszervezésében, egészen ugyanazon év szeptemberéig, amikor a politikai rendőrség vérebei letartóztatták, és mint az 1923. évi nagy kommunista per egyik fővádlottját, tizenöt évi fegyházbüntetésre ítélték. Az 1924-es esztendő novemberében aztán az akkoriban intézményesített fogolycsere keretében őt is kiadták a Szovjetuniónak.

Ki tudhatná elmondani, hogy vajon Moszkvát Ernő olyannak találta-e, mint amilyenek hajdan, reggelente Újpestről az Orvosegyetemre döcögve a villamoson oly sokszor elképzelte?

Vagy valami egészen más fogadta abban a korai, novemberi télben?

Hideg hó a rubintos csillagok fölött?

Vagy rubintos ragyogás még a jég alól is?

Annyi bizonyos, hogy az ifjú Singer eleinte egy üzemben dolgozott, főként azért, hogy megtanuljon oroszul. Egyébiránt az üzem igazgatóját Karikás Frigyesnek hívták, s Ernőnk régi barátjának számított.

1925-ben a szovjetek a roppant szorgalmas és nem kevésbé tehetséges magyar fiatallembert Franciaországba küldték, hogy az ottani magyar kommunista emigráció munkáját irányítsa. Három Franciaországban eltöltött év után tért vissza Moszkvába, és a hírneves nemzetközi Lenin Iskola hallgatója lett. Az eseménytelenségre igazán nem panaszkodhatott ezután sem: hol Moszkvában töltött egy hónapot, hol máris indult újabb útra. Elvégre a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottságához került, és mint igen megbízható elvtárs, egyszer itt, másszor ott, példának okáért Franciaországban, Belgiumban, Spanyolországban, Portugáliában és Svédországban volt szükség az áldozatos munkájára. Mellesleg a délvidéken, azaz spanyol és portugál munkái idején Singer a mindenütt felbukkanó ellenség s az olykor-olykor túlságosan is közel férköző barátok megtevesztésére a Pedro álnevet használta.

1938 kora tavaszán Ernő, azaz Pedro a portugál munkásmozgalom és szakszervezeti szerveződések elősegítése végett Lisszabonban töltött néhány napot.

A hétvége elérkeztével, elvégre a kommunista is csak ember, s a teljes ember nem csupán a munkájában, de a testet és a lelket egyaránt gyönyörködtető kirándulásban is meg tudja találni a maga örömét, vasárnap kora reggel egy kis csapat fiatal indult útnak, hogy innen-onnan összeszedett kölcsönkerékpárokon kikarikázzanak a városhoz legközelebb eső tengerpartra. Pontosabban szombaton este, egy alfamai boltíves, fapados kiskocsmában üldögélve még úgy tervezték, hogy a Rossio téren, a Nemzeti Színház előtt gyülekezve, s onnan indulva a Tejo torkolati folyását követve bicikliznek majd el Estoril és Cascais felé, ameddig a kedvük és az erejük bírja, ám a vasárnapi borús időt látva végül arra az elhatározásra jutottak, hogy éppen a másik irányba, Sintra felé indulnak el. Lévén akármilyen szomorkás a felhős ég, a viharos tengerrel ellentétben abban azért lehet bízni, hogy a hegyek és az erdők, s a királyi palota körüli virágos fák mégis csak a tavaszt ígérnek. És a fiatalsághoz, legyen bármi komoly, mégis jobban illik a tavasz, ne kérdezzük miért, aki akarja, magától is tudhatja a választ. A csapat, melyben természetesen Ernő, azaz Pedro is ott taposta a pedált, hajdani újpesti és megyeri biciklizési élményeit remekül hasznosítva az egyre emelkedő úton, az elgondolás szerint meg se állt volna Sintra városáig, már csak azért sem, hogy jusson bőséges idő a környező erdők bebarangolására.

De hát ifjúkommunista tervez, s a gyengülő test végez.

Nemhogy egyszer, de többször is pihenőt kellett beiktatniuk a hosszú úton, s bizony jócskán délutánra járt már az idő, mire végre felbukkant előttük odafent a csodálatos palota, s a hegy lábánál a háztetők közül kimagasló, híres, kúp alakú kémény.

Ráadásul, amikor némi pihenőt követően biztonságba helyezték a kerékpárokat, és elindultak felfelé a hegyoldalon, hogy ha a környéket alaposabban bejárni már nem is tudják, de legalább a hajdani nagy királyi vadászutakat látott erdőben, s a különleges, csodálatos virágú növények közt bolyongjanak egy kicsit, egy felettébb kellemetlen baleset rontotta el a hangulatukat.

Éppen csak maguk mögött hagyták a várost, és némely közismertebb munkásindulókat énekelgetve haladtak előre egy ösvényen, amikor a sűrű bokrok közül váratlanul egy állat csörtetett elő, undorító üvöltést hallatott, rávetette magát a társaság egyetlen magyar tagjára, s azonmód a földre döntötte őt.

Egy állat, egy rettenetes vadállat!

Nyilvánvalóan látszott, hogy a különös fenevad akár pillanatokon belül széttépheti, megölheti a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottsága megbízásából érkezett fiatalembert, az azonban már korántsem tűnt egyértelműnek, hogy vajon mit lehetne ez ellen tenni! Ugyanis a társaság tagjai hiába látták valamennyien a dúvad előrontását és aljas támadását, sem abban a pillanatban, de még utólag sem tudták eldönteni, hogy vajon miféle teremtmény áldozata lett a magyar, azaz orosz, azaz internacionalista vendég. Ugatáshoz hasonlatos üvöltése és elővillogó fogai, hosszúkás pofája és hegyes fülei révén akár kutyára, akár farkasra is lehetett volna gondolni. Ilyen hatalmas testű kutyát azonban még senki nem látott, farkas pedig a sintrai erdőkben sok száz év óta nem bukkant fel, s nemigen hihette senki, hogy egy ekkora példány a Serra de Estrella sziklái közül ilyen messzire elbolyonghatott. Ráadásul a szörnyeteg, kétségkívül mint egy farkas, olyan gyorsan és könnyörtelenül rontott rá Ernőre, azaz Pedróra, de a támadás előtt éppenséggel két lábra emelkedett, úgy döntötte a földre áldozatát. Márpedig ebben a két lábra állásban határozottan volt valami emberi, arról nem is szólva, hogy ugyan a vad egész testét sűrű, barnásfekete szőr fedte, ám a fején ez a bunda hosszabbra nőtt, mintha csak valami hajszerű képződmény lett volna!

A riadalom és a meglepetés mellett nyilvánvalóan ez a tanácstalanság is közrejátszott abban, hogy sajnos eltelt némi idő, mire a társaság tagjai felocsúdtak, s a földre terített, ám derekasan küzdő Ernő, azaz Pedro segítségére siettek.

Hanem akkor aztán!

Botokat és köveket ragadtak fel, és mintha csak a kalózok ellen harcoló régi portugál hajósoktól örökölt rettenthetetlen bátorság lobbant volna fel bennük, habozás nélkül támadtak az Ernő, azaz Pedro felett magasodó undorító szörnyalakra.

Nem tudni, hogy a testén puffanó kövek, a sűrűn és szorgalmasan csapkodó dorongok, vagy az Ernőt, azaz Pedrót, s a harcba induló portugál elvtársakat egyaránt biztató harci kiáltások készítették-e megátrálásra a rút dúvadat, mindenesetre alig néhány másodperc telhetett el, amikor a küzdelemnek szerencsére máris vége szakadt. A fenevad hirtelen elengedte áldozatát, bozontos fejét a palotát ostromló borús felhőknek szegezve rettentő üvöltőt, s olyan káprázatos gyorsasággal, mint ahogyan az imént előbukkant a bokrok közül, egyszercsak eltűnt a sűrűben.

Meglepő módon a támadást Ernő, azaz Pedro megúsza néhány kisebb horzsolással a nyaka körül, s tulajdonképpen sértetlen maradt, eltekintve attól az egyetlen harapásnyomtól, mely, felettébb érthetetlen, de hátul, a jobb combja tövével éktelenkedett, s amelyben legfőképpen

az tűnt megmagyarázhatatlannak, hogy a szörnyeteg valamennyi szemtanú szerint karmaival és gyilkos fogzatával is mindegyre Ernő, azaz Pedro nyaka körül kapdosott, és senki nem látta, hogy a szerencsétlenül járt internacionalista fiatalember lábába, fenekébe harapott volna.

Az természetesen fel sem merülhetett ezután, hogy a kirándulást folytassák. Végso soron azonban a társaság tagjai, tekintve a különös baleset viszonylag szerencsés kimenetelét, s azt, hogy a harapásnyom ugyan felszakította Ernő, azaz Pedro sötétkék nadrágját, ám pár pillanat múltán a kezdetben oly riasztó seb már nem is vérzett, s az elszenvedett sérülés a rémület ellenére sem hatott súlyosnak, a konspirációs szempontokat is figyelembe véve, s a nemzetközi kommunista mozgalom elsőrangú érdekeit az egyéni félelmek elé helyezve, Ernővel, azaz Pedróval a legnagyobb egyetértésben úgy döntöttek, hogy azonnal visszatérnek ugyan Sintra városába, ám a sebesüléssel nem fordulnak orvoshoz. Karjukat összefonva, úgynevezett gólya viszi a fiát elnevezésű fogást alkalmazva cipelni kezdték a magyar fiatalembert lefelé a hegyoldalon, természetesen ügyelve a sebre. Ám nem kis meglepetésükre Ernő, azaz Pedro kisvártatva megállította őket, s előbb csak óvatosan, bicegve, majd már egészen könnyedén lépkedve a saját lábán tért vissza a városba. A biztonság kedvéért természetesen bekötötték a sebet, s ahhoz is ragaszkodtak, hogy a Lisszabonba visszavezető úton, tekintettel arra is, hogy inkább lefelé gurulnak a lejtőkön, semmint fölfelé kell tekerniük, Ernő, azaz Pedro ne erőltesse meg sebesült lábát, a biciklivázra támasztva pihentesse jobb combját, s ők majd felváltva tolják maguk mellett.

Így aztán, bár a kirándulás korántsem úgy sikerült, ahogyan azt az előző este elgondolták, alkonyatra mégiscsak sikerült visszaérniük a fővárosba. Ernőt, azaz Pedrót feltűnés nélkül valamennyien hazakísérték a szállására, egy olcsó, ám barátságos panzióba a Fügefa térre. Gondoskodtak a kényelméről, ételt, italt, gyümölcsöket készítettek az ágya mellé, s a fiatalember heves tiltakozása ellenére még azt is megszervezték, hogy az éjszaka folyamán egymást váltva örködjenek a nyugodt álma felett. Abban is természetesen újfent megállapodtak, hogy, hacsak nem feltétlenül kell, a balesetről nem szólnak senkinek, beleértve ebbe a végszükség, no persze senki ne értse ezt szó szerint, mondjunk inkább csak szükségét, tehát: a szükség esetén felkeresendő orvosokat. Szerencsére a jelen helyzetben sem az orvosi segítségnyújtásra, se bármi nagyobb riadalomra nem mutatkozott semmiféle ok.

Ernő, azaz Pedro láztalanul, könnyű szuszogással aludta át az éjszakát, reggel frissen ébredt, a sebet alig-alig fájlalta. Mi több, ahogy mondotta, különös, de oly messzinek hat most már a számára mindaz, ami a kiránduláson történt, hogy, amennyiben nem ő élte volna át, nem tagadja, még a hitelességében is kételkednék, elvégre még így is nehéz elhinnie, azzal pedig nem is próbálkozna, hogy valami magyarázatot találjon. Mindenesetre mire megvirradt, gondos kezek megöltötték a kék nadrágját, a szakadás helyét csak a legtüzetesebb vizsgálattal fedezhette volna fel bárki.

Így aztán keddre már a kalandon mosolyogni is tudtak, amikor újra összejött a kis társaság a fehér falú Alfamában, a jól megszokott Szent Mihály téri kiskocsmában, ki ne tudná, nincsen olyan gond, amin a nevetés ne könnyítene. Úgy mondták, íme, Ernő, azaz Pedro elvtárs meghozta a véráldozatot a portugál kommunista mozgalom érdekében. Férfiasan, vérrel keresztelkedett! Koccintottak, csendültek a talpas poharak, zöld bort ittak és nagyot nevettek, s kis idő múltán már tréfálkozva találgatták, vajon nem egy elvetemült kapitalista támadt-e a külhonból jött aktivistára, avagy ki tudja, micsoda fenevad volt, állat-e vagy ember, ember, bizony, még az is lehetett, hiszen tudjuk, van azok közt szörnyeteg éppen elég.

Nevettek és átölelték egymást.

Kéz a kézbe, mellkas a mellkashoz, fej a vállra borul.

Éppúgy, ahogy aztán két nap múlva, Rossio vasútállomáson is történt, amikor a Manuel király palotáját idéző kerek ablakok mögött kicsiny csoportba gyűltek ezek a kedves lányok és fiúk, hogy aztán zsebkendőket lobogtatva hosszan integessenek a távozó kiküldött vonatablakból kihajoló alakja után.

- Adeus, Pedro, adeus, viszontlátunk még!

- Adeus, camerados! Biztosra vehetitek, hogy visszajövök.

S úgy sejthető, hogy amiként a Rossio pályaudvarról kipöfögő gőzmozdony füstfelhői is hamarosan szertefoszlottak a tenger, helyesebben a Tejo folyó felől fújó friss tavaszi szélben, feltehetően a felettébb kellemetlen, ám inkább furcsa, mint végzetes kaland emléke is éppoly gyorsan tovatűnt volna, volna...!, volna...!, volna...!

Hacsak.

Ernő, aki immáron nem volt Pedro, egészen 1941-ig sok egyéb fontos feladata mellett a magyar ügyekkel is foglalkozva a Kommunista Internacionáléban dolgozott, majd annak feloszlásával a harcmezőre, a dicső Vörös Hadsereghez kérte magát.

Újra a vérszag, a háború!

A hírneves Manuilszkij tanácsadója volt az ellenséges hadseregek hátszágában, és a hadifoglyok között végzett agitációs és propaganda tevékenység irányítási kérdéseiben. Rendkívüli tehetsége ezen a területen is hamar megmutatkozott. Ahogy mondták róla, nincsen, aki jobban értse nála a lélek rezdüléseit, legyen szó ellenségről, legyen szó barátról, már persze ha könnyű lehetne elválasztani olykor a kettőt egymástól.

Nem véletlen, s a feljegyzések is megerősítik, hogy Ernő a Vörös Hadsereg soraiban menetelve sokáig azt hitte, hogy ő lesz a kevés idő múltán diadalra jutó kommunista párt főtitkára Magyarországon, s azt is gondolta mindenki, hogy joggal hihette, hiszen a Kommunista Internacionáléban ő volt a legmagasabb rangú magyar elvtárs, olyan jó elvtárs, aki ráadásul a szovjet pártfunkcionáriusok között is óriási tekintéllyel bírt.

1942 márciusában azonban, amikor az összegyűlt magyar és nemzetközi elvtársak a csatazaj és nélkülözések ellenére is időt tudtak szakítani arra, hogy barátjuk és fegyvertársuk, egy bizonyos Mátyás születésnapját megünnepeljék, a szinte elsőként szólásra emelkedett Ernő meleg hangú köszöntő beszédében kijelentette, hogy nincsen kétség és vita, mindenkinek tudnia kell, hogy a magyar kommunista párt első számú vezetőjének Mátyást kell tekinteni.

Márpedig tudjuk azt jól, ha valamit kimondunk, az azzal meg is születik, kérdés persze, mire szolgálhat akkor a hallgatás, rosszra ne gondoljon senki, fehér a hó és ropog, ropog a csizmák alatt, szikrázik a levegő, valósággal harapni lehet.

Mátyás, aki hat esztendővel volt idősebb Ernőnél, s fél évszázada az akkor még dicsőségesen kiterjedt Magyarországhoz tartozó újvidéki Adán született egy tizenkét gyermekes kis-kereskedő fiaként, s érettségije után előbb a külkereskedelmi akadémiát végezte el, majd ösztöndíjasként Hamburgban és Londonban tanult, és már mint a Szociáldemokrata Párt régi tagja, 1915-ben, a magyar hadsereg zászlósaként esett orosz hadifogságba, nos, Mátyás nem kevésbé kalandos úton jutott el e kitüntetett pillanatig, mint Ernő.

Tudnivaló, hogy Mátyás a hadifogság idején, a kínai határ menti, az Amur kormányzóságbeli Csita városában kapcsolódott be a forradalmi mozgalomba.

Még egészen új volt az 1918-as esztendő, amikor itt, a szünni nem akaró kontinentális tél egy különösen zord napján furcsa kaland esett meg vele.

Mátyás, aki nem éppen nagytermetű, ám rendkívül erős felépítésű, és szívós természetű ember volt, még a legkeményebb szibériai hidegek idején sem mulasztotta el, hogy megtegye a maga rendes adag napi sétáját. Okos ember tudja, hogy a gyaloglás jót tesz a testnek, s amíg szinte öntudatlan lépked a láb, messze-messze kalandozhat a gondolat, vagy éppen újra és újra összefüggő rendszerré állhatnak egybe az elmúlt, a jelen, s a jövő eseményei, aki megteheti, vonja le a tanulságokat, aki erre nem képes, jobban teszi, ha hallgat, s a mozgás hasznára válhat akkor is.

Talán éppen ez okozta a balesetet: az, hogy Mátyás a süvöltő széllel és a jeges hideggel mit sem törődve olyannyira elmerült világformáló gondolataiban.

Vagy amiként teste a zord elemekkel birkózott, figyelme és elméje akként küzdött a rázúduló gondolatokkal?

A lényeg mindenesetre az, nem vette észre, hogy tőle alig néhány lépésnyire egy különös alak bontakozik ki a sűrű hóesésből.

Egy micsoda.

Ugatáshoz hasonlatos üvöltése és elővillogó fogai, hosszúkás pofája és hegyes fülei révén akár kutyára, akár farkasra is lehetett volna gondolni. Ilyen hatalmas testű kutyát azonban még senki nem látott, s bár a farkas e vidéken nem számított ritkaságnak, azt aligha lehetett feltételezni, hogy mégoly kiéhezetten is egyedül támadt volna egy emberre. Ráadásul ez a vadállat kétségkívül, mint egy farkas, olyan gyorsan és könnyörtelenül rontott Mátyásra, de a támadás előtt éppenséggel két lábra emelkedett, úgy döntötte a földre áldozatát! Márpedig ebben e két lábra állásban határozottan volt valami emberi, arról nem is szólva, hogy ugyan a vad egész testét sűrű, barnásfekete szőr fedte, ám a fején ez a bunda hosszabbra nőtt, mintha csak valami hajszerű képződmény lett volna!

Nem tudni, hogy a váratlan támadással indult, s élet-halál harccal folytatódó elkeseredett küzdelem vajon merre fordul, ha Mátyás nem jóféle halinacsizmában, vastag pufajkában, füles sapkában mereng a jövőn. Vagy ha esetleg kevésbé jókötésű fiatalember. Így azonban hiába forgolódtak a feltúrt hóban, a dúvad hiába kapkodott Mátyás torka felé, nem sikerült fogait áldozatába mélyesztenie. És szerencsére alig néhány percig tartott csupán a küzdelem, mert a délutáni őrsváltás éppen akkor haladt el a külső tornyok felé, s a fázósan összehúzódó vöröskatonák természetesen felfigyeltek az ugatásra, iszonytató fogcsattogtatásra, rémületes üvöltésre. Akkor aztán, lévén harcedzett férfiember, s beleváló bolsevikok, percnyi habozás nélkül lekapták a vállukról a puskát, s előbb csak a levegőbe puffogtattak el néhány golyót, már azért is, mert igazán nehéz volt kivenni, miféle és hányfajta szörnyek csatáznak a porként szállongó hóban, majd a menekülő, s a hózáporban nyomtalanul eltűnő vadállatot célba véve siettek Mátyás segítségére. Egyébként sem olyan idők voltak azok, hogy nehezen került volna le a puska a vállról, és ott, a transzbajkái télben mindig is tanácsosnak mutatkozott lehetőleg töltött fegyverrel masírozni, márpedig ki ne tudná, ahol fegyver akad, előbb-utóbb lövés is dördül, különösen, ha avatott kezek szorítják a puskatust, s a munkában edzett ujjak nem haboznak meghúzni a ravaszt.

A különös csak az volt, hogy a gyilkos harc végeztével Mátyás láthatóan sértetlenül tápászkodott fel a hóból, mindössze az arcán és a nyaka körül mutatkozott némely karmolások nyoma.

Illetve, s ez meglehetősen érthetetlennek tűnt, a hátsó combhajlatát tudta megragadni az a rejtélyes dúvad, de ez a seb is, ahogy később megállapították az őr század orvosi szobájában, egyáltalán nem bizonyult mélynek, némi vodka éppen elégségesnek mutatkozott a fertőtlenítésre, és túlzás nélkül nagyobb kár érte a csaknem combközépig felhasított sötétkék vászonnadrágot, mint a magyar fiatalember ülepét.

Így már nem is tűnt olyan nagy hőstettnek, hogy Mátyás a maga lábán hagyta el a csatateret.

Viszont másik szerencse is volt ám ebben a szerencsétlenségben, hiszen a magyar internacionalista azt egy életre megtanulta, miszerint semmiféle gondolkodás, semmiféle töprenkedés nem lankaszthatja el egy pillanatra sem a figyelmet, mint ahogy megtanulja saját kárán az ember, hogy a lélek gondja nem szabad, hogy túlon túl a test biztonsága elé tolakodjon, elvégre bizonyítékoknak hisz az elszánt materialista, s gyarló testtel elbotlik a mégoly fennkölt gondolat, mutasson bárki az ellenkezőjére példát, hogy jó ízlés okán ne is emlegessünk affélét, mint a testetlen gondolat.

Az ember soha nem sejtheti, honnan, miféle veszedelmek lesnek rá.

Mátyás egyébiránt ezt a tapasztalatát aztán igazán jól hasznosíthatta hazatértekor, hiszen a Tanácsköztársaság kikiáltásával előbb a vidéki népgazdasági tanácsok megszervezésére kapott megbízást, majd a nyár közepétől a Vörös Őrség országos parancsnoka lett.

Mint annyi más elvtársa, a dicsőséges 133 nap elmúltán ő is Bécsbe tartott, majd, mivel a kegyetlen osztrák hatóságok internálták, Moszkvába ment.

1921-től már a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottságának egyik titkáráként dolgozott, megjárta Német- és Olaszországot, 1925-ben tért haza. Ezen esztendő novemberében azonban a fehérterror lelketlen gazemberei elfogták, társaival együtt lázadás büntetével vádolták, és rögtönítélő bíróság elé állították. S milyen szép az, hogy éppen a legnagyobb bajok, az igazi vészek idején mutatkozik meg, ki a hűséges barát! A rabul ejtett fiatalembert a fergeteges nemzetközi tiltakozás hatására át kellett hogy adják két nap múlva a rendes bíróságnak. Az ítélet azonban ott is keménynek bizonyult: Mátyást előbb a Budapesti Büntető Törvényszék nyolc és fél évi börtönre ítélte, majd ez idő letelte után, 1935 februárjában egy aljas módon koholt második perben azonnali hatállyal életfogytiglani börtönre kárhoztatta.

De mert úgy van a világ elrendezve, hogy nem csupán a boldogságos ígéretekre és szép pillanatokra következik azonnal a keserű csalódás, hanem olykor a legsötétebb kutakba is csillanhat némely napsugár, s a reménytelenségek idején fordulhat a sors, Mátyás élete új fordulatot vett.

A szovjet-német szövetségekötés idején, amikor a Szovjetunió a majd száz évvel korábban hadizsákmányként elhurcolt negyvennyolcas magyar szabadságharcos zászlókat nagylelkűen visszaadta Magyarországnak, s cserébe mindössze néhány börtönben sínylődő elvtárs kiadását kérte, Mátyás újra Moszkvába került.

Moszkva, a szeretett város!

Rubintos ragyogás a hó alatt.

Jeget szikráztató csillagok.

Akar-e Moszkva háborút.

A szovjetek fővárosába költözve Mátyás többek közt utánanézhett, hogy bizonyos nehezen részletezhető okokból milyen veszteségek érték a magyar emigrációt, megsejlelhette, miért és merre vezetett Kun Béla útja, s elgondolkodhatott, hogy ebből következően miféle új feladatokat jelent a pártszervezés.

Hát így következett el aztán a második világháború, s benne 1942 márciusa, jelesül március 9., Mátyás ötvenedik születésnapja.

És milyen jó, hogy a kitüntetett napra gyülekező magyar kommunisták röpké időre félre tudták tolni a háború borzalmait, a szenvedéseket és a rájuk váró feladatokat, s ha kicsiny tartamra is, de átadhatták magukat a barátságnak és az örömnél!

Még Ernőnek is jókedve volt, annak ellenére, hogy a feljegyzések szerint egy régi, talán a valamelyik illegális pártmunka során szerzett harci sebesülése az idő tájt rendszeresen emlékeztette az elmúlt küzdelmekre. Ezen a napon is minduntalan kízóan sajogni kezdett, legalábbis erre lehetett gondolni abból, hogy Ernő furcsa, fájdalmas arcot mutatva egyre-másra a hátsó combjához kapott.

Ráadásul Mátyás se volt a legjobb bőrben. Őt, születésnap ide vagy oda, egy huszonöt évvel azelőtti, szinte már elfeledett szibériai sebesülése kínoztta, újra meg újra eszébe juttatva a zord távol-keleti tavaszt.

- Bizony, mosolygott Mátyás, kissé oldalra hajtva fejét, hamiskás szemmel végignévezve társain.
- Hiába harcokban edzett egy kommunista, azért a testet csak nem lehet becsapni! És hát ötven év, valljuk be, az mégiscsak ötven év!

- Ugyan, Mátyás, hogyan mondhatod ilyet!

Ekképpen került hát sor arra a bizonyos üdvözlő beszédre.

Moszkva felett felhős, sötét volt az ég, de a magyar kommunisták szemében a barátság fénye ragyogott.

Ernő elmondta, hogy a magyar kommunista párt vezetőjének csak és csakis Mátyást kell tekinteni.

S az elvtársak koccintottak és nevettek, persze mértéktartón mindkettőt, ahogy férfipróbáló, nehéz, háborús időkben, s rettentő feladatok előtt illik.

Mátyás lett a Kommunisták Magyarországi Pártja képviselője a Kommunista Internacionálénál, és persze a párt moszkvai vezetésének irányítója is.

Ahogy Ernő mondta, egyezzünk meg, elvtársak, teher alatt nő a pálma, s nem az a kérdés, mit gondolunk tehernek, avagy miképpen kerülne a hófelhők alá palmaféle, gondolkodjunk azon, mit jelent a növekedés, legyen elég annyi, minőségbe csaphat át a mennyiség.

Koccintottak, csendültek a talpas poharak.

Dúljon a háború, ha a lélek nyugodt maradhat.

Mátyás és Ernő, akik egyébiránt a kölcsönös tisztelettől és nagyrabecsüléstől vezettetve még a koccintgatások során is mindvégig megtartották a két lépés távolságot, és példának okáért nem tegeződtek, hanem illedelmesen magázták egymást, a jól sikerült születésnap ünnepség után együtt indultak egy sétára, hogy kiszellőztessék a cigarettafüstöt és az alkoholt, s nyilván, hogy eszméket cserélhessenek a közeljövő feladatairól.

Tudvalevő, hogy a gyaloglás jót tesz a testnek, s amíg szinte öntudatlan lépked a láb, messze-messze kalandozhat a gondolat, vagy éppen újra és újra összefüggő rendszerré állhatnak egybe az elmúlt, a jelen, s a jövő eseményei.

Barátaik mosolyogva, s szeretettel néztek utánuk, megilletődött csendben emelgetve poharaikat.

De csak addig, hogy néhány pillanatra rá, amint Mátyás és Ernő eltűntek a sarkon, egy ház mögött, pontosan abból az irányból, a folyó felől felhangzott valami rejtélyes fenevadak rémületes üvöltése. Mert hát azokban az években éjszakánként a moszkvaiakat nem csupán a

borzalmas harcok, a fasiszta ellenség közelsége, az éhezés és hideg, a hősi halált halt szovjet katonákért, apákért, anyákért, fiúkért, lányokért, testvérekért érzett fájdalom kínozza.

Sajnos nem.

Főként holdas éjjeleken a Moszkva-folyó felől gyakorta hallani lehetett, hogy talán kóbor kutyák, vagy hozzájuk hasonlatos állatok bukkantak fel a városban: elnyújtott, hosszú, vonyításhoz hasonlatos üvöltésük végighömpölygött az utcákon, megborzongatta még az ájult álomba zuhant moszkvaiakat is, akik felnyögtek és nyitott szemmel aludtak tovább, ezüstös nyálként csorgott rajtuk a Hold fénye. Akik pedig felébredtek, másnap arról beszéltek, hogy ez az üvöltés bizonyosan semmi jót nem jelent, maga a közelgő halál, nevezzük végzetnek vagy pusztulásnak, a jelentése ugyanaz. Aki lázálomokkal alszik, másként ébred, mint amilyen volt az éj beállta előtt, s aki ébren vár, nem tudhatja, alszik-e még valaha is. Éjszakánként hol itt, hol ott maradt csupán hült helye egy-egy embernek, s legyen bármi hatalmas a város, nem akadt, aki megmondhatta volna, ugyan hová tűntek el, márpedig egy ember nem veszhet el csak úgy.

Sajnálatos módon azonban a kitartóan cirkáló éjszakai őrségeknek sehogyan sem sikerült a nyugalmat megzavaró fenevadak nyomára bukkanniuk. Pontosabban a nyomaikat még csak-még megtalálták, például a folyóparti hóban leltek bizonyos hótúrásokat, gödröket, foltokat és kaparásokat, ám a vadállatokat, vagy kockáztassuk meg, gazembereket keresve hiába álltak lesben, hiába sűrítették az őrjáratokat. Bármik is lehettek azok, mintha csak előre kitudták volna a szándékaikat, rendre túljártak az alkalmi vadászok eszén.

A társaságot alkotó magyar kommunisták, néhány perc habozás után, mely bizonytalanságuk természetesen a döbbenet, s nem bármi más sanda érzések számlájára volt írható, azonnal felkapták a kezük ügyébe eső fegyvereket, azaz pisztolyokat és pezsgőspalackokat, és a két vezér után rohantak. Csúsztak és másztak, törtettek az eltakarítatlan hóban. Ám szerencsére, amikor nagy lihegve a folyóparthoz értek, láthatták, a két jeles férfiú a legnagyobb nyugalomban beszélget.

- Ugyan, ugyan, elvtársak, mi a nagy riadalom oka? - fordult hozzájuk Mátyás.

Erre az elvtársak elmesélték, mi készítette őket a rohanásra.

Mátyás csak mosolygott, és szeretettel nézte őket.

Ernö viszont, aki előbb felsandított az itt-ott csillagos égre, az éppen előbukkanó teliholdra, aztán végigmérte bajtársait, s felemelte a kezét, a jobb karját, mert balja a combja mellett nyugodott, ökölbe szorított kezének középső ujjá éppen a nadrág külső varrásához simult, has behúзва, a váll egyenes, az áll kissé megemelve, tekintet előre néz, a két boka finoman összeér, s a lábfejek negyvenöt fokos szöget zárnak be, még nem tudni, hogy az a felemelt jobb kar csak figyelmeztetés, vagy rögtön hadba hívó jel is, amire, mint a szélvész, megindul a magyar kommunisták kicsiny, de mindenre elszánt csapata, Ernő felemelte tehát a kezét, s erre a jelre csend támadt, olyan csend, mintha odafentről, a Hold és a csillagok mögül puffadt felhők ereszkednének alá, hogy eltömjék a füleket és elvakítsák a szemeket, Ernő elmosolyodott és megszólalt.

- Elvtársaim, amelyik kutya ugat, az nem harap!

Ennyit mondott, s a többiekre nevetett, s a többiek vele nevettek mind. Mi lehetne boldogságosabb, mint ha az ember azokkal nevet, akiket szeret. Nincsen éjszaka és nincsen hó, csak mi vagyunk idelent és odafönt a csillagok. Körbe-körbe forog a világ, rubintos ragyogás a szívünk helyén.

Ernő a háború végének közeledtével, 1944 novemberében érkezett Magyarországra, Szeged városába. Rá két napra egy bizonyos Farkas Mihály elvtárrsal, Nagy Imre elvtárrsal és Révai József elvtárrsal együtt az ő vezetésével alakították meg a kommunista párt Központi Vezetőségét. Gyorsan kellett munkálkodniuk, hiszen Ernő három hét múltán Nagy Imrével együtt Moszkvába repült, és ott Mátyás vezetésével már Molotov oldalán vettek részt a magyar hadsereggel folytatott tárgyalásokon.

Hát így érkezett el a Krisztus születésétől számított 1945. esztendő.

Január végén Ernő visszarepült Budapestre.

Rosszkedve volt, sajogtak a régi sebek.

Úgyszólván se szó, se beszéd, mindenkivel magázódva, régi barátait is elvtársként szólítva átvette a felügyeletet és az elnökséget a budapesti Központi Bizottságban. Amikor viszont egy hónap múltán Mátyás is a fővárosba érkezett, Ernő azonnal átadta neki a Központi Vezetőség Titkárság vezetését. Ő egyébként még ugyanebben az évben kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter lett, s a Politikai Bizottság tagja.

Satöbbi, satöbbi, satöbbi.

1948. végén Ernő részt vett a Lengyel Egyesült Munkáspárt kongresszusán, ahol a megjelent szovjet vezetők neki is elmondták, hogy a népi demokrácia egyenlő a proletárdiktatúrával. Hazatérve tehát Ernő képviselte a párton belül az új irányvonalat, s többek közt önkritikára kényszerítette a párt addigi fő ideológusát, a már említett Józsefet is.

Akkor már sok mindent beszéltek róla, olyat is, ami kétségeket kizáróan igaznak hatott, de olyat is, amit jóérzésű ember nem hihetett. Példának okáért afféleket, hogy Ernő 1953 júniusában helyet kapott a Moszkvába meghívott magyar pártküldöttségben, és hogy ő szövegezte meg a Központi Vezetőség határozatát, viszont a júliusi ülésen leváltották főtítkárhelyettesi tiszteréről és személy szerint is bírálták elvtársai. Aztán meg ugyanebben a hónapban megválasztották belügyminiszterré és a Minisztertanács első elnökhelyettesévé, úgy, hogy hozzá tartozott az összes gazdasági tárca, a mezőgazdaság kivételével, s hogy ráadásul 1956 júliusában a Központi Vezetőség első titkára lett.

Az is hírlett, hogy az október 23-i rádióbeszédében elutasította az engedményeket és magabiztosnak mutatkozott. Az aznap éjszaka tartott Központi Vezetőség ülésen a sajnálatos események okát abban látta, hogy a fasizmus mélyebben gyökeredzik Magyarországon, mint azt bárki is gondolta volna.

De mélyebben ám!

Aztán pedig a Szovjetunióba menekült.

Sokan véltek tudni arról is, hogy 1960-ban tért vissza Magyarországra.

Abba az országba, amiért az életét áldozta, s ahol a kommunista párt Központi Bizottsága az 1962 augusztusi ülésén Ernőt is felelőssé tette a személyi kultusz éveiben elkövetett törvényteleniségekért és kizárta a pártból!

Hogy mi az igazság és mi az, ami csupán annak látszik?

Avagy mi köze volna a valóságnak az igazsághoz, nem is szólva, ha megfordítva vizsgáljuk a kérdést, azaz igaznak hihetünk-e mindent, ami a valósághoz tartozik?

Mintha nem lenne elég megpiszkálni bármelyikünket is, hogy rögvest feléledjenek azok a bizonyos bennünk szunnyadó démonok, és hogy vajon melyikünk esküdhetne arra, vajon mi lakik a bensejében, ahogy a bölcs mondás tartja, az agyam ismer engem, de én nem ismerem őt, s akkor a lélekről még igazán nem is beszéltünk.

Ernő egyébként állítólag visszavonultan élt nyugdíjas korában, és romló látásával küszködve fordításokkal foglalkozott. A Gondolat kiadó árnyas berkeiben húzta meg magát, ott dolgozott a közjóért és a mindennapi kenyeréért.

Mások viszont, s nem is kevesen, Budapesten akkoriban arról beszéltek, hogy estelente, amikor a budai hegyek fölött végre lebukik a Nap, s már csak a visszfénye vöröslik a felhőkön, de a pesti oldal házai közül előszivárgó pinceszagú homály éppolyan sötét, mint a legsötétebb éjszaka, ragacsos és áthatolhatatlan, mintha koszos víz szivárogná a falak alól, a kapualjakból, az aknafedelek rejtekéből, s mindjárt össze is olvadna a szitáló korommal, amitől szürke és kísérteties lesz a város, lám, ott fönt, ahol még délután az emeletek voltak, vaskorlátok és bádogból hajlított párkányok, most a levegőben lebegnek a pislákoló ablakok, madárházak, alattuk a sötét, felettük a homály, alattuk a gomolygó este, s felettük az összetorlódott felhők, hát Ernő ezekben az órákban úgy éled új erőre, valósággal mintha megfiatalodna, igen, mintha kicserélték volna, mintha nem is volna teljesen önmaga.

Mert ilyenkor lángol a tekintete, a haja is dúsabbá válik, jöjjön, jöjjön hát az idő, vagy jöjjön, aki az időről és a romlásról beszél.

És senki nem hinné, de olykor ezeken a sötét estéken még sétára indul, órákra eltűnik! Ki tudja merre jár? Ámbár igaz: a gyaloglás jót tesz a testnek, s amíg szinte öntudatlan lépkedsz a láb, messze-messze kalandozhat a gondolat, vagy éppen újra és újra összefüggő rendszerre állhatnak össze a régmúlt, a jelen és a jövő eseményei, aki megteheti, vonja le a tanulságokat, aki erre nem képes, jobban teszi, ha hallgat.

Az újsághírek szerint Mátyást 1971. február 5-én, a Szovjetunióban, Gorkij városában érte utol a halál. Hamvait a budapesti Farkasréti temetőben helyezték el.

1971-ben, amikor már János volt a Magyar Szocialista Munkáspárt első titkára, Magyarország apja és nagyapja.

Amikor olyasmiket is suttoztak az egyre szépülő és épülő magyar fővárosban, hogy ha lenne valaki olyan bátor, s felnyitná azokat a sírokat, és megnézné azokat a koporsókat, könnyen lehet, különös dolgok bukkannának elő.

Akkor kellene elgondolkodni afelől, vajon igaz-e, miszerint az anyag nem vész el, csak átalakul, elvégre rég kimondatott, hogy az emberek nem tűnhetnek csak úgy nyom nélkül a semmibe, merthogy a semmi ugyebár nem is létezik, viszont az élet, ami bennünk van, erősebb nálunk, ott talál utat magának, ahol nem is várnánk, járjon utána, akinek bátorsága van, meglehet, már így is túl messzire jutott a szó.

Meg hogy nem holmi emberi veszettségek és kóbor kutyák miatt kellene a sintéreknek és a rendőröknek az utcákon parádézni.

Menjenek csak ki, és éjjelente nézzenek körül Budapest utcáin, bizony, majd különös dolgokat találhatnak, persze teljességgel felesleges csodákat és egyéb ehhez hasonló dolgokat emlegetni, körülöttünk mindenre, de mindenre akad természetes magyarázat, legfeljebb az emberi tudás véges még, hogy a kérdésekhez csatolja az odaillő feleletet, arról nem is szólva, hogy ahol csodát sejtünk, nemegyszer valami sötét titok lappang, nem kell mindjárt bünténynek nevezni, maradjon a ferde szándék, s az effélének mi használna jobban, mint a csodákra való hivatkozás, a józan ész megcsúfolása, persze, kérdezhetjük innen, a történet túlfeléről,

vajon mikor jön majd el az az idő, hogy az emberek leszoknak a suttogásról, tudjuk a választ is, sajnos, soha, soha, soha.

Hogy folytonosan csak a rossz bukkanjon elő, szinte már hívják, csalogatják, felkínálják magukat, mint akiknek más nem is kell.

Erő kilenc évvel ezután, 1980. március 12-én halt meg Budapesten.

1980-ban, amikor János volt a Magyar Szocialista Munkáspárt első titkára, Magyarország apja és nagyapja.

Micsoda ragacsos éjszaka!

Óvatosan lépkedj, az álmaimon jársz.

Budapesten nyitott szemmel alszanak az emberek, nem is forgolódnak, csak a mennyezetre néz sápadt arcuk, zárva maradnak az ablakok, mégis meg-meglebbenek a függönyök, mint amikor köd kúszik a házak közé, üvegből vannak a falak.

Alszanak nyitott szemmel a budapestiek, és mintha ezüstös nyál lenne, végigcsorog rajtuk a Hold fénye.

4. (Ifjúsági Park, azaz ökörnyál és harmatos fücsomók - mit kóstolnak meg a kicsi állatok - Ultra-hab - roham a Téli Palota ellen - lófarak - madárbölcső és borosta - tevék a tehenek között - a fűrészpör fölött lebegő szék - Népszabadság, szocialista napilap - Utasellátó és a bordák között - zakatoló nádszigetek - léggömböcskék a fekete melltartóban - bodorodó felhők a kutyapofák előtt - van-e, aki akarja érteni.)

Az ezerkilencszázkilencvenkilencedik esztendő októberében, nevezetesen október végén, egy hétfői napon, amikor még csaknem nyári hévvel sütötte a nap a keszthelyi vasútállomás előtti olajfoltos aszfaltot, s a hajdani Ifjúsági Park kókadt levelű, porlepte bokrait, és az állomás-épület másik oldalán úgy csillogtak a sínek, mint akármelyik meleg nyári reggelen, példának okáért valószerűtlenül kéken ragyogott az ég is, és a peron fölött, a bádogcsatorna alá akasztgatott virágtartókban kis virágok lógtak, némelyik nem is virág, csupán palánta, nem is virág, csupán szirmok nélküli, puha, kicsi növény, s ha messzebb, valahol a víz felett néha feltűnt egy-egy felhőfodor, szinte azon nyomban továbbsodródott, vagy feloszlott, mintha ott, a fenti kékségben egy másik szél fújt volna, pontosabban ott fent fújt volna szél egyáltalán, merthogy a síneket a mólósortól elválasztó nyárfákön egy levél se rezdült, egyszóval olyan volt ez a reggel, mintha az igazi nyár jött volna vissza a szeptemberi esők után, talán éppen az, ami elmúlt, csak csöndesebb és álmosabb, mint ahogy odabent, az állomás kopott kockaépületében s a vasoszlopos teraszon, ahol strandidőben pedig szinte mozdulni sem lehet, különös tekintettel a büfé közvetlen környezetére, most alig-alig lézengett egy-két várakozó utas, bent még csak-csak, mert egynéhányan legalább szundikáltak a zsíros asztalokra könyökölve, szóval ezen az októberi nyári napon a peron padján egy fiatal férfiú ücsörgött.

Egy Bárány Ádám névre hallgató fiatalember.

A büfé vasrácsa lehúzza, rezes csillogású lakattal, félhomály a polcokon.

Bárány Ádám, aki a fejét hátraszegve a plafonra meredt, a vasoszlopok felső tövére és a fal hajlataira, így vizslatta a résekhez tapasztott, immár üres fecskefészkeket, a megszürkült vakolaton a gyanús pöttyöket. Majd lenézett, s bámulta lent a kövön a barnás foltokat.

Mást sem tett, csak mozdulatlanul ült. Mi tagadás, szinte elfeküdt azon a padon. Jobbját a mellette heverő bordószínű bőröndöcskén nyugtatva a Budapestre tartó gyorsvonat indulására várt.

Pedig Bárány Ádámnak az az oka mindenképpen meglett volna a szenderegésre, hogy korán kelt, hajnalban, lévén nem keszthelyi, hanem gyenesdiási lakos, onnan indult el idejében, hogy a reggeli, Pestre menő vonatot elérje. Messzebről nézve nem nagy különbség talán, néhány kilométer, nem is több, annak azonban, aki kipróbálja, hát éppen elég. Sötétben ébredni, ugatnak a kutyák, nem is ugatnak, kétségbeesetten vonyítanak, ki tudja, milyen idő lesz, ha végre feljön a nap, a buszhoz gyalogolni, olyan az ülések szaga, mintha ecettel mosták volna végig mindegyiket, és hideg, nyálkás az üveg, zörögnek az ablakok, zötykölődni az állomásig, még jó, hogy a pénztárnál nincsen sor, ebből látni igazán, hogy milyen visszavonhatatlanul elmúlt a nyár.

- Egy gyorsot kérek Budapestre, igen, igen, csak oda, retúr nem kell.

És aztán fecskefészkeket bámulva várakozni a vonatra.

Viszont az izgalom majd ébren tart, vagy ha nem izgalom, hát valami más, amit kimondunk, jól tudjuk, azzal meg is születik, aminek viszont nincsen neve, az nem is biztos, hogy létezik. Várakozás, hát persze, ez az igazán ideillő megnevezés.

Várakozás és készenlét.

S ha megszólal a hangosbemondó, figyelem, figyelem, a harmadik vágányról Balatonszentgyörgyön át gyorsvonat indul Budapest Déli pályaudvarra, legyen idő felkapni a bőröndöt, a terasz kerítéséhez állni, míg a szolgálatos vasutas, ahogyan az itt szokás, megvárja az utolsó pillanatot, és akkor, de csakis akkor felcsapja a kallantyút, unott lassúsággal kinyitja a kis vasajtót, ami a peronokra vezető betonjárdát rekeszti el, és aztán félreáll, mint valami rutinos rajtbíró, gyerünk, érje el ki-ki a célt, szaladjon, ahogyan csak bír, vagy bízsa magát a szerencséjére, és viselje is el azt, ami neki jutott, menetiránynak háttal, menetiránnyal szemben, netán a huzatos folyosón, no és magára vessen, ha nem sietett, mint ahogyan akkor is, ha fölöslegesen kapkodott, ahhoz neki már nincsen köze, egyébként is, mindig van, aki utazik, de éppígy mindig marad is valaki, merné-e állítani bárki, hogy az egyik jobb, mint a másik.

Ezen az októberi reggelen azonban csak egy sovány, nagyorrú fiatalember vágott át a síneken, és nem látszott rajta, hogy siet, sokkal inkább mintha még valami félálomban járna, akár mert ébren is álmodozik, akár mert nem ébredt fel egészen, és az a szánalmas kis bőrönd!, ohó, régebben sok ilyen csomagot lehetett látni, ma már persze divatosabb táskákat, példának okáért hátizsákokat, sportszatyrokat hordanak, az biztos, hogy sok mindent nem pakolhatott bele, hiszen olyan könnyedén száll fel vele a vagonba, mintha nem is volna súlya.

- Persze mi kellhet az effajta fiatalembereknek...

- Miért, mi kellhet egy vasutasnak?

- Hát felsorolni éppen nem fogom, igaz, azt úgyse lehetne semmiféle bőröndbe pakolni.

- Nem bizony, jól mondja, nem bizony, hiszen az ember nem csiga, hogy a hátára vegye a házat.

- Micsoda? Csiga?

- Igenis, hogy az! Méghozzá meztelen csiga!

- Ahogy mondja! Cipelünk magunkkal annyi mindent egy életen át, o-ó-ó, s jócskán akad közte, amit még megnevezni sem merünk...

- Szépen is néznénk ki, ha nekiindulna mindenki, akinek baja van az életével!

- Miért, maga szerint ugyan mi lenne akkor?

- Hát például elköltöznének a városok, platty-platty, gyalognának fel-alá...

- Nem platty-platty, hanem lippitik-lippitik, ezt igazán tudhatná.

- Ejnye, ne az életről és a városokról beszéljen, hanem az emberekről!

- Miért, mi a különbség?

- Tudja mit, erre már nincsen is kedvem válaszolni. Nézze csak, már eltűnt a vonat a kanyarban, még hallani a zakatolását.

- Igen, ilyenkor, ha ott jár a szerelvény a kemping mellett, a fasor mögött, már csak a hangja hallatszik ide, és ha nem tudná az ember, hogy éppen jön, vagy megy az a vonat, egy-egy pillanatig szinte nem is lehetne eldönteni, mert a fák között valahogy megreked a hang, ne nevéssen ki, de szeretem ezt a bizonytalanságot, néha még az is az eszembe jut, mi történne, ha a kocsik és a mozdony szépen visszahátrálnának, vagy esetleg ott maradnának, se előre, se hátra, várakoznának eldöntetlenül, én meg csak állnék itt és hallgatnám a zakatolást, és magam sem értem, miért örülök ennek.

- Nem lehet, hogy túl sokat töpreng itt a peron szélén?

- Persze, az könnyen lehet, ám mi mást tehetne egy vasutas?

- Az attól függ, hogy azért áll-e itt, mert vasutas, vagy azért vasutas, hogy itt álljon, ha érti, mire gondolok. De hogy mi a sok és mi az elég, magam is azt hiszem, arra senki nem tud választ.

- Arra nem.

És amikor a budapesti gyors már maga mögött hagyta Keszthely városát, balról a sárgult nád, a fel-felvillanó víz, jobbról a szántóföldek, fák, bokrok, mindjárt jön a Zala-híd, az a bizonyos fiatalember, Bárány Ádám azonban nem a tájat nézte, nem is nézett semmit egyáltalán, mert újra csak behunyt szemmel üldögélt, hátradőlve szinte elfeküdt az ülésen, éppúgy, mint az állomási padon, igaz, most aztán alhatott nyugodtan, legalább három óra az út, okosabbat tenni nem lehet. Alszik, vagy emlékeket forgat, nem mintha a kettő kizárná egymást, például ha Gyenesdiásra gondol, az mostantól akár olyan is lehet, akárha aludna, gondoljon most a futballpályára, hányszor látta a busz ablakából, hogy nyárvégi napokon a reggeli fényben mintha könnyen felfeslő függöny terülne a füre, csillogó, vékonyka fonalakként feszültek a gyepre az ökörnyalak, sok-sok csillogó szálacska, párhuzamos selyemszálak a fücsomókon.

Gyenesdiás és a nyarak.

Gyenesdiás, ahol húsz évvel ezelőtt még nem a Platán presszó állt ám a főút mellett, hanem a vörös terméskőből rakott kocsmá, és a sáttortetős épület másik oldala volt a vegyesbolt, na, gondolhatni, micsoda füst és bűz lehetett odabent.

Italbolt és Vegyesbolt.

Füst és bűz, akkor is, amikor egy Juhász nevű, nagy, görbe orrú ember megállt a söntéspult előtt.

Ránézett mindenki, hiszen nem szokott ő a kocsmába járni, még talán inni sem látták. Úgy tartották különben, hogy van, aki a tyúkokhoz, barmokhoz, van, aki a buszokhoz, vonatokhoz, a munkájához, netán a tévéműsorhoz igazítja az életét, de ennek a Juhásznak a méhei jelentik az órát. Talán azért is nem iszik, mert még ebben is olyan, mint a méhek, a nappal kel és azzal fekszik, és ha beáll a hidegebb idő, ki se mozdul a hegyoldali házból, csak a konzervek és ki tudja miféle felhalmozott ételek, hogy aztán az első tavaszi szelek után induljon útra megint. Igaz, akkor meg mintha be akarná pótolni az egész téli tespedést, egyre csak járkál, úgy mondják, ilyenkor tényleg gyorsabban éli az életét, hol a kasoknál van, hol a réten, lent a nádnál, fent a domboldali szőlőknél, nem áll meg egy pillanatra sem, de még az is lehet, megállna ő, csak nem tud.

Talán jól tartja a közhit, normális ember nem alkalmas arra, hogy a méhekkal foglalatkoskodjon, no, akkor a Juhásznál kitűnőbb méhészt sehol nem találtak volna a térségben.

És mit keres akkor most itt a kocsmában, a pulthoz tolakszik, nem úgy néz ki, mint aki először csinálja ezt, a tolakodást vagy az ivást, esetleg mindkettőt.

Vagy lehet igazság abban, hogy ennek a Juhásznak több élete volt? Vagyis akadhatott néhány titkos útja, melyekről gyaníthatóan szántszándékkal nem beszél? Ugyan ki az, akinek csak egy van, nem mintha a sok igazán több lenne.

Megállt a csapnál, egy korsó sört kért és egy fél vegyes gyümölcspálinkát, előbb a pálinka, aztán a sör, és mindjárt kért mind a kettőből újra, kirakta a pénzt a mosogató mellé, úgy szólt a harmadik körért, és azt is olyan mohón itta meg, hogy lecsorgott a szája szélén a sárgás hab,

és közben már mutatta, nem kell másik kispohár, töltse a csapos az előző kupicába a negyedik pálinkát is, és a korsó is maradhat, csak jöjjön már a következő. Így ivott meg ez a Juhász öt pálinkát és öt sört egy állóhelyében, még levegőt sem igen vett közben. Amikor eltelt végre, nem nézett senkire, átvágott az elcsendesült emberek között, hiszen tényleg csend lett abban a füstgomolygásban, ki az ajtó felé, csak a salakról fordult vissza.

Krákogott és dödögött.

Néhányan mégis megesküdtek később, hogy volt valami értelme annak, amit mondott, már hogy legalábbis beszélt, nem csupán nyögdécselt, és hogy igenis szavakat mondott, hogy az értelem mibenlétét ne is firtassuk e helyen.

- Ahhoz, hogy meghaljunk, elég az, hogy élünk.

Állítólag ezt mondta.

És hogy aki megszabadul az élettől, az megszabadul a haláltól való félelemtől is.

Ezt tette még hozzá.

De közben nem nézett senkire, inkább csak úgy maga elé, mintha ezzel köszönné el, és máris elsüllyedt a sötétben.

- Bolond ez, teljesen bolond - mutatta a fehér köpenyes, nagy hasú pultos, és víztől csillogó, Ultra-habos kezét elhúzta a homloka előtt, hogy mindenki értse, mire gondol. - Sok jövőt nem jósolok neki.

S hogy mennyire nem tévedett, a méhészt két hét múlva találták meg, az alsógyenesi vasúti töltésnél feküdt, helyesebben Alsógyenes és Diás között félúton, a töltés alatt, félig a földön, félig a nádtorzsákra lógva. Nem volt szép látvány, de kinek tenne jót, ha két hétig a langyos vízben rohad, nem is szólva a pockokról, békákról és egyebekről, mert ahogy elmondták, azt a testet minden arra járó állatka megkóstolhatta, és mi tagadás, ez meg is látszott rajta.

Persze nem lehetett kideríteni, mi történt, például hogy a fenébe nem látta meg két héten át egyetlen strandra tartó üdülő sem, s hogy-hogy nem vették észre a helybeliek, nem mintha a hivatalos kötelmeken túl ez bárkit különösebben izgatott volna, aki nem tartozik senkihez, az ne is várja, hogy majd sírnak utána, legyen inkább példa ez mindenkinek, aki valamifajta tanulságot várna, okulást az élet természetéről, netán a körülöttünk ható erők irányának megmutatását szeretné, a tapasztalatok bölcsőbbé avató átadását óhajtana, s mindeközben még holmi titkos kapukon való átvezettetést is remélne, s minduntalan összefüggéseket sejtene meg, avagy a szertehulló motívumok elrendeződésében kivilágító akarat megközelítését élné át boldogító bizonyossággal.

Tanulság nem volt és nem is lehetett más abban a nyárban, csak maga a nyár, s a forróság, s ezen éppenséggel nem segíthetett semmiféle nyomozás.

Abban a melegben pedig tanácsosabbnak mutatkozott mihamarabb megejteni a temetést.

A méhészt, vagyis ami belőle megmaradt, a gyenesi sírkert szélén földelték el, a kocsmá fölötti domboldalon, alig pár lépésnyire attól a parcellától, ahonnan még a nyár elején kiásták az öreg Borda Kálmán és a felesége koporsóját, két tölgyfa koporsó volt, az asszony egy évvel ment az ura után. Nem is akart már élni, azért halt meg olyan gyorsan, tudta ezt mindenki, s nem csoda, mert nem élet volt az, amit nap mint nap elviselt, hacsak nem hisszük mi is azt, hogy az egyetlen értelmes döntés a várakozás. Ült a ház előtt, opálos, vastag üvegű SZTK-szemüvegben, megtörtént, hogy zuhogni kezdett az eső, és ő még akkor sem mozdult, hagyta, csorogjon rajta végig, a ruhái fényesen tapadtak össze, és a két egymáshoz illesztett

tenyerében megállt a víz. Éppen így fektették egymásra a két kezét az öltöztetők, amikor a mosdatás után a ravatalra terítették.

Amikor felszedték a két koporsót, s bennük a hajdani öreg Bordát és a feleségét, mert a gyerekeik ezt akarták, a Borda Feri is, de különösen a Borda Juli, akinek a férje immár elnök-helyettes lett a téeszben, és díszköveket, betonlapokat rendelt a fakeresztek helyére, hát már az is érthetetlen volt, hogy nem korhadt el és nem omlott be egyik faláda sem, se a régebbi, sem az újabb, ám ahogy a sírkaparók megemelték, rögtön kiderült, hogy csupán az egyik koporsóban lehetnek csontok, a másik azonban gyanúsan könnyű és üres. Azt pedig ezek után már a hivatalosabb vizsgálat állapította meg, hogy valami úton a két test földi maradványai egymás mellé kerültek, persze teljességgel fölösleges csodákat és egyéb ehhez hasonló dolgokat emlegetni, körülöttünk mindenre, de mindenre akad természetes magyarázat, legfeljebb az emberi tudás véges még, hogy a kérdésekhez csatolja az odaillő feleletet, arról nem is szólva, hogy ahol csodát sejtünk, nemegyszer éppen valami sötét titok lappang, nem kell mindjárt bünténynek nevezni, maradjon a ferde szándék, s az effélének mi használna jobban, mint a csodákra való hivatkozás, a józan ész megcsúfolása.

Alighanem így volt ez a Juhász nevű méhésszel is, s ezért lengethette az Ultra-habos ujjait a homloka előtt a nagy hasú csapos.

Minek iszik, aki nem bírja, például azért, hogy a kocsmárosok meggazdagodjanak, nem meglepő, hogy lefordult a töltésről, a sínekben botlott meg, a talpfák végében, vagy csupán részeg volt és aludni akart, netán valaki segített neki átlépni az innentől az odaátig, mondjuk egy kiadósabb ütéssel túllódítva a küszöbön, nem fogja megmondani azt már senki.

De mindegy is, ami a Juhász testéből az innenső parton maradt, az ugyancsak a domboldalon pihen, a temetéshez jobb híján a tanács és a téesz adott pénzt, elvégre van, aki az emberek sorsát nyomon kövesse, s ha kell, igenis kinyújtsa a kezét, érdemre és előéletre akár nem tekintve, van bizony, hogy az erkölcs már önmagában is gyönyörködtet.

Csak a méhekre nem viselt gondot senki.

Pontosabban jó ideig nem akadt, aki törődött volna a kasokkal, aztán meg, amikor észbe kaptak, hiába keresték a családokat, pedig nem szoktak a méhek csak így elköltözni, a megfelelő időben szétválni és szaporodni azt igen, ám hogy mind elmenjenek, azt nehéz elképzelni, de hát annyi minden különös ügy történt abban az időben a faluban úgyis, miért éppen a méheken kellene csodálkozni.

Például a Bárányék lánya.

A Bárányék lánya, aki Keszthelyre készült a gimnáziumba, az iskola büszkesége, kitűnő tanuló, történelemből a járási tanulmányi verseny nyertese, a kézilabdacsapat tagja, még a kiváló úttörő kitüntető nyakkendőt is megkapta. De az utolsó iskolai év novemberében, éppen a Nagy Októberi Szocialista Forradalom iskolai ünnepélyén rosszul lett. Még csak ott tartott a történelmi számvetés, hogy Vlagyimir Iljics Lenin sokat, sokat töprengett a Szmolnij lámpafényes szobáiban, zöldposztós íróasztalára könyökölve, fénylett boltozatos, okos feje a sárga ernyős lámpa mellett, s a nép nagy barátja gondterhelten önnön meleg tenyerébe hajtotta bölcs homlokát, a két tenyere, mintha vizet akarna fogni a zuhogó esőből. Aztán hajnalban eldördültek az Auróra nevű csatahajó ágyúi, hajnalban a hajnal, hogy megadják a jelet a Téli Palota ellen rohamra indulóknak, hogy mint a zsákmányra találó éhes farkasok, elsöpörjék a régi, korhadt rend utolsó maradványait is, diadalra vigyék a proletárok ügyét, csörömpöltek az elvesztett láncok, és a bolsevikokat a forradalom kísértete buzdította, győzelemre tört a munkásosztály és a vele szövetséges parasztság, amikor a Bárányék lánya se szó, se beszéd összeesett.

Így szokás mondani, hogy se szó, se beszéd, holott valójában éppen a nagy időket soroló mondat, azaz a szó és a beszéd kellős közepén csuklott össze.

A vörös vászonnal beszegett dobogóra zuhant és ott is maradt.

A keszthelyi kórházból szirénázott ki érte a mentő, hogy aztán a hír előbb érkezzon vissza a faluba mint ő, nem lesz már abból főtéri gimnázium, mert képzeljék csak, terhes az a lány, ráadásul a hatodik hónapban van, hogyan lehet, hogy senki nem vett észre semmit, mi az, hogy senki, hiszen még a lány sem!, legalábbis ezt állítja, és ezt mondta a kocsmában az apja is, a Bárány, aki a futballpályával szemközti vágóhídon művezető.

- Na, hogy az a lány sem tudott semmit...

- Elvégre gyerek még!

- No persze, és akkor már higgyük is el...

- Ha elhisszük, hát szerintem meg annál rosszabb, és valamiért mégiscsak bekapta a legyet!

- Pfúj, te disznó, hogyan beszélsz?

- Úgy, ahogyan illik, elvégre az illendőség nem csak a szokásokat jelenti, hanem azt is, milyen történethez milyen szó illeszkedik, egy ilyesmi ügghöz pedig ugyancsak jól vág az előbbi beszéd.

- Bizony ám, az lehet, hogy majd néhány hónap múlva az egyik gyerek szüli a másikat, de hogy nem véletlenül, annyi szent.

- Ugyan, ki gyűrhetette maga alá azt a lányt?

- Tudja fene, olyan volt, mint a többi, napközben az iskolában, és ha bejött a meleg, koradélután már a strandon, vagy fent kószált a kilátó felé, az erdő szélén, a szőlőknél.

- Figyeljen csak, azt mondják, nagyon is szeretett arra járni... És azt is látták, hogy néha azzal a Juhász nevű méhésszel is beszélgetett...

- Nocsak, megint a Juhász, és éppen itt bukkan fel, mit higgyen az ember?

- Mit higgyen vagy mit beszéljen, tegyünk némi különbséget, igazodjunk a bölcsességhez, halottakról jól vagy semmit, avagy gondoljunk a legrosszabbakra, s rögvést mondjuk is ki?

- Ártani a Juhásznak éppen nem fogunk, de segíteni sem segíthetünk.

- Nem mintha a Bárányéknak mindegy lenne, ki csinálta fel az egy szem gyermeküket, csak hogy az a lány meg hallgat, semmiféle eszközzel nem lehet kicsalni belőle egyetlenegy szót sem.

Még amikor eljött az idő, a szülőágyon is csak összepréselte a száját. Kövér izzadságcseppek gurultak le a homlokán, olyan volt a haja, mintha víz zúdult volna rá, olyan, mintha az eső csorogna rá, a két tenyerét kifordítva görcsösen egymáshoz tapasztotta, mint aki láthatatlan vízből akarna meríteni, és a szeme tágra nyílt a félelemtől, mégsem szólt egy szót sem, egy hangot sem hallatott.

- Fiú, kislányom, kisfiú - mondta rekedten a szülészorvos.

Ő meg el sem mosolyodott, lehunyta a szemét, izzadság vagy könnyek.

A gyerek nevét is a Bárányék diktálták be, Ádám legyen.

- Szép név - bólintott a nővér.

- Hogyan? - nézett rá az öreg Bárány.

- Semmi - vörösödött el a nővér. - Beírtam, minden rendben van. Bárány Ádám, a többi rovatot majd kitöltik, ha jönnek a kismamáért és a gyerekért.

- A kismamáért? - kérdezte értetlenül Bárány.

- A lányáért - magyarázta a nővér. - Most menjenek csak, majd mi a gondját viseljük, egy kis pihenésre alighanem mindegyiküknek szüksége van. Szegény kislány - suttogta -, hiszen még kislány, nem is virág, csupán palánta, nem is virág, csupán szirmok nélkül, puha, kicsi növényke.

De a Bárányék úgy tettek, mintha ezt már nem is hallották volna meg, ámbár az is könnyen lehet, hogy valóban nem hallottak semmit, s mit tehetünk ehhez hozzá, jószerevével e dolgokról tudni sem illene, nemhogy még bölcsességeket és tanulságokat sorolni, hiszen ott a faluban is fűztek ehhez a történethez már éppen elég okoskodást, sokan úgy vélekedtek, ha a Bárány-unoka születésével kapcsolatos kérdésekre van válasz, akkor az éppen nem a hallgatás és a várakozás, no jó, de miért éppen egy új élet kezdetén kellene ezt elmondani, egy születés okán, no jó, és miért ne, talán hogy senki ne higgye, csupán egy újszülöttről esett itt szó.

És ahogy a Budapestre tartó gyors még mindig lassan döcögve elhagyta a fenékpusztai megállóhelyet is, hogy átsattogjon a Zala-hídon, a kisbalatoni nádas szélénél, fiatalemberünk kinézett az ablakon, és látta, hogy magunk mögött hagytuk a kettős fasor mögül elővillanó hajdani fenékpusztai kúriát, az oszlopos kiskastélyt, homlokán a fekete betűs Fenék felirattal, vaksi, törött üvegű ablakokkal, bedeszkázott kapujával, s magunk mögött hagytuk a rómaiak építette hajdani villa romjait, ahol nyaranta még mostanában is rövidnadrágos diáklányok járkálnak kis lapátokkal és söprűcskékkal a kövek között, kendőcskékkal a nyakukban, a hajuk lófarokba fogva hátul, lófarok!, mindjárt idekíváncozna a gyenesdiási lovarda, idekerülhetne onnan a vágóhíd mögül, s még csodálkoznunk sem szabad, elvégre a megtörtént események leírása nem más, mint válogatás, színes szálacsák kihúzogatása egy olyan szövetből, aminek se a kezdete, se a vége soha nem látható, miért is?, hát pusztán azért, hogy készülhessen egy méretarányos kisebb szövedék is, hoppá!, ne piszkáljuk!, a kezeckére vigyázzunk, és közben folytonosan arra kell gondolni, mi lesz azzal a rengeteg fonallal és mintával, ami ebből a szövedékből kimarad, egyik szőnyeg készül a másikból, akár bevallja ezt a magát hűségesnek nevező mesterember, akár igyekszik a cseleket titokban tartani olykor még önmaga előtt is, vagy azzal vigasztalódik, hogy hiszen nem tesz mást, mint önnön idejét sűríti csupán, azt az időt, amit a szavak válogatásával tölt, s így azt gondolja, már nem ő, de a szavak és mondatok vágnak rendet a múlt eseményei közé, mondjuk azt, hogy a nyelv működik itt, a szavak és a mondatok jelölik ki azt, hogy mi a maradásra méltó, és mi hullhat abból a bizonyos fekete kútból fel és alá, s mondjuk azt, hogy ez azért mégis jó, jó, jó, jó, csakhogy ez az elmélázó utas kis híján lezuhant az ülésről, olyan hirtelen fékezett és meg is állt a vonat.

Álldogálás, veszteglés a folyóparton, a torkolatnál, éppen ott, ahol sok évvel ezelőtt történt, hogy egy Pikó nevű gyenesdiási kőműves a téli nádaratáskor úgy sietett, hogy már egészen előre tartott a sorral, de egyszercsak felkiáltott, mert a nádvágó előtt egy különös madárfészket, egy tollakkal kibélelt és még langyos valódi kis bölcsőt talált a jég felett az egyik zsombékon. Nem mintha a fészek ritkaságnak számítana ebben a nádban, most azonban Pikó nem mehetett tovább, mert annak a fészeknek mintha egy apró embert formázott volna az alakja, nem is kívülről, de főként a belseje, a puha tollak, a könnyű, sárgás fűszálak. Az egész elfért volna a kőműves két összeillesztett tenyerébe.

De nem vette fel, hozzá se nyúlt, széthajtotta a nádszálakat, úgy mutatta a többieknek.

Persze senki nem gondolt másra, csak hogy micsoda különös fajta fészek lehet az, vagy ha gondolt, hát megtartotta magának a szavait, a nádvágó kaszák, a kiszáradt nádszálak és a januári fagyos szél oly kevés mondatnak adnak helyet. Aznapra mégis befejeződött a munka, senki nem akart a nádvágókhoz nyúlni. Nem használt semmiféle rimánkodás, s ami fontosabb, még a fenyegetések sem. Másnap hajnalra pedig havat hozó szél fektette a jégre a nádat, ugyan, ki gondolhatott volna már bármi bölcsőcskére, hiszen még a teherautó sem tudott kimenni a földútig, zörömbölt a szél a homályos ablakokon, akkor hát meg ezért nem kellett a szavak. Napokig zuhogott a hó, előbb csak megült a fagyos nádszálakon, aztán már belepte őket, mintha apró szögek, úgy meredtek fel a még erős szálak csúcsai a hullámos hó fölé, fekete-barna pontocskák a nagy fehérségben, szerteszórt tüskék, borosta, ki tudhatta, van-e még bölcsőcske e takaró alatt, már ha akarta valaki is tudni egyáltalán, s hogy ki mit gondolt, arról persze nem maradt fenn szóbeszéd, elvégre még a Pikó is csak összeszorította a száját, elfordult, ha az ügyet szóba hozták.

- Még hogy bölcsőcske, inkább a pálinka, nem igaz?

- Törköly, az az igazi! - a kezükkel mutatták a mozdulatot, ahogyan kőműves mester még egy kupicával iszik, hátradobni, a gallér mögé, és máris mehet.

Kinek hiányzik, hogy gúnyolódjanak rajta, vagy mondjuk úgy, ki lehet olyan bátor, hogy csak önmagában nem kételkedik.

A Pikó, akárhányszor kerekezett felfelé a Hullámhoz, ropogtak az ócska bicikli gumijai alatt a makadámút kövei, aztán ott vesztegelt a kerékpár alkonyatig is a presszó vaskorlátjához döntve, mintha a hajdani kőműves a napfénytől akarná óvni magát, s ki sem jönne a sötétség beálltaig, holott ha valamitől, inkább mástól tartózkodhatott, tekintve, hogy szóba sem igen akart állni senkivel, beült a tévével szemközti sarokba, háttal az éttermi részt elválasztó farácsnak, kék svájcisapkában, kifakult kék munkaruhában, bakancsban, fröccsöt kért a pultnál, és hol az asztallapot, hol a szemcsés képernyőt bámulta, innen, vagy onnan, mindegy már, csak jöjjön az alkonyat.

Viszont most, hogy a vonat a folyó torkolatánál vesztegelt, most nem tél volt, de október, és sütött a nap, visszaverődött a fénye a víztükörről. A messziről csak barna foltnak tűnő nádrengeteg, ha közeledik hozzá a vonat, egyszerre szálakra, torzsákra, zsombékokra és fodrozódó vizű tisztásokra bomlik, sorok és vágatok nyílnak, s eltűnnek hirtelen, külön-külön látszik már minden egyes törékeny nád, persze csak egy pillanat, és éppen ez történik megfordítva is, mert lám, ahogy a Zala-híd után felgyorsulva elhúz a szerelvény, és a nádszálak összeolvadnak, olyan, akár zöldesbarna fal, távoli és áthatolhatatlan, ki hinné, ha nem tudná, hogy annyi külön-külön részből áll, éppen ez mondható el a napokra, a hetekre, az évekre is, minden időre, ami felgyorsulva a múltba süpped, és ne tegyük fel a kérdést, vezet-e vajon visszafelé is út, annyi év, annyi hét, annyi nap volt, s a maga jelenében bizony egytől-egyig kitüntetetten a legfontosabb, meglehet, hogy ez csupán tehetetlenség, hiszen az egész nem látszik másnak, gomolygó pára, víz és nád, nád és víz, néhány felvillanó kép, s éppen ettől olyan ragyogón, a nyarak lent a gyenesi strandon, a végtelenül hosszú délutánok mindent elborító unalma, a boldog unalom, ami mindennél többet ér.

A kivilágított hajók Keszthelyről Badacsonyba tartva az esti, sötét vízen.

Színes lámpafüzérek visszfényei a vízen.

A kopott, hajdan pirosra mázolt mentőcsónakosi pad.

Hátulról csak a nád suhogása, vagy még az sem, csupán a csönd.

Halványan derengő keskeny földút a nyárfák között a part felé.

Vagy a hirtelen megérkező ősök, a sok-sok szüret, a mustok illata, a mindegyre ismétlődő mozdulatok.

Az őszi erdő roppanásai.

A fehér és háborítatlan hegyoldal, mozdulatlan füstoszlopok a falu felett.

Az óvoda, ahol színesre festett traktorgumik álltak derékig a földbe ásva az udvaron, terméskövekből rakott, zászlórudas kis emlékmű az épület előtt.

A rakétát formázó, piros tetejű, kékre mázolt mászóka, hogyan volt, amikor a Bárány nevű kisfiú nekiszaladt a támasztó rúdnak, és egyszeriben elsötétült a világ, püff, egy hatalmas ütés, és aztán csak az ébredés, a tanítónő a konyhából hozott kés hideg lapját szorította a homlokára, hogy lenyomja a daganatot.

Milyen furcsa, mondta fölé hajolva, milyen furcsa, hogy az orrod sértetlen maradt, nem is értem, hogyan kerülhette el az ütest.

Érezni a jól ismert fehér blúzból áradó illatot, és a két hatalmas mell, mint valami felhők, úgy borultak rá.

- Fáj? - kérdezte gyöngéden.

- Fáj? - kérdezte újra, aggódalmasan.

- Nem, fájni nem fáj, csak mozdulni nem tudok.

- Akkor ne mozogj. A gondnok átszalad az orvosért, ma van rendelés, hamar ideérhet.

S ott áll mellettük az iskola gondnoka, a virágültető Balogh, akinek még ugyanazon tanévben azért mondták fel az állását, mert biciklivel járt be Keszthelyre, a Helikon parkba és a főterre is, a régi vártemplom mögé, hogy a kék munkásruhájában, mintha a helyi kertészeti vállalat alkalmazottja volna, nyugodtan ügyködhessen a virágágyások körül, mondjuk úgy, nem akart ő rosszat, csak éppen más döntött afelől, hogy mi a rossz, és mi a megengedhetetlen, kiásta a legszebb palántákat, a Festetich-kastély parkjából a kicsi fenyőket, a messziről hozatott fácskákat is, a kastélykerti mesterséges tó partjáról a különleges páfrányokat, és nejlonzacskóban szállította haza, úgyis elpusztultak volna ott sorra, magyarázta később. Soká leplezték le, hogy miben mesterkedik, mert a kerítésen kívülről semmi nem látszott, és amikor már gyanússá vált, hinni mégsem lehetett. Olyan volt az a kétablakos ház, mint annyi másik a faluban, odabent azonban még a Balogh ágyát is föld borította, mondhatni ágyás lett az ágyból is, hiszen a gondnok teleültetett mindent, de mindent, úgy aludt, a lopott virágok és fák között, az ágyán laktak a sok közül is a legkisebb virágok, némelyik nem is virág, csupán palánta, nem is virág, csupán szirmok nélkül, puha, kicsi növények.

Valahová Rezi környékére vitték aztán, munkaterápiás gondozó intézetbe, betonoszlopok és szögesdrót, ámbár meglehet, hogy ez nem is volt igaz, hiszen akkor a Rezi várhegy még szigorúan őrzött katonai területnek számított, betonoszlop és szögesdrót éppen akadt, de lövészszázadok és páncélozott szállító harcjárművek verték fel a port és a sarat, és legyen elég annyi, hogy nemegyszer nem magyarul csattogtak a vezényszavak, hogyan működhetett volna itt effajta intézet, na, most csak azt ne kérdezze valaki, hogyan működhetett itt bármi is, jobb az ilyen bárgyú és álságos kérdéseket elkerülni, mert ha nem vigyázunk, olcsó válaszok születnek, márpedig nincsen annál kilátástalanabb, mint ha mégis elhangzik egy kérdés, noha nem szabadna feltenni, s megszületik a bárgyú és álságos válasz, még ha senki nem is akarja hallani, hogyan is tartja a mondás, ha valamit kimondunk, az azzal meg is születik, bizony, s akkortól fogva velünk van, akár tetszik, akár nem, ez történhetett valamiképpen a gyenesdiási

Forró Dániellel is, kérdezett, amikor nem kellett volna, és megkapta a választ, bár akkor már nem szerette hallani, s akkor is megkapta volna, ha erőnek erejével betapasztja a fülét.

Forró Dániel a vágóhídon dolgozott az öreg Bárány művezetése alatt, talán éppen azért, hogy a fia, a Dani a Bárányék unokájával járjon egy osztályba, elvégre ki merne okok és okozatok láncolatában akár csak annyit is mondani, ez volna az ok, ez pedig az okozat, amikor tudhatjuk, hogy a viszony fordítottja is ugyanannyira igaz, ez volna az okozat, az pedig ott az ok, hiszen ami a mához tartozik, a történetek bogozásában legalább annyira teremti a tegnapit és a tegnapelőttit, mint amennyire meghatározhatja a holnapit és a holnaputánit, hogy takarékoság okán mindezek fordítottjáról most már ne is ejtsünk szót, még holmi magabizásnak tűnhetne az okoskodás.

Két gyerek ült padonként, három padsor. Fűzfák lógatták az ágaikat az iskola udvarán. Középen, a gyepen szürke szobor álldogál, furulyázó fiú, a fején valami kucsma féle sapka, hátat fordít, nem nézi az iskola négyszögletes épületét.

Forró Dániel kérdése vagy harminc évvel korábban született, azon a nyáron, amikor az Utazó Nemzeti Nagycirkusz sátrát verték fel a cirkuszi munkások a gyenesi futballpálya mellett a frissen kaszált réten. Drótkerítést is húztak, pontosabban karókra szögelt drótszálakat, hogy a mindenfajta állatok el ne csatangolhassanak, s nehogy összekeveredjenek a falu reggelente odahajtott csordájával, nem mintha a tehenek között feltűnés nélkül meghúzódhatott volna egy teve, vagy egy póniló, de a drótok arra is jók voltak, hogy eligazítsák a kíváncsiskodókat, és mutassák az utat a ketrecekhez. Estefelé, amikor már villogtak a villanykörtek a sátor fölé feszített füzéren, és még nem kezdődött el az előadás, vagy a szünetben, amikor a bohócok is bevonultak a bordó függöny mögé, a műsorközlő útmutatása szerint a csekély árú különjegyek ellenében bárki megtekinthette a rácsokkal elrekesztett oroszlánokat és tigriseket, majmokat és elefántokat, a tölcséres hangszórókból recsegett a zene.

Így járta végig az utat az akkor még kicsi gyerek Forró Dániel is, jobbról az apja, kék öltönyben, kihajtott gallérú fehér ingben, svájcisapkában, balról az anyja, lépésbetétes harisnyanadrág, fehér szandál, fehér retikül, műanyagból készített borostyán nyaklánc.

A szünet után következett Karel, a Csehszlovákiából érkezett illuzionista. Két szék, és egy aprócska, barna bőrű ember. Leült a porond közepére, elhallgatott a zenekar és csupán egyetlen egy reflektor világított. Karel mereven bámulta a másik széket, míg az egyszer csak rázkódni kezdett, aztán már jól láthatóan fel is emelkedett, lebegett, hintázott a frissen gereblyézett fűrészpör fölött, hosszú percekig, néha-néha megbillent, mintha a titokzatos erő, ami fölemelte, nem bírná tartani már, de aztán maradt fent lebegve, mi több, szépen, lassan elindult, körbejárt a porond fölött, egy láthatatlan ember lépkedett kinyújtott karral tartva ezt a széket maga fölött, aztán lassan visszaeresztette, hogy a barna emberke fáradtan meghajolhasson, úgy tűnt, még felállni is alig maradt ereje. Néma csönd feküdt a sátorra, csak a műút felől hallatszott egy teherautó erőlködése, talán a vágóhídról fordult ki egy szállítóautó, eltűnt Karel a függöny mögött, s aztán már hiába tapsolták, nem jött újra elköszönni, a zenekar tust húzott, folytatódott a műsor tovább.

A keszthelyi vágóhíd vaskapujánál dombormű díszítette a bejáratot, dagadó izmú mészáros, hosszú kötényben, a szarvainál fogva fékezi meg a bikát, vagy az is lehet, hogy a taglózáshoz vonszolja, ez a műalkotásból sajnálatos módon nem derül ki. Igaz, aki itt szállt le az egyes számú keszthelyi helyi járatról, eggyel a végállomás előtt, az aligha azért jött, hogy a domborművet nézegesse. Megállni sem igen volt tanácsos, mert egykor a fárosbuszok, majd a sárga Ikarusz okádott fekete füstöt, és az autók is itt vettek lendületet a kicsi lejtő előtt. Máskülönben meg szinte lakatlan környék volt akkor ez még. Szemközt a gyenesi legelő,

keresztül-kasul hasogatva gyalogutakkal és keréknyomokkal, az út melletti részén a futballpálya kimetszett négyszögével, a gyenesi oldalon fordult meg a keszthelyi helyi járatú busz. Távobabb a sínek vonala, nyárfák között csillogó acél, a talpfák között fekete kövek. Aztán a nádas, a kiszámíthatatlan zsombokok és a csónakokhoz vezető törések, ösvények és a víz. A vágóhíd háta mögött meg csupán kukoricatáblák, fel egészen a domboldalig, ócska, sűrűn vetett csalamádé, afféle senkiföldje, ugyan, hol voltak akkor még az éjszakai klubok, konyhastúdiók és barkácsáruházak, el nem lehetett képzelni a lovardát a hosszú istállóval, fogadóval, nyugdíjas németek hangos csoportjaival, csak a csatorna volt meg, a partján végig a városhatárt jelző fasor, hogy miként most is, elvezesse a vágóhíd és húsüzem zsírokban oly gazdag szennyvizét, egyenesen a Balatonba. Tudta minden horgász, ennél a csatornatorkolatnál lehet a legkövérebb pontyokat fogni, viszont hiába hájasak, mert a húsuk bűdös és ehetetlen, elevenen rothadásnak indult, lám, mintha a körforgás megbomolna, a zsiradékból, faggyúból, halálos húgyból és a földre csordult vérből hízó halakat miért nem akarja megenni senki, mi végre hát a gazdagság, s hogyan lesz belőlük újra zsiradék, faggyú és húgy, vagy talán mégis minden az asztalra kerül, aminek ott a helye, előbb a letaglózott marhák, aztán a zsíros pontyok, kinek-kinek a maga érdeme szerint, ha nem tudunk a rohadásról, akkor nincs is, ha nem akarjuk érezni a pontyok húsán a csatornaszagot, akkor nincsen csatornaszag, arról nem is beszélve, hogy a torkolati iszapban nem csupán a pontyok laktak, de annyi más élőlények, hogy maradjunk a körforgásoknál, például a piócák, belelépsz az iszapos aljú mederbe, s máris vonagló, tekergő fekete hurkák tapadnak a bokádra, vagy ott voltak a földig hajló fűzfák rejtekében a szúnyogok, csupán annak okáért, hogy a vér így egyesülhessen a vérrel, és minden megtalálhassa a maga útját, elinduljon, s aztán visszatérhessen a kezdőpontra, felhőnyi szúnyog vagy felhőnyi eső, vér a vérhez, víz a vízhez, tudjuk, hogy egyre megy, mint ahogyan azt is tudjuk, hogy nem igaz, miszerint a vér elválna a víztől, és arról pedig éppen a vágóhídon mesélhetnének sokat, hogy a szar sem feltétlenül válik el a májtól, másképpen fogalmazva: a taglóutésekhez képest oly csekélynek bizonyul mindegyre a testetlen akarat, legyen szó a végső ütés pillanatáról, vagy az elkövetkező évek csordogálásáról, ha ugyan e kettő nem ugyanaz.

Ahogy a faluból annyian, Bárány Ádám is itt, a vágóhídon kezdett dolgozni, nem mintha erre vágyott volna, és nem mintha választhatott volna mást, ennyit a szándékokról, akaratról és elválásról. Nagyapja, az öreg Bárány szerezte be, aki ugyan már rég nyugdíjba ment, de a vágóhídon még ért valamit a szava, otthon pedig nem is hangzottak el kérdések, nemhogy válaszolni kellett volna.

Hogyan kell az ing alatt kihozni a főkapun az egész füzérnyi kolbászokat, vagy oldalra kerülve, a csatorna felőli drótkerítésnél a fű alá rejteni, és feltűnés nélkül hazavinni, jár ez a dolgozónak, hiszen a saját hazáját építi, tiéd az ország és tiéd a kolbász is, a dolgozó népet és a dolgozó gyomrát szolgálom, ne feledkezzünk meg a hurkákról, combhúsokról, vesepecsenyékről.

A vágóhídi jövő szépnek ugyan nem ígérkezett, viszont sokkal rosszabb lett, mint Bárány Ádám valaha gondolta volna. Hamar kiderült, a kerítésen belül már nem sokat számít az öreg Bárány tekintélye, elvégre egy nyugdíjas senkinek nem parancsol, már legalábbis az egykori munkahelyén. Kérni kérhet, de megvédeni nem tud, még akkor se, ha előtte művezető volt, vagy talán éppen azért, ami rossz és vissza lehet adni, hát rendre vissza is adódik, mondhatjuk úgy is, a világ akként van elrendezve, hogy minden kicsi jóra azonnal felel valami rossz, és sokan esküsznek rá, hogy ez megfordítva sajnos nem igaz. Annál nagyobb öröm fogadta Bárány Ádám tekintélyes orrát.

- Hány gombócnyi fagylalt fér abba a gyönyörű tölcserbe, drága Ádám?

- Gyere ki az orroddal az öltözőből, mert mi is szeretnénk bemenni!
- Ádám bátyám, orrát látván, száját tátván hurkává vált...
- Ádámka, az orrod már elkezdett befordulni a sarkon, te mikor érsz oda?

Milyen érzés az, állni az öltözőszekrény előtt, bámulni a régi, lekopott feliratok maradványait, a pikkelyessé koszlott matricákat, és közben egyre csak hallgatni a kiabálásokat, ó, nevéssünk csak vidáman, hiszen ismerjük az ilyen vicceket, ésatöbbi, ésatöbbi.

- Ádám, moshatod a húsos ládákat, de vigyázz, hajolj hátra közben, nehogy véletlenül kiporszívózd!

- Istenem, istenem, ha nekem ilyen csodálatos táska lenne a fejemen, nem az ingem alatt kellene kivinnem a mindennapi húsadagomat, igaz Ádámka?

Igaz, bólogassunk.

Igaz, merthogy minden olyan igaznak látszott.

Persze lehet, hogy korábban Forró Dániel sem maradt volna ki a különbnél külön elméncégek közül, csak hogy ez időre ő már elcsendesedett. Jó öt évvel ezelőtt történt, amikor ősz elején busz vitte fel Budapestre az általános iskolásokat a faluból, papírgyűjtési jutalomút a nyolcadikosoknak, egyenesen a városligeti Nagycirkuszhoz. Forró Dániel, akkor már mint Forró apuka kísérte el a gyerekeket, köztük a saját fiát, Bárány Ádám legjobb barátját, velük együtt nézte végig az előadást, elefántokat és oroszlanokat, pónilovakat és bohócokat. Egyszer csak felugrott, kiszaladt a helyéről, hiába keresték a műsor végén is, nagy sokára találták meg hátul, a ketrecek között. Egy alacsony, barna bőrű öregemberkével beszélgetett, vagyis inkább csak ő kérdezgette, az meg kelletlenül vonogatta a vállát.

- A Karel? Persze, voltam az is, jó szám volt, nagy siker.
- Maga nem is csehszlovák?
- Miért lennék az, maga se csehszlovák, aztán mégse csodálkozik. Én például Szabolcsból származom, s mondhatom, igen jó ez nekem így.
- És a szék? A szék, ami felemelkedett?
- Ugyan már, uram, csalás volt. Bár meghagyom, jól sikerült trükk, és mint minden, ami csaknem tökéletes, hát pofonegyszerű is, higgye el, éppen ezért állították le, azt mondták, megzavarhatja az emberek fejét, maradjanak a bohócok és a tigrisek, maga meg, Lakatos, gondoza a lovakat, az előadás idejére itt ez a nyeles lapát a hozzávaló söprűvel, meg fogja a függőnyt, tartsa a ki- és bemenetelnél, ezt mondták, illetve parancsba adták, hiszen láthatta, ezt csináltam ma is, aztán csak egy kis idő, és nem érdekelt Karel akkor már senkit sem.
- De hiszen én láttam azt a széket, láttam, ahogy lebegett a porond körül!
- Uram, miket beszél, látott maga akkoriban külön dolgokat is, akár elhitte őket, akár nem, miért éppen ez a szék lett volna igazabb vagy hamisabb, vagyis hát nyilván akadt még annyi minden, csak azokon nem is gondolkodott.
- Hát ez az, hogy akkor miért éppen ennek a széknek kellett eltűnnie?
- Látom felizgatta magát, hát erről viszont már ne engem faggasson...
- Nem faggatás, csak kíváncsiság.

- Nézze, bennem nincsenek már kérdések, de nem azért, mert készen lennék a válaszokkal, olyan vagyok, mint a sár, amiben bármi szikladarab is nyomtalanul süllyed el, addig jó nekem, amíg vannak a cirkusznál lovak, s amíg én vagyok a lovak mellett, tudja, elnézem ezeket a jószágokat, a nagy, feketebarna szemüket, ropogtatják a zabot, elképesztő, hogy mennyi zab fér egy lóba, naphosszat járnak körbe a porondon, és egyre dolgozik bennük, amit megettek, aztán meg itt, ezen a nyeles lapáton is látom a lószarban a félig elrágott zabszemeket, várom a verebeket, hogy ideszálljanak és kicsipegessék, ami még ezekben a citromokban megmaradt, s aztán a platánokra üljenek, ugráljanak itt egész nap a fákon és a ketrecekben, fehérre szarják a járdákat és földet, amíg az eső, vagy egy Lakatos nevű ember tisztára nem mossa az egészet, gumicsővel locsolja a fák tövét, hogy beleolvassza a földbe a madárszart, s közben affélék járjanak a fejében, hogy úgymint minden körbefordul, ha érti, mire gondolok, hogy minden megtalálhassa a maga útját, elinduljon és aztán visszatérhessen a kezdőpontra, felhőnyi szúnyog vagy felhőnyi eső, tudja azt mondom én, egyre megy, és ebből azt tanultam meg, hogy ami elmúlt, arra én már nem is emlékezem... Érti, uram? Ami elmúlt, az már egyszerűen nincs is, befogom a pofám, de ha kinyitnám se mondanék semmit, és nehogy azt higgye ám, hogy ettől talán szenvedek, ó, eszem ágában sincsen, mert minden úgy esett ki az emlékezetemből, hogy csak egy fekete lyuk maradt a helyén, lócitrom, uram, lócitrom, és benne a megrágott magok.

És Forró Dániel a hazatartó buszozás alatt nem szólt egy szót sem, akkor se és azután se már. Mintha azon a kiránduláson kicserélték volna, csendesebb lett és folytonosan rosszkedvű, mint akit egy titkolnivaló baj emészt, otthon is csak az ablakban ült, kifelé bámult, vagy kint gubbasztott a ház előtt, egy támlátlan széken, megtörtént, hogy zuhogni kezdett az eső, és ő még akkor sem mozdult, hagyta, csorogjon rajta végig, fénylett a ruhája, az inge, a két egymáshoz illesztett tenyerében megállt a víz, ha kérdezték, sokszor nem is válaszolt, vagy ha válaszolt, abban sem volt köszönet, mormogás, összevissza szavak, már ha egyáltalán lehetett érteni némelyiket, ezért aztán nem is kérdezte senki, hiszen ki szeret ilyen dünnyögéseket hallani.

Így maradt az évek során, megváltozott, de idővel már a változása volt a megszokottabb, s nyilván, ha a régi Forró Dániel lett volna újra, hát mindenki azon csodálkozik, például az lett volna a meglepő, ha részt vesz a heccelődésekben, vicceket gyárt vagy hangosan nevet. Még szerencse, hogy Bárány Ádámot ömellé osztották be, így az új fiúnak legalább napközben ritkábban kellett elviselnie az újabbnál újabb otromba tréfákat, lám, egyik ember bajából így meríthet erőt a másik, s egyik változás így húzza maga után a következőt. Ráadásul Forró Dániel jó tanítómesternek bizonyult, legalábbis ami a vágóhídi munkát illeti, mondhatnánk, a hallgatag régi munkás és a beszélni sem igen engedett új ember hamar és könnyen megértették egymást, talán éppen azért, mert a megértésüket nem zavarták a szavak, elvégre az ismétlődés a szavakból is megszokást csinál. Persze nem barátság volt ez, hiszen ki tudhatná mi is az a barátság, nevetséges ügyek, csak éppen nem is múlt el nap, hogy ne találkoztak volna, ugyanazok a szavak, egyre-másra ugyanazok a mondatok, éppen ahogy a szavakat fűzve is minduntalan visszatérünk, s ahogy az embereket nézve is riadtan látjuk, íme, újra és újra ugyanazok a mozdulatok. S a barátságról senki nem is beszélt, hiszen nem lehet abba belegondolni, hogyan rakódik egymásra a sok-sok idő, vagy ha másképpen nézzük, hát nem lehet azt megérteni, hogy csak egy idő van, s az a megszokásból is barátságot csinál, tetszik vagy nem, akkor a barátság sem szándék, pusztán az ember tehetetlensége.

A tréfás kedvű, s megújulásra mindig kész szaktársak a munkaidő végeztén, vagy már előbb, a munkaidő alatt, hogy fiatalemberünk rögtön megtalálja, Bárány öltözőszekrényére egy Népszabadságot tűztek, Népszabadság, szocialista napilap, pirossal bekarikázva a hirdetést: A Fővárosi Környezetgazdálkodási Intézet Környezetvédelmi Intézete Szagelemző Laboratóriu-

ma állást kínál érzékszervi megfigyelő munkakörbe, jelentkezés, postacím, bővebb felvilágosítást az alábbi címen levélben, vagy személyesen a következő telefonszámon, Humánpolitikai Osztály, Sótonyiné.

- Ádámkám, ez valami csoda, ezt az állást neked találták ki, ilyen gyönyörű szerszámmal, mint amit te hordasz a fejedben, biztos befutó vagy!

- Öreg, szerintem neked pályáznod sem kell, megjelensz a laboratóriumban, és egyből leszerelik a műszereket!

- Haver, szerintem neked veled született adottságod van erre az állásra!

De hát Bárány megszokta már az ilyesmit, ráadásul olyan hamar, hogy eleinte maga sem hitte volna. Ha úgy tetszik, megszokta, hogy őt látva a vágóhídon dolgozók, ha csupán néhány percre is, de győztesek, szépek és bajnokok lehetnek, a szerencse fiai, urak a húsok és csontok felett, idővel talán még azt is elhitette volna magával, milyen jó dolog, hogy ezt az érzést neki köszönhetik.

Forró Dániel volt az egyetlen, aki kimaradt az újabb heccelődésekből is.

Annál meglepőbb volt hát, hogy egy délután, még a nyár végén, hazafelé menet, a lovardánál, megállt, kezét a fiú vállára tette.

- Menj el - mondta Báránynak, és most nem dűnnyögött, ahogyan máskülönben szokott, éppenséggel erősen és hangosan beszélt.

- Miért, zavarom magát?

- Nem úgy értem, nem a mostra gondolok, hanem innen, a faluból, a vágóhídról menj el!

- Ja, nem tudtam miről beszél...

- Akkor most már tudod.

- De hová és minek? A szakmunkásképzőmmel...

- Ne beszélj butaságokat, mindegy az, nem? A menés a lényeg.

- Hát nem értem igazán, mire gondol.

- Ott van az a hirdetés, miért nem próbálsz meg azt?

- Most már maga is piszkálni fog? Nem elég nekem az a sok marha bent a vágóhídon? Mindegyik majd elpusztul a röhögéstől, azt hiszik olyan viccesek...

- Én komolyan beszélek.

- Menjek el és nézzem meg azt a hülye állást?

- Legfeljebb visszajössz, akkor sem vesztettél semmit, nem igaz?

- Nem tudom, nem tudom.

- Én viszont tudom.

- Ugyan miből?

- Abból, hogy én itt maradtam.

- Miért, hová kellett volna elmennie?

- Ahhoz neked semmi közöd. Te csak arra figyelj, amit neked mondtam. Különben sincsen értelme olyan kérdésekkel faggatni a múltat, amiket a maguk idejében nem mertél hangosan kimondani, melyikünk esküdhetne arra, hogy mi lakik a bensejében, az agyam ismer engem, de én nem ismerem őt, és akkor még a lélekhez nem is közelítettünk, hát ne az én múltammal törődj.

- Jó, nem faggatni akartam, de megértheti, hogy azért meglepődtem.

- Na látod, már ez is valami.

- Micsoda?

- A meglepődés. Igen, már az is többet ér, minthogy hazamész és ledöglesz az ágyra, sörrel vagy sör nélkül, egyre megy.

- És mi lesz az itteni helyemmel?

- Mi lenne, vegyél ki szabadságot, szinte nyár van még, felülsz a vonatra, megnézed, aztán vagy visszajössz, vagy nem, a lényeg, hogy legalább te döntheted el.

- Ezt értem, értem, miről beszélsz.

- Akkor elmész?

- Nem is tudom, így hirtelen nehéz válaszolni.

- Marhaság, ha többet gondolkodsz, akkor még nehezebb. És nem csak válaszolni, de cselekedni is.

- Hát nem maga szokta a fejéhez vágni, hogy fölösleges a kapkodás?

- Ne beszélj megint hülyeségeket, most nem a húsosládák között vagyunk. Van, amiben fölösleges a sietség, és van, amiben nincsen más választásod, és akkor az már nem is kapkodás. Tudod mit, meghívlak egy sörre, ide a Hullámba, legalább jobban alszol, és ha alszol, akkor talán gondolkodni is tudsz.

- Most ezzel megint mit akar?

- Semmit. Kell a sör vagy nem?

- Hát persze, miért is ne kellene.

- Éppen erről beszélek. Hogy miért is ne?

- Persze, persze, értem én azt.

Valahogy így beszélgettek, szaggatottan, mert hogyan szólhatna másképp egy idősödő, folyton csak dűnnyögő férfi, és egy fiatalabb, aki még szinte kamasz, az egyiknek megszólalni nehéz, a másiknak válaszolni, de még kérdezni is. Talán ezért illettek annyira össze ott bent, a kerítés mögött, és ezért ballaghattak ilyen ráérős egyetértéssel hazafelé, nem siettek, ez igaz, félre kellett állni, mert a lovardából éppen egy lovascsapat csattogott át az úton, fel a domboldalnak, az erdei tornapálya, a régi kőbánya felé.

Átvágtak a főút menti házsor mögött a kocsmáig, lassan sétálgatva, hiszen okos ember tudja, a gyaloglás jót tesz a testnek, s amíg szinte öntudatlan lépked a láb, messze-messze kalandozhat a gondolat, vagy éppen újra és újra összefüggő rendszerré állhatna egybe az elmúlt, a jelen s a jövő eseményei, önkiszolgáló étterem és eszpresszó, hirdette a felirat, ám a faluban kocsmának nevezte mindenki, hiszen az volt a neve, még ha nyáridőben a faráccsal leválasztott éttermi résznél oly sok fürdőruhás, rövidnadrágos üdülő sorakozott a tálcájával, azért a kocsmapult csak kocsmapult marad, mint ahogy a fehérköpenyes kocsmáros is éppen ugyanaz,

mint aki húsz éve a vörös terméskőből rakott italboltban állt Ultra-habos kézzel a pult mögött. Most pedig már nyoma sincsen az üdülőseregnek, üres a Hullám előtti aszfaltos parkoló, összepakolt a motorkölcsönző, bezárt az újságos, csupán a teraszon felejtett színes napernyők emlékeztetnek a szezonra, és a pohár falára száradó sárgás sörhab olyan megnyugtatóan ugyanaz, nem mintha ebben kellene a magyarázatot keresni bármire is, mi több, talán közelebb járunk az igazsághoz, ha csupán annyiban maradunk, hogy az efféle dolgok, a homályos üvegre száradó sörhabok és a befejezetlen párbeszéddek éppen a magyarázatok nélkül lehetnek megnyugtatóak.

Ilyentájt, augusztus végén tartották minden évben a faluban a gyenesi búcsút, persze akkor még a Hullám nem is állt a régi kocsmá helyén, és nem aszfalt borította a földet, hanem sárgás, kőporral kevert salak. Itt sorakoztak körben a sátrak és a teherautók, céllövölde és horgászat, középen a ringlispíl, péntektől vasárnapig. Vasárnap délelőtt a rendezők lombos ágakat vágtak a domboldalon, fent a temető melletti bodzabokrokról. Úgy állították sorba őket, felül megmaradtak az ágak, éppen csak embernyi széles bejáratot hagyva ezen a zöld kerítésen, belülről meg asztalok kerültek, a kocsmából és a kultúrházból, a községi könyvtárból hordták össze. Pénztári pult a bejáratához, fehér abroszos asztalok a kerítésen belülről, kellő helyet hagyva a táncnak is, székek, dobogó, ez az iskolából jött, most persze vörös drapéria nélkül, azon ült a zenekar, dob, gitár és elektromos orgona. Akinek pénze van, rendelhet egy dalt a fiúktól, Kiskút, kerek kút és Gyöngyhajú lány. Szállt a por, ám a sötétben ez senkit nem zavart, helyesebben senkit nem zavart a sötét és senkit nem zavart a por, már ha lett volna egyáltalán bármi, ami zavaró lehetne egy ilyen este során, egyszer egy évben, augusztus huszadika, úgy mondják, az új kenyér és az alkotmány ünnepe, a Magyar Népköztársaság Alkotmányáé, a templomban a pap pedig Szent Istvánról beszél, aratás és nemzetiszín szalag, szocialista fejlődés és keresztény kultúrkör, még szerencse, hogy olyan jól megférnek egymás mellett Szent István és az új kenyér, a pap és a tanácselnök. Itt főleg nem zavarnak senkit sem, még mondja valaki, hogy az életben semmi nem változik, amit látunk, az maga a hön áhított társadalmi mobilitás. Íme, ott ugrándozik például a nagyobbik Pikó gyerek, a délutáni futball-meccs hőse, két csel a tizenhatos jobb oldalánál, dőltek a vonyarcvashegyiek jobbra-balra, közben bekeveredett a tizenegyes pontig, ott még egy lövőcsel, vagyis könnyedén átlépett a labda fölött, arra már elfeküdt a kapus is, elvetődött, és csak kaparászott a fűvön kétségbeesetten, éppen elég lett volna a labdát begurítani, de a Pikó gyerek meglötte, megemelve és olyan keményen, hogy szinte belereccsent a háló, lássák a vonyarcia és lássák a gyenesiek is, itt nem lehet szarzkodni. Most a tánc közben éppen olyan izzadt a szőke feje, mint a gól után, amikor kirohant az oldalvonalig, a Gebauer-lányhoz, a fene egye meg, egy részeges kőműves fia ne fogdossa a Gebauerék gyerekeit, bezzeg ezelőtt negyven évvel még szólni sem mert volna hozzá, mármint ha negyven évvel ezelőtt élt volna ez a gyerek és ugyanígy billegeti magát ez a lány, nem mert volna még felemelt fejjel ráköszönni sem, akkor a Gebauereké volt ez az egész környék a parttól fel a szőlők végéig.

- Dehogya az övék, nagybérlek voltak azok, hiszen zsidók, te barom!

- Vérszopók voltak azok.

- Mindegy, a kerítésükön sem bámulhatott volna át egy ilyen kék munkásruhába öltözött paraszt.

- Jó, jó, de a gólt azt mégiscsak ő lőtte!

- Hát ő, ez igaz.

- A Gebauerekből pedig nem maradt más, csupán a nevük és az omladozó villa lent a part felé a diófákkal, a dülőút, s az elburjánzott kert, már ha nem számoljuk azokat a Gebauereket, akik időben elszeleltek az osztrák határon túlra.

- Nem számoljuk, mert aki nincsen itt, az nem is létezik, nem negyven évvel ezelőtt vagyunk, hanem most, aki pedig itt maradt, viselje el egy góllövő csatár ölelgetését.

Nem mintha akár a gólörömmel járó ünneplés, akár az esti tánc a Gebauer-lány ellenére lett volna, el sem akartak szakadni egymástól, csak a főút mellett égtek a lámpák és a zenekari dobogó fölött pislákoló néhány villanykörte, abban a sötétségben, a szitáló porban bármi megtörténhetett, talán történt is, mi az hogy, hiszen egyszercsak sikoltozás támadt, előbb csak egy szék látszott a fejek fölött, egy pillanatig ott maradt fent lebegve, mi több, szépen, lassan elindult, egy láthatatlan ember lépkedett kinyújtott karral tartva ezt a széket maga fölött, aztán lezuhant, és félreugrott mindenki, és a zenekar játszott tovább, ó, ismerjük ezt, a zenekarok mindig tovább játszanak, történjen bármi, például egy verekedés, s az összetorlódott, fellökdösött asztalok előtt feküdt a Pikó-gyerek a földön, hátul, a derekánál állt ki a testéből egy kés, nem bicska ám, még ez a szerencse, csupán egy közönséges evőkés, a nyelén az Utasellátó felirat, hogy került oda egy ilyen kés, ahol nem is járnak vonatok, még ha egy vonatbűfében történt volna az eset, nem a búcsúi bálban, a Gebauer-lány meg sápadtan állt, mozdulni nem bírt, a szája széle remegett, a kezét pedig ugyanúgy tartotta, mintha még most is a Pikó-gyerekekkel táncolna, őt tartaná átölelve.

- Egy kicsi hidegség volt, de nem rossz, inkább mint a hideg víz, mondjuk egy fröcskölés, aztán csak a csempékre emlékszem, az orvosokra a keszthelyi kórházban - így mesélte később a Pikó-gyerek, hiszen nem halt meg, és ha kérték, készséggel megmutatta a kés nyomát, vagy nyáron a strandon kérés nélkül is láthatta bárki, fodros heg a jobb oldalon, alul, a dereka fölött.

- A búcsúsok közül tehette valaki, állítólag volt valami szóváltás is már a céllövöldénél a lány miatt, meg hogy a Pikó-gyerek észrevette, nem csak az irányzékot ferdítették el, de még a hurkapálcákat is benedvesítették, nehezebben törjenek el.

- Az könnyen lehet, ismerjük az efféle vándorfajtát, persze ha baj van, rögtön elszelelnek!

- Vagy a vonyarcikak voltak, merthogy heccelték őket eleget a meccs után, és persze gondolhatták úgy, hogy a gólszerző a főbűnös...

- A végén nem derült ki semmiféle igazság, akiket tanúnak hívtak, ugyanúgy össze-vissza beszéltek, mint a kéretlen hozzászólók, ujjlenyomat sem maradt, mert a tettes szalvétával fogta meg a kést, vagy még időben gondolt arra, hogy letörölje.

- Tudja, én csak annyit mondok, aminek ki kell derülnie, az úgyis a napvilágra kerül, amiről meg senki nem akar tudni, az jobb is, ha titok marad.

Például a Gebauer-lány apját is behívták kihallgatásra, mit mondhatnék, nézett a kövér alhadnagyra, azt a pimasz kis Pikót ugyan nem sajnálom, de semmit nem tudok. A belső sarokban a zenekar mellett ültem a többi vágóhídi cimborával, énekeltünk, sört is ittunk. Mi már csak a sikoltozásra figyeltünk fel, kérdezzenek másokat.

- Kikérdezzünk mi mindenkit, bízza ránk, maga csak ne adjon tanácsokat!

A következő nyár végén a Pikó-gyereket bevitték katonának, ott is maradt aztán Tapolcán, még futballozott egy ideig, aztán a szénbányához került, a lignit-üzemhez. A Gebauer-lány pedig a rákövetkező szezónban Szombathelyre ment férjhez, valami alkalmi üdülő a SZOT-

ból, az vitte el, és aztán már haza se járt, hirtelen, ahogy elment, úgy hagyott itt mindent, akár a haragosok, állítólag még az apjának sem köszönt.

- Naná, ha nem éppen őmiatta volt olyan sürgős a távozás...

- Mire gondol már megint?

- Én ugyan semmire, csak kicsúszott a számon...

- Kicsúszott, mi? Ismerjük az effajta véletleneket.

- Ahogy mondom, néha önmaguktól buknak elő a szavak.

Nézte, bámulta a Keszthely-Budapest gyorsvonaton üldögélő nagyorrú fiatalember az elzakaroló nádszigeteket, a vízen a fényeket, aztán a parti házakat, fákat, a kora őszi szántóföldeket, hiszen a vonat Balatonszentgyörgyhez érve elkanyarodott a tótól, lám, alig kapott erőre, és máris lassítania kell, éppen csak útnak indult, s mindjárt itt a megálló.

Bárány Ádám ül a vonaton, nem a zakatoló mondatokon, ámbár ez se volna nagy tévedés.

A balatonszentgyörgyi állomás ügyeletes tisztjét nézi, ahogy feszesen áll, mégis lazán, ez igen, ez a hanyag elegancia, éljen a Szolgálati Szabályzat!, bal kéz könnyedén ökölbe szorítva a bal combon a nadrág külső varrásához simul, has behúzva, váll egyenes, a két lábfej negyvenöt fokos szögben, éppen befér közéjük egy harmadik, szigorúan elméletben csak persze, mielőtt bárki is rosszra gondol.

Miért kell mindig piszkálni az egyenruhásokat, ők is csak emberek.

Az áll kísé megemelve, a tekintet előre néz, a tisztelgésre emelt jobb kéz hüvelykujja a sapka ellenzőjéhez ér, de a lazasághoz az is hozzátartozik, hogy a tekintet nem csupán vakon mered, belefér egy-egy lopva kutakodó pillantás, például követheti a felszállókat is, főként, ha az éppen egy arra nagyon is érdemes nő, említsük meg, ezen a nyáron a köldököt szabadon hagyó, feszes, rövid blúz a divat, ez a nő ráadásul fehér blúzocskát visel, és áttűnik a fekete melltartója, mert hát ez a másik, ez a melltartódivat, a felpolcolt és kitömött melltartók a feszes trikókba gyömöszölve.

És lássuk csak, hogy igenis, vannak még emberi érzések, nem vészett ki a jóakarat, milyen készségesen segít a kalauz, lehajol a nő táskájáért, kilóg a vagon lépcsőjéről, úgy nyúl a peronra, mondhatnánk, belóg a két ugrani készülő mell fölé, de ne legyünk ízléstelenek, mintha már az is baj lenne, ha valakiben él a segítő szándék, miközben olyan szűk szoknyácskában egyáltalán nem lehet könnyű felkapaszkodni a vonatra, pedig már itt az indulás ideje, nem kell hát rögtön a rosszra gondolni, inkább végezze mindenki a maga feladatát, üldögéljen, tisztelegjen, belógjon, kapaszkodjon és robogjon, ez utóbbi természetesen a gyorsvonat, merthogy máris útnak indult.

- Erre, csak erre, hoppá, itt ül már egy fiatalember, jöjjön talán a másik fülkébe, kisasszony, szerencsére most igazán nem zsúfolt a szerelvény, van hely bőven, bizony, vége a nyárnak, de legalább még tart a jó idő.

- Igen, meleg van és azt én nagyon szeretem.

- Hát azt bizony látni...

- Mire gondol?

- Hogy biztosan nem véletlenül ilyen gyönyörűen napbarnított...

- Hát nem, véletlenül biztosan nem, már azt hittem, másra akar nekem célozgatni...

- Eszembe se jutna, nem vagyok én olyan!
- Nézze csak, milyen üres most már a part, nincs a strandokon senki. Nem is olyan régen itt félmeztelenül sétálgattak az emberek, alig fértek el egymástól, olyan sokan voltak, most pedig merre járnak...?
- És ahhoz mit szól, kisasszony, hogy valamikor itt nem volt se strand, se házak, s éppenséggel aki jót akart magának, az nem ment a víz közelébe, de különösképpen a sűrű nádasból óvakodott?
- Óvakodott?
- Bizony, mert vadállatok, farkasok éltek a nádszigetek között.
- Nana, kalauz úr, ugye most viccel velem?
- Igen, de csak annyiban, hogy nem farkasok voltak, hanem emberek, bizony ám, rablók, csavargók, törvényen kívüliek, mindegy, hogyan nevezzük őket. És a farkasokkal se lódtam sokat, hiszen úgy képzelje, ezek a nádlakó haramiák farkasbundát hordtak, álca volt vagy menedék, esetleg mind a kettő, a farkasok dúlták fel a pajtát, nem a csavargó emberek, farkasok jártak a majorban, nem holmi betörők, tolvajok.
- Hát erre biztosan jó volt egy-két bunda.
- Igen, kisasszony, de én többre is gondolok.
- Több?
- Ha az ember farkasbundát vesz magára, onnan már csupán egy lépés, hogy ő is higgyen a cselvetésben, abban is, amit másokkal elhitethet, vagyishogy a csel ne is csel legyen többé, hanem kézzelfogható való, s ettől rögtön életre kelhet a benne lakó farkas is...
- Álljon meg a menet, maga kalauz! Micsoda történetekkel akar szórakoztatni engem? Még hogy farkasemberek a balatonszentgyörgyi nádasban?
- Miért is ne, kisasszony? Azt hiszi talán, hogy van olyan ember, akiből kipusztult az állat? Nézzon csak körül, elég megpiszkálni bármelyikünket, s rögvest felélednek a szunnyadó démonok, és vajon melyikünk esküdhetne arra, hogy mi lakik a bensejében, hallotta talán azt a mondást, az agyam ismer engem, de én nem ismerem őt, s akkor még a lélekhez nem is közelítettünk.
- Esküszöm, úgy beszél, mint valami amerikai horrorfilmben, az hiányzik, hogy karmokat növeessen, szőrösödjön a füle és átharapja a torkomat... Nem túlzás ez egy kalauztól?
- Kisasszony, ne mondja semmire, hogy túlzás, mert kevés idő múltán önmagán fog nevetni!
- Ezzel már megint mit akar?
- Hitte volna fél órával ezelőtt, hogy velem fog beszélgetni, ráadásul ilyen kellemesen, ugye, hogy nem, hiszen nem is ismert, talán félálmosan a szentgyörgyi állomáson unatkozott... S hittem volna én, hogy egy ilyen örületesen vonzó nő mellett üldögélhetek, nem, hát persze hogy nem. Csapkodtam a nyitva maradt vagonajtókat, kiálltam a huzatba, csak hogy teljen valamiképp az idő. Most pedig már úgy érzem, mintha régtől tudnánk egymásról...
- Nono, hát talán ennyire régtől mégsem!
- Ugyan, nézzél rám, sohase legyél szemérmesebb, mint amilyenek a vágyaid, mert ha nem vigyázol, akkor a vágyaid fognak fellázadni ellened...

- Tessék, már megint miket beszél! Jobban tenné, ha a munkája után menne, engem pedig békén hagyna végre!

- Jól van, jól! Beszélek csak össze-vissza, de ha nem akarod, arra ne is figyelj, a szó elszáll, a kezem itt marad. Leteszem a táskámat ide az ajtó mellé, mert csak zavar.

Nézte, bámulta a Keszthely-Budapest gyorsvonaton üldögélő nagyorrú fiatalember az elzakaroló nádszigeteket, a vízen a fényeket, parti házakat, fákat, aztán kicsatolta a bordó színű műbőrbőröndöt, kihúzta a cipzárt is, és elővett belőle egy összehajtogatott újságot, visszahúzta a cipzárt, jöhetnek a csatok, a bőrönd fel a csomagtartóra. Az újságot gondosan szétteregette a szemközti ülésen, így, most már felteheti a lábát, nem fog semmit összekoszolni a cipője. Milyen rendes és figyelmes fiatalember ez, manapság már ritkaság, nemhogy újságpapírt terítenének, de direkte sáros lábbal, direkte a talpukat nyomják oda, vagy jobb esetben leveszik a cipőt, és akkor zokniban, ha ugyan jobb esetnek lehet mondani ezt, mert ki akarja látni azokat a harisnyákat és zoknikat, nem is beszélve arról, ami a látványon túl van, ugyebár a szagok és a képzelet.

Bárány Ádám cipője éppen egy bekeretezett álláshirdetés mellett nyugszik, mennyi mindenre lehet jó egy újság, régi szép ablakmosások, takarítások.

Vagy az úttörők papírgyűjtési versenye.

Külön a színes papír, Autó-Motor, Füles, Nők Lapja, Élet és Tudomány, Családi Lap, Pártértesítő!

- Te tiszta hülye vagy, azt a német újságot is ki akarod dobni?

- Nézd meg ezeket az autókat?

- Oké, ha neked nem kell, majd én elteszem.

Külön a fekete-fehér.

Na, abból aztán bőven akad!

Madzaggal átkötni szépen a csomagokat, hogy ne essen szét a kiskocsin, baromság, többbe kerül a sok madzag, mint amennyit a papírért adnak.

Persze, de madzaggal nem köthető ám össze a közösségi együvé tartozás, irány a MÉH!

Úttörőcsapat vigyázz! Kedves pajtások, az ez évi hulladékgyűjtési versenyben az újságpapír kategóriában első helyezett lett a nyolcadik osztály, a Salvador Allende raj.

Hosszan tartó, fegyelmezett taps.

- Örömmel jelenthetem be nektek, hogy hulladékgyűjtési versenyben nyújtott kiváló teljesítményéért és az egész évi tanulmányi és mozgalmi munkájáért két úttörőpajtásunk részt vehet a csillebérci országos úttörő-találkozón. Ráadásul az Allende raj buszkirándulást kap jutalomként a budapesti Fővárosi Nagycirkuszba és a Hadtörténeti Múzeumba, ez így helyes, szórakozás és tanulás egymás elválaszthatatlan testvérei, a boldog ember szórakozva tanul és tanulva szórakozik, ezt jegyezzétek meg, mert nagyon bölcs mondás, a nyerteseknek szeretettel gratulálunk, és a többieket egyúttal arra biztatjuk, hogy kövessék a jó példát, legyenek ők is kitartóak és szorgalmasak.

Még mondja valaki, hogy a jól végzett munka nem nyeri el a maga jutalmát, vagy állítsa azt bárki, hogy ha kellő odafigyelés van, hát bármi is kárba veshet, mi mindenre lehet jó az átolvasott újságpapír is, hogy a példa kedvéért maradjunk a körforgásoknál, és minden megtalál-

hassa a maga útját, elinduljon, és aztán visszatérhessen a kezdőpontra, felhőnyi szúnyog, vagy felhőnyi eső, vér a vérhez, víz a vízhez.

Például az öreg Báránynak is a régi újságok segítettek, nyáron ha vadméheket kellett kifüstölni a hullámpala réseiből, méhek, méhek, hogyan is kerülnek ide a méhek, egyszer csak megtelepedtek mindenfelé a környéken, elvadult, dühös méhcsaládok, honnan szabadultak el. Télen pedig, ha be kellett gyújtani odafent a prэшázban a sisakos vaskályhába, megint csak jó volt az újságpapír, de még abban is, hogy a takaró alatt és a matrac fölött elfogja a hideget. Persze épeszű ember nem töltötte volna ott az éjszakát, csakhogy az öreg Bárány kijelentette, látott ő már külön dolgokat is, és korántsem csak a vágóhídon ám, mesélhetne, mint ahogy nem mesél, legyen elég annyi, majd ő elbánik azokkal a dögökkel. Merthogy akkoriban nagyon elszaporodtak a nyulak és az apróvadak a kőbánya körüli területen, fent az erdőszélen. Hideg volt az ősz és még hidegebb a tél, a nyulak és az őzek bejártak a kertekbe, megrágcsálták a facsemetéket, letépték a kérget még az erősebb fákról is. Nem segített semmiféle drótháló és semmiféle nejlonzsák, legyintett is mindenki, ott egye meg a fene, azoknak is enni kell valamit.

Hanem az öreg Bárány nem hagyta annyiban.

- Persze menjen csak, nyugdíjas, úgyszólván jobb dolga.

- Szerintem ha kiáll a szőlő végébe, nem csak a vadakat ijeszti el, de még a jövő évi termést is...

- Ugyan már, hagyjátok az öregot, jár a szája, egy éjszaka, és már otthon alszik a meleg házban!

- Ez nem ám a vágóhíd, azok a nyulak és őzek maguktól nem sétálnak bele a darálóba...

- Már ha nyulak és őzek azok egyáltalán.

- Miért mi más volna?

- Semmi, azt mondom, semmi, csak óvatosan, ne szólj szám, nem fáj fejem, jobb ha vigyázunk a nevekkel. Mikor üvölt egy nyúl...?

- Igenis üvölt, úgy tud sírni, mint egy kisgyerek.

- Hát majd akkor beszéljünk erről, ha az öreg visszacsoszogott.

De tévedtek, akik erre számítottak, eltelt egy hét is, ám az öreg Bárány nem jött le a faluba, viszont már a füstcsík sem jelezte, hogy odafent volna. A rákövetkező szombat délután aztán zalai vadászok mentek Vállus felé keresztül a hegynek, azok néztek be hozzá. A sok-sok újság, amit még nem tüzelt el, ott hevert körülötte a földön, de egészen kicsi darabokra tépve, mintha nem is tépkedte, hanem apróra rágtá és a földre köpte volna valaki, rengetegnyi apró papír, mint a korommal pettyezett hó, beterítette a földpadlót.

- Semmi baj, semmi baj, eleinte csak azért nem gyújtottam tüzet, hogy a vadakat ne riassza el a füst szaga - suttofta az öreg.

Ennyit lehetett megérteni a motyogásából, és hogy később meg már nem is fázott, olyan jólesett az alvás, a mindent elnyomó álomosság, és aztán fölkelt volna, de már nem tudott, hogy milyen jó ez, folytonosan aludni, elsülyedni, egyre mélyebbre, sülyedni és emelkedni, és közben persze elsülyed körben a világ is, hogy csak darabokban jöjjön vissza, egy ablak, egy ajtó, egy kilincs, a vasrács, sülyedni, mígnem már-már úgy érzi, hogy a sok egymást fedő, s minduntalan kiszámíthatatlanul libegő fátyol mögött mégis látni vélne valakit, valakit vagy valamit, no persze nem az arcot, a szem formáját, az orr metszését, a száj ívét, pusztán az

alakot, mondjuk így: valakinek vagy valaminek az ottlétét, miről motyogott az öreg Bárány, tudja a fene, négyen vitték le a faluba, négy vadász. Zötykölődött a bőrtokos puska a hátukon, megizzadtak abban a hidegben.

- Az újságok, az újságokat is - suttogta néha.

Olyan volt akár egy zsák, de nem ám búzával tele, csupán könnyű kukoricacsutkával, vagy száraz újságpapírral, régi, megsárgult lapokkal.

És még azt mondják, nincs érdektelenebb a tegnapi hírlapnál, micsoda tévedés.

Ott van ugyebár az a bekeretezett hirdetés is, még hogy ne lenne jó semmire, mintha a tegnapok és a jelen pillanatok között csak egy irányba folyhatna az idő. És akkor arról még nem is esett szó, hogy miért kerülhet az aznapi Népszabadság egy öltözőszekrény vasajtájára, mert azt már mégse gondoljuk, hogy holmi viccek határozhatnának emberek sorsáról, hiszen még azt az elhamarkodott következtetést vonnánk le, hogy annyi minden más is csak tréfa, onnantól pedig nem is lenne már megállás, kerüljük el hát az effajta csalóka pocsolyákat, látszólag ártatlan, sekély vízfoltok, s mégis bokáig merül beléjük a láb, és a felkavart zavaros víz nem mutatja meg, mit rejt a gödör alja. Ne emlegessük hát újra a véletleneket és a kezdetben látszólag egybe nem tartozó részletek hirtelen összejátszását, figyeljük inkább, hogyan rázkódik a vonat ütemére a pihenni feltett láb, eltakarva és felfedve az oly fontos tudnivalókat, félreértés ne essék, csupán a hirdetésre gondolunk. És nem mintha ne tudná Bárány Ádám azt a bekeretezett kis szövegecskét már kívülről is, volt alkalma megjegyezni, ismétlés a tudás anyja, tréfák ide, viccek oda, talán mégse rossz gondolat, vagy csak könnyebb elhinni egy idő után, hogy veszteni nem veszthet, ha próbát tesz, nyerni pedig csupán akkor nyerhet, ha próbálkozik, levél, telefon.

- Halló, igen, Bárány úr, megkaptuk a jelentkezését.

- Jó napot, érdeklődni szeretnék...

- Tudja, uram, nálunk nem elsősorban az elvégzett iskolák számítanak, no persze, csak akkor, ha megvan a minimum.

- A szakmunkásképző megteszi?

- Ez nem is lehet kérdés, mégis azt mondhatom, a legfontosabbak a született képességek és a kitartás.

- Értem, asszonyom, és hadd mondjam el, szerénységgel nélkül állíthatom, én éppen ebben bízom.

- Tehát ahogy mondtam, ha teheti, októberben jöjjön el hozzánk. Egyszerűen képtelenség előbb megoldani a szervezést, mert, talán nem kellene így, telefonon elmondanom, de minket is meglepett, olyan hatalmas az érdeklődés. A címet tudja?

- Hogyne, Budapest, ötödik kerület, Alkotmány utca.

- Kérem, ne késsen, a saját érdekében említem, ugyanis a munkatársaink erősen leterheltek, sok a munka és kevés a segítség, hiszen éppen ezért jutottunk a létszámbővítés gondolatára.

- Igen, asszonyom, a megbeszélte időpontra ott lesznek.

- A többi meglátjuk.

- Meg, meg, asszonyom, ebben biztos lehet.

Így búcsúzott el Bárány Ádám attól a telefonos hangtól, Sótonyiné, alighanem ő volt, a fene se érti a bemutatkozásnál elhadart neveket, ebben biztos lehet, mi tagadás, még önmagát is meglepte egy ilyen határozott kijelentéssel, ámbár, ha jobban meggondoljuk, végül is nem mondott mást, mint hogy valami történni fog, és hogy vélhetően ő és a telefonbéli nő ennek tanúi lesznek, ez pedig a dolgok jelen állása szerint valóban szinte bizonyosra vehető, ehhez képest igazán nem tetszik túlzásnak némi tervezgetés, és ha túlzás is, abból baj nem lehet.

Különben is, ahogy ez a vonat döcög, jut idő akár egész regényeket kigondolni, már ha valakinek nincsen jobb dolga, viszont éppen ehhez van kedve, morfondírozni, képzelegni, találgatni, reménykedni, tervezgetni, álmodozni, ábrándozni, vágyakozni, sóvárogni, ni, ni, ni, nézzük csak, például azt, hogy milyen lesz a megérkezés Magyarország gyönyörű székesfővárosába, Budapest, Budapest, de csodás, csupa fény, csupa nap, ragyogás, szinte kicsattan a Várhegy zöldje, rajta habos sütemények a házak, cukrosmáz cserepek, és a bástyán lobog, lobog a dicsőséges és szent magyar zászló, piros-fehér-zöld, ez a magyar föld, piros-fehér-fekete, ajaj, itt hagyjuk abba, szól a zene, mintha legalábbis a kéklő égből zuhogna alá, pedig odafenn, a bástya mögött masírozik a sétaúton fel s alá a trottyos-zenekar, viszont úgy fűjják, hogy még a Vérmező fái is virágba borulnak, mandulafácskám, sajnálatos módon nincs már tavasz e tájon, viszont a sétáltatni kihozott kutyák abbahagyják a pisilést, kakilást, az értelmetlen futkorászást, és diadalmas üdvözlő vonyításban törnek ki, jó napot, jó szurkolást kívánunk, kedves hallgatóink, kedves nézőink, élőben jelentkezünk az állomásról, íme, máris feltűnt a Déli pályaudvar alagútjánál az oly rég várt vonat, mint egy tündöklő narancsszín csillag, úgy bukkan fel a mozdony a homályból, ó, régi dicsőségünk, nem késel hát az alagúti homályban, itt a szerelvénny és rajta a mi reménységünk, Bárány Ádám úr, a nép fia, nem hazudnak az álmok, szaladjunk, hogy még időben odaérhessünk, és mi köszönthessük elsőként a hírneves vendéget, jó napot Bárány úr, el sem hiszi, mekkora öröm, hogy Önt itt köszönthetjük!

- Nem kell nekem elhinni, tudom én azt anélkül is.

- Ó, de kedves, és milyen szellemes! Lessen ki az ablakon, Budapest a lábai előtt hever! Jó napot, érdeklődni szeretnénk, hogyan kívánja eltölteni az első budapesti napot, női olvasóink és női tévénezőink milliói várják kíváncsian a választ, s megsúghatom, nem kevésbé heves a reménykedés is, hogy valamelyikükre talán tud egy kis időt szakítani?

- Hát persze, időm még csak lenne, hanem a kedvem, azt fel kellene kelteni, mondhatom úgy is, hogy fel kellene támasztani, mert én ilyen vicces vagyok...

- Ha-ha-ha, hát ez tényleg nagyon jó volt! Nézze csak, a várócsarnok előtt áll a fogadóhölgyek sorfala, némiképp elrendeztük a felvonulást, hogy Ön könnyebben áttekintse, balra a nagymellűek, középen a hosszú combúak, jobbra a szőkék, balra a feketék, természetesen tekintettel vagyunk a keveredésekre is, ott például vegyes csoportokat hoztunk létre, engedje meg, nem mintha bele akarnék szólni, a döntés az öné, de a java, mint annyi minden másban is, a centrumban található, mondhatnám irány az arany középút, és ha megenged egy megjegyzést, halkán súgom, de több hölgyre is igényt tarthat, angyalok kara, igen, ez valóságos angyali gyülekezet, Bárány úr, nem is mondhatok mást, hadd zengjen énekszó, fel égig ujjongó, kérem, kérem, kérem, kérem a hölgyeket, tartózkodjanak a heves sikongatástól, az ünnepélyes fogadás és a zenekar bemutatója után vendégünk a jegypénztár mellett felállított irodánkban kap tájékoztatást a rendelkezésére álló lakásokról, illetve Budapest székesfőváros örvendően bővülő szállodakínálatáról, válasszon a tetszése szerint, árfekvés nem számít, ne szégyenítsen meg bennünket szokásos és közmondásos szerénységével.

- Ott megy! Ott megy!

- Kérem ne fogdossák, ne tolakodjanak, az aláíráskérők mérsékeljék magukat, adjunk helyet a lámpáknak és a kameráknak, lássuk be, a televízió valójában az otthon ülő milliók szeme, mi-csoda fényáradat, íme, íme, nevezé a világosságot nappalnak, és a setétséget nevezé éjszakának: és lőn este és lőn reggel; első nap, gyönyörűség, diadalmas gyönyörűség a teremtésben...

- Vajon mi ez a visítás? - nyitotta ki a szemét Bárány Ádám. - Vajon miért döcög ilyen lassan ez a vonat?

Mi lenne, ha nem gyorsvonatnak hívnák, akkor vajon száguldana? Na jó, ez olcsó poén volt, felejtük is el, néha azért nem tud ellenállni az ember. De a visítás kétségkívül elviselhetetlen, ahhoz hasonlít, mintha a fékek csikorognának, a szerelvény összes féke, minden kereke csikorogna egyszerre, csak hogy más ez a hang, nem acél és vas, ráadásul néha elhalkul, majd újra erősebb lesz.

- A kutyák! Igen, végig itt a balatonparti házaknál a kerítésekhez gyűltek, az utcán is a töltés mellett magasba tartott orral vonyítanak, mi történhetett, mintha a teliholdra ugatnának, és mit keres itt egyáltalán ennyi kutya, nem is csoda, ha üvöltenek.

- Tudja azt valaki, hogy Európában állítólag Magyarországon él arányosan a legtöbb kutya?

- Ez azt jelenti, hogy a magyarok a legkutyásabbak.

- Mi az, hogy Európában?

- Jaj, jaj, ilyesmiről most ne beszéljünk, igenis Európában!

- Jó, ha nem, hát nem, hagyjuk a félrevezető kérdéseket.

- Szóval hogy a lakásokban és a házaknál Magyarországon a legmagasabb a lélekszámhoz viszonyítva a kutyák száma, a lélekszám alatt ugyebár az embereket értjük, adjuk hozzá a macskákat, hörcsögöket, tengerimalacokat, fehérégereket és papagájokat, máris többen vannak mint az emberek, de azért magyarok ám ők is, istenem, istenem, egy összeszámlálhatatlan Magyarország él itt titokban, egy legalább húszmilliós, csodálatos Magyarország, a jövő nagyhatalma, a térség központja, összeurópai szervező erő, persze most még csak ketrecekben és pórázon.

- Kutya nélkül lehet élni, de nem érdemes.

- Na és kutyával, azzal talán érdemes?

- Már megint ez a pesszimista hang! A kérdés az, hogyan került ez a rengeteg kutya a Balaton partjára, és miért vonyítanak ilyen elkeseredetten. Ha még valóban éjszaka volna, talán a Holdra foghatnánk, tudja, nagy sárga sajt, kerek tányér, árapály, tömegvonzás és egyebek, de most szikrázik a fény, süt a nap, ezek meg csak üvöltenek.

Látszik a leheletük is, a pofájuk körül a pára.

- Pedig nincsen hideg...

- Egy kutya, egy pamacs.

- Fúj a szél, legalábbis látni a fákon, a bokrokon, meg-meglebbenek a levelek, és még az ágak is meghajlanak, azok a kicsi, bodorodó felhők a kutyapofák előtt mégse moccannak.

- Ki érti ezt, mondja, ki érti ezt?

- Az a gyanúm, nem jó a kérdés.

- Nem?

- Van-e, aki akarja érteni.

5. *(Roppanás, avagy a kontinentális éghajlat megannyi öröme - hol dobog Európa szíve - Radialstrasse és üstdobok - Eucharisztikus Kongresszus és béketábor - a vezéri ló fara - piros-fehér csíkos esernyő a német turisták feje fölött - megcsorbított márványlap - borzas hajú ifjú házások - Váci úti technikum - Tudományos Ismeretterjesztő Társulat - Duna Cipőgyár és Lánchíd konyak - bordarepedés és kulcscsonttörés - zöld kezeslábas és fekete bakancs - a sors keze közbenyúlt - hogyha nekem sok pénzem lesz felülök a repülőre - hazánk-szíve, Budapest - gyanútlan emberekre zuhan a szerelem.)*

Az ezerkilencszázkilencvenkilencedik esztendő októberében, nevezetesen október végén, egy hétfői napon végre felszakadt a városra fekvő füstös, gomolygó pára: a hegyek felől kéesszürke, puffadt felhők ereszkedtek alá, félretolták és szinte kilyuggatták az alacsonyan lebegő felhőtakarót, ami már napok óta mozdulatlanul hevert a házak, a folyó fölött, s előbb csak szemerkélni kezdett az eső, apró cseppekben, de olyan sűrűn, mintha nem is eső, inkább valami permet volna, behatolt a kabátgallérok alá, átszivárgott az ajtók és az ablakok eresztékein, nyirkos hidegséggel szívódott a falakba, a ruhákba, a papírlapokba, aztán, talán megint a hegyek közül, vagy az is lehet, hogy egyszerre sokfelől, hiszen úgy hullámozott végig az utcákon a hang, hogy nem is jöhetett máshonnan, csak egyidőben sokfelől, halk roppanás hallatszott, akárha egy roskatag fal maradványa dőlt volna le néhány utcával odébb, vagy egy korhadt törzsű fa fordult volna ki a földből, hogy minden feltűnés nélkül a sárba feküdjön, s még az ágai sem recsegték szanaszét, csupán megroppantak a zuhanástól, s mindjárt egy pillanatnyi átható csend támadt, olyan csend, hogy nem töri meg se motorok zúgása, se szirénavijjogás, nem kopognak lépések és nem kiált fel senki, s aki szólna, hát visszatartja inkább még a lélegzetét is, egészen addig, míg nagy, lebegő pelyhekkal hullani nem kezdett az az évi első hó.

Szép volt ez, az első hóesés.

Persze ne tegyünk úgy, mintha errefelé ez októberben olyan természetes volna. Hiszen Budapestről beszélünk, Magyarország fővárosáról, már ha valóban feltételezhetnénk, hogy akad, aki ezt a nagyra nőtt gyöngyszemet nem ismeri, na jó, engedjük meg, esetleg felületes ismeretekkel bír csupán e tüneményről, hajlamos volna összekeverni más városokkal, habozna, ha a térképre nézve e városra kellene gyorsan böknie. A kis számú gyengébbek kedvéért mondjuk el, Magyarország, ez a páratlan szépségű ország a mérsékelt égöv alatt fekszik, tehát négy évszak gyönyörűségeit élvezheti, s bár időjárását jócskán befolyásolják például a keletről, Ázsia felől érkező kontinentális légtömegek, hol perzselő forróságot, hol jeges fuvlatokat hozó szelek, nehogy valaki rosszra gondoljon ám, valóban az időjárásról van itt csupán szó, ne keverjünk ide emberi sorsokat, a történelem vitatható fordulatai pedig a lehető legtávolabb maradjanak tőlünk, legfeljebb csak annyit említsünk meg, masírozhatnak errefelé bármiféle hadseregek, azért ez az ország mégiscsak Európa szíve, és az ország szíve pedig éppenséggel Budapest.

- Sok mindenben lehet vitatkozni, ám azt a vak is látja egy térképre nézve, hogy ez a kicsiny ország ott dobog az európai test legeslegközepén.

- De micsoda szív az, ami középen dobog?

- Célszerűbb volna a mellkasban elhelyezni?

- Csakhogy mondja meg valaki, hol feszül Európa mellkasa?!

- Micsoda kérdés, ott, és csakis ott, ahol Magyarország ragyog!

- Tehát ez az ország dobog Európa mellkasában, és ezt lüktető várost az ország bordái védik, bizony, Európa és Magyarország csodálatos szíve ez, s ekképpen, mármint elhelyezkedése folytán nem is szokhatta meg, hogy októberben már hótakarítással kelljen foglalkoznia, ám sajnos vannak még dolgok, melyek felettünk állnak.

Ezen a hétfői kora délutánon is, nem mozdult a levegő, de az iménti nyirkos hideget mégis kisöpörte a friss hószag, s megindult a hóesés, és ahogy egyre sűrűbben zuhogtak a pelyhek, csak néhány perc, és megfehéredtek a járdák, az autók, a háztetők, a fák, bokrok, de még az utak is, puha és csillogó lett a város, mint egy méretét tévesztett ezüstös ajándécsomag, amiről csupán a díszpapír lehántása után derülhet ki a tartalom, már ha kiderül egyáltalán. Szépek, szépek a kristályos pelyhek, ámde meddig, kérdezzük joggal, hiszen előbb az utak és a járdák feketedtek vissza, majd a háztetőkről is megolvadt hólé csöpögött, még a fák és bokrok őrizték a fehérséget a legtovább, persze ők sem sokáig, mert a szakadozott felhők között kisütött a Nap, s bár meleg éppen nem lett, de hamarosan minden hó elolvadt, sár maradt csupán és pocsolyák, zavaros tócsák szerteszét, hószag helyett újra kékes benzingőz és füst, s a város oly jól ismert s oly sajnálatos szürkesége, ahogy a jókedvre, tetszik ez vagy nem, mindig következik a rossz, a csillogásból sem maradt, csak a nyirkosság, cuppogás és fröcsögés.

Nehéz ám ilyenkor nem arra gondolni, hogy talán még a hó is erre szolgált, beleolvadjon, ahová az eső permete el nem érhetett, dagassza és növelje a sarat, oda csöpögjön, ahol még maradt egy tenyérnyi szárazabb hely, s ami rossz volt, ha lehet, hát rontsa el még jobban, lássuk, ahogy mondani szokás, lássuk, mire megyünk mi ketten.

Tehát: az ezerkilencszázkilencvenkilencedik esztendő októberének végén, egy hétfői nap délutánján, amikor a városra zúdult váratlan hóesés s a gyors olvadás után még nedvesen fénylett a járda, egy fiatalember bandukolt az Andrásy úton a Hősök tere felé.

A csapzottnak, sőt kifejezetten átázottnak tűnő fiatalember, kezében egy kisméretű, bordó műbőr bőrönddel éppen az Andrásy út Hősök terébe futó végéhez érkezett, amikor az Oktogon irányából egy nagy sebességgel száguldó, IFA márkájú, szürkére mázolt, ponyvás teherautó robogott a kereszteződéshez.

Megcsikordultak a gumik, nyilván, ahogy a teherautó vezetője a sárgára váltó közlekedés-irányító lámpát meglátva a fékpedálra léphetett, aztán, érthetetlen, ám így történt, újra felbögött a motor, és az IFA felgyorsulva átszáguldott a már pirosra változott jelzés alatt, jobbra kanyarodott, a Felvonulási tér felé, de persze a hólétől síkos macskaköveken azonnal megcsúszott, megbillent, mintha azonnal felborulna, ám talpon, azaz kerekeken maradt, miközben olyan dübögés támadt, akárha üstdobok puffognának valahol, talán az Állatkert fái alatt, s a rakteret védő ponyva szíjazata is felbomlott, a vizes vászon csattogva csapódott ide-oda. Az IFA hirtelen balra vágott, talán hogy a felborulástól így mentse meg magát, vagy az is lehet, hogy csupán a városligeti útra akart hajtani eredetileg is, s ehhez kellett volna a kanyar, ettől az újabb mozdulattól azonban már menthetetlenül kisodródott, átcsúszott a térre, és pörögni kezdett a márványlapokon, forgott és siklott is előre, olyan ünnepélyes méltósággal és olyan szabályos köröket leírva, hogy még a jobb időkben a téren gyakorló görkorcsolyások is megirigyelhették volna, eltekintve attól, hogy minden egyes pörgéssel közelebb és közelebb sodródott a Milleneumi emlékmű karéjához, csúszott megállíthatatlanul a friss esőtől fényes királyokhoz és hadvezérekhez, a kettős keresztet emelő dicsőséges Gábiel arkangyal harminchat méteres oszlopon magasodó szárnyas szobrához, és persze az Árpád vezette honfoglaló vezérek bronz lovascsapatához. A két őrséget álló katona riadtan ugrott el a Nemzeti Hősök emlékműve elől, lám, ha hetven évvel ezelőtt, tíz évre az első nagy háború után nem éppen ide tervezik az emlékhelyet, vagy huszonhét év múltán elvándorolt volna

innen, akkor már mint az Ismeretlen Katona sírja, és arról már ne is álmodozunk, hogy ha nem lett volna miért felállítani efféle emlékműveket, avagy arról, hogy a demokratikus fejlődés szocialista útját választó Német Demokratikus Köztársaság mérnökei hathatósabb fűkrendszerrel szerelik fel azt a billenékeny teherautót, és ne beszéljünk arról sem, ha a hetvenes évek végéig elhasználódott díszburkolat helyére nyolcvanban nem a hatvan évvel ezelőtti Eucharisztikus Kongresszust köszöntő kőlapok mintázatát visszaidéző, jóllehet nagyobb felületű kőburkolatot építenek, de mire való ez a sok mi lett volna ha, helyes a válasz, semmire.

Viszont most nem kellene a Hősök tiszteletére díszőrséget álló őrszemeknek a puskát is eldobva a hajdani honfoglalók mögé menekülni.

A zavar csak látszólagos, a Nemzeti Hősök emlékművétől a vöröscsillagos Ismeretlen Katona sírjáig oda és vissza nem olyan hosszú az út, akár az évszámokra, akár a másképpen mérhető távolságokra gondolunk, ráadásul amíg a teherautó meg-megpördülve csúszik a végzete felé, azon is morfondírozhatunk, mennyire örök a dicsőséghez képest a mi saját örökmécsesünk, az effajta utak bejárásához egy lépést sem kell tennünk, nem úgy, mint annak a két őrnek a feléjük robotgó IFA előtt.

Dicsőség-e vajon kitartani a vártán, és díszőr-e a díszőr, ha félreugrik egy teherautó elől, főként, ha a kötélkordont tartó rudacskák már-már a kerekek alá gyűrődtek, gondolkodni se marad idő. Igazán nem mindenki mondhatja el magáról, hogy Árpád vezér lova faránál talált menedéket. Még hogy az ősök ereje ne élne tovább? Egy csattanás, hogy a forgásnak és száguldásnak vége szakadjon, a motor még zakatol ugyan, de az ámokfutás véget ért. Gyorsan felvenni a puskát a földről, vizes lett, de ez kit érdekel, fontosabb, hogy maradt-e díszhely, amit őrizni kell, s megint csak ne képzeljen ide senki nagy ívű hasonlatokat, csakis erről a díszhelyről és csakis erről az őrségről esett itt szó.

Lám, milyen okos a mondás, hogy minden rosszban van valami jó, hiszen nyilván az eső és hó miatt nem tolongott a szobrok körül semmiféle turistacsoport, a téren is mindössze egyetlen busz parkolt, s ha kár történt, a kövek mégiscsak pótolhatók, még ha olykor egyesek az emberi étellel kapcsolatban is hasonlót állítanak.

Ámbár most még nem is látszik semmi, legalábbis ami a rombolást illeti, közelebb pedig ne menj, ha jót akarsz magadnak, mert az a rohadt IFA most is pöfög.

Mondhatjuk-e, hogy vége már, vagy továbbra is bízzuk magunkat a lépcső tetején magasodó hét vezérre, most például a sebességváltó recseg, s íme, farolni kezd az autó, kipörögnek a kerekek.

- Esküszöm, ez el akar menni, egyszerűen elszökik, nézd, kívág a Műcsarnok felé!

- A rohadék, csak így, se szó, se beszéd, fogja magát és meglóg?

- Ha egerutat nyer a Városligeti hídon, és kiér az emhármásra, nyert ügye van.

- Próbáld megjegyezni a rendszámát?

- Miért te el tudod olvasni? Csupa sár!

- Ne azzal foglalkozz, te marha, örülj, hogy élsz!

- Éppen azt teszem, nem vetted észre? Azért jár a szám, beszélek, tehát vagyok, ha nem beszélnek, nem lennék, és milyen kicsi a különbség, legalábbis kívülről nézve, ahhoz, hogy meghaljunk, elég az, hogy élünk, ki hinné, hogy ez a márványlap is csupán csak megrepedt, pedig akkorát szólt a csattanás, mint egy ágyúlövés.

- Nem is hallottál még ágyút...
- Ez igaz, de attól még mondhatom.
- Persze sehol egy gyalogrendőr, és sehol egy járőr kocsi...
- Az lenne ám a nagy kaland, egy IFA-t üldözni a Városligeten át...
- Állítsuk fel legalább a kordont tartó rudakat!
- Miért, akkor mi változik?
- Őrület, egy perccel ezelőtt még nem is hittem volna...
- Ugyan, úgy beszélsz, mintha csak az történhetne meg, ami elképzelhető, holott nem is tudsz elképzelni semmit, ami valahol már ne történt volna meg.
- Hogyan érted ezt?
- Ó, azt én sem tudom, s meglehet, ha érteném, nem is mondtam volna.

És miközben a balesetet szenvedett IFA-teherautó recsegve-ropogva hátratulatott a Hősök tere kellős közepén, és egy pillanatra megállt, ami azt jelenti, hogy fékezett, de még csúszott hátrafelé, és oldalra farolt, és már éppen előre lendült volna, hogy eltűnhessen a tett színhelyéről, odahagyja a két feltápáskodó katonát, a fatusás szuronypuskákat, a hólével telepötytyözött díszegyenruhákat, a meggömbített kötél tartó rézrudakat, odahagyja a Nemzeti Hősök emlékművének cikk-cakkosan megrepedt márványlapját, s a Szépművészeti Múzeum előtt parkoló hatalmas rózsaszín busz mellett kővé dermedten figyelő német turistákat, íme, itt már egyszerűen és tömören németet mondunk, jelzők és megkülönböztetések nélkül, holott az IFA teherautót emlegetve még nem tehetjük meg ezt, vonja le ki-ki a megfelelő következtetéseket, akár az idő végtelen hatalmára nézve, akár az IFA-teherautók véges sorsára vonatkozóan, szóval odahagyta a pirosposzgás arcú, hasas férfiúkat és az összekapaszkodva nevetgélő éltesebb hölgyeket, akik egy perce még fázósan húzták össze magukon a könnyű őszi kiskabátokat és a vékonyka felöltőket, s hangosan kiabáltak, mert az ebédet emlegették és a vacsorát tervezgették, és az idegenvezetőt, aki kinyitott, piros-fehér csikos esernyőjét magasan a feje fölé emelve az imént még előresietett, hogy figyelem, figyelem, kérem szálljanak be, nézzék meg, hogy az ülésszomszédjuk is a buszon tartózkodik-e, most pedig úgy áll egy tócsa kellős közepén, mintha az Ezredévi emlékmű oszlopsora előtt tündöklő génuszt akarná utánózni, kettős aranykereszt helyett egy automata esernyőt emelve áldóan az ország fölé, ekkor, még éppen a teherautó szökése előtti pillanatban, hirtelen csend támad Közép-Európa legnagyobb terén.

Olyan csend, mint amikor a hegyek felől kéesszürke, puffadt felhők ereszkednek alá, félretolják, kilyuggatják azt az alacsonyan fekvő felhőtakarót, s előbb csak szemerkélni kezd az eső, apró cseppekben, de olyan sűrűn, mintha nem is eső, inkább valami permet volna, behatol a kabátgallérok alá, átszivárog az ajtók és az ablakok eresztékein, nyirkos hidegséggel szívódik a falakba, a ruhákba, a papírlapokba, aztán egy halk roppanás hallatszik, akárha egy roskatag fal maradványa dőlné le néhány utcával odébb, vagy egy korhadt törzsű fa fordulna ki a földből, s még az ágai sem hullanak szanaszét, csupán megreccsennek a zuhanástól, halk roppanás, és megesküdhetnek a turisták, és megesküdhetnek az Andrássy út járókelői, köztük egy bordó bőröndös, nagyorrú fiatalember, megesküdhetnek a díszőrök és a Műcsarnok lépcsőjén ácsorgó pár is, hogy tisztán látható, amint a dicsőséges Árpád vezér, a nagy honfoglaló felemeli a kezét, buzogányos jobbát, mert erős bal ökle a ló kantárját tartva még a combján nyugszik, könnyedén, ez igen, ez a hanyag elegancia, bal kéz könnyedén ökölbe szorítva, a középső ujj éppen a nadrág külső varrásához simul, has behúzva, a váll egyenes, az

áll kissé megemelve, a tekintet előre néz, de Árpád mintha kissé felnyomná magát a nyeregben, talán hogy jobban láthassa ő is azt a néhány lépésnyire szomorkodó megcsorbitott márványlapot, s még nem tudni, az az intő buzogány vajon csak figyelmeztetés, vagy rögtön hadba hívó jel is, amire mint a szélvész, mindent elsöpörve megindul a dús szőrzetű lovascsapat.

S bár nem segít a kérdés eldöntésében, jegyezzük meg, ugyanezen pillanatban egy kiáltás hangzik fel, egy átható hang, ugye, az sem lenne meglepő, ha senki nem értené a szavakat, hiszen lássuk be, ki tud ügyelni ilyen körülmények között, s mégis, még a német nyugdíjasok is tisztán hallanak minden egyes hangsúlyt, bár ők később azt is állítják, hogy német nyelven hangzott fel a szöveg.

- Elválasztá a mennyezet alatt való vizeket a mennyezet felett való vizektől, és lön este és lön reggel.

Így hangzik a szózat, de hogy honnan, arra nem felelhet senki. Aztán még néhány szó, ez már elmosódottabban, talán a Műjégpálya hangszóróiból, igen, ott kerülhetett a magnetofonra egy téves tekeres, vagy mondjuk úgy, onnan esetleg jöhetett a hang, mert az Állatkertből biztosan nem, ugyanis az elefántos kapu mögött éppen ekkor rohannak a zöld kezeslábasba bújt ápolók az igazgatóhoz, tehát senki nincs a mikrofon mögött, hiszen velük rohan a stúdiós is, eltévedt tekerésekről ott tehát szó sem lehet.

Lélekszakadva kopogtatnak, lévén a fegyelmi rend és az udvariasság a jelek szerint mégis erősebb a kétségbeesésnél.

Várnak az ajtó előtt, s észre sem veszik, hogy izgatottan lökdösik egymást, igazgató úr!, igazgató úr!, elszökött az erszényesek házából a szürke óriáskenguru!, ezt fogják mondani, ha végre elhangzik az engedély.

S nem érkezhettek az a kiáltás az esőtől és olvadt hólettől fényes Andrássy útról se, mert ritka eset, de egészen a Köröndig üres az út. A lámpánál is csupán a négyes busz fékei csikorognak, Toldi Antal, a szolgálatát teljesítő buszsofőr lépett a fékre, mert már éppen készült a nagy ívű balra tartó kanyar bevételére, amikor a pillantása Árpád vezérre tévedt, helyesebben egyszerre látta meg a Hősök emlékművéhez csattant, bodrosfekete füstöt okádó IFA teherautót és a feltápáskodó diszöröket, s Árpád vezér súlyosan előrelendülő buzogányos jobbját, nem csoda hát, hogy azonnal a fékpedálra taposott. Tudjuk, mi a hétköznapiak rendje, egyik mozdulattól következik a másik, miért éppen egy bronzba öntött honfoglaló és a négyes busz kormánykerekeit tekerő Toldi Antal lennének kivételek, mi több, igencsak jólesik azt mondani, ha van rend, hát ők is beleértetnek, jelen esetben például egy buzogány előrelendülése tartozik össze a fékpedálra taposó fekete bakancssal.

S ha már a mozdulatoknál tartunk, jegyezzük meg azt is, hogy bizony, néha csak ennyi kell, egy kicsi mozdulat, egy másoknak talán nem is észrevehető villanás, egy rossz szó, vagy egy fejrándítás, és mégis minden megváltozik. Például az addigi legjobb barátok halálos ellenségekké válnak, de úgy, hogy hiába áll mögöttük tíz, vagy húsz, vagy akár harminc esztendő is, egy szempillantás alatt semmivé lesz az.

Vagy éppen a sok elmúlt év miatt volna? S hogy éppen az való az idő természete szerint, hogy múlik csak észrevétlen, mígnem gyűlölségre fordul? Toljuk félre a kérdéseket, jegyezzük meg viszont, hogy itt az imént még egy jelző állt, s az összetétel úgy hangzott: hiábavaló kérdéseket, ez esetben azonban a józan belátás erősebbnek bizonyult az érzelmeknél, egy mozdulat, s már nincsen jelző, egy mozdulat és már nincsen hiábavalóság, még ha azt nem is felejtjük el, hogy valami effajta történt egy Kovács József és a már megismert Toldi Antal

között, az ötvenes évek közepén, már akinek ez így, ötvenes évek, ilyen röviden mond valamit.

Az ötvenes évek közepén a magyar fővárosban egyazon időben két szép lakótelep épült, az egyik a Kerepesi út mentén, a másik a Rákos patak partján, egyébiránt egy mintából mind a kettő, színes vakolatokkal ragyogó téglás szalagházak, nagy, világos ablakok, homokkőből faragott domborművek a kapubejárók fölött, parkok, szökőkutak, játszóterek, boltocskák, éttermek és aszfaltozott, kanyargós utak, hogy mindenki lássa, hogyan kell az új embernek élni. Mert új emberek születtek, ehhez nem fér semmi kétség. S ezekben a friss szagú házakban az is szép volt, hogy egyszerre költözött be minden lakó, háznyi sok ember, csupa olyan, aki arra érdemes volt, borzas hajú ifjú házások, köztük Kovácsék, akik az első emeletre, s Toldiék, akik a harmadikra kaptak kiutalást.

Kovács tanárként járt át egy Váci úti technikumba, Toldi pedig már akkor is a négyes buszjárat kormányát tekerte egész nap. S bár nem hasonlítottak egymásra szinte semmiben, hiszen Kovács József vékony csontú, keskeny vállú ember volt, akinek mintha mindig valami olaj, vagy zsír fényesítette volna a haját, s a vállait hulldogáló korpa pötytyözte, míg Toldi Antal, ahogyan az egy ilyen névhez dukál, kövérre hízott, öblös hangú, nagydarab férfi volt, hajnalonta kelt, vastag, fekete bakancsban dübörgött le a lépcsőn, amikor Kovács József vékony talpú félcipői még az előszobai fogas alatt várakoztak, a tanár felesége keskeny arcú, kontyos, nejlonharisnyás zongoratanár, Toldi asszonya viszont éppen olyan drótszál hajú, mint az ura, s a Duna Cipőgyárban ült a szalag mellett, szóval ez a két férfi nem hogy nem hasonlított, de ránézésre és természet szerint is mindenben különböztek egymástól, csak hát ha már fel- s alá járkál az ember egy lépcsőházban, és akaratlan múlik vele az idő, s ő köszönget a szembejövőknek, könnyen lehet, hogy egyszerre azt veszi észre, nem csupán a szobákat, a falakat, a rácsos kaput, a kulcsok fordulását szokta meg annyira, hogy ki sem vethetné magából, de mindazokat az arcokat is, amiket nap mint nap lát.

Főleg, ha ott is éppen akkortájt születik a gyerek, éppen úgy jár bölcsődébe, óvodába, iskolába, mert persze így volt az Kovács Józseffel és Toldi Antallal is. Tegyük hozzá, Toldi tudott zárat szerelni, értette, miért folyik a vécében a falra szerelt tartály, s ha látta vasárnaponként a Népköztársaság úton sétáló Kovács családot, lelassított a busszal, dudált és kihajolt az ablakon.

Kovács olykor megnézte a leckét, számtanpéldákat írt a nagyobbik Toldi gyereknek, a kisebbik pedig majdnem három évig járt zongorára Kovácsnéhoz. Toldi néha munkásór egyenruhában, sapkában masírozott el otthonról, Kovács a TIT-be járt előadásokat tartani, és mindegy volt, hogy a gyerekekre melyik asszony vigyáz.

És amikor az utcafordulóban, a szemközti szalagház aljában bezárták az éttermet, mert a rendőrök egy hajnalon a patak partján, arcával az iszapnak fordulva, s a hátában egy fanyelű konyhakéssel egy darugyári embert találtak, egy bizonyos Juhász Gyula nevezetű férfit, s ezen felbuzdulva egy hét alatt az étterem előtti aszfaltról eltűntették nem csak a zenekart, de a bádogasztalokat és a farácsos székeket is, Kovács és Toldi még sokáig gyakorta lementek a járdára. Pedig azelőtt igazán nem sokszor voltak odabent, nem csupán az idő és a pénz miatt, hanem mert másféle emberek jártak oda, ám most valahogy jól esett álldogálni a sötét, lezárt kirakatüvegek előtt, arról beszélgetni, hogy kár ezért a jó kis helyért, még akkor is, ha azóta kétségkívül nagyobb a csend.

Persze nem barátság volt ez, hiszen ki tudhatná azt, mi is az a barátság, nevetséges ügyek, csak éppen nem is múlt el nap, hogy ne találkoztak volna. Megálltak a lépcsőfordulóban, vagy a postaládák előtt, időjárás, futballbajnokság, ugyanazok a szavak, egyre-másra ugyanazok a

mondatok. Éppen ahogy a szavakat fűzve is minduntalan visszatérünk, s ahogy az embereket nézve is riadtan látjuk, íme, újra és újra ugyanazok a mozdulatok. És barátságról senki nem is beszélt. Kovács például otthon úgy emlegette a Toldit, az a nagy marha patás, a vastag talpú bakancsa miatt. Toldi pedig, ott fent, a harmadik emeleten mindig azt mondta a Kovácsra, a nyamvadt kis művészke, a zongorájukkal, a halk beszédével, a hosszúra növesztett hajával.

Április négy, húsvét, május 1., augusztus húsz, november hetedik, karácsony, kinek melyik mond a legtöbbet. Hiszen nem lehet abba belegondolni, miképpen rakódik egymásra a sok-sok idő, vagy ha másképpen nézzük, hát nem lehet azt megérteni, hogy csak egy idő van, s az a megszokásból is barátságot csinál. Talán a barátság sem szándék, pusztán az ember tehetetlensége.

Mert ahogy az évek teltek, a ház sarkánál is ránőttek már a bokrok a szökőkútra, feltöredezett a csempé, és, hogy egymás utáni két évben a kutat sem engedték meg, valaki ellopta a csapokat, hát ha akarták volna, se folyhatott már a víz, a park fái az ablakokig értek, s a bejáratok előtti virágágyásokat már nemigen kapálgatta senki. Hetvenkettőben, nyáron a tanács a lakásokban a szenes kályhák helyett vasbordás fűtőtesteket szereltetett fel.

A nagyobbik Toldi gyerek az autóiipari szakközépiskolába ment a külső Váci útra, a kisebbik, a lány, fodrásznak.

A Kovácsék lánya már az akadémián tanult zongorázni, hosszú, vörösesbarna haja a derekáig is leért, nem vágták le az óvoda óta.

Toldi a telkéről, a főtérboldalról hozott bort fröccsként szerette, náluk a konyhában ülték le, igaz, Kovács ritkán ivott két-három pohárnál többet. A tanár viszont néha az iskolában is, és még gyakrabban a Tudományos Ismeretterjesztő Társaságban kapott különféle palackos borokat, a nagyszobában, a zongora melletti kerek asztalkánál öntött Toldinak.

Kovács évente kétszer-háromszor a Vasas-pályára is elment a buszsofőrrel, nem mintha szerette volna a meccseket, csak hát gyakorta könnyebb a dolgokat folyni hagyni, semmint minduntalan nemet mondani.

Toldi segített a tapétázásban Kovácséknál, hallgatták, hogy a régi kéményjáratokban nem csupán a huzat fűtyül, de mintha megkéstek volna a hangok, különös, hajdani beszélgetések, sírások és kiabálások keringenek a téglafal mögött.

Aztán Kovács az esti egyetemen pszichológiát tanult, mi több, akkor már erről is tartott előadásokat. Toldi pedig járt még a munkásórséghez, de közben olyan kövérré hízott, hogy új egyenruhát kellett vételeznie. Vasárnap délutánonként néha együtt szerelték a Kovácsék sárga Zsiguliját a ház előtt, tömítéseket cseréltek. Kovács, hallgatva Toldi tanácsára, késő ősszel éjszakára felvitte a konyhába az autó akkumulátorát.

Amikor egy őszi hajnalon, az október végi esők után a ház északi oldaláról, éppen a Kovácsék ablaka alól levált a vakolat, s nagyot puffanva a járdán tört apró darabokra, furcsa kis képeket festve a nedves aszfaltra, Toldi tudta elintézni, hogy átszóljanak az ingatlankezelőhöz, soron kívül, még azon a héten újramalterozzák az elővásott téglákat.

A Váci út alatt elkészült metrón is együtt utaztak először, Toldi a négyes busszal hozta haza Kovácsot, s mert aznap nyitották meg az új szakaszt, haza sem mentek, rögtön átutaztak egészen Újpestre, a piacig, ahol a pinceborozó mellett piros fénnel ragyogott a kínai vendéglő bejárata.

Akkortól, hogy a Duna Cipőgyárban létszámot csökkentettek, Toldi felesége is otthon maradt, délelőttönként főzött, vettek egy barna tascókutyát, csupabőr kölyök, azt sétáltatta a pataksíparton. A nagyobbik gyereknek még a munkásörségen át a szomszéd házban szereztek lakást, a kis kutyával éppen jó volt az út oda és vissza.

Kovácsné zongoraórákat adott, néha kisietett a konyhába, mert a csészék mögött, a felső konyhaszekrényben lapult a Lánchíd feliratú üveg.

A Toldi lány esküvőjét a Béke téri házasságkötés után a templomban is megtartották, s ahogyan azt előre megbeszélték, az orgonánál a Kovácsék lánya ült. Kovács akkor már nem tanított iskolában, parapszichológiával foglalkozott, és néha, a lépcsőfordulóban arról beszélt Toldinak, hogy igenis, vannak világok mindazon túl, amit a szemünkkel látunk, s amit a kezünkkel tapintani tudunk, és ha lekapcsolt a villanyautomata, azt is mondta, hagyja csak, nem kell a fény, az ember így is megláthatja, bizony ám, a szeme nélkül is megtudhatja, amit igazán akar.

Amikor a munkásörség megszűnt, Toldi leadta az egyenruháját, bakancsot viszont szerzett, egyet, az autószereléshez, még Kovácsnak is hozhatott.

A házba akkortájt kezdtek új lakók költözni, mindenféle fiatalabb, nemigen köszönő emberek.

- Ez van - rántotta meg a vállát Toldi. - Ezek legalább bírják fizetni a távfűtés díját.

- Meg a lakbért is - tette hozzá Kovács.

Toldi egyébként a nyugdíjhoz közel is maradhatott a buszon, talán azért is, mert ahogy azt Kovács tanácsolta, vékony láncocskára függesztett apró követ hordott a csuklóján, hiszen akkor nem fájnak az elkoptatott csontok. Néha a pénzről is beszélgettek, a pénzről, rohadt dolog. Meg hogy az ember körül milyen hirtelen fordul érthetlenné a világ, vagy nem is fordul, csak éppen magának az embernek kell beérnie, mint valami gyümölcsnek, igen, akár odakinn, Fóton, a kertben, megérni és megrothadni, ahhoz, hogy láthassa, semmit, de semmit nem ért.

De hogy végül is mi történhetett aztán egy nyár eleji napon a két férfi között, azt valójában még a rendőrségi vizsgálat sem tudta kideríteni. Annyi bizonyos, hogy a mentőket, s rögtön ezt követően a rendőrséget Kovács József hívta ki. Állítása szerint az emeleti lépcsőfordulóból ő lökte le a korláton óvatlanul áthajoló Toldi Antalt, de hogy miért tette, arra csak annyit válaszolt, hogy a lépcsőházban, a szeméttároló mellett már évek óta rohad a vakolat, és nincsen, aki megjavítsa, és hogy ez a Toldi a vastag talpú bakancsával minden egyes áldott nap kétszer, kora reggel és késő este úgy dübörög le a lépcsőn, hogy remeg az egész ház, ráadásul a cigarettacsikket állandóan a lépcsőfordulóban dobja el, napokig is ott bűzölög, gyűlnek egymásra a darabok, különösen, mióta Müllerné, a korábbi házmester sem lakik már itt, hiszen elköltözött innen, nincsenek is már erre felé házmesterek.

Toldi Antal viszont, aki a mintegy négy méternyi zuhanás következtében kulcscsont-törést, bordarepedéseket, kisebb agyrázkódást és nyolc napon túl gyógyuló zúzódásokat szenvedett, a vizsgálat során mindvégig azt állította, hogy személy szerint teljességgel kizártnak tartja, miszerint őt az első emeleten lakó Kovács József lökhette volna át a korláton. Kovács József testi ereje nem is volna elegendő ehhez, nézzenek csak rá. Ráadásul amikor ő, valószínűleg egy rossz mozdulat, vagy valami megcsúszás miatt, ezt igazán nem tudja megmondani, a pincék bejáratához zuhant, Kovács József nemhogy letaszíthatta volna őt, de éppenséggel a földszinten, a lépcső aljánál állt, mint oly gyakran, ezúttal is így beszélgettek az időjárásról, s más hétköznapi dolgokról. Vagyis Kovács József semmiképpen nem érhetett volna el őhöz, hacsak nem hiszünk a testből kilépő akarat erejében, amiről ugyan éppen Kovács József neki

ugyancsak sokat beszélt, ám, engedjék meg, azért ezt vizsgálati adatként aligha veheti bárki komolyan.

Kovácséktól aztán az egész család bement Toldihoz a kórházba, sőt, vitték a zongorista lány férjét is. És Toldi Antal a teljes felépüléséig a patakparton sétálgatott, délelőttönként és délutánönként ő vitte sétálni a kis barna tacsót, várta, hogy újra a buszra ülhessen, várta, hogy teljen az idő.

Kovács József a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat szervezésében menedzserképző tanfolyamokon tart előadást a munkahelyi önépítés és a csoportmunkán belüli önmegvalósítás pszichológiai vonatkozásairól, persze felkérésekre külön kurzusokat is vállal.

És ha a lépcsőfordulóban találkoznak, most is éppen úgy beszélgetnek el, mint negyven év óta minden nap.

De néha, ha egymásra néznek, az a zsiros, megkopott hajú, vékonycsontú, hajlott hátú Kovács onnan alulról, az első emeletről, és az a nagy, kövér, kék zubbonyos, kefefrizurás Toldi onnan felülről, a harmadik emeletre tartva, ilyenkor, ha a lépcsőházban egymásra néznek, hát csak egy-egy pillanatig, olyan olthatatlan gyűlölet lobban föl bennük, olyan érzés, a gyűlölet, ami talán jobban összetart, jobban, mint akármi más.

És Toldi Antal csuklóján ezüst láncocskán egy apró kő, ez a bizonyíték, hogy a tárgyaknak igenis van ereje felettünk, nem csupán az van, amit látunk, de az is, amit elhiszünk.

Íme ez a buszsofőr a négyes busz kormányja mögött a fékre taposott, semmit nem szól, mégis azt kérdezi, igaz lehet-e, hogy megmozdult Árpád vezér, s hogy vajon honnan jött az a kiáltás, az a mindenre áthatoló hang. Így lehet kérdéssé egy fékpedál lenyomása, és éppen ezt a kérdést teszi fel a Fővárosi Állat és Növénykert igazgatója is, csak hogy ő már szavakkal, miután egy kézmozdulattal állította meg a berontó ápolókat, hiszen csak annyit mondhatott, szabad!, s máris itt álltak előtte, most mégis hallgatásra inti őket.

- Hallották, maguk is hallották ezt a hangot? - dűnnyögi félhangosan, elvégre korántsem bizonyos, hogy éppen az ápolóktól akarja megtudni a választ.

- Milyen különös, szerintem ember volt - mormogja.

Fordítva ez nemigen történhetne meg, mármint hogy egy ápoló motyorászna nemtörődöm módon, míg az igazgató izgatottan várakozik.

- Vajon honnan jöhetett a hang, furcsa, még az sem tudnám eldönteni, férfi volt vagy nő, aki kiáltott, persze teljességgel fölösleges csodákat és egyéb ehhez hasonló dolgokat emlegetni, körülöttünk mindenre, de mindenre akad természetes magyarázat, legfeljebb az emberi tudás véges még, hogy a kérdésekhez csatolja az odaillő feleleteket, arról nem is szólva, hogy ahol csodát sejtünk, nemegyszer valami sötét titok lappang, s az effélének mi használna jobban, mint a csodákra való hivatkozás, a józan ész megcsúfolása...

Ám mielőtt az igazgató úr igazán az elmélkedésbe merülhetett volna, az ápolók türelmetlenül közbeszóltak, jöllehet máskor még egy torokköszörülés is erős merészségnek hatna, ám némelykor éppen azzal szolgálható a rend, ha felbomlik az addigi szerkezet.

- Igazgató úr! - szakadt ki az egyikükből. - Nagy baj van, igen nagy baj!

Tömzsi, bajszos, fekete ember, aki szólt, az a fajta, aki soha nem tud úgy megborotválkozni, hogy máris ne sötétlene az álla körül a borosta, a haja mint a drót, és mint mindig, most is a zöld kezeslábas van rajta és a durva fekete bakancs.

- Igazgató úr, ez teljesen érthetetlen!

És a szavak úgy szakadnak ki belőle, mint a cigarettás köhögés, ki hitte volna, hogy ez a hallgató ember egyszer így fog az igazgatói irodába berontani, hol is dolgozik, ő, igen, az erszényesházban ápoló, ő a kenguru szerelmese, ne legyünk cinikusak, alighanem tényleg baj van, ha már erre a párbeszédre sor kerül.

- No, mondja kérem, mi történt?

- Nyoma veszett, igazgató úr, eltűnt a szürke óriáskenguru!

Lám, bár nem öröm s még csak nem is elégtétel, de a hír igazolta a várakozást, s aztán a történet is, helyesebben az összefüggő történet hiánya, hogy miként juthatott ki az állat a ketreces házból, és miért tátong a kifutó drótkerítésén egy lyuk, nem is kicsi rés, hogy lehet az, eddig nem vették észre? A mulasztás ténye vitathatatlan, nem menti semmiféle kétségbeesés, nem is szólva a legfőbb kérdésről, hogy vajon hol bujkálhat most a szökevény, mert ebben aztán végképp nem segít az önostorozás.

- Nézzék - hajol le a dróthoz az igazgató. - Egy kenguru nem művelhet ilyet.

Látja mindenki, szétszaggatva, elgörbítve, felfeszítve a drótszálak, még csak nagyon erőlködni sem kellett annak az állatnak, hogy itt kiferjen. De hová mehetett, ugyan hová juthatott az állatkerti sétautakon, messzire nem, az biztos, elvégre mégse feltételezhetjük, hogy feltűnés nélkül sétálgathatna, bocsánat, ugrándozhatna közöttünk egy szürke óriáskenguru.

- Azt kizártnak gondolom, hogy a főkerítésen kívülre jutott...

Ezt már egy másik férfi mondja, vékony csontú, keskeny vállú ember, akinek mindig mintha valami olaj, vagy zsír fényesítené a haját, s a vállait hulldogáló korpa.

- Nem feltételezhetjük? - néz rá gúnyosan az igazgató. - És miért nem, ha szabad kérdeznem?

A férfi már a kérdéstől is zavarba jön, hát még a gúnyos hang, s utána az egyre kínosabb csend.

- Hát..., a rácsok, és a járókelők... - dadogja végül, és a hangja megbicsaklik.

- Mi van a járókelőkkel? - az igazgató nem az az ember, aki ismerné a kíméletet.

- ...a..., azt..., azt hiszem, igazgató úr, a városligeti járókelők észrevettek volna egy óriáskengurut... - érkezik nagy sokára a válasz.

- Azt mondja? Hát remélem, nagyon remélem, hogy igaza van - ezt már az igazgató is halkan mondja, mi tagadás, könnyen érthető fenyegetésnek is, ám akkor jogos azon gondolkodni, vajon kinek szól, a kengurunak, az ápolóknak, a felügyelet vezetőjének, vagy éppen önmagának, s miért ne szólhatna egyszerre valamennyiükhöz, néhány szó, s csak szaporodnak a kérdések.

- Igaza van, igazgató úr, igaza van, dadogja most teljesen értelmetlenül a megszólított.

- Ugyan miben? - néz rá egy pillanatra meglepetten az igazgató, aztán csak legyint. - Emberek, szedjék össze magukat, és jobb, ha már most tudomásul veszik, ha az a kenguru kijutott a Városligetbe, a járókelőkre egyáltalán nem számíthatunk, és hogy értsék, miért mondom, évekket ezelőtt történt Újvidéken, a palicsi állatkertben az az eset, hogy megszökött egy kenguru, nyáron történt, de a lényeg nem ez, napokig keresték, ám hiába, igaz, próbálták elkerülni a feltűnést, s nem nagydobra verni az ügyet, közben azonban az állatkertet övező park szerelmespárjai sorra feljelentést tettek a rendőrségen, hogy a park bokrai között feltehetőleg egy szatír garázdálkodik, vagy ha nem szatír, de legalábbis kukkoló, aki észrevétlen lopakodik a padok mögé, s hirtelen les ki az ágak alól, egy rettentően durva arcú, barna bőrű férfi, aki meztelenül mutogatja magát, így adták meg a személyleírást... A rendőrség

nyomozást indított ismeretlen elkövető ellen, nyilván kézre is kerítették volna a tettest, csakhogy, amint ezt mondani szokás, a sors keze közbenyúlt, ugyanis négy nap múltán a park melletti főúton egy baleset történt, a ruhagyárból robogott a város felé a munkásokkal tömött busz, amikor valaki az úttestre rohant, nem segített a fékezés, az ütközés csupán egy puha puffanás, a sofőr sápadtan ült a helyén, mozdulni nem bírt, viszont az első ablaknál álló munkások kiabálni kezdtek, hogy istenem segíts!, ők látták jól, egy ember volt az, egy emberen gurult át a busz, és hogy most nyilván ott fekszik a kerekek alatt, sőt, az egyikük, aki éppen elől állt, az ablaknál, esküdözött, hogy egy meztelen asszony volt, hosszú barna hajjal, és ő azt is látta, hogyan ragyogtak a csodálatos nagy barna szemei, mert a karjait kitérve állt az út közepén, és a mellei úgy meredtek előre, mintha két vadonatúj motorkerékpár reflektora világított volna a félhomályban, istenem, hát tényleg csak ennyi az egész, egy puffanás, jól mondják, ahhoz, hogy meghaljunk, elég az, hogy élünk... És amikor valaki végre kinyitotta a busz ajtaját, a munkások letódultak, akkor viszont azt látták, hogy sem nem asszony, sem nem ember nem lehet az, hanem micsoda?, egy állat fekszik az aszfalton, elvégre egy ember nem lehet ennyire szőrös, nem igaz? Különbösen is, hosszú, barna farka volt, de a feje, mint egy őzé, és a tágra nyílt barna szeme visszanézett rájuk, egy kenguru!, vagyis ami abból még megmaradt, ismerték fel nagy nehezen, tessék, ilyen egy szétfúzott kenguru a munkásjárat kerekei alatt, egy kenguru, ami elszökött az állatkertből, egy kenguru, ami most már véres hús és csontcsomó, felismerhetetlenségig összepasszírozott kengurufasírozott, így zárták le végül a rendőrségi nyomozás aktáit is, no persze nem ezekkel a szavakkal, baleset történt, s a kenguru szomorú véget ért, és akkor még maga azt mondja nekem, hogy majd a járőkelőkre számíthatunk.

Jegyezzék meg, emberek, addig vagyunk biztonságban, amíg az az állat a kerítés innenső oldalán kószál! És jegyezzék meg, csakis magunkra támaszkodhatunk, és nagyon téved, ha valaki pusztán a mostani esetre értelmezi a szavaimat, mert semmi, de semmi nem lehet veszélyesebb, mint az emberek képzelete, akár segíteni akarnak nekünk, akár ártani, minthogy maga az akarat az, ami mindig rosszra fordul, tudják, nem azé, aki fut, és nem azé, aki akar.

- Őszintén szólva ezt nem értjük, igazgató úr - köhécselt zavartan a kefehajú állatápoló.

- Persze, nem is vártam mást, menjenek.

Nekitámaszkodott az igazgató a kerítésnek és csak legyintett.

- Az lesz a legjobb, menjenek, haladéktalanul indítsák meg a nyomozást, hiszen mi mást tehetnénk, kérdezősködjének, próbálják meg összerakni az eseményeket. Legalább azt, hogy mi történt, ha már azt nem lehet, hogy mi következik. Szimatoljanak és kutassanak, mert mi lehetne vigasztalóbb bizonyos kétségek idején, mint a szorgalom és a verejtékes munkában élvezett pontosság, tudható ugyan, hogy nem más ez, mint válogatás, színes szálacsákák kihúzogatója egy olyan szövetből, aminek se az eleje, se a vége soha nem látható, és pusztán azért, hogy készülhessen egy méretarányos kisebb szövetek is... S közben folytonosan arra kell gondolni, mi lesz azzal a rengeteg fonállal és cérnával, rongyszőnyeg, az ám, és ami ebből a szövetekből kimarad... Na, nyomás, ne nézzenek rám ilyen értetlenül! Igyekezzenek, én pedig értesítem a rendőrséget, tartok tőle, hogy a dolgok jó része innentől már rájuk tartozik, vagy mondjam így, rájuk és ránk, de az arányokról nem mi rendelkezünk. Menjenek már, menjenek!

És miközben a jobb napokat is megért állatkerti igazgató úr talán úgy érezhette, hogy e különös baleset éppen olyan váratlan volt, mint az alig egy órája oly hirtelen a városra zúdult hó, noha az is jelentett az állatkerti ápolók s a takarítók számára épp elég gondot, s nem kétséges, hogy a rákövetkező napok inkább hasonlítanak majd a visszamaradt sárhoz és

latyakhoz, semmint a boldogító fehérséghez, vagy bűntény?, talán mondhatnánk bűntényt is a baleset helyett, ám könnyen lehet, hogy nekünk jobb, ha a választ jótékony homály fedi, kifizetődőbbnek tűnik tehát a józan mértéktartás, tapossuk azt a bizonyos arany középutat, arról beszéljünk, amit biztosan tudunk, hagyjuk a sejtelmeket, még ha jelentékeny élvezetekről mondunk is le ezáltal, mi az amit elveszítünk és mi az, ami marad, ha sokak szerint folytonos vesztés, amiben vagyunk... Jelen esetben például azt leszögezhetjük, hogy a hirtelen megizzadó igazgató úgy érezhette, olyan ez a zűrzavar, mintha valami zakatoló motorú teherautó dübörögne egyre csak körülötte, körözne és körözne egyre szűkebbre vett kanyarokkal, és az izzadás is, ó, persze hogy nem a sietség miatt volt, hiszen megtette ő már az utat jó néhányszor az erszényesek házáig oda és vissza, ez okból még nem szánkázának jéghideg verejtékcseppek a hóna alatt, és nem kellene a homlokát törölgetnie... Attól azonban már tartózkodjunk, hogy találgatásokba ereszkedjünk a jövő felől, vagy azt firtassuk, ugyan mi járhat az igazgató úr hátracsukló fejében, s miféle képek villódzhatnak a gyöngyöző homlok mögött.

Mert tudhatjuk, hogy kisvártatva hogyan int e férfiú az ajtó felé, kutató munkára parancsolja az embereit, ám a siker, vagy sikertelenség kérdését akár fel se tegyük. S azt láthatjuk ugyan, hogy magára maradva milyen remegő kézzel nyúl a telefon után, ám hogy a munkára intések és telefonos bejelentések nyomán órák és napok múltán miképpen keresztezik egymást a történetek, az most még nem ránk tartozik.

De miként ott, az állatkertben a becsapódó irodai ajtó mögött támadt baljós csendtől immár elválaszthatatlan a szerte szaladó ápolók lihegése, s az ablakon át beszűrődő izgatott kiáltások és a legalább oly hangos suttogások is, éppúgy a Hősök terén, amikor még mozdulatlanok és mozdíthatatlannak tűnt minden egyes részlet az IFA teherautó elviharzása után, csak egy pillanat, fojtó, terpeszkedő csend, s éppen ebből az ájulásból robbant ki aztán a zűrzavar. A díszörök latyaktól pettyes egyenruhája és a német turisták kiabálása, a teherautó kékesfekete füstje és a fékek csikorgása az Aréna út felől, a vonatcsattogás az állatkerti felüljáró irányából, a márványlap recsenése, és lábdobogások, a rézkonzolok koppanása a kövön, a tócsák remegése a macskaköveken és a jégpálya felől szitáló hangzavar, egymásba olvadó szavak és a négyes busz kerekeinek visítása, és valami távoli dübögés, majd messziről, egyre erősödve, a hön áhított szirénavijjogás, minden összekavarodott.

Állt az a bordó kisbőröndöt szorongató fiatalember a Hősök tere sarkán, kábultan az iménti csendtől és kábultan a mostani zűrzavartól, attól, hogyan szakította meg a város mormogását a csend, s miként csapott a csendre a hangok áradata, ó, hol volt már a magányos bandukolás Andrassy úti villasor előtt, hol volt már a kerti tócsák csillogása, a bámuldozás a kerítéseken túlra, a nyírott füvek nyugalma, a vedlett platánok mozdulatlansága, mintha már nem is ugyanaz volna ez a fiatalember sem, mint aki az imént oly ráérősen baktatott, fittyet hányva hónap és olvadásnak, latyaknak és sárnak, jogos a kérdés, ha körülöttünk minden megváltozik, miképpen maradhatnánk ugyanazok, ne higgyük, hogy jogos kérdésekre kézenfekvő válaszok járnak, vagy ha mégis, hát nyilvánvaló, hogy ez a bordó bőröndös sem lehet azonos az előbbivel.

Akkor már sokkal inkább hasonlít arra, aki gémberegetten kászálódott le a vonatról a Déli pályaudvaron, micsoda szép idő volt, csaknem nyári hévvel sütötte a Nap az olajfoltos aszfaltot, csillogtak a sínek, mint akármelyik meleg nyári reggelen. Valószerűtlenül kéken ragyogott az ég is, s ha messzebb feltűnt egy-egy felhőfodor, szinte azon nyomban továbbsodródott, vagy feloszlott, mintha ott, a fenti kékségben egy másik szél fújt volna, pontosabban ott fent fújt volna szél egyáltalán, merthogy idelent egy levél se rezdült. A beton virágtartókban mindenféle kis virágok virítottak, némelyik nem is virág, csupán palánta, nem is virág, csupán

szirmok nélküli, puha, kicsi növény. Olyan volt ez a reggel, mintha az igazi nyár jött volna vissza a szeptemberi esők után. Talán éppen az a nyár, ami elmúlt, a nyüzsgés is ezt mutatta, a hangszórókból recsegő obligát túlkölés, ti-tiri-rá-tiri-rá, Budapest Déli pályaudvar, végállomás, üdvözljük kedves utasainkat, gyorsvonat érkezett Keszthely-Nagykanizsa-Balatonszentgyörgy felől a kilencedik vágányra. Az állomás oldalfalához tapasztott koszlott bódékból zene szitált, Hogyha nékem sok pénzem lesz felülök a repülőre, úgy elszállok mint a fecske, magasan a levegőbe..., énekelte fejhangon egy férfi, pontosabban ez a dal üvöltött a legközelebbi bódé lehajtható pultjára kitett magnetofonból, az utcákon autók zúgtak, teherautók, buszok zörögtek, lábak, arcok, hangok, szemek, orrok, fülek kavargtak, viszont mindenben, mindenben előmlött a fény, összességében mégis csak milyen szép, ha az embert így fogadja a város, nem igaz?

- Kellemes, az ám! És ráadásul nem is akármilyen város, hazánkszíve, Budapest.

- De miért rohannak ezek a vasutasok olyan izgatottan a szerelvény mellett fel s alá, s összefűzve ugyan miről beszélhetnek?

- Sápadtak, mint akik halálra rémültek.

Ámbár a halált talán nem is olyan tanácsos most emlegetni, mert a szélső vágány felől már idekanyarodott egy mentő, ez vijjogott hát olyan messziről. Szirénázva áll a vasutasok mellé, kicsapódik az ajtó. A fehérköpenyesek felrohannak a vagonba, de az orvoson és az ápolón visszafelé már egyáltalán nem látszik a sietség, kevés idő, s jönnek is le, szinte komótosan ereszkednek alá.

Közben a sziréna elhallgatott, csupán a kék fény villog tovább, s az orvos szinte hanyagul lóbálja a táskát, a mögötte kászálódó ápoló pedig csak lemondóan legyint, rendőr kell ide, nem mentő, kiáltja fennhangon a vasutasoknak, mondhatnánk, olyan óvatlanul hangosan, hogy még a bordó bőröndös fiatalember is hallja.

- Rendőr? - kapja fel Bárány Ádám a fejét értetlenül. - Vajon miért kell ide rendőr? Előbb a mentők, aztán a rendőrök, ugyan mi történhetett?

S ahogy közelebb lépett a szerelvény mellett álldogáló férfiakhoz, azok éppen cigarettát kínáltak körbe, pőfékelve, szótlanul gyújtottak rá, mint akik egy egész napi jól végzett munka után vannak, s csak már a kékes füstbe burkolódzva kezdtek újra beszélni, mit sem törődve a körülöttük ögyelgő idegennel, elvégre ahol sok idegen járkal, az éppen olyan, akárha kihalt lenne az utca, jelen esetben a peron.

- Esküszöm, mintha valami állat tette volna... - szólalt meg az, aki a cigarettásdobozt tartotta, s láthatóan inkább kérdés volt ez, hiszen a mentőorvosra nézett, mint aki választ vár.

- Igen - bólintott a fehérköpenyes, és a táskáját a mentőautó vezetőülésére tette. - Illetve nem tudom - rázta meg rögtön a fejét, amint visszalépett. - Nem tudom, mert én még nem is láttam ilyent. Józan ésszel csak arra tudok gondolni, alighanem elvágták a torkát, de valóban olyan, mintha egy állat harapásainak a nyoma volna.

- Úristen, micsoda rengeteg vér! - szólalt meg egy másik vasutas, ám erre senki nem válaszolt.

- Ha ember tette, akkor is állat.

- Lehet, hogy valami kutya, valami véreb? - kérdezett újra a cigarettás. - Másról se hallani mostanában, csak a harci kutyákról, pitbullok és effélék.

- Lehet - vonta fel a vállát az orvos. - Éppenséggel az is lehetett.

- De vajon miért vetkőzött le? Ki érti ezt?

- Szinte teljesen pucér volt!
- Vagy talán levetköztették?
- Ugyan, hiszen nem is volt mit ellopni tőle, egy potyázásért pedig talán még nem ölnek meg egy kalauzt...
- Talán nem, de ki mondhat biztosat?
- Igaz, amit most lehetetlennek tartunk, arra holnap már csak fásultan legyintgetünk, nyissa ki az újságot, vagy a tévét, rádiót...
- És mutasson akár egyetlen olyan halált is, amit érhetőnek gondol!
- Persze, ha így nézi, igaza van...
- Miért, lehet másképpen is nézni?
- Lehet, vagy nem, meg kell várnunk a rendőröket, addig senki ne menjen el, a dolgok jó része innentől már rájuk tartozik, hadd mondjam így, rájuk és ránk, de az arányokról nem mi rendelkezünk.
- Igaza van, doktor úr, ebben bizony igaza van.

A peron vége felől ekkor egy pótkocsis targonca kanyarodott a szerelvény mellé, egy meglehetősen nagy sebességgel száguldó, szürkére mázolt, ponyvával letakart rakterű targonca. Megcsikordultak a gumik, nyilván, ahogy a kis villanyautó vezetője a vonat mellett álló mentőkocsit meglátva a fékpedálra léphetett, majd újra felsivített a motor, talán, hogy ha már megállni nem tud, legalább egy jobbra kanyarodással kerülje el az ütközést, de a felforrósodott aszfalton megcsúsztak a kerekek, és a targonca megbillent, mintha azonnal felborulna, ám talpon, azaz kerekeken maradt, miközben valami dübögés is támadt, s a rakteret eddig úgy, ahogy védő ponyva szíjazata is felbomlott, a vászon hátracsapódott, s a kis teherautó egészen a peron jobb szélére sodródott, félig meg is pördült, így csúszott tovább, míg a pótkocsija tehetetlenül sodródott utána, s az elszabadult ponyva alól műanyag hordók bukkantak elő, afféle fémabroncsos, szorosan lezárható tetejű szürke hordók, azok ütődtek egyre-másra össze, mintha dobszó hangzott volna fel a zűrzavarban, tompán dübörgő zene, úgy elszállok, mint a fecske magasan a levegőben, amerre én járok, bámul a világ, irigylük a sok pénzt, amit költök rád, a hordók mögött pedig egy faláda, s ahogy a keresztbe forduló pótkocsi a peron közepén álló ivóvízes csap terméskő lábazatának és a targoncának ütközött, nagyot csattan, s erre mindjárt egy másik csattanás is felelt, a láda tört szét az aszfalton, lezuhant és szilánkokra hasadt, szalma szóródott szerte és selyempapírba csomagolt különös kis alkotmányok, mik is?, mintha bölcsőcskéek lettek volna vesszőből vagy nádból, vagy talán hosszúkás, kicsi dísztalak hullottak a földre, akár valami apró fészkek, egyik se nagyobb két összeillesztett férfitenyérnél.

A targonca motorja végre lefulladva megállt, és ebben a döbbenetben egy pillanatnyi csend támadt, olyan csend, mint amikor a hegyek felől kékecsszürke, puffadt felhők ereszkednek alá, félretolják, kilyuggatják a városra nehezedő, alacsonyan fekvő felhőtakarót, s előbb csak szemerkélni kezd az eső, apró cseppekben, de olyan sűrűn, mintha nem is eső, inkább valami permet volna, behatol a kabátgallérok alá, átszivárog az ajtók és az ablakok eresztékein, hát éppen így bontják meg a csendet előbb csak erőtellenül, aztán szinte sokszorozottan és mindent elmosva a zajok, s a fehér köpenyes orvos vált ki a vagonhoz húzódott vasutasok gyűrűjéből, felemelte a jobb kezét, mintha ütni akarna, itt parázsluk a cigaretta, amott rendületlenül villog a mentőautó tetején a kék lámpa, a bal kéz könnyedén ökölbe szorítva, a középső ujj éppen a köpeny oldalsó varrásához simul, has behúzva, váll egyenes, az áll kissé megemelve, a

tekintet előre néz, a sarkak finoman összeérintve, a két lábfej negyvenöt fokos szöget zár be, éppen befér közéjük egy harmadik, igazán nem lehet tudni, ez a felemelt jobb mi volna, rémület, segélykérés, figyelmeztetés, vagy rögtön hadba hívó jel is, hogy induljon a szerelvény mellett összetömörült vasutashad, söpörje le a targonca vezetőpadjáról azt a bénultan hátrahanyatló hosszú hajú fiút, aki mozdulni, de még szólni sem tud, csak tágra nyílt szemmel mered az ivóvízes csapra, a vörös kőszilánkokra, a szája nyitva, a fogai nyáltól fénylenek.

- Lesz dolguk a rendőröknek, ideje, hogy megérkezzenek.

Ez utóbbit már Bárány Ádám mondta, az a bordó bőrdöcskét szorongató fiatalember, aki mindez ideig a vasutasok és mentősök csoportja mellett álldogált.

Ám az újra feltámadt zűrzavarban senki nem hallotta meg a szavait, vagy ha hallotta is, volt jobb dolga, semmint Bárányra figyeljen, például az Alkotás utca felől újra szirénajogás hangzott fel, vagyis már egészen közélről szólt, mintha meg is érkezett volna a rendőrautó az állomásra. A peron végén feltűntek a rendőrök, két egyenruhás, az egyik tömzsi, bajszos, fekete ember, az a fajta, aki soha nem tud úgy megborotválni, hogy az álla körül ne sötétlene mindjárt a borosta, a másik a sapkáját a kezébe fogva siet, ez inkább vékony csontú, keskeny vállú ember, akinek mintha valami olaj, vagy zsír fényesítené a haját, s a vállait hulldogáló korpa pöttyözi, no végre, akkor hát bízhatunk abban, hogy minden elrendeződik, elvégre ki volna hivatottabb a rend újratereztetésére, mint a rend őrzésével megbízott férfiak.

Lám, most is micsoda határozottsággal törnek a vagon felé, kérdés persze, hogy tudják-e, ott mi vár rájuk, vagy pusztán a vízcsapnak ütközött targonca ügyében kívánnának szakszerűen eljárni, honnan tudnák, mibe lépnek, szó szerint is érte, ha majd a fülke ajtaját félrehúzzák, de hát van-e, akinek nem ismerős a helyzet, ha egy ajtót felnyitunk, ugyan mi várhat ott belül, például ott sötétlik mögötte a másik, s aztán mindjárt a következő, s mire körbenéznénk, a küszöbökön átvezető út elrettentő mélységekbe vezet, oly mindegy, hogy készületlenül lép át az ajtókon az ember, vagy azt hiszi, megérti majd s eltervezheti, mire számíthat.

És kétségkívül jobb volt ez így, hogy a foltos aszfaltra ömlött nádfonatok, a széttört faláda romjai, az oldalra sodródott, keresztben álló pótkocsijú targonca, a bénult vezető, a villogó jelzéssel várakozó mentőautó, e megannyi váratlan fordulat és izgalom közepette senki nem figyelt a bordó bőrdöcs fiatalemberre. Se arra, hogy hol ácsorog, egyáltalán miért ácsorog itt, sem arra, amit mondott. Mert akár a kelleténél durvább válaszokra gondolunk, miket a vasutasok szorult helyzetükben a fiatalembernek szánhattak volna, akár arra, hogy a beszélgetés révén már Bárány sem mentesülhetett volna a hamarosan megkezdődő rendőrségi vizsgálat terhei alól, könnyű belátnunk, fiatalemberünk észrevétlensége éppenséggel nem is volt más, mint a kellő időben megnyíló egerút, lehetőség a hasonlóan észrevétlen távozásra, jöllehet némi enyhe állampolgári lelkiismeretfurdalás árán, tudniillik az intézkedő rendőri szervek iránt tanúsítandó lojalitás sajnálatos hiánya miatt.

Nem mintha ez, mármint a lelkiismeret, Bárány Ádámot különösebben furdalta volna. Átlagosabbnak mondható körülmények közt talán igen, ez esetben azonban jószerével még gondolkodni sem igen tudott, s ideje bevallanunk, hogy sajnos nem a sorozatos balesetek okán, hanem mert a peron eleje felé, a Keszthely-Nagykanizsa-Balatonszentgyörgy-Budapest Déli Pu. szerelvény legelső kocsijáról éppen ekkor ereszkedett alá egy megkésett utas. Egy fiatal lány.

Őt bámulta akkor már Bárány Ádám, s ha követjük a pillantását, nincsen más választásunk, mint hogy megértőek legyünk. A köldököt szabadon hagyó, feszes, rövid blúz, ráadásul átlátszóan fehér, áttűnik alóla a fekete melltartó, felpolcolt és feszes melltartó a trikóba gyömöszölve. Csipkék, hogy szinte ugrani készül a két mézszínű mell is. Sötét, szűk szoknyács-

ka, amiben egyáltalán nem könnyű lekászálódni a vonatlépcsőn. Magas talpú, csillogó cipők. Hátrasimított, fekete haj.

A vállra akasztott táska súlya éppen ahhoz elég, hogy minden egyes lépésnél meg-megbillenjen a szűk szoknyácska, a kerek fenék, s felvillanjon a napbarnította, karcsú derék, ne gondoljunk szándékosságra, egy vállra akasztott táska olykor pontosan olyan mozgásra kényszeríthet, mintha magakelletésnek, fenékrázásnak és riszálásnak lennénk tanúi, holott erről gyaníthatóan szó sincs, pusztán az egyensúlyt megtalálni nehéz a vállon lógó táska és a divatosan magas cipőtálpak rendszerében ugyanúgy, mint az állampolgári kötelességérzet, a kíváncsiság, és bizonyos, szavakkal mindössze körülírható férfiúi és embertársi vonzalmak között.

S ha azt mondjuk, hogy legalábbis oldalakat tölthetne meg mindazon érvek és okok felsorolása, melyek Bárány Ádámot a baleseti helyszín azonnali elhagyására és a metró lejáratí lépcsője felé billegő nő gyors követésére késztették, valószínűleg még alá is becsülnénk az itt ható erőket. Elvégre már csak a testek kölcsönös vonzásának titkairól szót ejtve is nyilvánvaló, hogy újabb és újabb fejezeteket nyithatnánk, s hol marad akkor még a lélek, bizony, a mindennél fontosabb lélek, nézzünk csak körül, helyesebben nézzünk csak magunkba, hiszen elég pusztán megpiszkálni bármelyikünket, s rögvest felélednek a félálomban szunnyadó démonok, és vajon melyikünk esküdhetne arra, hogy szeretettel fogadna mindenkit, aki őbenne lakik, jól tartja a mondás, az agyam ismer engem, de én nem ismerem őt, és sose feledjük el, hogy mi minden, rejtőzhet e megismerhetőségén is túl.

Lépegetett hát sietve az a lány, már lefelé tartott a zsúfolt lépcsőn. Egészen a koszos kőkorláthoz szorult, hogy a táskákkal, kofferekkel, sportszatyrokkal tébláboló, rohanó és szuszogó utasok földre ne lökjék.

S loholt mögötte Bárány Ádám, hátra se nézve rohant, bordó bőrröndös vidéki utas a nádfonatocskák és emberek között.

Nem is látott mást, egy-egy villanás, fehér blúz, fekete haj, barna combok, karcsú derék, és még, visszapillantva az alászállás előtt, vissza, fel az égre, a felhők. Hiszen még csak az imént volt, sütött a Nap, most azonban sötét felhők nyomultak a város fölé, mint valami kiterjesztett szárny, ami úgy borul a házakra, ahogyan a gyanútlan emberekre zuhan a szerelem.

Kelet

*avagy a második rész: arról,
hogy nem tervez semmit, aki Istent látja.*

1. (Vestibulum nasi, avagy kipirult arcú járókelők sietnek a Széna téri szökőkút mellett - cselédpapucs - havat lapátolnak a vicék - átsüt a nap az omnibusz ablakán, a nyár ottmaradt a fűvön - koszorú a Két pisztoly üveges ajtaján - három fekete kupac.)

November volt még, és szinte véget sem ért a hosszú-hosszú délután. Az őszi napsütés egészen késő alkonyatig sárga fénnel öntötte le a várost, és kövér, barna árnyékokat rajzolt az ablakok alá, a kapualjakba, a habarcsszagú házfalakra. Estefelé hirtelen hideg kezdett szivárogni Buda, a Gellért-hegy felől, olyan volt itt, a pesti oldalon, mintha csak szél fújna, és a hűvös dunai pára terülne szét az utcákon. S akkor már ki tudhatja, a sötétedés hozza a hideget, avagy megfordítva, maga a megérkező tél volna ilyen fénytelen, mintha még a gázlámpák kékes lángja is kisebbre húzná össze magát.

A tegnap még tárva-nyitva hagyott ajtókon most egyszeriben kövér gyöngyök híznak. Kipirult arcú járókelők sietnek a falak tövében. Óvatosan vágnak át a Széna téren, a szökőkút mellett, mert tudják, milyen hirtelen bukkan elő a homályból egy-egy fogat, imbolyog a viharlámpa, a hátul mocorgó takaróból is csupán egy sétatálcás kar emelkedik elő, hogy megkocogtassa a kocsis vállát, igyekezzen, fiam, igyekezzen. Aztán már eltűnt ez a konflis is az összetapadt árnyékok között, csupán a patkók kopogása, a kerekek zörgése hallatszik még.

Hideg lesz az éjjel, aki teheti, mihamarabb térjen haza.

És akkor, amíg a cseléd papucs csattog a lépcsőn lefelé, s a kulcs fordul a zárban, meghallani azt is, hogy a hegyek felől, az erdőkből, mintha súlyos testű, puha szárnyú madarak ülnének a háztetőkre, felhők ereszkednek alá, kiterjesztett, hatalmas szárnyak, dér szítál, vagy eső, felhőmadarak, behatolnak a kabátgallér alá, átszivárognak az ajtók és az ablakok eresztékein. Ideje elővetetni az ablaktáblák közé illeszthető hosszúkás párnákat, borongós, hosszú estés napok jönnek. Bár ez a hideg úgyis beveszi magát mindenhová, nyirkosan szivódik a falakba, csak győzzék a kályhák kifűteni, micsoda felhők, sehol egy csillag, soha nem nyitja ki már a kaput ez az átkozott cseléd, a házmester is vajon mit csinál ilyenkor, máskor bezzeg mindig ott lábatlankodik, ahol nem kellene.

Alszik a város, alszik Pest, Buda és Óbuda. Aztán egyszerre sokfelől, hiszen úgy hullámszik végig az utcákon a hang, hogy nem is jöhet máshonnan, mint egyidőben sokfelől, halk roppanás hallatszik, akárha egy fal dőlné le néhány telekkel odébb, a Múzeum mögötti új bérház elmúlt héten felhúzott emelete, vagy a bontásra ítélt Kőműves utcai viskók roskatag fala volna az, s az is meglehet, itt a rakpartnál egy korhadttörzsű fa fordult ki a földből, hogy minden feltűnés nélkül a földre feküdjön, még az ágai sem recsegték szanaszét, csupán megroppantak a zuhanástól, hogy aztán mindjárt egy pillanatnyi átható csend támadjon, se lépések, se kerékszörgés, se kopogások, se kiáltások, és aki szólna, az is inkább visszatartja még a lélegzetét, egészen addig, míg nagy, lebegő pelyhekkal hullani kezd az ez évi első hó.

A reggeli derengéssel beköszönt a vicék hólapátolásának szünni nem akaró csiszatolása.

Topogás és köhécselés.

- Alásszolgája, nagyságos úr!

Kopp-kopp, a falnak, a köveknek csattannak a széles falapok.

A folyó felől, mintha a városszálen, vagy még messzebb is, valami távoli harangok kongásának egyre, tompa puffanások hallatszanak. A tót napszámosok dolgoznak most is, a híd lábától végig a rakparton sorakozó németországi uszályokról pakolják a visszaszállított, üres

hordókat. Nem csoda, ha sietnek, aki serényen dolgozik, az biztosan nem fázik, meg aztán úgy tűnik, ebben az évben hamar beáll a jég.

December közepére már olyan a város, mintha soha is nem lett volna más, csak hó.

A szétterített hamu barna mintái a letaposott gyalogutakon.

Jég a hó alatt.

A hídon viszont szépen letakarítva csillog a lóvasút pályája, akárha felfordított, fényesre csiszolt szánkatalpak tűnnének elő a hó alól.

A pénzszedő házíkó mellett pokróccal a hátán várakozik a készenlétre tartogatott harmadik ló, ha kell, segítsen a másik kettő mellé fogva a híd közepéig elhúzni a lóvasúti kocsit, a felhajtott kabátgallérok mögé bújó utasokat. Felhőcskék játszanak a pofája előtt, álmosan lógatja a fejét, igaz, most nincsen is rá szükség. Még a kocsisnak sem kell a sínek mellett gyalogolnia, máskor ott lohol az emelkedőn, s csak lefelé kapaszkodhat a lépcsőre, most azonban üresek az ülések, átsüt a fény az ablakokon.

Egy nap, és itt a karácsony. Hát persze! Hol van már a nyár, ott maradt a fűvön a nyaralóház előtt, a virágágyásoknál. Ott maradt a Duna homokos partján, a fűzfák kimosott gyökerei között. A vonaton az étkezőkocsi fehér terítőin, a pályaudvaron, abban a sürgésforgásban, amikor befutott a vonat. Tisztelgett a vasutas a peronon, bal kezét könnyedén ökölbe szorítva simította a combjához, úgy, hogy a középső ujjá éppen a nadrág varrására feküdt, a hasát behúzta, a vállá egyenes, az áll kissé megemelve, a tekintete előre nézett, nem is a vonatra, messzebb, a virágtartókra, a vagon fölé, el, a mozdonyon, a füstbodorokon is túl, a sarkait finoman összeérintve szabályos vigyázzállásban állt, és a jobb keze feszes, rezzenéstelen tisztelgésre emelkedett.

Két hordár is kellett, hogy hazahozza a csomagokat. Sapkájukon a jelvények, a fémlapokon a számok. Az egyik tömzsi, fekete ember, az a fajta, aki soha nem tud úgy megborotválkozni, hogy az állát mindjárt ne sötétítené a borosta, a másik vékonyabb csontú, szálkás hajú, sötétkék kabátjának vállán fehér pöttyöcskékkel a korpa.

- Gyertek! - intett pálcája ezüstgombjával Apa, s máris indult a csarnok kijárata felé. Anya belekarolt, a csuklóján most összecsukva fityegett a napernyő.

- Gyere, Péter, mert még lemaradunk! - nevetett a kisfiúra Kati. - Ha tudod, megfoghatod a kezem.

- Igen, igen, megyek, de megint nem vársz meg, soha nem vársz!

- Minek vagy fiú, ha ilyen ügyetlen maradsz?

- Kati, nézd csak, itt a járda mellett, látod a macskaköveken azt a három kupacot?

- Hogyne látnám, lócitrom, láttam már ilyet éppen eleget.

- Tudod mit mondok? Azért van ott az a három szar, mert az a három is éppen úgy egy. Három a kupac, de egy a lényeg. Szarháromság, tudod, szarháromság.

- Maradj csendben, te bolond! Miket beszélsz, még csak az hiányzik, hogy meghallja Anya!

Kint is fehér, bent is fehér, átszűrődik a horgolt függönyökön a fény, és függöny a fényben odakint a hóesés.

Pattog a cserépkályhában a tűz, kávéillat lebeg a konyha felől. Apa aranygombos kabátja mozdul lassan a hallban, kicsi csillagok az üveges szekrény előtt.

Holnap van Karácsony.

Szemközt, az utca túloldalán, a földszinten a Két pisztoly kimérés nagy, üveges ajtaján fenyőágakból összefont adventi koszorú lóg, piros szalagokkal, és az ólomrácsos ablakok mögött most ugyan nem cincog a cigányzene, de mintha tábortűz égne, késő estéig lobognak a lámpafények.

Holnap lesz Karácsony, és a cselédek a szalonban terítenek majd, a feldíszített fa mellett, persze csak azután, hogy megjött a család a templomból.

A nyitott ablakon a hószaggal együtt berepülhetnek az angyalok.

Karácsony az Jézus születésnapja.

- Ugye tudod, hogy te vagy az én kis angyalom? - mondja anya. - Hiszen éppen Karácsony éjjelén születted nekem!

Puha melléhez szorítja a kisfiú arcát, rózsák, sárga és piros rózsák, olyan az illata.

Sárga és piros üveggömbök lógnak majd a fenyő ágain, a szalon a gömbök tükrében, a gyertyák, mint a csillagok.

A kisfiú és a kislány fekszenek az ágyon.

- Ma én mesélek nektek - mondja Apa. - Karácsonyi mesét, így szép ez. Ma én mesélek, holnap pedig eljönnek hozzánk az angyalok.

- Nem, nem! Inkább ezt, ezt olvassuk! - ugrik fel az ágyról Kati.

Fehér hálóinge repked, ahogy a játékos ládához ugrik, kinyitva teszi Apa kezébe a könyvet, vörös és fekete, látszik a kép.

- Már megint ezt? - csóválja meg a fejét Apa. - Hát soha nem unod meg?

- Én aztán soha! - nevet Kati.

Összeolvadó, hemzsegő bogarak a fejtetőre állított betűk, s velük szemben az egész oldalas színes nyomat, mi lehet az, talán egy állat, bizony, hogy az, látszik még a vörös nyelve is, és ott vannak a hatalmas fogai, az egyik lába előrenyújtva, még a karmát is kimereszti, füle az égnek áll, pattog a kályha, álmosító, puha a meleg.

Apa az ablak mellett nagy fotelba ül, fejét a tenyerébe támasztva könyököl, aranygyűrű az ujján, másik kezében fekszik a nyitott könyv. Keresztbe vetett lába hintázik a szavak, a mondatok ritmusára, fekete cipőjén újra és újra megcsillan a lámpafény.

Hull a hó szakadatlan, felvillannak és eltűnnek a nagy, fehér pelyhek az ablakon túl, hűvös és tiszta a dunyha, hatalmas hegy. A párnának olyan az illata, mint a kislány haja. Kicsi virágok a minták, fehér hímezések a fehérségben, levélkéik, mint a cserépkályha vasajtaján az elforgatható nyílás, csak ott vörösösen kandikálnak a lángok.

- Aludjatok - mondja Apa. - Édesanyátok még benéz hozzátok, addig is hunyjátok be a szemetek. Jó éjszakát, holnap szép napotok lesz, addig is álmodjatok.

Holnap Karácsony napja lesz, de most még éjszaka van és hallgat a szoba

Odakint az ablaknál egy nagy diófa áll, csak az elmosódott körvonalait sejteni a csipkés függönyön át, amikor hirtelen felnyílnak az ablakszárnyak. A diófán fehér farkasok ülnek, hatan, vagy heten, egészen fehérek, hosszú és bozontos a farkuk, mint a rókáknak, a fülük feláll, mint a kutyáké, ha egymásra figyelnek. Csakhogy ezek a farkasok most valahányan befelé

bámulnak, mozdulatlanul, dermedten merednek a szoba mélyére, a kisfiúra és a kislányra, olyan mozdulatlanul, mintha nem is élnének. Csillog a szemük, s bármikor ugrásra készek.

Csend van, nem hallatszik se lihegés, se más.

Még a szívdobogást se hallani, csak a véghetetlen csendet, amiben ezek a farkasok feszülten figyelnek. Kiáltani sem lehet, mert nem jön ki hang a torkon, hiába nyílik a száj, az izmok az erőlködéstől megfeszülnek a nyakon.

Nagyot döndülve egyet üt a szalonban álló ingaóra, olyan, mint egy harang, de nem amikor kondul, hanem amilyen akkor lehet, ha leszakadva kettéreped a harangtorony kőpadlatán. És bármilyen hangos is ez a dörgés, hirtelen szakad félbe. Aztán megint csend lesz, és az ablak lassan, végtelenül lassan visszazárul.

A függöny, mintha sok-sok fehér lepke tapadna az üvegre, s mögötte ott a hatalmas, öreg diófa, s az ágain immár maradnak mozdulatlan a farkasok.

Reggelre még fehérebb lett a város, kávészag lebeg a konyha felől.

- Úgy látszik, megmarad a fehér Karácsonyunk - bólogat Apa.

- Hát persze - mosolyog Anya -, hiszen egész éjjel esett.

A félrehúzott függőnynél kilátni a Múzeum felé, szikrázik a napsütés, töretlen fehér a hó.

Kihalt az utca, némák a házak.

Három fekete szardarab hever az utca közepén.

Sehol semmi árulkodó jel, se egy lábnyom, se paták helye, csupán a hullámozó fehérség, fagyott víz, csak az a három fekete kupac.

2. (*Merre járhat a napkorong, avagy egy idegen dunyha puhasága - kétrét hajtott újság - pörkölt és galuska - sárgarézt szőnyegtartó karikák - kopp-kopp, habozás nélkül benyitott.*)

Az ezerkilencszázkilencvenkilencedik esztendő októberében, október végén, egy hétfői napon sűrű, áthatolhatatlan köd ereszkedett Budapestre.

Olyan köd volt ez, ami máskülönben egészen hideg téli éjszakák fordulóján érkezik csak meg. Olyankor mozdulatlan és hallgatag az éjszaka, a félig elhúzott függönyök mögött derengő ágyakban hanyatt fekvő, nyitott szemmel alszanak az emberek, végigömlik rajtuk a Hold fénye, fehér az arcuk és csillog a szemük, ahogy odakinn, az utcákon szikráznak a jégfoltokká fagyott tócsák, aztán valahonnan, nem is csupán egyfelől, de mindenhonnan, egyszerre fentről és a folyó felől is pára nyomul a házak közé, duzzadó és gomolygó függönyök, s ettől mintha megenyhülne a hideg, ám csak hogy mélyebb és átláthatatlanabb legyen a sötét és lelassuljon az idő. Pillanatok, percek, órák, innentől már egyre megy, hiszen ami elmúlt, az a jelenbe ér, s ami csak lesz, talán nem is érkezik meg ide sohasem.

Ilyen volt ez a köd.

Hogy nem csupán tompította, de valósággal magába szívta és rögtön megsemmisítette a lámpák fényét, még sejtetni sem igen engedte, merre járhat a napkorong.

Sokkal inkább tartozott az éjszakához, semmint a nappalhoz, s főként nem egy őszi nap délutánjához. Álmos és lassú lett a város, alig-alig áttetsző fátylak ereszkedtek alá. A járdaszélen lassan lépegető eltévedt utas éppen csak itt-ott vélne látni valakit, valakit vagy valamit, no persze nem az arcot, a szem formáját, az orr metszését, a száj ívét, pusztán az alakot, legyen az ember, fatörzs, vagy a kapubejáró feletti erkélyt tartó kőszobor. Mert ez a csípősen hideg köd magába nyelte Budapestet, elsüllyesztette és csak részleteiben adta vissza, hol egy tűzfalat, egy ablakot, hol egy gipszstukkót, kilincset engedett előbukkanni, hogy aztán pár lépés, és újra elmosódjanak a körvonalak megint, imbolygó füstoszlopok és fehér gomolygások maradjanak csupán, s persze a fel-felhangzó zajok, kiáltások és csoszszanások, motorok püfögése és dübörgések, akárha azok az annyit emlegetett démonok kelnének életre egy sokkal áthatolhatóbb köd mögül.

A város viszont egyáltalán nem tűnt riasztónak, de még barátságatlannak sem.

És ez a ködtakaró nem riasztotta vissza azt az igencsak sietve lépkedő fiatalembert sem, aki éppen befordult az Alkotmány utca sarkán. Bal kezében egy kis méretű, bordó színű műbőr bőröndöt, jobb kezében pedig egy összehajtogatott újságot tartva egy pillanatra megállt, a fejét felszelve tanulmányozta az utcatáblát s a házszámokat, majd, okos előrelátással és óvatossággal a fal mellett maradva, azonnal továbbsietett.

Mielőtt azonban bárkiben is ingerültség, rosszkedv, s érthető elégedetlenség támadna, szögezzük le gyorsan, hogy bár e fiatalember a jelek szerint egyáltalán nem kívánt foglalkozni azzal a ténnyel, hogy az Alkotmány utcára fordulva maga mögött hagyta az ország remekmű házát, a magyar Parlamentet, mint ahogy előzőleg, a Kossuth téri metrókijáratától a Földművelésügyi Minisztérium sarkáig megtett útja során sem mutatott különösebb érdeklődést azon hely iránt, ahol a magyar nép sorsát meghatározó bölcs döntések születnek, s példának okáért nem állt meg elgondolkodni a lovát ugrató dicsőséges fejedelem, II. Rákóczi Ferenc szobra előtt, vagy nem szaladt át a túloldalra, fejet hajtani a hajdani nagy kormányzó lábánál s nem ereszkedett fél térdre a nemzet zászlaját köszönteni, azért e látszólagos hanyavetisége, nemtörődömsége és hanyagsága némileg magyarázható azzal, hogy akkor és ott a tejszerű köd

miatt az Országházból, Rákóczi-ból, a Kossuth szoborból, de még a nemzet zászlórúdjából, s az örökkön lobogó lángból se látszott az égvilágon semmi.

Ha azon a különös hétfői délutánon valaki a metró üvegajtájától elsietett a Nádor és a Báthory utca találkozásáig, s a tér sarkánál átvágva balra fordult, hogy a minisztériumi oszlopok előtt elhaladva érjen a következő kereszteződésig, akárhogy is tekergette volna a fejét, bal kéz felől legfeljebb a hol ritkásabbnak, hol sűrűbbnek, de mindenképpen átláthatatlannak bizonyuló foltokat szemlélhette, s csupán a köddel keveredő Duna-szagot szimatolhatta volna. S tudjuk persze, hogyne tudnánk, hogy nincsen olyan köd, ami mögé kellő akarattal ne kalandozhatna el a képzelet, és nincsen olyan képzelet, hogy ne rejtőznének mögötte titkokat rejtő sűrű ködök..., az viszont korántsem bizonyos, mi több, erősen kétséges, hogy a falak biztonságos közelségét választó fiatalember egyáltalán bírt valami tudással e csodálatos tér nevezetességeiről, a rejtekező szobrokról és köddé vált épületekről.

Viszont sietett.

Nagyon sietett.

Alkotmány utca, Alkotmány utca, ismételte bólogatva, majd az újságjába pillantva ezt mondta: a Fővárosi Környezetgazdálkodási Intézet Környezetvédelmi Intézete.

Mondja még bárki, hogy a szavaknak nincsen erejük, vagy hogy amit kimondunk, csak elszáll, mint a felhők, szétoszlik, mint a köd! Ugyan már, hiszen elég csupán körülnézni, köd tapad a ködhez, azért olyan áthatolhatatlan itt a levegő, legalábbis a tekintet számára, hagyjuk most a képzeletet..., csakhogy!

Amint Bárány Ádám eldünnyögte a hirdetésben aláhúzott szavakat, máris ott állt a gyönyörű palota kapujánál! Máris benyitott a nehéz faajtón és máris ott állt a fehérre mázolt portásfülke előtt.

A szobácska ablakának túloldalán egy férfi ült, s kétrét hajtott újságját a pult fölé hajlított olvasólámpa fényéhez emelve láthatóan mély töprengésbe merült.

- Jó napot kívánok! - hajolt közelebb Bárány Ádám. Bordó kisbőröndjét könnyedén a portásfülke oldalához koccantotta.

Hanem az a kopasz férfi semmit nem vett észre.

- Jó napot! - ismételte meg némi torokköszörülés után valamivel hangosabban Bárány Ádám, miközben bőröndöcskáját, talán a kelleténél kissé hangosabban is, a földre huppantotta.

- Jó napot, nézett fel a portás. - Milyen hangosak vagyunk.

Végigmérte a fiatalembert, majd elkínzottan újra az újságjába merült. - Nem értem - dünnyögte félhangosan. - Egyszerűen nem értem.

Kopasz fejbőre csillogott a lámpa fényében.

- Nézze csak - sandított aztán Bárányra. - Itt van ez a rejtvény. Ide van írva: vízszintes öt, négy betűs szó, a szerelem nyílása. Hát mi lehet az, ugye? Vajon mi, mondom magamnak. És hogy miért kell ilyen csúnya szavakat az újságba tenni. Beírtam a megoldást, beírtam, hogy pina, most meg egyszerűen nem bírom folytatni tovább. Akármit csinállok, nem jön ki a megfejtés! Vízszintes öt, négybetűs szó, a szerelem nyílása. Szokott maga rejtvényt fejteni?

- Nem szoktam - rázta meg a fejét Bárány.

- Az kár, az nagy kár! A rejtvényfejtés nem csupán szórakozás, de közben mindig tanul is az ember. Okos mondásokat, hasznos dolgokat, és sok minden mást is. Tájékozódhat a világ állásáról, okulást nyerhet az élet természetéről, a körülöttünk és bennünk ható erők irányának megmutatását kapja, a bölcsőbbé avató tapasztalatok átadását, titkos kapukon való átvezetést. Mondjuk ki nyíltan, a figyelő ember számára keresztrejtvény a világ. De igenis kitanulható, hogyan következnek a vízszintesen és függőlegesen kitöltendő sorok, és miképpen mutatkozik a megfejtés, s e tekintetben igazán nincsen különbség aközött, hogy egyetlen keresztrejtvényen dolgozik, avagy a nagy egész titkait faggatja. Például gondolta volna, hogy manapság már ilyen szavakat is kérnek egy újságba? Ajjaj! Próbálta volna régebben akár még szóbeszédben, társaságban is elejteni az effélét! A kocsmában, ott igen! Illetve ott is csak halkan, legalábbis józanon, na de a nyomdafesték...!, Még hogy a szerelem nyílása! Egy Népszabadságban! A hétvégi mellékletben! Most meg nem tudom, hogyan mehetnék tovább.

- Megnézhetem? - dugta be a kezét a kerek kis ablakon Bárány,

- Na! - húzta össze a szemöldökét a portás. - Nana! Hát hol vagyunk?

- Tessék? - nézett körül értetlenül Bárány.

- Csak semmi tessék! Vigyázzunk, kérem! A portásfülkébe behatolni tilos! A portásfülkében tartózkodni kizárólag a felügyeletet ellátó portás jogosult! Illetéktelen személynek a fülkébe belépni szigorúan tilos!

- Én nem belépni - húzta vissza a kezét Bárány. Egyáltalán nem belépni, csak arra gondoltam, esetleg megnézhetem.

- Na ja, így kezdődik - bólintott a portás. - Mindig így kezdődik. Aztán meg ha eltűnnek a hivatali szobákból bizonyos tárgyak, rendbontások és fegyelmezetlenségek fordulnak elő, akkor ki vállalja a felelősséget? Akkor persze a kapuügyeletet veszik elő, jegyzőkönyv és gyanúsítgatások, éppen eléggé ismerem, hogyan történik ez.

Összevont szemöldökkel, mérgesen meredt a fiatalemberre.

- Problémát akar?

- Nem - rázta meg a fejét Bárány -, problémát azt nem. Én jelentkezni akarok. Sótonyiné, tudja?

- Aha - biccentett a portás. Megenyhülten legyintett, és az újságot Bárány elé csúsztatta. - Nézze, de csak így, az üvegen át.

- Nézem - hajolt le Bárány -, nézem. Vízszintes öt. Ó-ó, hiszen itt nem az van ám, hogy a szerelem nyílása, hanem, hogy a szerelem nyílása. Vagyis Ámor, az a megfejtés. Tudja, az a kis, kövér angyalka, aki az íjával és nyilával a védtelen emberi szívekbe lő. Merthogy valami kis piszok ragadhatott ide, itt van az a betű fölött, olyan, mint egy nyomdahiba, nyilván az zavarta meg magát.

- Mutassa! - rántotta vissza az újságot maga elé a portás. - Kis piszok?

- Kaparja meg! - biztatta Bárány. - Biztosan lejön.

- Semmi - rántotta meg a vállát a portás. - Nehogy már nagyra legyen. Az ebéd. Ma pörköltet hoztam, tudja, merthogy hétfő van, és maradt otthon tegnapról. Nálunk vasárnap mindig ez megy, pörkölt és galuska, uborkával. Itt meg a radiátor ingyen is megmelegíti. Annak a szaftja, az fröccsenhetett ide. Szóval a szerelem nyílása. Na és? Van ilyen, hogy elnézi az ember. Mit mondott különben, mit akar itt?

- Az álláshirdetésre jöttem - emelte fel a saját Népszabadságját Bárány. - Már mondtam, mára hívtak be. Sótonyiné.

- Szóval maga is búzmérő akar lenni, mi? Szagolgotó, szimatolgotó, kémlelődő, kukkolgotó, fürkészgető, szöszögő, pöszögő, szörcsögő, orrszívó, harákoló, turházó, szipákoló?

- I-igen. Azt hiszem.

- Hát akkor meg menjen, mire vár? Itt beszélget, amikor odafönt rég elkezdődött a felvételi! Első emelet, százkettes szoba. Jelentkezés, adminisztráció. Odamegy és kopog. Második emelet, laboratóriumok. Odamegy és szagol.

- Értettem.

- Még hogy Ámor! Kövér kis angyal, aki a nyilával a szívekbe lő, a védtelen emberi szívekbe, mi?

- Igen.

- Menjen már, mire vár?

- Megyek.

Bárány Ádám lassan lépkedett, mert hirtelenjében már semmi, de semmi kedve nem volt a sietséghez. Nézte az öblösre koptatott márványlépcső sárgaréz-ből készült, üresen árválkodó szőnyegtartó tartókarikáit. A folyosón és a lépcsőházban kávészag terjengett, a forduló után az ablak: mintha maga a köd hatolna át a kettévált falon.

Bárány a zsebébe dugta az újságot, megállt a százkettes szoba előtt és bekopogott.

Anyja neve, születési hely, életkora, végzettsége, naná, hogy ismerjük az ilyet.

Naná, bólintott Bárány, persze csak úgy magának, hogy még a feje biccentése se látszódnak. Bámulta az ajtó fehérségét.

Kopp-kopp-kopp!

- Tessék! - szólt ki egy hang, egy fáradt, de legalábbis fásultnak tűnő hang.

Bárány meg se moccant.

- Tessék! - hangzott fel újra, de most már ingerültebben.

Kopp-kopp-kopp!, koppantott újra hármat Bárány, és most már a válaszra nem várva habozás nélkül benyitott.

3. (Tavaszi levegő, avagy a következő hajnal a májushoz tartozik - álombéli kalauz - tapsikolnak a jázminok - Csillag - Hold a felhők között - szovjet konvoj - dunaszagú csend - zitty-zutty, mint a szívdobogás - vörös nyilak, sárga nyilak - arról nem érdemes beszélni sem.)

Az 1948-as esztendő áprilisának utolsó délutánján, Katalin napján tárva-nyitva állt szinte minden budapesti lakás ablaka. Nem csoda: langyos és édes volt a levegő, még hat óra tájt is sütött a Nap, virág- és vízszagot hordott a városban a szél, nem is szél, inkább csak valami lusta, gyenge huzat, ami átsiklott a budai hegyeken, de már alig fodrozta a Duna felszínét.

Egyszóval tavasz volt, és már három éve véget ért a háború.

A Körúton, az Andrássy úton, de még a külvárosokban is üveg csillogott a legtöbb ablakkeretben, itt-ott pedig függönyök is libegtek, és mintha csak a mesékben történt volna, majdnem mindenhol eltűntek a romok, a téglahalmok. Persze jócskán maradt még bombatölcsér, leroskadt ház, vagy foghíjas telek, ahol még szinte kizöldülni sem volt ideje a régi szobák, az eltakarított romok helyén az új, méregszínű gaznak, nem is szólva az így-úgy elfedett gödrökről, ahol megpörköldött egyenruhák, barnuló forgácsok, csontok, vagy éppen fel nem robbant aknák rejtőzködtek, de mégis, ha a budapestiek be akarták engedni magukhoz a tavaszt, hát a legtöbb lakásban igenis ki kellett nyitni az ablakot, és nem csupán azért, mert végre volt mit szélesre tártani, hanem mert olyan volt ez a tavaszi délután amilyen, langyos és édes, hogy véget sem akar érni talán, s ha véget is ér, nyugat felé még vörösen torlódnak a felhők, egy napja született meg a törvény a száznál több munkást foglalkoztató üzemek államosításáról, a következő hajnal már a májushoz tartozik.

Azért eljött az este is.

A sötétség úgy borult a házakra, mint valami kiterjesztett, hatalmas szárny. Puhán és nyugalmasan, ahogy a gyanútlan várakozókra zuhan a szerelem.

Sütött a Hold, könnyedén lebegő függönyök, a derengő ágyakban hanyatt fekvve, nyitott szemmel aludtak az emberek, fehérlett arcuk a halvány fényben.

Éjfél, s onnantól már 1948. május elseje.

Csendesek és kihaltak voltak az utcák, magányosan pislákolnak a lámpák is, hiszen a hűvösségre eltűntek az éjjeli lepkék és a villanykörték körül karikázó bogarak.

Ekkor történt, hogy a pesti oldal egyik mellékutcájában, a Nyugati-pályaudvartól nem messze egy kellemetlen közjáték zavarta meg a nyugalmat.

Hajnal kettő és három óra között lehetett.

A régi emberek a kutyák órájának hívták ezt az időt, s nem is véletlenül. Legyen őrszem, vagy tolvaj, izgatottan készülődő utazó vagy akár a legnagyobb út előtt a félelem verejtékében csatakoszá váló beteg, a kutyák órájában álom lepi meg a virrasztókat. Olyan álom, hogy nem is mindenki ébred fel abból, aki pedig éber tud maradni, a régi bölcsesség szerint óhatatlanul más emberré válik, ajjaj, ha ember marad még egyáltalán.

Ott azonban, Budapesten, a Nyugati-pályaudvar környéki mellékutcában, ezerkilencszáznegyvennyolc májusának első hajnalán nem hogy valami álombéli kalauz vezette volna ismeretlen tájakra az öntudatlan utazókat, ugyan, hiszen alvás sem volt, hogyan is lehetett volna, amikor egyszer csak rettentő vonyítás, marakodás és üvöltés verte fel a csendet, van, hogy az ébrenlét ismeretlenebb, mint bármi álom, ki az, akibe ne költözne máris a fogvacogtató rémület.

Pontosabban azt, hogy ezek a félelmet keltő zajok talán vonyítások és üvöltések volnának, eleinte nemigen lehetett megmondani, s nem csupán azért, mert a szörnyű ordításokra felriadva bárkinek is aligha volt könnyű áthágni az alvás és a rémálmokat idéző ébrenlét határait, hanem mert ezek a túlvilági hangok eleinte legalább annyira hasonlítottak holmi hatalmas gépezet, mondjuk a vonatok csikorgásaira, csattanásaira és zökkenéseire, persze csak ha egyszerre egymásba csúszott volna a pályaudvaron valamennyi, de igazán valamennyi szerelvény, mozdonyok és vagonok, s minden recsegeve-ropogva, nyikorogva tört volna szanaszét, mint amennyire egyúttal holmi rémületes vadállatok, ismert és ismeretlen fenevadak képeit is felidéztek a szívdobogva hallgatózó környékbeliekben.

Hamarosan azonban nyilvánvalóvá vált, hogy szó sincsen összeütköző gépezetokről, szó sincsen alattomos bombákról vagy felvonuló harcokocsikról, rakétákat köpködő sztálinorgonákról vagy sívítva zuhanó Ratákról.

A zűrzavarból ugyanis mind világosabban ki lehetett hallani némely emberi és állati hangokat.

Olyannyira, hogy kétség sem lehetett, azok a zajok tulajdonképpen segélykérő kiáltások, fájdalmas vonyítások és gyilkos ordítások.

Egyre valószínűbbnek tűnt, hogy elvadult kóbor kutyák falkája támadhatott meg valakit, vagy valakit, s nyilván az életre-halálra szóló utcai küzdelem hangjai riasztották fel a békésen szendergő lakókat!

Hogy aztán e máskülönben nagyon is szörnyű esemény, a bajba jutott embertárs segélykérése, a halálhörgések és sikoltozások, kaffogások és rimánkodások miért nem indítottak senkit az azonnali segítségnyújtásra?

Hogy a rettenetes hangzavar okozta ébredés közt és aközött, hogy késekkel, piszkavasakkal és szeneslapátokkal végül mégiscsak az utcára rohanjanak a bátrabb férfiak, miért telt el jó néhány perc, egyesek szerint még negyedóra is?

Arról nem is beszélve, miszerint némely rosszmájú feltételezések már másnap kora reggel úgy állították be a történetet, mintha a segítséget hozó férfiemberek éppenséggel szántszándékkal tévővázva, csak a hangzavar elcsendesedése után fordultak volna ki az utcára!

Na de mikor jutunk el oda, hogy az emberek ne terjesszenek szántszándékkal rossz híreket?

És mikor fognak leszokni a suttogásokról, a pusmogásokról?

Tudjuk: soha, de soha, de soha.

Merthogy a fortélyos félelem.

És mert minden történet annyiféle alakban él tovább, ahányan elmesélik, s amiképp a gyűlölködésben, a szerelem hevületében, éppen úgy a történetek továbbadásában is megmutatkozik az emberek természete, példának okáért elindul a maga útján a történet, de már egészen más érkezik meg helyette, s a keveredésben talán az lesz a leggyanúsabb, aki nem is járt arrafelé, hát ez az éjszaka, vagyis ezen éjszaka furcsa története sem maradhatott mentes a rosszindulatú ferdítésektől, melyek hovatovább már magukat az ártatlan környékbeli lakosokat is gyanúba akarták keverni. Holott nyilvánvalóan az történt, nem is lehetett másként, hogy a mély álom, a hirtelen ébredés, a megmagyarázhatatlan eredetű kiáltások együttesen olyannyira érthetetlenül hatottak ebben a tavaszi hajnalban, hogy egyszerűen senki, de senki nem ocsúdhatott hamarabb a veszélyre.

Viszont míg eddigi az eseményeknek még csupán fültanúi akadtak, a segítők megjelenésétől fogva legalább az a könnyebbség megadatott, hogy már szemtanúk is felidézhatték a történeteket. Helyesebben elmondhatták azt, amit láttak.

Azt, ami a legérthetlenebb volt.

Ugyanis mire ők odaértek, a holdfényben fürdő utca teljességgel kihaltak mutatkozott.

Az még csak-csak elfogadhatónak tűnt, hogy az imént az ablakból lelesve nem láthatták meg a riadalom okozóit, elvégre a kapualjakban, vagy a homályosabb foghíjakban a sötétség leple alatt sok minden megtörténhetett. Arra viszont már nem találtak magyarázatot, hogy ilyen rövid idő alatt miképpen oldhattak kerekét a gonosztevők, akár kutyák voltak, akár más fenevadak, mondjuk éppen vadállatként viselkedő emberek.

Az előbb még vonyítások és kiáltások harsogtak mindenfelé, a következő percben viszont már csak a kapuk csattanása és a házakból előfutó férfiak dobogása hallatszott. És ameddig a szem elláthatott, üres volt a macskaköves utca, csupán az egyik kapualj előtt hevert egy fél pár férfi félcipő és egy szakadt nadrágszár, harcnak, küzdelemnek, rendbontóknak pedig nem volt sehol semmi nyoma.

A hirtelen támadt gyülekezetben a két elsőként berobogó tanú, egy bizonyos Appel György és egy bizonyos Toldi Antal azt is elmondták, hogy ők a Nyugati-pályaudvar felől rohantak a helyszínre, természetesen azért, mert hallották a rettenetes hangokat. S hogy éppen bekanyarodtak az utca végén, amikor meglátták a házakból kirontó, felfegyverkezett férfiakat.

Ebből rögtön azt a következtetést is levonhatjuk, hogy a fenevadak, kóbor kutyák, vagy tudja fene mik lehettek azok, szóval a fenevadak a Nyugati pályaudvar felé nem nyerhettek egerutat, hiszen ott a közeledő Appel és Toldi karjaiba futottak volna. Viszont a másik irányba sem igen menekülhettek, mert éppen a Duna felőli oldalon jelentek meg először a felháborodott lakók, s különben is, mindenki bizonyíthatta, hogy a zajok sokkal inkább az utca ezen végénél tomboltak olyan kegyetlenül.

A kérdésre Appel György, ez a harmincegy éves, miskolci lakos fiatalember, aki egyébiránt készséggel mutatkozott be a szintén a Nyugati pályaudvar felől érkező rendőröknek, azt is elmondta, hogy ő jelesül a Kommunisták Magyarországi Pártja Zemplén megyei Pártbizottságának titkára, és a vele együtt tartózkodó Toldi Antal fiatalos budapesti lakos ifjúmunkással a délután folyamán ismerkedett meg a kommunista párt programegyeztető értekezletén, ahol a másnapi, május elsejei ünnepséggel kapcsolatos teendőkről esett szó. És hogy a hosszúra nyúlt megbeszélés után jogosnak érezték kiszellőztetni a fejüket, a cigarettafüstöt, illetve a készülődés lázában oly kikerülhetetlen vitákat egyaránt, nem is szólva arról, hogy olyan langyos éjszaka ígérkezett, olyan, hogy a szellőzködő langy melegben tapsikolnak a jázminok, ha értik a rendőrök, mire céloz. Okos ember tudja, hogy a gyaloglás jól tesz a testnek, s amíg szinte öntudatlan lépked a láb, messze-messze kalandozhat a gondolat, vagy éppen újra és újra összefüggő rendszerre állhatnak egybe az elmúlt, a jelen, s a jövő eseményei, hát ezért indultak ők neki a városnak, ő és ifjú barátja, persze nem cél nélkül, de, mondjuk így, némileg a mozgás önmagában való élvezete miatt.

A későbbiek során, azaz a rendőrség érkezését követő pár percnyi nagy riadalom után aztán György és Antal, akik egyébként a félretaposott, párja nélküli barna félcipőt és a láthatóan durván leszakított kékvászonnadrágszárat is megtalálták, határozottan állították, hogy a Nyugati-pályaudvar felől befordulva ők azért látni véltek valamit, valamit vagy valakit, nehéz eldönteni, hiszen meglehetősen különös alak volt, nem is alak, talán inkább árnyék, ami jórészt egy kutyára hasonlított.

A gyorsasága, és valamiképpen a formája is.

Csak hogy egy kutya mégsem szaladna két lábra állva, bólogattak a rendőrök kérdéseire, márpedig ez a meglehetősen elmosódott, s jórészt a falak tövében surranó alak igenis két lábon rohant! És ebben a két lábra állásában határozottan volt valami emberi, ismételte György. Arról nem is beszélve, akár meg is esküdne rá, hogy szerinte ennek a vadállatnak az egész testét holmi sűrű, sötét színű szőr fedte, ám a fején ez a bunda hosszabbra nőtt, mintha csak valami hajszerű képződmény lett volna... Ha egyedül csak ő látta volna, nem tagadja, maga is kételkedne az élményben, ám itt áll mellette Toldi Antal ifjúnok is, aki, ha kell, minden szavát megerősítheti.

Toldi Antal pedig komolyan és okosan bólintott.

A különös csak az, hogy ezt a rémalakot ők éppen ennek a háznak a kapualjában látták eltűnni, nem azért mondja, de nem is hallgathat erről, igen, az a szörnyeteg az egyik pillanatban itt volt, felvillant a lámpa fénykörében, a másikban már a kapu felé ugrott, aztán meg nyoma veszett.

- Képződés - legyintettek a legtöbben -, képződés, vagy csak a félelem.

- Közel még a háború - bólintottak sokan.

- Összejövetel, mi? - intett a két szemtanút kikérdező rendőr a többiek felé, s a kezével ivást utánozó mozdulatot tett.

- Leheljek? - kérdezte felháborodottan Toldi Antal. - Lehelek ám, ha kell! Becsületszóra állíthatom, hogy egy kortyot sem ittam!

- És hazudni sem hazudunk! - kiáltotta György. - Nem, nem, mi aztán soha! Mert a hazugság olyan, mint a kipusztíthatatlan betegség.

- Betegség? - kérdezett vissza az őrmester. - Micsoda betegség? Nem is értem, hogy mit beszél.

Mindenesetre az összeszedetetett tanúvallomások és a lehető legalaposabb vizsgálat ellenére a rendbontással kapcsolatos tanácsalanságot sem Antal, se György nem oszlathatta el.

Akkor már hajnal négy órára járt az idő, s mivel a beszélgetések és izgatott suttogások kivételével a környék újra elcsendesedett, bünténynek, rablásnak vagy más rendkívüli eseménynek pedig nem mutatkozott semmi nyoma, a rendőrök rövid úton visszaparancsoltak minden lakót az ágyba, majd maguk is távoztak a helyszínről, hogy újra visszatérhessen a csendes éjszaka, nem mintha azt hihetné bárki, hogy ami a csend mögé vonul, ami elmúlt, az már nem is létezik, vagy a hallgatás hozhatna megoldást és feloldozást. Angyalföld s a Terézváros felől akkorra már pirkadni kezdett, haloványan derengő csík jelezte az ég alján az új nap megérkezését. Csendesen, nyugalmasan telt el az a röpke idő, ami a virradatig még visszamaradt.

Másnap, május elseje reggelén azonban, amikor már feléledt a város, ebbe a Nyugati-pályaudvar melletti utcába újra csak ki kellett hívni a rendőröket. Mi több, ezúttal szükség volt a mentőkre, de még a tűzoltókra is.

Az történt ugyanis, hogy éppen annál a háznál, ahol az éjszakai rendkívüli cselekmények lezajlottak, kora reggel, szinte az első napsütéssel a lépcsőház feletti erkélyre kilépett egy Csermanek Jenő nevű fiatalember.

Az a Jenő, akinek a bátyját, Jánost éppen tizenöt éve, 1933 júniusában fogta le a fehérterror politikai rendőrsége.

És tudjuk, éppen erről a Jánosról maradt fenn az 1935-ös esztendőből egy, a szegedi Csillag-börtönben kivizsgált különös eset jegyzőkönyve.

A dokumentumok szerint május elseje éjjelén, amikor pedig a nevezetes dátum miatt egyébként is nagyobb felügyeleti készültséggel ügyeltek a politikai foglyokra, szóval ezen az éjjelen néhány fogva tartott kiszabadult a börtönudvarra. Hogy miképpen jutottak ki, azt soha nem sikerült megnyugtató módon tisztázni, mint ahogyan az is rejtély maradt, vajon mit művelhettek a kopár falak határolta szűk területen. Nyilván valami szökési tervet forgathattak a fejükben, hiszen azért rabok.

Az örök viszont arra lettek figyelmesek, hogy ezen az éjszakán, amikor úgy bujkált a Hold a felhők mögött, mintha csak játszani akarna a szegedi utcákon pislákoló sárgás lámpafényekkel, egyszercsak üvöltés, ugatás, vagy inkább vonyításhoz hasonlatos kiáltozás hangzott fel az egyik homályos sarokból, vagyis hogy a foglyok, ahelyett, hogy a legnagyobb csendben lopakodtak volna a kijárat felé, vonyítani és üvölni kezdtek!

A rajtakapott rendbontók között volt a fentebb már emlegetett Mátyás is, s vele a János nevezetű fiatalabb ember.

Ezt a Jánost egyébként a budapesti Gyűjtőfogházból szállították át Szegedre, mivel az előző nyáron részt vett az ottani éhségstrájkban. A jóra való fiatal elvtárs, aki a napfényes Fiume városában született 1912 tavaszán Csermanek néven, de nevelőszülőkhöz került, s a kálomista hitben a somogyi Kapoly almafái alatt növekedett, majd innen is továbbköltözve a fővárosban végezte el az elemi és a polgári iskolát, meg sem állva az írógép-műszerészi oklevélig, kétéves fegyházbüntetését amiatt kapta, hogy 1933 júniusában a Kommunista Ifjúság Szövetség Területi Bizottság egyik ülésén rajtuk ütött a politikai rendőrség, s ő társaival együtt fogságba került.

S most meg itt bujkál a Csillag-börtön udvarán, miközben visszhangzik a sok üvöltés és vonyítás, kevés a zárka az ilyen szökevényeknek.

A különös szegedi ügyet követően, s persze a szabadulása után János valósággal megújulva vetette magát a küzdelembe. Pártja utasítására bekapcsolódott a Szociáldemokrata Párt munkájába, mi több, 1940-ben a Végrehajtó Bizottság, s 1941-ben már a kommunista párt Budapesti területi Bizottságának tagja. 1942-ben a Központi Bizottságba kerül. 1943 februárjától a párt vezető titkára. A háború végeztével Budapest rendőrfőkapitány-helyettese lett, a Magyar Kommunista Párt főtitkár-helyettese, belügyminiszter, a Központi Vezetőség első titkára, államminiszter, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára, a Minisztertanács elnöke, az MSZMP főtitkára, Magyarország völegénye, apja és nagyapja.

Húúú.

Nem is beszélve egy másik éjszakáról!

Arról a kalandról, mely 1956. november hatodikáról hetedikére virradóan történik majd meg Szolnoktól nem messze, egy Újszász nevű település közelében!

Mert majd lesz, ami volt.

E világtalan késő őszi éjben János egy régi jó elvtárs, Ferenc társaságában üldögélt a Szolnokról Budapestre tartó, szovjet harcokocsikból és páncélcocsikból álló konvoj kellős közepén rázkolódott, s gondolataiba merülve fürkészte a sötétségbe burkolódzott alföldi magyar tájat. Egy jófajta kis séta talán jobban esett volna, elvégre a gyaloglás jót tesz a testnek, s amíg szinte öntudatlan lépked a láb, messze- messze kalandozhat a gondolat, vagy

éppen újra és újra összefüggő rendszerré állhatnak össze a régmúlt, a jelen és a jövő eseményei, és hát gondolkodni való akadt bőven, hiszen alig három napja történt, hogy Nyikita Hruscsov, egy szovjet elvtárs az éj leple alatt elfogadtatta Joszif Titóval, egy jugoszláv elvtárssal és kollégáival a sajnálatos októberi események miatt feltétlenül szükséges magyarországi szovjet beavatkozást. Nyikita eleinte a fentebb említett Ferencet gondolta a magyarországi székbe, Joszif és jugoszláv barátai a régi barátság okán Jánost javasolták. Annak pedig alig két napja volt, hogy János maga is találkozott Nyikitával Ungvár városában, hogy aznap délutánra aztán már Szolnokon legyen, s megalakítsa a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormányt.

Hát hogyan lett volna min gondolkodni abban az alföldi éjszakában!

Alighanem ez is volt a baj, a nagy gondolkodás.

Mert amint János a gondolataiba merülve zötykölődött a szovjet konvoj kellős közepén a sáros alföldi mellékúton, egyszer csak ellenállhatatlanul rátört a vizezési inger, nyilván a rázkódás, meg az izgalom, volna-e még valaki, hogy megkérdőjelezze a test és lélek kettőségét, még hogy a lélek uralhatná a testet, amikor az utóbbi folytonosan megaláz, jól járunk, ha legalább egyezséget kötnek, nem mintha a végeredmény ne volna ugyanaz.

Rövid habozás és a Ferencsel folytatott suttogó párbeszéd után János lesiklott a páncélautó üléséről, és félrevonult a sötétbe.

Akár valami lezuhanó függönyök, úgy csapódott össze mögötte a sötét.

És akkor a bevetésre készülődő szovjet katonák hirtelen undorító üvöltést hallottak az út szegélyéről, ugató és vonyító kiáltásokat!

Üvöltéseket, kaffogásokat, kiáltásokat és morgásokat.

És amikor a reflektorokat az éjszakába fúrták, hirtelen nem is érthették, vajon mi játszódik le a szemük előtt.

Mert csak annyit láttak, hogy az út mellett egy férfi áll, mozdulatlan, talán a rémület, talán a tehetetlenség bénítja meg, s a következő pillanatban már egy vadállat ront rá a tüskés bokrok közül, ráveteti magát, s azonmód marcangolni kezdi!

De micsoda állat!

Ugatáshoz hasonló üvöltése és elővillogó fogai, hosszúkás pofája és hegyes fülei révén akár kutyára, akár farkasra is lehetett volna gondolni, már legalábbis, ha tud gondolkodni bárki effajta szörnyek láttán, amikor az értelem nem hihet a szemnek és a fülnek... Ilyen hatalmas testű kutyát azonban még senki nem látott, farkas pedig az alföldi tájakon több mint száz év óta nem bukkant fel, s nemigen feltételezhette senki, hogy egy ekkora példány a kárpáti sziklák közül ilyen messzire elbolyongott volna. Ráadásul a vadállat kétségkívül mint egy farkas, olyan gyorsan és könyörtelenül rontott elő, de a támadás előtt éppenséggel két lábra emelkedett, úgy döntötte a földre az áldozatát! Márpedig ebben a két lábra állásban határozottan volt valami emberi, arról nem is szólva, hogy ugyan a vad egész testét sűrű, barnás-fekete szőr fedte, ám a fején ez a bunda hosszabbra nőtt, mintha csak valami hajszerű képződmény lett volna.

Szerencsére a szovjet katonák, lévén harcedzett emberek és belevaló bolsevikok, akik tudták, hogy nem csupán a harcmező, de a kiosztott és elviselt csapások nemesítik a katonát, legyen szó pusztító fegyverekről vagy a gyilkos tekintetek osztályáról, vagyis hogy a harc éppen úgy harc a puskától távol is, mint az ágyuk és sztalinorgonák pergőtüzében, kételkedésre és tétovázásra tehát nem csak ok, de lehetőség sincsen soha, percnyi habozás nélkül lekapták a

vállukról a géppisztolyt, s előbb csak a levegőbe puffogtattak el néhány golyót, már csak amiatt is, mert igazán nem volt könnyű kivenni, miféle és hányfajta szörnyek csatáznak a homályban, majd a menekülő, s hirtelenjében nyom nélkül eltűnő vadállatot célba véve siettek a bajba került férfi segítségére. Egyébként sem olyan idők voltak azok, hogy nehezen került volna le a puska a vállról, és ott, az alföldi éjszakában különösen tanácsosnak mutatkozott töltött fegyverrel masírozni.

Az érthetetlen csak az volt, hogy a szovjet lőfegyverek elsőrangú tűzereje és a szovjet katonák legendás gyorsasága ellenére sem sikerült az áldozat életét megmenteni.

Az ismeretlen, aki, mint kiderült, nem is férfi, csupán alig kamaszodó fiú volt. Talán csak a harckocsik és páncélautók dübörgésére kíváncsian ácsorgott az út mentén, talán ennél sandább és veszélyesebb szándékokat forgatott magában, mi tagadás, a tapasztalatok alapján jó néhány ok utalhatott erre. Még a személyazonosságát sem sikerült kideríteni, a testét ugyanis mindenütt karmolások és harapások borították, a feje a szinte elvált a megroppantott nyaktól, és az arcát sebek, vérnyomok tették felismerhetetlenné. Mit volt mit tenni, az idő is sürgetett, s mindenki láthatta, itt már nem használ semmiféle segítség, indultak tovább.

Szerencse a szerencsétlenségben, hogy János sértetlenül ugrott vissza a dzsipbe, csupán az arcán és a nyakán szenvedett némi könnyű horzsolásokat, és érthetetlen módon hátul, a bal combját sebezte meg valami, ott, ahol a fenékhajlat a combbal összeér, talán egy kés hegye, talán valami tövises bokor. De az a seb is, ahogyan azt később megállapította a harckocsizó ezred katonaorvosa, nem bizonyult mélynek, s túlzás nélkül nagyobb kár érte a felhasított nadrágot, mint János testét, avagy lelkiállapotát.

Viszont haszon is volt ám ebben a kis balesetben! Hiszen János egy életre megtanulhatta, miszerint semmiféle gondolkodás, semmiféle töprenkedés, de még a test sürgető kényszere sem lankaszthatja el egy pillanatra se a figyelmet! Elvégre az ember nem is sejtheti, honnan, miféle veszedelmek lesnek reá, példának okáért mintha nem lenne elég megpiszkálni bármelyikünket is, hogy rögvest feléledjenek azok a bizonyos bennünk szunnyadó démonok, és hogy vajon melyikünk esküdhetne, hogy mi lakik a bensejében, ismerjük a mondást, az agyam ismer engem, de én nem ismerem őt, s akkor a lélekről még nem is beszéltünk, zötykölődött János azon a rohadt alföldi mellékúton.

Körben a sötét, és csak a harckocsik fülsiketítő láncfalpas dübörgése, a páncélautók moraja.

És valahol, messze, Nyugat felé, ahová a segítséget hozó harcosok majd csak hajnaltájt érnek el, Budapesten nyitott szemmel aludtak az emberek, nem is forgolódtak, a mennyezetre nézett a sápadt arcuk, zárva maradtak a hideg éjszakában az ablakok, mégis meg-meglebbentek a függönyök, mint amikor köd kúszik a házak közé, aludtak nyitott szemmel a budapestiek, s mintha ezüstös nyál lenne, végigcsorgott rajtuk a Hold fénye.

Persze hol volt még ez a novemberi éjjel attól a május elsejei kora reggeltől!

Nyolc évnnyire, ha effajta válaszra várunk.

Ott volt, éppen mellette, s ott is maradt, ha másfajta válaszokkal kísérletezgetünk.

Kilépett hát Jenő, ez a jóra való, becsületes munkásember szinte az első napsütéssel a lépcsőház felett kiugró erkélyre, 1948 május 1. hajnalán, a Nyugati pályaudvarhoz közel eső mellékutca párás, dunaszagú csendjébe.

A munka ünnepét köszöntő vörös zászlót akarta kitűzni a kopott vasrácsra, ám a ház romos erkélye egyszeriben leszakadt.

Igen, az egyik pillanatban még a reggeli fény, a meg-meglóduló langyos szél, a feketésszürke macskakövek, s a következőben már a robbanáshoz hasonlatos fülsiketítő robaj.

Porfelhő, mint a bombák után a füst.

Még hogy messze tűnt volna az az átkozott háború?

Üvegcserepek és rozsdáette korlát-darabok, szanaszét szóródott, nyers színű téglák, és odalent, a ház bejárata előtt a téglák és vakolatdarabok között az ifjú Jenő összeroncsolódott teste.

Arcra borulva feküdt, a vállát téglák borították, de a karja szabadon maradt. A keze még akkor is a zászló rúdját szorította.

Mintha abba a farúdba kapaszkodott volna még az utolsó pillanatban, a zuhanás közben. A vörös zászló pedig úgy terült alája, mint a szétfolyó vér.

És az arcát, de még a testét is mindenütt úgy összekaszabolták az erkélyrács darabjai, mintha legalábbis valami vadállatok támadtak volna rá, karmok és fogak, harapások és marcangolások.

A hirtelen támadt csendben egészen közélről, tisztán hallatszott a Nyugati-pályaudvarról a vonatok csattogása, mintha sok-sok apró szerelvény ütközne minduntalan össze, szétzúzódva és egymásra torlódva, zitty-zutty, mint a szívdobogás a csattogás, halkul és felerősödik.

A mentők érkeztek ki a leghamarabb, igaz, nekik sok dolguk ezzel az ügyel nem maradt. Szirénázva száguldottak végig az utcán, kicsapódott a mentőautó ajtaja. Az orvos és az ápoló az akkora már a romhalmaz mellett heverő testhez rohantak, kevés idő, fordultak is vissza, egyáltalán nem látszott rajtuk a sietség. Az orvos szinte hanyagul lóbálta a táskáját, az ápoló pedig lemondóan legyintett.

- Takarják le, rendőr kell ide, nem mentő! - kiáltotta fennhangon az egybegyűlt lakóknak.

- Hát persze - bólintott az orvos is fáradtan. - Hívják, ha már nem tették meg eddig, hívják mihamarabb a rendőröket! És amíg meg nem jönnek, lehetőleg senki ne menjen el! A dolgok jó része innentől már rájuk tartozik, vagy hadd mondjam így, rájuk és ránk, de az arányokról, hála istennek, nem mi rendelkezünk.

- Istennek? - nézett rá az ápoló. - Még hogy istennek!, legyintett. Ugyan, hol él maga, doktor úr?

Szerencsére a baleset nem zavarta meg az aznapi ünnepségeket.

Május elseje volt, süttött a Nap.

Vörös nyilak, sárga nyilak.

A rendőrség a maga részéről hamar lezárta az ügyet. Érthető, három évvel a háború után inkább az volt a csoda, hogy már annyi ház áll újra a városban, és nem az a különös, hogy valamelyik halálra ítélt rom váratlanul összedől.

- Alakulhatott volna rosszabbul is - vonta fel a vállát a vizsgálatot végző őrmester. A sapkáját hátrtolta egészen a tarkójára, megizzadt a haja ebben a május reggeli napsütésben.

- Végül is sejthette volna, hogy az a romos erkély nem bírja meg egy ember súlyát, nem igaz?
- nézett körbe a lakókon, de nem akadt, aki válaszoljon.

Az erkély helyén csupán két görbe vasdarab meredt elő a falból, és mintha a ragyogó tavaszhoz tartoztak volna, szinte világítottak a leszakadt vakolat alól előbukkant nyersvörös tégladarabok.

Amikor aztán a hullaszállítók elvitték az ifjú Csermaneket, s a ház lakói összetakarították az erkély romjait, a halom alján, a vörös zászló mellett egy párja vesztett, barna, férfi félcipőt, és egy kék színű vászonból készült, durván letépett, kilyuggatott nadrágszárat találtak.

Persze mit lehetett volna kezdeni az efféle szemetekkel?

Különösen, ha bármerre néz az ember, akad bőven szemét és romok.

Kihajították őket, ott a helyük.

A kapubejáratot gerendákkal erősítették meg, míg valami hatásosabb javítások ideje elérkezik. Legalább ne történhessen újabb baleset, van baj úgyis elég, minek azt még keresni is, és minek a baljós sejtelmeket emlegetni, ami rossz hozzánk közeleg, ne aggódjunk, úgyis ideér előbb-utóbb, oly mindegy, hogy szembenézünk-e vele, vagy csak akkor látjuk-e meg, hogy kikerülhetetlenül elénk áll.

Jegyezzük meg, amit nem lehet elhinni, arról nem érdemes beszélni sem.

4. *(Meatus nasi medius, avagy zötyög a negyvenhetes villamos - lépésbetétes harisnyanadrág - csokorba fogott lufik - szürke óriás kenguru - összecsattannak a vaskarikák - Lenin a bádoglapon - tollas páncélsisak - Gábiel, a győzedelmes - motorkerékpárok lámpája - ez az este az árnyékokból tapadt össze.)*

Az ezerkilencszázkilencvenkilencedik esztendő októberében, nevezetesen október végén, egy hétfői napon, délután egy szürkére mázolt, ponyvával fedett rakterű IFA teherautó száguldott nagy sebességgel a budapesti Andrásy úton az Oktogon felől a Hősök tere irányába.

(Andrásy út: 1787-től Kőműves utca, Maurer Gasse, Ellenbogen Strasse, Könyök utca,

1877-től Sugárút, Radialstrasse,

1885-től Andrásy út,

1949-től Sztálin út,

1956-ban Magyar Ifjúság útja,

1956-tól Magyar Népköztársaság útja,

1990-től Andrásy út.

Andrásy út most is.)

Három férfi ült a vezetőfülkében. Az egyikük a kormánykereket markolta, nagydarab, kövér ember, igazi behemót. Középuzt a második, vékony csontú, keskeny vállú férfi, akinek mindig mintha valami olaj, vagy zsír fényesítené a haját, vállain fehér pöttyökkel a hulldogáló korpa. A harmadik az ablaknál ült, tömzsi, bajuszos, fekete ember, a haja mint a drót, az a fajta, aki soha nem tud úgy megborotválkozni, hogy máris ne sötétlene borosta az álla körül.

Kora reggel, szinte még hajnalban, amikor a negyvenhetes villamossal zötykölődtek ki a Körtérről végig a Fehérvári úton, akkor csupán ketten voltak: a vékonycsontú, keskeny vállú és a fekete bajuszos. Rázkódott a villamos, zörögtek a maszatos, foltos üvegek, lengedeztek a megfeketedett bőrfogantyúk.

Rázkódott a két férfi is, bámulták az út menti szürke szalagházakat.

Feljött már a Nap, és az ébredező városban tárva-nyitva álltak az ablakok, hiszen annak ellenére, hogy október végét jelezte a naptár, igazán nem őszt mutatott az idő, a fák is, alig-alig hullt le még levél, olyan langyos volt a levegő, akár egy nyári nap kezdetén. Valószínűleg kéken ragyogott az ég, s ha messzebb feltűnt néha egy-egy felhőfodor, azonnal tovasodródott, vagy egyszerűen feloszlott, mintha odafent egy másik szél fűjt volna, pontosabban ott fent fűjt volna a szél egyáltalán, mert a házak között állt a levegő. A Fehérvári út macskakövein is éppen csak az elrobogó villamos kavarta föl egy pillanatra a sínekhez, a járdaszízekhez ülepedett szemetet, de a kelenföldi parkok fái moccanatlanok maradtak a kókadt, poros lombok, meg se rezdültek a megtépázott bokrok, elhalt közöttük a zakatolás.

Egyforma a reggel és a hajnal.

Fél órája, amikor a férfiak a villamos megállójában találkoztak, még ilyen volt a Körtér is: a függönyök és a redőnyök mögött talán ébredtek a környékeliek, az utcán viszont alig-alig tűnt fel valaki, a hetes busz üresen zörgött el, mint ahogy a lámpafényes boltok pultjainál is csupán az ásitózó alkalmazottak ácsorogtak. Kutyasétáltatók, a napfelkeltét nehezen kiváró magányos öregek, korai bevásárlók, késői hazatérők. Ilyenkor még könnyű átvágni a téren,

forgalom sincs, csak mintha messzebbre húzódnának a házak, talán a csend teszi, tágasabb a tér, vagy csupán a napsütés, igazán, mintha a nyár tért volna vissza.

Állt az a tömzsi, dróthajú ember a villamosmegállóban és várakozott.

Takácsot várta, Takács Jósikát, akivel még a Szerszámgépipari Művektől ismerték egymást, ugyanabban a műszakban sok-sok éven át, s akivel tegnap délután akadt össze a Városligetben. Ők éppen jöttek ki az Állatkertből, Takács meg ott állt a mindenféle gyerekjátékokat és kazettákat árusító bódék előtt, mintha csak rájuk várt volna.

Azt, hogy az Állatkertbe mennek, tulajdonképpen nem is ők találták ki.

Szombaton a tömzsi ember a Nyugati pályaudvar aluljárójában találkozott egy asszonnyal, aki valamikor a szerszámgépiparinál a bérszámfejtésen dolgozott, s aki aztán, mint elmondta, a nyugdíj után az állatkerti pénztárnál lett részmunkaidős. Csak télig, de az is valami. És hozzátette, mindjárt ott, az aluljáróban, hogy jöjjenek ki bátran mind a hárman vasárnap délután, majd ő beengedi őket, tudja, hogy egyáltalán nem mindegy az az ezer forint, mert-hogy legalább annyi a belépő egy családnak. Persze nekik erre ne legyen gondjuk, ott ül, na nem a főbejáratnál, kanyarodjanak a vízilovak felé, nem lehet eltéveszteni.

- Jöjjenek csak, Laci, jöjjenek nyugodtan! - mosolygott, s mellé legyintett is egyet, mutatva, ebből aztán nem lehet probléma, az ember legalább ennyivel segítse a régi munkatársait.

Laci már az ajtóban találta a feleségét.

- Felmegyek a Toldiékhoz - mondta az asszony. - Jó, hogy jöttél, meg akarom nézni a sorozatban a Bessenyeit.

- Úgy csinálsz, mintha nem láttad volna még - morogta Laci.

- Most hal meg - magyarázta az asszony.

- Jó - bólintott Laci. - Holnap pedig elmegyünk az Állatkertbe.

De az asszony arra már nem is figyelt, szaladt föl a negyedikre.

Vasárnap reggel viszont ő volt, aki előhozta a kirándulást. Hogy tudja-e a Laci, mennyibe kerül három belépőjegy az Állatkertbe. És miből gondolja azt, hogy nekik éppen erre volna pénzüik, vagyis ha másra sincsen, miért éppen most lenne, különben is, a gyerek még túl kicsi ahhoz, hogy elcsodálkozzon az állatokon, neki pedig akad jobb dolga is.

- Dolgod? - kérdezte értetlenül Laci.

- Hát van az is, ha kell! - rántotta meg a vállát.

Amikor pedig a Laci elmesélte, mit ígért a pénztárosnő, akit még a gépgyárból ismert, a felesége nevetni kezdett, kár, hogy az ígéretekkel nem lehet bevásárolni a boltban, ő például szívesen átmenne ide a Kaiser áruházba, és ígéretekre kipakolná az egészséget, legyen elég annyi, nagyon jól tudná, mit kezdjen vele.

Így történt aztán, hogy jócskán elmúlt már dél is, mire az Állatkerthez értek.

A négyes busszal utaztak: Lacin kihajtott gallérú fehér ing, sötétkék nadrág, a feleségén lépcsőbetétes harisnyanadrág, fehér szandál, fehér retikül, műanyagból készült borostyán nyaklánc, a gyereken az a kötött kezeslábas, amit Kovácséktól, a földszinten lakó tanáréktól kaptak ajándékba.

Sütött a Nap, a bejáráttal szemközt léggömböket árult egy férfi. Ütött-kopott gázpalack mellett ácsorogott, és néha felemelte a karját, a csokorba fogott lufikat, mintha már nem is tudná tartani őket, annyira akarnának felrepülni.

- Jó napot, Laci! - mosolygott ki a kisablakon a régi gépgyáras asszony. - Látom, csak eljöttek. És integetett a kezével, hogy ne álljanak meg, minden rendben van, menjenek tovább.

Jobbra kanyarodtak először, a vízilovak, zsiráfok, antilopok felé. Megnézték a tevéket, s aztán sétáltak lassan a majmokhoz, jegesmedvékhez, fókákhoz. A tó partjánál Laci perecet vett a gyerekek, nevettek, hogy a fogatlan szájacskájával úgy szopogatja azt a sós rudat, mintha cumi volna.

Azon is nevettek, hogy a sziklák itt nem is kövekből vannak, hanem betonból vagy ki tudja, műanyagból.

Amikor már visszafelé ballagtak, el a tigrisek, a medvék előtt, Laci megállt a kenguruk kifutójánál. Lerakta a nyakából a gyereket.

Elolvasta a feliratot: szürke óriáskenguru.

Hogy milyen furcsa, hiszen az a kenguru nem is óriás egyáltalán.

Álltak az aszfalton, a hátuk mögött elzörgött a pónilovas fogat. Gyerekek ültek a kocsin, szorosan összezsúfolódva. A póni nyakán rojtos, színes fonatos bőrv, csengő csilingelt, pedig az a lovacska egyáltalán nem látszott vidámnak.

Laciék benéztek a dróthálón túlra, a fonnyadt bokrok, a nyírfák alá.

- Mit csinál most az a szürke óriáskenguru?

Hátul feküdt, egészen a falnál, csupán a mancsa, meg a pofája, a nedves orra látszott ki a gödörből, amit a homokba kapart. A nagy barna szeme éppen olyan volt, akárha egy gyerek bámulna ki onnan. A mancsa meg éppen, mint egy kicsi kéz. Miközben nem volt talán tíz méterre sem, ott csattogtak a Nyugati vasútállomásra a vonatok, és a hátuk mögött, a másik oldalon a Városliget, autók és árusok, hangszórókból a zene.

Az a kenguru pedig, Ausztráliából, csak feküdt a beültetett nyírfák alatt.

Álltak ott hárman, középen a gyerek, fogták a kicsi ujjait, a puha tenyerét.

Akkor történt, hogy a Laci rugdosni kezdte a dróthálót.

Nem mondott semmit, hogy mit gondol, vagy hogy akar-e valamit egyáltalán, előbb csak nekidőlt a kerítésnek, mint aki elfáradt, aztán így, előre-görnyedve, a cipője orrával szaggatta a drótot a vasoszlop mellett, rugdosott, mint aki nem is tudja egészen, hogy mit tesz.

A felesége meg rángatta, éppen az hiányzik, hogy jöjjenek az örök, miért nem lehet úgy viselkedni, mint a normális embereknek, nézze meg a széttépett drótszálakat, más se hiányzik már.

És a kettejük között állt a gyerek, hiába volt a kiabálás, a rugdosás meg a rángatás, egyáltalán nem sírt.

Így aztán a főkapunál mentek ki, és a hajdani szerszámgépgyáras nőtől el sem búcsúztak. Viszont alighogy kiszaladtak a főbejáratnál, és átsiettek az úton, ott állt az egyik bódé pultjára támaszkodva a Takács. Sőt, ő már nyilván előbb észre vette Laciékát, mert integetett nekik, jöjjenek közelebb.

Micsoda szerencse, hogy éppen így, ilyen véletlenül összeakadtak, mert holnap reggel volna egy alkalmi munka. Nem sok persze, és talán nem könnyű, de az árát jól megfizetik, beleértve a felejtést is, ha érti Laci, miről beszél. Kint, Albertirsa felé van egy telephely, valami műanyag fröccsöntő üzem, oda kellene elmenni, felpakolni és elszállítani a szemetet, gyors és tiszta az ügy. Emlékszik ő Lacira, még a SZIM-ből, azért is örül, hogy összehozta őket a véletlen, nyilván nem lenne rossz egy kis pénz, és szerint Laci, ha arról van szó, hallgatni is tud. Ha van kedve, most mondja meg, aztán találkoznak másnap kora reggel a Körtéren a negyvenhetes megállójánál.

Így történt, hogy ezen a reggelen zakatolt a villamos, zötyögött rajta Laci és Takács, megmaradt a tenyerük nyoma az ablaküvegen.

Nézték a házakat, aztán már csak kerteket, a nagyra nőtt, virágos fákat, üres telkeket, rozsdás tartályokat, a bezárt gyártelepeket.

- Jó munka lesz! - mondta Takács. - És a pénz miatt se aggódj, ezeknek a fröccsöntőknek annyi a pénze, mint a szar! Nem is tudják, mit kezdjenek vele. A vásárosoknak meg a butikokba szállítják az árut. Innen a telepről kell elhozni a hulladékos hordókat, délutánra már elfeledheted az egészet.

- Az jó - bólintott Laci.

Hullámpala volt a telep kerítése, azon belül rudakra acélhuzalt feszítettek ki, lánccal ráfűzve két farkaskutya. Összecsatoltak a vaskarikák, ahogy az állatok az udvart elválasztó dróthálónak ugrottak.

A műhelyben először leültették őket.

Várni kell, azt mondták, korán jöttek. Még csak most indult be a munka. Majd ha megtelik az összes hordó, akkor lehet pakolni. Vagyis hogy van itt más, szóltak mindjárt rájuk. Ha már itt üldögélnek, kapkodják le inkább szépen a teherautó platójáról azokat a dobozokat, vigyék be, úgyis ott kell etetni a gépet.

Ponyvás IFA állt a műhelykapu előtt, az udvaron, arról kellett leszedni a dobozokat. Barna, széles ragasztószalagokkal becsíkozott nagy kartonok, aztán mégis olyan könnyen megemelték, mintha üresek lettek volna, egykettőre átrakták a gépekhez mindegyiket. A ragasztócsíkok viszont olyan erősen fogták, késsel kellett egyenként felvagdossni őket.

Kicsi fehér szobrok, minden dobozban összerakva szépen, műanyag szobrocskák, de nem az egész alak, mindössze valami talpazat, és rajta a mell, a váll, a nyak és a fej.

- Ez a Lenin! - mondta Takács.

Mert az volt tényleg, a Lenin. A kopasz feje, a bajusza és a szakálla, és lejjebb valami nyakkendő, ing és zakó, persze az egész elvágva a mellénél, onnan meg, mintha egy fehér téglavolna, négyzetesen végződött. Fehér, könnyű műanyagból, még a pöttyök is a nyakkendőn, a bajusz szőrszálai, a szempillák, és a téglavolna alján egy felirat: V. I. Lenin. Talán hogy az is megismerje, aki nem látta volna még ezt a kecskeszakállat, a magasra nőtt homlokát.

Akkor jött hozzájuk a műhely túlsó falától, a gépsor végétől egy piros-kék kezeslábasba bújt munkás. Az orra is piros volt, a szeme pedig kék.

- Készen vannak a beállítások - mutatott a gépre egy kulccsal. - Bekapcsolom, aztán kezdhettek.

- Mit kezdhetünk?

- A munkát.

- Aha.

- Az egyikötök kiszedi az anyagot a dobozokból, berakja itt a gépsor elején ebbe az etetőbe. A másik ember meg oda, a végére áll, és ott szedegeti el a kész darabokat. Világos?

- Ha mondja, akkor világos.

Zúgott a gép, visított, néha még recsegett is, mintha rögtön szét akarna esni. Felválni a dobozokat, berakni a Lenineket az alumínium vályúba, röpködtek a fehér forgácsok, szállt a por, kiszáradt a száj, a haj kifakult.

Viszont a Leninek, azok nem akartak kifogyni a dobozokból.

És a gépsor másik végén, ahová a Takács állt, hirtelen valami figurácskák bukkantak elő. Koppanás, aztán leszánkáztak a bádoglemezen a görgőig, ott kellett a Takácsnak bedobozolni őket. Egy sor figura, egy réteg selyempapír. Tíz darab egy sorba, tíz sor jut minden dobozra.

Szúrt az izzadság az orr tövében, de viszketett még a nadrág alatt is, az ing gallérja pedig úgy megkeményedett, mintha gipsz fogná körbe a nyakat. Akkor már olyan volt az egész műhely, mintha hó hullott volna keresztül a hullámpalán, apró és szúrós, recsegő hópelyhek, egyre több és egyre több, a cipőbe, de talán még a bőr alá is.

- Te, hát ennek meg még lova is van! - röhögött fel Takács, ahogy az első szobrocskák kipotyogtak.

Odaállította a gép szélére. Úgy zötykölődött, mintha a fehér műanyag lova rúgkapálna alatta, még a betűket is nehéz volt összeolvasni a kicsi talapzaton.

- A honfoglaló - mondta Takács, kezét a szobor alá tartva, hogy oda zuhanjon, ha már le akar pottyanni.

Mert hát ő volt, tényleg, az Árpád fejedelem.

Lovon ült, a fején tollas páncélsisak, egyik keze a kantáron, a másikban buzogány, könnyedén a nyereghez támasztva, hósín fehér műanyagból, frissen, csak úgy ragyogott, a ló patáinál lépcsők is, az alsó fokon pedig a felirat.

A honfoglaló.

Nézték, a gép ütemére miként rázza a buzogányát, aztán hogyan dől Árpád fejedelem lovastól, sisakostól az eléje tartott tenyérbe.

Csaknem dél volt már, amikor újra jött a piros-kék munkaruhás ember, gyertek, intett, ihattok, meg van itt valami ennivaló is.

Az udvaron ültek le, az IFA mellett, süttött rájuk a Nap, sárgán folyt le a fény a fehér hajukon.

Távolabb, biztosan egy kéményből, szürke bodros füst szállt fel az égre, felemelkedett, aztán nem mozdult, ott lebegett, meg se moccant, még az alakja sem változott.

Vizet ittak, műanyag palackból. Átsüttött rajta a Nap, apró szemcsék csillantak meg benne, mintha műanyag darabkák szállnának, le és föl, le és föl, szakadatlan.

A két farkaskutya a napon feküdt. Mozdulatlanok voltak, mintha még a horpaszuk se moccant volna egyáltalán. De a szemük nyitva, bámultak mereven előre.

Délután ürült ki az utolsó Lenines doboz. Az új kartonok olyan magasan álltak, a bejárat mellett elborították a teljes falat, fehér dobozok, egytől-egyig széles, barna ragasztószalagokkal átfogva szépen, akárha keresztül volna megjelölve mindegyik.

Takács nekitámaszkodott a gépnek, az meg csak sivított, zörgött egyre, rázta a vállát.

Jött a munkás, leállította a motort.

- Na, akkor most már összegyűjthetitek a hulladékot, az IFA mellett vannak a hordók, itt a két lapát, és rakhatjátok.

Hasas, szürke műanyag hordók voltak, olyan fajta, aminek csatos fémpánt szorítja le a fedelét, hogy légmentesen zárjon, lapátolták a sok fehér forgácsot, mintha bokáig a hóban állnának.

Közben megjött az IFA sofőrje is, Lajos, így mondta, így hívják. Színültig töltsék azokat a hordókat, de még tapossák is meg, és csak azután pattintsák rá a fedelet. Mert hiába ássa el az ember az ilyen műanyag hordót, felúszik a föld felszínére, mintha nem is kövek és göröngyök volnának körülötte, néha a föld is csak olyan, mintha vízből lenne, vagy folyékony sárból, ledobsz a mélyére valamit, aztán mire újra arra jársz, láthatod, ott úszik a bokrok között.

Leszíjzták a ponyvát, aztán előre ültek a Lajos mellé a fülkébe.

- Söpörjétek le magatokat, mielőtt beszálltok! - nézett végig rajtuk. - Úgy néztek ki, mint akikre ráfagyott a meszelés.

Kikanyarodtak az útra, a két farkaskutya hörögve ugatott utánuk, össze-összecattantak a láncokat tartó vaskarikák.

Laci ült az ablaknál, a halántéka oda-odaért a langyos üveghez.

- Hová megyünk? - kérdezte Takács.

- Nem kell mindent tudni - bámult kifelé Lajos. - A zöldbe, Mogyoród mellé, jó helyre.

Bent jártak akkor már egészen a városban, a legnagyobb forgalomban, döcögött az IFA végig a Körúton.

- Mogyoródnál van a Forma egyes versenypálya - mondta Takács. - Tudjátok, az autós-versenyek. Azt mesélik, hogy az a brazil világbajnok, az Ayrton Senna a futamok előtt ki szokott menni a faluba, hogy a kocsmában igyon egy sört. Minden egyes verseny előtt. Merthogy úgy brazil az, ahogyan én vagyok, a nagyapját Széna Antalnak igazából hívták, és néhány szót még ő is tud magyarul.

- Az Ayrton Senna már nem is él, meghalt egy balesetben - szólt közbe Laci.

- Lehet - rántotta meg a vállát Takács. - Én csak azt mondtam, amiket mesélnek. Mert talán nem is halt meg igazából, csak elege lett az autóversenyzésből, az is lehet, nem igaz?

- Igaz.

- Szerintem egyszer úgyis mindenkinek elege lesz.

Hirtelen szinte egészen besötétedett, úgy elborult az ég. Füstös, gomolygó pára nyomult a házak közé, Budáról, a hegyek felől kéesszürke, puffadt felhők ereszkedtek alá, s előbb csak szemerkélni kezdett, apró cseppekben, de olyan sűrűn, mintha nem is eső, inkább valami permet volna, ami behatol a kabátgallérok alá, átszivárog az ajtók és az ablakok eresztékein, nyirkos hidegséggel szívódik a ruhákba, a falakba, a papírlapokba, aztán már zuhogott is, nagy, keményen toccsanó cseppekkel, zuhogott csak, esett az eső.

- Ez a legrosszabb - bökött állával az út felé Lajos. - Amikor esni kezd, olyan ez a sár, a felázott por és mocsok, mintha nyálkás lenne az út, csúszik, mint az istennyila.

Az Andrássy út végénél jártak, csaknem a Hősök terénél, a lámpánál, amikor észrevették, hogy a múzeum sarkánál tányérsapkás figurák mozgolódnak.

- Már csak az hiányozna, hogy megállítsanak - szitkozódott Lajos. A gázra lépett, hogy átcsúszhassanak a pirosra váltás előtt, jobbra rántotta a kormányt, hogy így kerülhessék meg a teret. Talán az ócska gumik, vagy a túlzott sebesség miatt, ahogy olyan hirtelen taposott a pedálra, mindenesetre az IFA egyszerre kipördült, és ők ponyvástól, hordóstól máris a rácsos mintájú téren siklottak tovább. Forgott velük a teherautó az esőtől csillogó márványon, miközben persze hiába kapaszkodtak a fülkében mindenbe, ami a kezük ügyébe került, mert egyre csak egymásnak ütődtek, hogy aztán egy éles csattanással hirtelen megálljon az egész, az IFA is és körben az összefolyó oszlopok és fények és esőcseppek, és a nagy csikorgás és kiabálás után csend legyen, olyan csend, mint amikor megroppan valami, mondjuk egy roskatag fal maradványa dől le néhány utcával odébb, vagy egy korhadt törzsű fa fordul ki a földből, hogy minden feltűnés nélkül a sárba feküdjön, még az ágai sem törnek szanaszét, nincs is más, csupán ez a roppanás, s nem hallatszik se a motorok zúgása, se szirénavijjogás, nem kopognak lépések és nem kiált fel senki, és aki szólna is, inkább visszatartja még a lélegzetét, mozdulatlan marad, ameddig csak lehet. Ahogy Laciék felnéztek, láthatták, a teherautójuk egy kőnek, egy lépcsős talapzatnak ütközött.

És a talapzatról egy lovas vitéz szigorú tekintete nézett le rájuk, egy páncélsisakos lovag, akinek a kezében egyszer csak megmozdult a vezéri buzogány, és a sisakos vitéz tekintete most már nem csupán szigorú volt, de haragos is, egyre haragosabb, ahogy összevonta a szemöldökét, és a száját is összeszorította, mint aki éppen kiáltani készül, láthatták, hogy ez ugyanaz az Árpád vezér, mint aki százszor és ezerszer is kipotyogott a gép száján, hogy a Takács selyempapírok közé illesztve bedobozolhassa, bizony, ugyanaz az Árpád fejedelem, a haragos tekintetű honfoglaló, csak hogy most már nem volt ám egyedül, mögötte ott sorakozott a serege is, zászlós, kardos lovas vitézek, akik csupán a jelre vártak, hogy a betolakodó teherautóra ronthassanak, miközben a fejük fölé magasodó hatalmas kőoszlopról gyanúsan billegve nézett alá egy kitárt szárnyú, harcias angyal, maga Gábiel, a győzedelmes, a kezében aranszínnel világító, kettős kereszttel, hol előre hajolt, hol hátrabillentette magát, talán hogy biztassa és védelmezze őket a csatában, vagy harcra készen várakozott, figyelmesen, hogy odafentről ő is lássa majd a hadba hívó jelet.

- Mire vársz, tűnjünk el, amíg lehet! - üvöltött fel akkor Takács.

Lajos, mint aki erre ébred, hirtelen ocsúdott fel, szinte kitepte a sebességváltó kart, indított azonnal, recsegték a fogaskerekek.

A vezérek talapzata mögül két díszegyenruhás őr bukkant elő, sápadtan bámulták az IFA orrát és a márványlapot. A földön két fatusás puská hevert.

- Gyerünk! - ordította Takács.

Tolattak, és aztán már száguldottak is ki a térről, bőgött a motor, és talán eloldódhatott, mert a hátuk mögött egyre csak csattogott a ponyva, és a hordók, mint valami mély hangú dobok, egymásnak ütődve pufogtak a rázkódástól. Recsegett és zakatolt körülöttük minden, de ők csupán ültek mozdulatlanul, mert moccanni sem tudtak, és szólni sem. Át a városligeti tó fölött, a hídon, száguldottak egyre gyorsabban, ahogyan az IFA bírta.

- Jönnek? - nyögte ki végül Takács, de a tekintetét nem is emelte fel.

- Kik?

- Hát a rendőrök, akik ott álltak.

- Nem látom őket.

- Nem is voltak ott rendőrök sehol.

- Nem látok semmit, csak ezt a rohadt esőt - nézett a visszapillantó tükörbe Lajos.

És akkor, ki tudja honnan, egy alak ugrott eléjük. Éppen az IFA elé.

Zuhogott az eső, végig a felüljáróig üres volt az út, sehol egy ember, sehol egy autó, ám az az alak hirtelen mégis a teherautó előtt termett.

Nem volt több, csak egy tompa huppanás, ahogy a Lajos félrerántotta a kormányt.

- Ezt éppen csak megúsztuk! - ordított fel újra Takács. Két kézzel támaszkodott a műszerfalnak, a lábait is kifeszítette.

- Nem úsztuk meg, egyáltalán nem! Egy asszony volt - mondta Laci. - Egy teljesen meztelen asszony, aki elénk szaladt.

- Hülye vagy.

- Láttam a melleit, a barna szemét! Olyanok voltak a mellei, mint két lámpa, világítottak a mellei!

- Marhaság, rázta meg a fejét Takács. - Marhaság, nem láttál te semmit, örülj, hogy elkerültük.

Lajos nem szólt, szorította a kormányt, kifehéredtek az ujjai. Száguldott a teherautó kifelé a városból.

- Egy állat volt - szólalt meg végül -, valami nagydarab szürke dög, láttam a lebegő füleit, a szőrös pofáját meg a mancsait is, úgy tartotta előre, mintha valami gyerek keze volna.

- Egy állat? - kérdezte Laci. - Egy állat az nem lehetett, láttam az arcát és láttam a melleit.

- Egy állat, láttam a farkát is.

Egy erdőnél álltak meg aztán. Sötét volt, ráhajoltak az ágak az ablakra, de körben, mintha nedvesek lettek volna, úgy fénylett a fák törzse.

Lajos leállította a motort, lekapcsolta a fényszórókat is.

- Gyerünk, hátul vannak a szerszámok, tüntessétek el gyorsan a hordókat!

Kis domboldal volt, az aljában kezdték el a gödröt ásni, hogy aztán ráomlaszthassák a földet, gyökerek, kövek. Meg-megcsikordult az ásó, csúszkált Laci keze, hiába az eső, száraz volt a tenyere. Egyre mélyebb lett a gödör.

A Lajos egyenként gurította le a hordókat, aztán leszedte a ponyvát is, ne ismerhessék meg a teherautót, ha talán a rendszámát nem tudták megjegyezni, körbejárta a lökhárítókat, a hűtőrácsot, de sehol nem volt még egy horpadás sem.

- Jó kis gép ez! - döngette meg a fülke falát -, öcsém, ez volt ám! Az NDK-ipar!

Addigra ott lent, a gödörben már úgy érezték, mintha nem is a földbe vagdosnák az ásót. És a cipőjükkel is, akárha hideg vízben állnának.

- Te, Lajos, világítsál ide! - kiabált fel Takács.

Laci meg csak ásott tovább, dolgozott szótlánul, mint aki nem is veszi észre, hogy bokáig vízben tapicskol.

- Szórjátok le a hordókat, aztán pucoljunk innen!

Térdig is érhetett a víz, mire az utolsó hordót a gödörbe gurították. A karjánál fogva kellett Lacit kihúzni, aztán leomlasztották a dombocska oldalát, rá a hordókra. Fröcsögött a sár.

- Na, tűnjünk! - indította be a motort Lajos. Felkapcsolta a lámpát: a sárga fényben olyan volt a kicsi erdő, mintha a fák aljánál is agyagos víz folydogálna.

- Rohadt egy nap, az már biztos! - rázta meg a fejét. Lassan, óvatosan farolt ki a fák közül a műútig, potyogtak az aszfaltra a gumikra tapadt göröngyök.

- Mi lesz, ha nem marad abba? - szólalt meg hirtelen Laci.

- Mi van? - nézett rá Takács.

- A víz, ha nem marad abba. Ha csak egyre folyik majd abból a gödörből kifelé.

- Marha.

Mentek, hagyták, hogy a letekert ablakokon bevágjon a levegő, döcögtek visszafelé a városba.

- Hol akartok kiszállni? - kérdezte Lajos.

- Nekem jó lesz az Árpád hídnál, a Lehel útnál, ott jön a villamosom.

- Itt a pénz, tedd el, és tudod, nem is történt veled ma semmi.

Állt Laci az üres utcán, nézett a távolodó IFA fényei után.

Fölötte a csillagok, körben meg a sötét, mert most sem fújt a szél, de addigra odafönt mégis eltűntek a felhők.

Aztán felült a villamosra, és az arcát a hűvös ablakhoz nyomta. Amikor felállt, alaktalan maszat maradt utána az üvegen.

Nem volt vele senki az úton, csak előtte és utána az árnyékok.

Nesztelenül suhanó vadállatok, lesben figyelő kutyák, farkasok, vagy ki tudná, mi lehet, talán csak a képzelet.

Halkan nyitotta ki a lakás ajtaját, nem akarta, hogy az asszony és a gyerek felébredjenek. Ahogy a konyhába ért, mintha nedvesség ért volna a lábához.

Az asztalra dobta a pénzt, aztán kapcsolta fel villanyt.

Állt a kövön mindenhol a víz, a tűzhely alatt is, a kredencnél, és a bejáratnál már majdnem a küszöbig ért, pedig a csap el volt zárva, még csak nem is csöpögött, és a mosogató is egészen tisztára törölve, mégis: víz állt mindenütt, sárgás színű, rengeteg víz, lebegett rajta a konyhai lámpa tükörképe. A szobában pedig üres volt az ágy, lesimítva a lila ágytakaró szépen, a kiságy a sarokban, gazdátlan kicsi ketrec.

És ahogy állt a Laci ott, nézte a vizet, hallgatta a csordogálást, de még mozdulni se tudott, halk motoszkálást hallott odakintről, nem is az ajtó, a kulcs, hanem mint amikor egy kicsi állat keres utat magának. Aztán meg már érezte is, a kezéhez ér, finoman, és rögtön el is húzódott tőle.

A felesége volt, és a vállán, odafeküdve, ahol olyan vékony a csont, nyitott szájjal aludt a gyerek.

Az asszony intett, mutatta, a konyhai villanyt is kapcsolja le, minek égjen hiába. Így mentek ki szótlánul, végig a gangon, ki az utcára.

Aztán eltűntek abban az éjszakában, ahol olyan mozdíthatatlanul állt a levegő, s odafent még pislákolnak a csillagok, elvesztek a sötétben, ami olyan volt, mintha árnyékokból tapadt volna össze.

5. (Sátorlapok, avagy a boldog ifjú élet záloga - Fred Frohberg és a Baby-boogie - olvasás - Supraphon lemezjátész - Petőfi Akadémia - ezüstflitterek - körbefordult az örvényeken, míg el nem vitte a lassú víz.)

Az ezerkilencszázhatvanegyedik esztendő forró nyarán, júliusban, a legnagyobb meleg idején nagyobbacska sáortábor állt az északkelet-magyarországi Bodrogkeresztúr község mellett. Ezek a zöldesbarna katonai sátorlapokból egybeszerkesztett sátrak éppen olyanok voltak, mint akármelyik más építőtábor azokban az időkben, amikor minden magyar középiskolás és minden magyar főiskolás jól tudta, hogy az egyetemi előrehaladás és a felhőtlen, boldog ifjú élet záloga a Kommunista Ifjúsági Szövetség tagsági igazolványa, s az oda való felvételhez elengedhetetlen belépő a legalább egyszeri építőtábori munkavégzés. Márpedig egy régi bölcsesség úgy tartja, hogy ami az életben egyszer esett meg, lehet, hogy soha nem történik újra, de minden, ami már kétszer megtörtént, bizonyosan eljön harmadszor is, hát ezek a nyári táborok nemhogy kétszer, de számolhatatlanul sokszor épültek fel az országban, természetesen mindig ott, ahol arra a legnagyobb szükség mutatkozott, ahol elkelt a fiatalok segítő keze, jókedve és bizakodása, tiéd a jövő, magadnak építed.

A Bodrog folyó partján, a hatalmas rezgőnyárfák árnyékában felvert sáortábor is csupán annyiban különbözött a többitől, hogy míg mondjuk a Hanságban a láp lecsapolásán fáradtak a fiatalok, itt, a falu határában éppenséggel egy öntözőcsatorna megásásán buzgókodtak. Már a szünidő beköszöntétől kezdve érkeztek Budapestről, Pécsről, Szegedről, Debrecenből és Miskolcra az egyetemi és főiskolás fiúk, hogy aztán a munkafelügyelők irányításával két héten át küzdjenek a tanintézményi alapon szerveződő brigádok közt folyó nemes munkaversenyben.

Az első munkanapon szerszámokat a raktárként szolgáló hajdani bodrogkeresztúri zsinagógában lehetett vételezni. Csákányt, ásót, lapátot és persze a talicskákat. A nagy, egyhajós épület hátsó falánál heverték egymásra hányva, válogathatott ki-ki a kedve szerint a félhomályban. Ajánlatos is volt az odafigyelés, elvégre két hétig az itt vételezett szerszám lett az önkéntes munkások leghűségesebb társa, hozzáátve ehhez azt is, hogy társakkal és dalolva könnyebb az élet és az alkotás, előrelendít, ha harcba megyünk.

S ha az első táborozók jól megépítették a sátrakat, körbeárkolták a hálólhelyeket, hogy éjszakai esőzénél se folyjon be a víz, elrendezték a vaságyakat, a matracokat, a kincstári pokrócokat, pecsétes párnahuzatokat, az ebédlősátorban a padokat és az asztalokat, mindenfelé felkötözték a nagy, tölcseres hangszórókat, egyszóval ha már készen állt a tábor, akkor a soron következő brigádoknak igazán nem volt más dolguk, mint teljes erővel és lelkesedéssel dolgozni.

Öt óra tizenötökör ébresztő, reggeli, és aztán munka kora délutánig. Ebéd után a jól megérdemelt pihenés, kötetlen szabadidő. Persze voltak egynémely rendszabályok, de igazán csak a legszükségesebbek, lévén felnőtt emberek a táborlakók, akiknek egyfelől nem árt, ha megismerkednek az élet új oldalával, másfelől vitathatatlanul megbízható emberek, akik nyilván tudnak vigyázni egymásra és magukra is.

Igaz, a tábor területét elhagyni nem lehetett, hiszen aligha vezetett volna jóra, ha a gyanútlan falura szabadul a több száz egyetemista fiú, és hogy esetleg a kocsmát látogassák meg, természetesen szóba sem kerülhetett, az alkohol egyébként is közismerten rossz tanácsadó, különösen fiatalabb embereket tekintve, s attól még, hogy valakinek személyi igazolványa van, hogy mi a jó neki, és mi a legcélszerűbb, azt a megváltozott körülmények között nem feltétlenül tudja eldönteni.

De hát miért ne tölthetné el tartalmasan a két hetet egy fiatalember, ha hasonszórú főiskolásokkal társaloghat az élet dolgairól? Ki ne tudná, hogy mást ne is említsünk, munka közben ismerszik meg igazán a jellem.

Az is igaz, hogy szigorúan tilos volt a Bodroiban fürdeni, részben a nagyon érthető biztonsági és fegyelmi szempontok miatt, részben pedig azért, mert a Bodrognak ezen a szakaszán állítólag hatalmas harcsák tanyáztak a sötét víz alatt, hogy a Tiszából felúszva zsákmányra lessenek, s adott esetben még egy felnőtt férfit is elragadjanak. Ha kellett, a munkafelügyelők számtalan történetet tudtak az errefelé megesett harcsaügyekről. Szívesen is meséltek arról, hogy a nagybajuszú, lusta ragadozók mint a villám csaptak ki a vízből, és soha nem adták vissza az áldozatukat, legfeljebb egy cipő, vagy egy szakadt nadrágszár, annyi bukkant elő, de a legtöbbször még ennyi sem. Az ilyen rejtélyes eltűnéseknek még a híre is elég volt ahhoz, hogy a folyóbeli fürdést szigorúan megtiltsák, mi volt előbb a tiltás, vagy a harcsa, ne szólj szám, nem fáj fejem. Akinek víz kell, hátul, az elkerített részen, a tartályoknál lehet zuhanyozni, persze csak mértékkel és hideg vízben, hiszen a tartályokat nem lehet minden nap újratölteni. Mellesleg ez érvényes volt a napi vízádagra is, kint a csatornaásásnál, egy kulacs víz vételezhető a reggeli után, bekaparni a földbe a bokrok alá, hogy hűvös maradjon, és csak a legszükségesebb időben kortyolgatni, mert reggeltől délig nincsen utánpótlás, értsék meg, elvtársak, nem járhat örökké a lajtoskocsi.

Így folyt az élet a táborban, repült a rezgőnyárfák alatt az idő. Két hét igazán nem sok, főként, ha tudja az ember, miért és kikért dolgozik.

Egyébként a munkában is kaptak bizonyos szabadságot a fiúk. Aki akart, hozhatott otthonról tornacipőt, hordhatta azt az ásáshoz, legalábbis, ha nem bírta a lába a munkához kiosztott bakancsot és gumicsizmát. A többség félmeztelenre vetkőzve, az első nap vételezett munkanadrágokban dolgozott, ha valakinek érzékenyebb volt a bőre a napsütésre, nyugodtan magán tarthatta az ingét a csatornában is.

Még az első héten történt, hogy az ügyes, s az ilyen munkákban némileg járatos debreceni agráregyetemista fiúk kitalálták, hogy a csatorna aljától nem az addig bevett módszer szerint a keskeny és síkos pallón tolják fel a teli talicskát, hanem lapáttal szórják fel a meglazított földet a partfal feléig, s onnan rakodják be aztán. Az újításnak köszönhetően aznap toronymagasan megnyerték a munkaversenyt, hiszen nem egyszerűen a leghosszabb szakaszt ásták ki, de ráadásul a legnehezebb terepen dolgoztak, s így a szorzószámuk is még megnövelte a pontjaikat. A délutáni munkaértékelésen a tábor KISZ-vezetősége a nyilvánosság előtt ismertette az új módszer hatását, és biztosította a nyertes brigád tagjait arról, hogy az egyetemi KISZ-bizottsághoz küldendő jellemzésekben helyet kap a dicséret, egyben felhívta a többi munkacsoport figyelmét az újítás átvételére.

Oszolj-t vezényeltek, irány az ebéd.

Szólt a nyárfákra kötözött tölcseres hangszórókból a zene. Akárcsak reggel és este, most is Fred Froberg énekelt, a féllábú keletnémet énekes, aki tudvalevőleg alig húsz éve még Wehrmacht-katonaként sebesült meg a keleti fronton, recsegett a Baby-boogie. Álltak sorban a fiúk a tábori konyha előtt, kezükben a tányér és a kanál, és miközben hallgatták a hangszóróból áradó gurgulázó és göcögő gyermeki kacagást, arról beszélgettek, hogy a hatalmas kondérokban előkerülő ételektől már nem egy városi egyetemistának gyomorrontása lett. Ferike, egy budapesti bölcsészhallgató például azt mondta, könnyen előfordulhat, hogy a környékbeli téeszék elhullott állataiból főzik a leveseket, azt szállítják a táborba, nem csoda, ha előbb-utóbb mindenki megbetegszik.

Az agrárosok csak röhögtek és legyintettek, mutatták, hülye.

Ferike viszont fennhangon erősködött, hogy az ilyen helyeken, itt, vidéken, így mondta, itt, vidéken, és a karjával bizonytalan kört írt le a csatorna és a kukoricás felé, szóval hogy a falu mellett mindig van egy dögkút nevű gödör, oda szórják az elhullott állatokat, aki nem hiszi, szagolja meg ezt a gulyást.

De ezt a marhaságot persze még a többiek sem hitték el, annál is inkább, mert Ferike az elmúlt napok során több alkalommal azt is hevesen bizonygatta, hogy Fred Frohberg ugyan valóban második világháborús német katona volt, és a sebesülését tényleg a fronton szerezte, csak hogy nem ám ellenséges golyók, aknák által, hanem éppenséggel őrségben állt, míg a társai élelmiszert zsákmányolni tértek be egy parasztházba. Magyarán afféle egyszerű háborús rabló volt, dögkeselyű, hogy mást ne mondjunk, azok közül is csupán egy őrszem, az erdőszélen, amikor a falubeli kutyák, vagy az erdőben kóborló kiéhezett farkasok, teljesen mindegy, a lényeg, hogy valami fenevadak támadták meg, s hagyták helyben olyannyira, hogy a házból kimentő bajtársai az életét még megmenthették, de a lábát már nem, még hogy holló a hollónak nem vájja ki a szemét, derékszíjjal kötözték el a lábát, megfeketedtek a vércseppek a jeges havon.

- Honnan tudsz te ilyeneket? - faggatták a táborlakók Ferikét.

Ő meg csak a vállát rángatta, hogy hall az ember mindenfélét, meg olvas is.

Ráadásul Ferike a szavahihetőségét nem csupán az efféle elképesztő történetekkel, de már rögtön az első napon elveszítette, amikor csatornaásás közben az orvosegyetemi brigád egyik tagját „az a zsidó fiú” megnevezéssel azonosította. Ezen még az sem segített, hogy rögvest önmagát is nyilvánosan zsidónak nevezte, ugyanis az ellenvetésekre, hogy az orvosegyetemi fiú nem zsidó, Ferike azt válaszolta, hogy „de bizony zsidó az, ahogyan én is az vagyok és Marx Károly is az”.

A felháborító ügyre, hogy valakinek Marx Károlyról mindenekelőtt a zsidóság jusson az eszébe, rögtön válaszolt a brigád vezetője, a tréfásan „Seriff”-nek becézett egyetemi hallgató, aki mellest odahaza az egyetemi tankör csoportvezetője is volt. Biztosította Ferikét arról, hogy ő nem kívánna döntőbíró lenni semmi ehhez hasonlatos ügyben, valójában akár meg se hallaná, őszintén megmondva nem is egészen érti a kérdésfelvetést, ám vannak olyan pillanatok, amikor már nem hallgathat az ember. Mondjuk így, a másik érdekében köteles haragudni, mert ha nem azt teszi, a mulasztása lesz a nagyobb vétek, tehát ennek az ügynek lesz folytatása, ha más nem, ő bizonyosan megemlíti majd az ősszel tartandó KISZ-tagfelvételi szavazáskor. Arról nem is beszélve, hogy a felvételi során igenlő szavazattal ezek után a Ferike rá természetesen ne számíton.

Az esetet aztán aznap, és még a rákövetkező estén is többször megtárgyalták a fiúk. Villanyoltás után a vaságyakon heverészve úgyse nagyon tud mihez kezni az ember, meleg a levegő és meg nem moccan, aludni nem lehet. Hiába vannak felhajtva a sátrak oldalfalai, forróság árad a ponyvákba és forróság árad a szikkadt, letaposott fücsomókból is, hát legalább beszélgetéssel teljen az idő, míg eljön a hajnali hűvös. Talán éppen ezen jóízű beszélgetések miatt aztán nem is lett olyan nagy horderejű az ügy, mint az eleinte várható volt, elvégre ha valaki képes megvitatni az eseményeket, mi több, hajlik önnön hibáinak belátására, biztos, hogy a vitatkozás csak használhat a szellemének és jellemének egyaránt, tudvalevőleg társaságban a szellem, magányban a jellem csiszolódik, ám szerencsés esetekben mind a kettő gazdagabb lehet.

Seriff se volt haragtartó, Ferike pedig kifejezetten kereste a tankör- és munkacsoport-vezető barátságát, így aztán egy-két nap múltán már más dolgokról társalogtak.

Arról például, hogy igazak lehetnek-e az emberrabló óriásharcsákról mesélt rémtörténetek.

- Ha nem lennének óriásharcsák, akkor vajon miért beszélnének róluk errefelé annyit a helybéli emberek? - kérdezte a Seriff.

- És akkor vajon mi oka lehetne a titokzatos eltűnéseknek? - toldotta meg a kérdést Ferike.

És amit kimondunk, jól tudjuk, azzal meg is születik, aminek viszont nincsen neve, az nem is biztos, hogy létezik, márpedig, ehhez kétség sem fér, óriásharcsák vannak, nézzen bárki a folyó vizére, egy-két perc és feltűnnek a mélyben kavargó sötét árnyékok.

És hogy Tokaj felől, alkonyattájt, ezt viszont közülük is rengetegen észrevették, rendre hatalmas madárcsapat közeledik a tábor felé.

Jönnek minden este, szállnak egyre közelebb, de hirtelen lebuknak és eltűnnek, mielőtt a folyót elérnék. Nem is az a furcsa, hogy egybekeveredett ennyi madár, gomolyognak, mint valami felhő, hanem hogy milyen fajta madarak. Mert az rendben volna, hogy a városi fiúk hiába lesik őket, de itt még a helybéli munkafelügyelők is csak tanácstalanul vonogatják a vállukat. A legkülönösebb, hogy az a lassan ide-oda úszkáló madárfelhő néha határozottan alakot ölt a vöröslő égen, akárha nem is külön-külön csapkodó madarak csapata volna, hanem holmi ügyes kézzel odavetett kép, fekete és vörös színek, képzelje bele ki-ki, amit akar. Bár a mai este éppen nem is lehetett eltéveszteni, egy fejforma rajzolódott ki a láthatáron, nyitott száj, kilógó nyelv, hegyes fülek, mi több, még a fogak, no hiszen, lesz miről beszélgetni az éjszakát felváltó szürkületig, aki pedig nem látta, nem kell mindent elhinnie.

Arra is sokszor visszatértek, amit egy történelem szakos hallgató mesélt.

Hogy milyen volt Budapesten, azazhogy akkor még Budán és Pesten és Óbudán vagy százhusz évvel ezelőtt a pest-budai nagy árvíz.

Erről több okból is szerettek társalogni: mindig jó, ha tanul az ember, s kitől tanuljon, ha nem a társaitól. Izgatón különös volt elképzelni a távolban maradt várost, ráadásul azt, milyen lehetett százhusz évvel ezelőtt, azzal a rengeteg vízzel, miközben ők is éppen csatornát ásnak délelőttönként, utat a víznek, most meg itt fekszenek hanyatt a matracon, a vaságyon, kispárna a fejük alatt, hallatszik a folyó csobogása, tücskök ciripelnek, alig-alig mozdul a levegő, szikráznak az égen a csillagok, mintha mese volna ez az egész, mese volna ez is, meg az is, kilopták belőle az időt.

Mert például a Duna medrét akkoriban, százhusz évvel ezelőtt már jókora szakaszon szabályozták, de a város alatt, Lágymányosnál már szétterült a víz, zátonyok és zúgók nehezítették a folyást, ott aztán elkelt volna a sok segítő diákkéz, nem is beszélve a KISZ-bizottság szervező tevékenységéről, de minek sajnálkozzunk azon, amin nem érdemes, minek álmodjuk oda, ami nem lehetett ott.

Így aztán hiába készültek az akkori pestiek, budaiak és óbudaiaiak a zajlásra, torlaszok keletkeztek az új átvágásokban, és 1838. január elejére a város környékét elöntötte a víz. Február végén megindult az olvadás, ráadásul esők is érkeztek, nem volt, ami megállíthatta volna a folyót, március 13.-án kiáradt már a Vizivárosban, éjjel áttörte az ideiglenes gátat a Belvárosnál, és a váci gátat a külső Terézvárosban. A Csepel-szigetnél hatalmas torlasz keletkezett, a víz alulról elöntötte a Ferenc- és Józsefvárost. Március 15.-én a kétfelől érkező ár összeért, éjjel tizenegy órakor 1029 centiméterrel tetőzött Óbudán és Budán, Pesten fél méter és három méter között volt, víz borított el akkor ott mindent, házak dőltek romba, meghalt vagy másfél száz ember, hiába mentették a menthetőket Wesselényi, Ráday, Eötvös, Landerer.

A legkülönösebb azonban az volt, halkította le a hangját a történelem szakos fiú, hogy amikor az ár levonult, és a nemzeti és nemzetközi gyűjtésből származó egymillió ezüst forint értékű segéllyel megkezdték a helyreállítást, némely helyeken azt tapasztalták a budaiak, óbudaiak és pestiek, hogy nem csupán a házaikat döntötte romba a jeges víz, de kimosta alóla a földet is. A visszamaradt iszapban egyszeriben egymás mellé süppedtek az előkerült hajdani földrétegek, s velük mindaz, amit addig rejtegettek, egymás mellé a kőbalták és obszidián nyílhegyek, az avar sírok díszei, fegyverek és kancsók, longobárd kardok, kifehéredett lókoponyák, kun, magyar, szláv és besenyő csontok, zsidó tekercestartók és német pajzsok, török jatagánok és olasz parfümös üvegcsék. Csakhogy mindezek a leletek, ahogy előtűntek egymás alól, egymás fölül a földből, csupán addig voltak láthatók az iszapzátanyokon, míg a víz végleg el nem vonult, vagyis hogy egészen rövid ideig még azután, akkor ugyanis, talán a víz, talán a friss márciusi szél miatt, ha már annyira okokat akarunk keresni, lévén olyan az emberi természet, hogy nehezen nyugszik bele abba, hogy az anyag természetes állapota a széthullás, a romlás, következésképpen nem is kell más, mint megérintse az idő, a levegő és a tőle eddig elzárt évszázadok, hát most egyszeriben porrá omlott valamennyi kincs, volt és most már nincsen, aki látta, legalább annyira nem hiheti, mint aki csupán hallott róla, hol van, kérdezze bármelyikük, se itt, se ott, a szünni nem akaró esővel együtt újra leszivárgott a földbe. De, mondták a még hinni tudók, ahogy a felbukkanásukat is már előre jelezte a különös illatuk, úgy még az eltűnésük után napokkal, sőt hetekkel később is máskor soha nem érzett, varázslatos illatok lebegtek a sáros föld felett, és ha igazat gondoltak akkor a reménykedők, mi végre bátorzkodnak most a kételkedni merszek. Bizony, ezek a porrá omlott fegyverek, csontok és kincsek most is ott vannak a mélyben, lent, Budapest földjében! Ha valaki nem hiszi, hát éppen ilyenkor, júliusban szimatoljon a nyári éjszakába, mondjuk az óbudai amfiteátrum mellett, vagy Budán, a Vár alatt a Batthyány-téren, vagy Pesten az Oktogonnál, nem, nem ez nem lehet csak a virágok illata, nem lehet egyszerűen a víz szaga. Világosan kiérzik a szélből a hajdani rómaiak, szlávok, avarok, törökök, zsidók, rácok, kunok, besenyők, olaszok, németek és magyarok megannyi fűszere, s fűszer alatt értsük most a testeket és tárgyakat egyaránt, mindent, amit kívül és belül hordoztak magukban és magukkal, s azt is, amit magukkal vittek a föld alá, s aztán ami a szerteporladt csontjaikból keletkezett. És hogy ezt a sok illatot miért nem tudta eltörölni sem a két világháború, sem azok a harcok, amik öt éve dúltak Budapesten? Mert ezeket az illatokat nem tudja elfűjni semmi szél, nem tudja elmosni semmi víz és semmi vér. Tudni kell, amíg itt áll a város, addig a házak között lebegnek az illatok, úgy beleivódtak a fába és a falakba, az emberekbe és a koszos verébcsapatokba, nem törölheti el azt semmi sem.

No jó, fiúk, késő van már, jobb lesz, ha alszunk.

A második hét kezdetén aztán, ilyen a megbocsátás, s ilyen a barátság, az aznap esti körletverseny értékelése után éppen a Seriff szólt a Ferikének, hogy van itt egy ház a falu mellett, közel a folyóparthoz, tulajdonképpen nem is a faluhoz tartozik, magányosan áll, holmi léckerítés rekeszti el az erdőszéli réttől és a másik oldalon a folyóparti lankától, alkonyattal kimennek néhányan a táborból, persze mindannyian bennfentesek, néhány munkafelügyelő, meg a vezetőségből egy-ketten, elvégre nem vihetnek magukkal akárkit, de üsse kő, jöjjön Ferike is, ha akar, persze csak ha tudja tartani a száját. A háznál egy özvegyasszony él, nem paraszt, nem is munkás, ha érthető, mire gondolunk, inkább valami úrféle lehetett, az látszik. A ház is inkább kúria, mint parasztház, két lány van, lehet bort venni, táncolni, persze csak tisztességesen, másra gondolni sem. Vadonatúj Supraphon lemezjátszó, levehető hangfallal, kinek miből telik ilyesmire, a jogos kérdéseket feledtesse el a jóindulat, vannak olasz meg magyar lemezek, Vico Torriani és Fred Froberg is.

Honnan, honnan nem, a házigazda özvegyasszony vagy előre megtudta a fiúk érkezését, s azért rakta fel a Supraphonra a Fred Frohberget, vagy éppen a házban is igen gyakran azt hallgatták a lányok, mindenesetre a bekopogó egyetemistákat ugyanaz a jól ismert boogie fogadta, mint amit napjában vagy hússzor hallottak a tábor tölcéséres hangszóróiból, csodálatos békakacagás, megunni persze nem lehetett. Jófajta tokaj-hegyaljai bort kaphattak az este során, igazán mérsékelt áron, ketten-hárman a lányokat táncoltatták, a többiek pedig éppúgy beszélgettek, mintha a sátorponyvák alatt üldögélnének, csak nem vaságy, hanem bordó kárpitos, fakarfás fotelek, kihúzható rekamié, egybeépített, állótükrös éjjeliszekrények, sötétbarna kombinált szobabútor, már akinek egyáltalán ez mond valamit.

Azonban a harmadik ilyen hangulatos este, amin Ferike is részt vett, furcsa fordulatokat hozott.

Először is: Ferike aznap rettenetesen elrontotta a gyomrát.

Talán mert annyit ócsárolta a gulyáságyúból előkerülő kosztot?

Igen, mintha újra beigazolódott volna a régi bölcsesség: amit kimondunk, aminek nevet adunk, az azzal meg is születik!

Vagy mert ha a lélek olyannyira ódzkodik a test dolgaitól, azt a test sem hagyhatja büntetlenül?

Tény, hogy a délutáni, alkonyati pihenőidőt Ferike jórészt a fák rejtekében felállított latrinákon, illetve a latrina és a sátor közti rohangálással töltötte. Pedig se a deszkákon, se a matracon nem időzött a kelleténél tovább, s a kettő közt futólépésben közlekedett, ráadásul, mint elmondta a többieknek, a negyedik-ötödik alkalomtól semmi eredménye nem volt, hogy a fabódéba sietett, ám védekezni sem lehetett, lám, mit meg nem tanulunk a test és a benne lakó akarat viszonylatáról. Se a szégyen se a vágy nem tudott parancsolni üresen is háborgó gyomrának, minduntalan görcsbe ránduló beleinek, emiatt történt, hogy némileg megkésve indult a többiek után.

Vagyis azok már a kúria felé járhattak, amikor Ferike átvágott a rezgőnyárfák között.

A vízparton sietett, éppen elhagyta a halomba rakott pallókat, amikor, felfogni sem volt ideje, hogy honnan, a folyó felől, vagy talán hátulról, a fák közti homályból hirtelen egy árnyék bukkant fel.

Nemhogy felbukkant, de elképesztő gyorsasággal rontott Ferikére!

Egy állat, ami undorító üvöltést hallatott, mi tagadás, ezen ordítással egyúttal emlékeztetve is a szerencsétlen fiatalembert a gyomrát kízó nyavalyájára.

És bár a sötétségben nehéz volt bármit bizonyosra venni, Ferike később megesküdtött rá, hogy azt ugyan képtelen lenne eldönteni, miféle teremtmény támadta őt meg, de az ugatáshoz hasonló üvöltése, és elővillogó fogai, hosszúkás pofája és hegyes fülei révén azonnal kutyára kellett gondolnia. Annak ellenére, hogy ilyen hatalmas termetű kutyát soha nem látott, s az sem tűnt valószínűnek, hogy az inséges ötvenes évek után ezen a környéken ekkora kutyák élhethének! Ráadásul a vadállat, akár egy farkas, olyan gyorsan és könnyörtelenül rontott rá Ferikére, viszont a támadás előtt éppenséggel két lábra emelkedett, úgy döntötte a földre áldozatát, márpedig éppen a két lábra állásban határozottan volt valami emberi, arról nem is szólva, hogy ugyan a vad egész testét sűrű, barnásfekete szőr fedte, ám a fején ez a bunda hosszabbra nőtt, mintha csak valami hajszerű képződmény lett volna.

Ezt egyébként a kiabálásra, üvöltésre, az élet-halál küzdelem hangjaira a háztól azonnal visszaforduló egyetemista fiúk is megerősítették. Képzeltetni, hogy amikor a sötétben a hang után keresgélve végre odaértek a folyópartra, mekkora volt a meglepetésük, nem is igen tudták eldönteni, mit látnak!

Melyik a Ferike és melyik a rátámadó szörny?

A riadalom és meglepetés mellett nyilvánvalóan ez a tanácstalanság is közrejátszott abban, hogy eltelt némi idő, mire a társaság tagjai felocsúdtak, és Ferike segítségére siettek, botokat, köveket ragadtak fel, és a morgó, kaffogó, üvöltve fetrengő kupacnak támadtak.

A testén puffanó kövek, a sűrűn és szorgalmasan csapkodó botok, naná, a másfél hetes csatornaásásban, munkaversenyben megedzett fiatal karok!, szóval nem tudni, hogy a Ferike segítségére harcba induló egyetemisták elszántsága kényszerítette-e meghátrálásra a dúvadat? Vagy valami más, titkosabb erő hatott? Mindenesetre innen számítva alig néhány másodperc telhetett el, amikor a küzdelemnek szerencsére máris vége szakadt. Az állat hirtelen elengedte áldozatát, hosszúkas fejét a csillagos égnek szegezve rettentőt üvöltött, s olyan káprázatos gyorsasággal, mint ahogyan az imént előbukkant, egyszer csak eltűnt a langyos júliusi éjszakában, volt, nincs, csupán a sötétség maradt.

Vagyis hogy odafent a csillagok és a telihold, a fák körül és a folyóparton pedig a homály.

Meglepő módon a támadást Ferike megúsza néhány kisebb horzsolással a nyaka körül, eltekintve attól az egyetlen harapástól, ami, felettébb érthetetlen, a fenekén éktelenkedett, s amelyben legfőképpen az tűnt megmagyarázhatatlannak, hogy a szörnyeteg, amint azt a fiúk egyöntetűen állították, karmaival és gyilkos fogzatával mindegyre Ferike nyaka körül kapdosott, s azt senki nem látta, hogy a szerencsétlenül járt fiatalember fenekébe marhatott volna.

A harapás felszakította Ferike sötétkék nadrágját, ám pár pillanat múltán a kezdetben oly riasztó seb már nem is vérzett, és az elszenvedett sérülés a rémület ellenére sem hatott különösebben súlyosnak. A nadrágért persze nagyon is kár volt, ám Ferike, azután, hogy némi segítséggel feltápáskodott, kisvártatva már egészen vidáman jelenthette, nem érzi tulajdonképpen a sebet, mi több, úgy ítéli meg, valószínűleg egy pohár jófajta tokaj-hegyaljai bor billentené helyre leginkább az egészségét és a lelkét egyaránt. Szó sincsen arról, hogy értesíteni kellene a táborvezetést, már csak annak okán sem, hogy az jórészt itt van, részt vett a harcban, kinek szólnának hát, ha nem nekik Sokkal inkább azt szeretné, hogy borospohárral a kézben mond hasson köszönetet bajtársainak és harcostársainak, illő most már, hogy így nevezze őket, köszönetét kifejezve megmentőinek.

Így aztán a fiúk, némi tanakodás után maguk is afelé hajlottak, hogy a legokosabb, ha felkeresik eredeti úticéljukat, lemezeket hallgatnak, bort isznak és táncolnak, s netán rábeszélhetik a szívélyes háziasszonyt, hogy Ferike elszakadt nadrágját varrja meg. Arról is a magányosan álló portán látszott tanácsosnak tájékozódni, vajon akadnak-e a környéken kóbor kutyák, netán előfordult mostanában veszettség, mellyel, mint azt az orvosegyetemisták tankörvezetője jegyezte meg, igazán nem ajánlatos viccelődni, habzó száj, víziszony, tomboló örület, s az elkerülhetetlen halál, nem részletezi tovább, igazán nem kívánja ő azt még az ellenségének sem, nemhogy Ferikének, akivel olyan jóban van.

- No még csak az hiányozna, csatornaásáskor víziszony! - csapott tréfás-komolyan Ferike vállára Seriff.

Így értek kissé megkésve, s nem éppen a legjobb hangulatban a fiúk aznap este a faluszéli házhoz. Sárgáspiros lámpafény vetődött ki az ablakokon, szólt a zene, Babyboogie, el-suhant egy-egy árnyék.

Az özvegyasszony és a lányok az ismerősöknek kijáró örömmel fogadták őket, s helyet mutattak a nagyszobában, legyen ez az este olyan, mint a többi, van, amikor már az ismétlődés is öröm.

Éppen kezdődött volna a tánc, amikor kopogtattak a bejárati ajtón.

Kisvártatva a háziasszony egy kedves arcú, alacsony termetű, ám igencsak jó kötésű férfit vezetett be, s mindjárt be is mutatta: régi családi barátjuk, aki íme, most visszatért egy rövid időre a megszokott környezetbe, bizony, jogos azt mondani, hogy vissza, hiszen miskolci születésű fiú, micsoda meglepetés.

A férfi, aki aztán sorra lekezelt az építőtábori egyetemistákkal, derűsen bólintott, s megjegyezte, hogy így van, alig néhány hónapja még ő is az iskolapadban ült. Igaz, nem valami tudományegyetemen, de talán nem megvetendő tudás az sem, amit ott kapott, még tán az is lehet, hogy sokkal inkább az életnek szól, ha értik, mire célóz, persze nem akarna megbántani senkit sem.

- Károly vagyok - nyújtott kezet mindenkinek, s a kérdésekre elmesélte, hogy itt, a Bodrogparton valóban úgy érzi magát, mint aki hosszú útról tért haza, no nem végleg, csupán megpihenni, ám az is milyen jólesik, főként, ha valaki, mint ő, olyan sok utat járt be, s annyifelé megfordult. Mert, ha már így szóba került, elmondhatja, Miskolcon született, ahol az apja a Diósgyőri Gépgyárban dolgozott, édesanyja nyomdai berakónő volt, ő maga pedig előbb inas lett a gépgyárban, majd negyvenöt tavaszától a nyomdába került. Ez tudniillik az eredeti foglalkozása, a nyomdászság. Csak hát, talán nem kell elmagyarázni ezt a fiúknak, azokban az időkben nem csupán a tanulás és a jószándék számított, s nem az, amit egy ifjú ember eltervezett, oda kellett menni, ahová az ország érdeke szólította. Nem mintha másképpen volna ma, első az ország, s csak aztán a saját életed, legalábbis, ha el akarnád bárhogyan is választani a kettőt egymástól.

- Akkor, kedves Károly, most milyen minőségben érkezted ide? - kérdezte Ferike, aki éppen az új vendég fotelja melletti széken üldögélt, s nemigen érzett kedvet a tánchoz, tekintettel nadrágjának szakadt hátsójára.

- Ó, csak afféle nosztalgizáló látogatás! - legyintett Károly. - Régen jártam errefelé, előbb a tanulás, aztán meg a munka. Sok utam volt, némelyik simább, némelyik göröngyösebb, nem olyan idők voltak azok, hogy sokáig egy helyben üldögélhetett volna az ember! Mást ne említsek, akkor érkezett el a hadseregben a régi tisztikar leváltása, jómagam is kaptam egy behívót és bevonultam a Petőfi Akadémiára. Egy év után alhadnagyot faragtak belőlem, s egy óra múlva már hadnagy lettem, mert a tanfolyam-elsőket azonnal előléptették, irány Kaposvár, onnan néhány hét után Marcali, Latinka Sándor és Noszlopy Gáspár, már akinek ez a két név mond valamit. Tudjátok, akkoriban erősen megromlott a viszony a jugoszlávokkal, és én ahhoz az egységhez kerültem, amelyik a magyar-jugoszláv határon az erődítményrendszert építette. Ott voltam először az egyik századnak, majd egy zászlóaljnak a politikai tisztje, előléptettek főhadnaggyá. Ötvennégyben szereltem le, most meg, hacsak néhány órára is, de itt vagyok.

Mert az ember igenis, nem csupán a szerencsájének, de a sorsának is kovácsa, ő tehet róla, hol vannak az erősebb láncszemek, avagy hol pattan el hirtelen a fűzér, s ő az, aki a megszakadt láncot újra kötheti, csak egy kell, az akarat.

A jószándék kevés, több kell, az értelem, s mit ér a hűvös ész, több kell, az érzelem.

- Tudjátok, fiúk, erre igyunk!

Szólt a babyboogie, Toriani énekelt, aztán meg Beamter Bubiék muzsikáltak, sárgáspiros fény áradt az állólámpa kreppbúrája alól. A lányok olyan szépek voltak, mintha nem is itt, a Bodrog partján, de egy budapesti tánciskolában mutatnák be a legújabb lépéseket, és a tokaj-hegyaljai bor édeskés, mégis férfias íze a fiúkat a délelőtti munkára, a csákányok, lapátok, ásók megfényesedett nyelére, a föld szagára emlékeztette. Szép este volt, mintha már akkor emlékké lett volna, amikor még éppen csak történt.

Később Károly a táborról, a mindennapokról kérdezgetett.

Hogy miként telnek a délutánok, vannak-e kultúrprogramok, milyen a munkaverseny?

Jó-e a koszt?

Mert az fontos ám, ha azt akarjuk, hogy dolgozni tudjon a test, akkor meg is kell adni neki, ami jár.

És hogy miről folyik a szó esténként a vaságyakon, vagy kint a munkagödörben, kubikolás közben?

Csak azért, ahogy mondta, mert ő maga is volt efféle munkákon, országjárásokon és kiküldetéseken, és soha nem felejtí el sem az akkor szerzett barátait, sem azt, mennyi mindenről beszélgettek.

Vagy hogy mit szóltak az otthoniak a kéthetes távolléthez. Ugye, nem mulasztottak el levelet írni haza a fiúk?

Mert ő aztán tudja, milyen fontos egy-egy híradás, egy messziről jött sor, ami a távolba szakadt gyermek életéről tudósít. Megint csak mint sokat tapasztalt ember mondhatja ezt.

A fiúk pedig válaszolgattak, meséltek az egyetemről, a táborrendről, az új csatornaászási módszerükről, a harcsaveszélyről, a különös formájú madárfelhőkről és a gulyáságyúból előkerülő ebédekről.

Ekképpen csordogált az idő, míg végre Ferike is elérkezettnek érezte a pillanatot, hogy megemlítsa az aznap esti különös kalandját, már csak azért is, hogy talán a háziasszony, vagy ami még jobb, valamelyik lány önként ajánlaná fel segítségét a nadrág megvarrásában.

Károly előbb legyintett, kutya, valami kóbor kutya lehetett, válaszolt Ferike szavaira. Hanem amikor a fiúk egymásra licitálva adták elő az újabb részleteket a furcsa esetről, Károly is érdeklődni kezdett.

- Soha nem lehet tudni, hogy egy látszólag egyszerű ügy mögött micsoda szándékok és titkok lappanganak - bólintott komolyan. - Persze teljességgel fölösleges rejtélyeket és egyéb ehhez hasonló dolgokat emlegetni, körülöttünk mindenre, de mindenre akad természetes magyarázat, legfeljebb az emberi tudás véges még, hogy a kérdésekhez csatolja az odaillő feleletet. Arról nem is szólva, hogy ahol rejtélyt sejtünk, nemegyszer inkább valami sötét titok lappang, nem kell mindjárt bünténynek nevezni, maradjon a ferde szándék, s az effélének mi használna jobban, mint a rejtélyekre való hivatkozás, a józan ész megcsúfolása. Nem szabad semmit félvállról kezelni, ma egy kutya, s egy könnyű, múltó sérülés, holnap valami más, de ki tudhatja, mi áll a sor végén, ha nem ügyelünk.

Mutassa csak Ferike azt a sebet, látott ő már hasonlókat, elvégre katonaviselt ember.

- Pedig igazán csak néhány perccel kerülhettük el egymást - csóválta hümmögve a fejét Károly. - Én mégsem tapasztaltam se a folyóparton, se a nyárfaligetben semmi különöset. Igazán szerettem volna megnézni közelebből is a ti dúvadotokat! De legalábbis oldalba ütni, ha mást nem lehet! No mindegy, örüljetek, hogy nem történt komolyabb baleset... Merthogy nekem, bármennyire is szeretnék maradni, most már indulnom kell.

Azzal a vendég már fel is állt, körbenézett a barátságos szobában s a barátságos arcokon, elbúcsúzott a háziasszonytól, a lányoktól, kezet szorított a fiúkkal, keményen, erősen, ahogyan a férfiak teszik, majd a bejárat előtti lámpafényben visszafordulva intett még, s eltűnt a bodrogparti éjszakában.

- Kedves ember - jegyezte meg hangosan a Seriff.

- És látszik, hogy sokfelé járt, sokat tapasztalt már - tette hozzá Ferike.

- Károly igazán remek ember - bólintott a háziasszony. - Na de most, fiúk, beszélgessenek, táncoljanak még, kicsike bor is akad, ha kérnek, mert rövid idő múltán véget ér az est.

- Maga meg, Ferike, ha nem szégyelli, húzza le gyorsan, adja ide, egykettőre megöltöm a nadrágját! Itt van ez a kis plédecske, ezt addig magára terítheti, elüldögélhet a lámpa alatt.

Mint az ezüstflitterek, ragyogtak odafönt a csillagok, potyogtak le észveszejtve a Bodrog vizébe.

Másnap, amikor a délelőtti munka után a fiúk lerakták a szerszámokat, és felsorakoztak a táborban, hogy ebéd előtt megismerhessék a munkaverseny állását, és meghallgassák a táborvezetőség értékelő szavait, a tábor egyik vezetője, akit mellesleg a területi KISZ-bizottság delegált, örömmel jelenthette be, hogy értékes és érdekes kultúrprogrammal gazdagodik a tábor élete. Délután egyenesen a fővárosból egy magas rangú elvtárs érkezik látogatóba, a Központi Bizottság politikai munkatársa.

S hogy talán nem kell részletezni, micsoda megtiszteltetés ez az egész tábornak, de egyenként is minden elvtársnak, reméljük, valahányan látjuk és értjük ezt, ehhez mértén viselkedünk.

Gondolhatni, mekkora volt a fiúk meglepetése, amikor aztán a begördülő fekete Volgából nem más, mint az előző este megismert Károly szállt ki!

A párt küldöttje lekezelt a tábor vezetésével, és szíves örömmel fogadta az ebédre szóló meghívást, fesztelenül foglalt helyet a faasztalnál a nyers padon.

Még arra is volt ideje, hogy cinkosan a fiúkra kacsintson.

Az ebédet követő kötetlen hangulatú beszélgetésen, ahogyan illik, részt vett a tábor valamennyi lakója.

Károly elmondta, hogy remekül, igazán remekül érzi magát, lássuk csak: először is öröm számára ezt a tábor meglátogatni, részben azért, mert tudja, micsoda értéket teremtenek itt a munkásosztállyal szövetséges értelmiségi kezek, másrészt meg itt, a Bodrog-vidéken ő tulajdonképpen otthon van, ahogyan azt talán tudják is néhányan, hunyorított furfangosan. Miskolci fiú volt ő, ott dolgozott, mint nyomdász, onnan került a párt küldetésében előbb ifjúsági szervezőnek a megyéhez, majd egyenesen Budapestre, a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének Agitációs és Propaganda Osztályára, az Információs Alosztályra, bizony, még kimondani is hosszú!, nevetett Károly kedvesen, hát még eleget tenni az ott kapott feladatoknak! Járnai a vidéket, összesíteni a tapasztalatokat, készíteni a jelentéseket!

Azt is elmesélte, hogy később katona volt, s a leszerelés után visszatért az otthoni tájakra. A tavalyelőtti évben még az Észak-Magyarország című napilap felelős szerkesztőjeként szolgált, mondjuk így, nem csupán a harcmész, hanem a kiosztott és elviselt csapások nemesítik a katonát, legyen szó pusztító fegyverekről, vagy a gyilkos tekintetek ösztöztetéséről, nem is beszélve a sanda szándékok és orvtámadások árnyékharcairól, vagyis hogy a harc éppen úgy harc a puskától távol is, mint az ágyuk pergőtűzében, vagy mint a gyakorlótéren. Innen iskolázta be a párt a budapesti Pártfőiskolára, az életből egyenesen az iskolapadba, s nem kétséges, érvényes lesz ez megfordítva is.

- Látjátok, fiúk? - tárta szét a karját mosolyogva. - Megmondtam én! Nem esik ám olyan messze egymástól e kettő, a nagybetűs Élet és az iskolapad! Na, de térjünk rá némely komolyabb dolgokra is.

Ahogy a táborvezető elvtárs is említette, ő most a Központi Bizottság politikai munkatársa, s bár talán ez a tisztsége a kelleténél nagyobb hangsúlyt ad az ügynek, ami a tudomására jutott, s amiről feltétlenül beszélni szeretne, ám úgy érzi, az ország jövődöntő értelmisége kellő intelligenciával bírhat ahhoz, hogy elválassza egymástól a nem összeillő dolgokat. Amivel azt akarja mondani, hogy ugyan eredetileg ő csupán egy érdeklődő látogatásra érkezett volna a táborba, eszmecserére, elvtársi beszámolóra, ám időközben egy olyan levél jutott a kezéhez, melyet minden kétséget kizáróan a tábor egyik lakója írt, s amely levél tartalmáról véleménye szerint az egybegyűlteknél feltétlenül beszélniük kell.

Ezzel Károly a sötétkék zakója zsebéből elővett egy borítékot, a borítékból egy papírlapot.

- Felolvasom az elvtársaknak a kezemben tartott levél szövegét! - kiáltotta, hogy mindenki hallja.

Íme: „Itt vagyunk a Bodrognál. Ássuk a csatornát. Ássuk a marháknak. Én ássom nekik. Én, a marha.”

- Ennyi a levél, elvtársak - nézett körbe az ebédlőszobában Károly. - Gondolom, nem kell maguknak elmagyaráznom, mi indított arra, hogy az előbb elhangzott mondatokról vitanapot kezdeményezzek. Felszólítom azt az egyetemista elvtársat, aki ezt a levelet írta, álljon ki a nyilvánosság elé, először is vállalja, és aztán pedig próbálja megmagyarázni a tettét!

Néma csend fogadta Károly szavait, mozdulatlanul ültek a fiúk, egyetlen kéz sem emelkedett a magasba.

- Úgy! Szóval az elkövető még azzal is tetézi a bűnét, hogy tagadni próbál? - dühödött fel Károly. - Bujkálni, meglapulni, sunnyogni?

Ezen a hangon most igazán hallatszott, hogy Károly a hadseregben szokott hozzá a parancsoláshoz. Mennyire más volt ez a Károly, mint a tegnapi barátságos, békés férfi a sárgáspiros lámpafényben!

Kemény volt az arca, a szeme szűrt, ökölbe szorított keze szikladarab, súlyosan hevert az asztalon.

Majd intett, mint egy karmester, aki engedélyt ad a zenekarnak, gyerünk, kezdhetik a darabot.

A táborvezető és egy munkafelügyelő felálltak, és a dermedten figyelő fiúk közül elővezették azt az orvosegyetemista diákot, aki a származása révén vagy másfél héttel ezelőtt kis híján végzetes vitát provokált Ferike és Seriff között.

- Miért nem vallja be, hogy maga írta ezt a levelet? - kérdezte most egészen nyugodt, szinte halk hangon Károly.

- Mert..., mert ne-nem én írtam... - dadogta a fiú, szeplős arca rángatózott, látszott rajta, kis híja, és elbőgi magát.

- És ez a címzés? Mi ez itt? Ezek nem a maga szülei? Ez nem a maguk lakáscíme?

A fiú szótlanul bólintott.

De akkor már kiabált a Károly, rázta a fiú előtt a papírlapot. A nyakán kidagadtak az erek, minden egyes szó, mint egy-egy ökölcsapás.

- Írogatni? Tréfálkozni? Miközben az ország dolgozik? Ezt tanulta maga a szüleitől? Erről beszélgetnek otthon, a vasárnapi ebéd mellett? Rántott hús és provokáció? Róseibni és bomlasztó propaganda?

- Ez..., ez nem az én írásom, emelte fel a tekintetét a fiú. Ez egyáltalán nem az én írásom. Nem is hasonlít.

- Hogyan?!

- Tessék megnézni, kérem, ez nem is az én írásom.

Hirtelen aztán, éppolyan hirtelen, mint ahogy az imént kiabálni kezdett, Károly suttogva folytatta.

- Hát majd meglátjuk, kinek van jobb humorérzéke. Ki tud itt jobb vicceket mondani. Kinek lesz kedve vicceket mondani és kinek lesz kedve nevetni. Az nevet ám, aki utoljára nevet!

Intett a táborvezetőnek és a munkafelügyelőnek, akik a helyére vezették a fiút.

- Látják az elvtársak - ült vissza Károly az asztal mögé. - Megmondtam, hogy az élet és az iskolapad egyáltalán nem esnek messze egymástól.

Szomorúan megcsóválta a fejét.

- Hej, azért nagyon szomorú ez! Az ország taníttatja, képezi, gondoskodik róla. Évekig ingyenesen oktatja. Miközben ő gúnyolódik, hátba támad, alattomos híreket terjeszt! Higgyék el, elvtársak, néha megdöbbenek, micsoda alattomos emberek vannak! Nem igaz?

Újra nyugodt, szinte barátságos volt a hangja. Hátradőlt a padon, hátát a sátor tartóvasának támasztotta.

- No, mindegy, a dolgok elrendezésére megvannak a megfelelő fórumok, meg aztán, ahogy mondtam, elvtársak, nem is ezért jöttem ide. És tudom, hogy ez a hang, ami ebben a levélben megszólal, egyáltalán nem jellemző a tábor hangulatára, és a többi táborlakóra, igazam van?

- Igen! - zúgták a fiúk.

- No hát akkor. Jól érzik magukat a táborban?

- Igen! - zúgták a fiúk.

- Nagyon kérem, ne segítsenek ennek a fiúnak összeszedni a holmijait. Hogy úgy mondjam, hadd érezze, mennyire egyedül van. Azok után, amit elkövetett. Értik, ugye?

Igen! - zúgták a fiúk.

Így történt, hogy a tábor lakói és a vendégek áttelepültek a ligetbe, jól esett a nyárfák árnyéka a júliusi forráságban.

Csaknem alkonyatig beszélgettek még, mindenféléről, ami az eszükbe jutott.

Szép délután volt, szólt a tölcséres hangszórókból a babyboogie, persze halkabban, mint máskor, de a ritmus azért ugyanaz.

- Ez ám az élet! - nézett körül Károly. - Fiatalság, semmi gond, beszélgetések, zene, nyár, hej, ha én is köztetek lehetnék! Aranyos vitézek, szép magyar leventék! Becsüljék meg az elvtársak, nem is tudják, mennyire boldogok.

- Dehogynem tudjuk - mondta Ferike. - Tudjuk mi azt, és nagyon örülünk neki.

Sötétedés előtt aztán eljött az idő, hogy a kedves vendégnek indulnia kellett. A sofőr indította a motort, kinyitotta a Volga ajtaját, de Károly még utószor körbehordozta tekintetét a folyóparti tájon.

- Az volna az? - intett a távolba mutatva.

A láthatáron, a vöröslő felhők előtt, sötét füst gomolygott a levegőben, furcsa formájú, fekete folt.

- Madarak - válaszolta a táborvezető. - Varjak, vagy kányák, vagy tudja fene, miféle madarak, a fiúk lesegetik néha, milyen furcsa formákat mutat, s aztán találgatják, vajon mi lehet.

- Seregélyek azok - fordult feléje Károly. - A seregély gyűlik ilyen csapatba. Meg lehet ismer-ni már messziről. Rájárnak a szőlőre, de más gyümölcsre is, ha van. Gomolyognak, keringe-nek, úgy nézik ki a zsákmányt. Ennyit azért egy vidéki embernek illik ám tudnia! Remélem, ezt aztán már igazán nem nekem kell elmagyaráznom. Mert nincsen, amit szorgalmas ésszel ne lehetne megérteni, s akkor láthatóan nem szükséges a találgatás, és teljességgel fölösleges rejtélyeket és egyéb ehhez hasonló dolgokat emlegetni, amikor körülöttünk mindenre, de mindenre akad természetes magyarázat, legfeljebb az emberi tudás véges még, hogy odacsatolja az illő feleletet. Ugye, táborvezető elvtárs?

- Hát, jó munkát, fiúk! - intett a búcsúztatásra odagyűlt egyetemisták felé. - És persze az ősztől majd jó tanulást is! Azt ajánlom maguknak, ne feledjék, amit most itt, a Bodrog-parton megtanultak.

Hogy az ország olyan, úgy működik, mint egy hatalmas test: fej nélkül gyengébb és tétovább a kéz, sokszor nem is tudja, mit csináljon, a kéz munkája nélkül pedig hamarosan halott anyag, mit sem ér a fej, értik ugye, mire gondolok?

- Igen! - zúgták a fiúk.

- Na, hát ehhez tartsák magukat majd az egyetemi szemináriumokon is! Hogy maguk most már az életnek tanulnak.

Sötétedett lassan, végére ért a nap.

Csattant az ajtó.

- Vigyázzanak magukra, fiúk!

A Volga elrobogott, előbb óvatosan kerülgette a gödröket, odébb, a fákon túl már gyorsabb sebességre kapcsolhatott.

Piros lámpák a sötétben.

Rubintos ragyogás.

Kicsi csillagok.

Csak a felvert sárgás por lebegett még sokáig a Bodrog-parton, mintha a vöröslő felhők utolsó foszlányai szitáltak volna le a fák közé.

Szólt a babyboogie, közeledett a villanyoltás.

Ott, ezerkilencszázhatvanegy forró nyarán, annál a folyónál, ahol a vízben akkoriban állítólag olyan hatalmas harcsák tanyáztak, hogy olykor még egy felnőtt férfit is elragadtak.

Csak egy sötét árnyék hirtelen meglódulása, csobbanás, s aztán már semmi nyom.

Legfeljebb egy ócska cipő, vagy egy tépett nadrágszár akadt fenn hajnalra a parti nádtorzsákon, körbefordult az örvényeken, ide-oda lebegett, míg el nem vitte a lassú víz.

Dél,

*avagy a harmadik rész, arról,
hogy fényes bogarak a szavak.*

1. (Sinus sphenoidalis, avagy mire jó az igazság - szétszedhető emberi orr - kiáramló gáz - diadalittas karszalagosok - kutyaképességek, szaglásemlékezet - perceg a neon - fekete csipke és fehér blúz - csak a feneke ne sajgott volna olyan rettenetesen.)

Az az igazság, hogy Bárány Ádám egyszerűen nem tudott betelni a nő nézésével. Nem tudott betelni a nő látványával, és nem tudott betelni a nő hangjával, a nő testének közelségével, a bőre melegségével, és nem tudott betelni a nő illatával.

Az az igazság, hogy egyszerűen nem tudott betelni azzal, hogy ez a nő van egyáltalán!

Miközben, ahogy mondani szokás, Bárány Ádám se látott, se hallott, mert valósággal megvakult és megsüketült a szerelemtől.

Szóval hogy nincsen is igazság.

Nem pedig, amint azt bizonyos bölcsek mondják, hogy az igazság mindig jó valamire.

Mert mire, ha közben megszűnik körülötte a világ.

Vagy ha nem szűnik meg, hát legalábbis folyton-folyvást átalakul, s akkor nyilván az igazságok sem maradhatnak érintetlenek.

Bárány Ádám ült az autóban, a hátsó ülésen, de mintha csak egy párnás ajtóval berekesztett, sötét szobában kucorgott volna. Süketté és vakká lett, kint rekedt a külvilág, megállt az idő. Holott ő maga meg úgy érezte, hogy soha ilyen éberen és élesen nem működtek még az érzékszervei, soha ilyen finom nem volt a tapintása, ilyen éles a látása, érzékeny a szaglása, felajzott az ízlelése, hallása, és mindezekhez ráadásul működött a hatodik is, az a szunnyadó érzék, ami, most aztán kétség nem fért hozzá, igenis létezett!

Mert másképpen aligha lehetséges ilyen erősen és minden részletében érezni a környező világot! Mit érezni? Befogadni és mindenestül megemésztetni! És közben persze újra és újra felismerni minden kicsi részletét, s rögtön a részletek összességét is! Érezni a velük zötykölődő Lada személygépkocsit, és a kerekek révén letapogatni az Andrássy úti aszfalt buckáit, gyűrődéseit, látni a közlekedési táblákat, elolvasni a feliratokat, megbámulni az út mellett elmaradó házakat, s a házakban a szobákat, a szobákban a bútorokat, a falakon a képeket, a sárguló papírlapok őrizte hajdani arcokat, az arcokon a mosolyokat. És mindezek mellé látni az utcán tébláboló járókelőket, de egytől-egyig ám valamennyit, és nem csupán az arcukat, a ruhájukat, mozgásukat, de a jó és rosszkedvüket is, minden érzésüket, vágyaikat és bánatukat, sóhajtasukat és emlékeiket, hát mi ez, ha nem a sokat emlegetett titok, a hatodik érzék, tobozmirigy és amigdala, a lélek szeme, hogy ne is mondjunk egyebet.

De ne ám.

Ugyanis Bárány Ádám esetében e csodálatos hatodik érzék működése mindenekelőtt, nem, nem, nemhogy mindenekelőtt, de kizárólagosan a mellette ülő nőre irányult!

És minden csodával együtt éppen ez volt a baj!

Ez a túlzottan nagy érzékenység, a világ, ami itt van a bőrön, ideül a nyelvre, befurakszik az orrlukákba.

Mert Bárány Ádám, aszfaltbuckák és feliratok, házak és emberek ide vagy oda, olyannyira élesen és világosan érzékelte a nő minden rezdülését, hogy azon kívül már nem is foghatott fel semmit!

Azaz nem csupán megérezte a mellette zötykölődő test minden apró rezdülését, testével fogta fel az öntudatlan mozdulatokat, hallotta a nő minden egyes szavát és szimatolta a nyaka tájáról áradó bódító illatot, bámulta a szeme csillogását, vérnarancshoz hasonlatos ajkait, a szemöldökcsont kiugró dombocskáját, a napbarnított bőr apró, aranyló pihéit, lám, ezek például csak egészen közelről váltak láthatóvá az erős pofacsontokon és a felsőajak fölött, de ha fény vetődött rájuk, valósággal aranyszínnel ragyogni kezdtek, a sűrű fekete szempillák viszont, kicsi pókok lábacskaí, akárha sok-sok futkosás fáradtsága húzta volna őket, félig lehunyva pihentek, és kékes árnyékokskákat rajzoltak a szem köré, finom vonalkák, ó, itt meg csupa-csupa kerekesség, nézte Bárány a kicsi és furcsán fényes fülkagylókat.

És hát a dekoltázs, ó-ó, kerek betűk és hullámozó vonalak, hát hogyan tudja elszakítani onnan a tekintetét az ember, és hogyan kukucskáljon lejjebb, például a hanyagul keresztbe tett combokra, a fényes bőrön megcsillanó szőrszálakra, a meg-megfeszülő izmok játékára, vagy a köztük sötétlő titkos mélybe, hogyan lessen az első ülésnek támasztott térdek gömbölyűségére, netán újra a csipkés kosarakba szorított mellek felé, hiszen ott már nem is zötykölődés, de valóságos bál, folytonos örömműpajzslott, egy álruhás farsang, ahol éppenséggel nem felöltözni, de levetközni illik, hohó, nagyon tele van ám a bálterem!, elnézést kérünk, hivatlan vendégnek itt semmi helye, akinek nincsen belépője, tartsa magát távol a bejáratától, tolakodó pillantásaival, sóvárgásával ne feszélyezze az önfeledten mulatozó meghívottakat!

És Bárány nem csupán bámulta mindezt, de a rázúduló látvány, illat és hangzón teljességgel kitöltötte őt, csordulásig, hogy ezt a közismert fordulatot használjuk, csordultig, s illesszük mellé rögtön, valóban nem hiányzott ahhoz már semmiféle utolsó csepp, olyannyira tele volt a pohár. Csordult is és folyt is egyvégtében, zubogott, mint valami megáradt hegyi folyó, s a rohanása nem akart szűnni egyetlen pillanatig sem.

Márpedig, tegyük fel a kérdést, ugyan mit érhet egy érzékszervi megfigyelő, ha a nagy érzékeléstől teljességgel megsüketülnek az érzékei?

Semmit, sajnos ez a válasz.

S mit érhet fegyver nélkül egy katona, mit érhet autó nélkül egy sofőr, mit érhet víz nélkül a tűzoltó, repülő nélkül a vadászpilóta?

A válasz megint csak ugyanaz, semmit, sajnos semmit, semmit, semmit!

Amikor a Bárány Ádámot ez a nő valósággal megvakította, elnémította és gúzsba kötözte!

Zúghatott és höröghetett a Lada személygépkocsi, Bárány Ádám abból úgysem hallott semmit, hiszen a köldökig érő fehér selyemblúzocska zizegése, az egymáshoz dörzsölődő combok muzsikája egyszerűen megsüketítette!

Áradhatott a rosszul szigetelő benzincsőből undorító, hánytató benzinszag, és a hátsó ülésre dobott zöldesbarna takaróból szállhattak föl akármi fojtó, gyanús párák, amikor a nő bódító illata már rég megsemmisítette Bárány szaglását! Az ám, befészkelte magát Bárány orrába, ki se jön onnan többet, annyi szent, ó, micsoda sötét verem!, a szerelem, a szerelem, a szerelem!, lám, a jelek szerint Bárány Ádám beleesett, és nem volt, aki kihúzhatta volna onnan.

Mi több, nyilván maga Bárány Ádám lökte volna félre az efféle segítő kezét, ha ugyan vannak még segítő kezek, bár ebbe a máskülönben oly tartalmas és izgató témába e helyütt most ne ereszkedjünk bele, merthogy úgyszólván, vagy ha vannak, hát tudjuk azt, inkább ne is lennének, mert azt mondhatja a keserű tapasztalat, hogy semmi nem lehet ártalmasabb, mint a segítő akarat, és nehogy azt higgyük ám, hogy csak akkor, ha nem nézi, vajon szeretne-e kimászni a gödörből az, aki belepottyant, vagy ha nézi, és mégis ő tudja jobban mindenkinél, mi a sürgős teendő, szuszog és liheg, túrja a földet, taszigálja a sarat, lökdös és fontoskodik,

sehogyse tud békén megmaradni, hanem azzal is, hogy egyáltalán létezik, tekintve, hogy semmi sem lehet veszélyesebb, mint az emberek akarata és képzelete, akár segíteni akarnak nekünk, akár ártani, minthogy maga az akarat az, ami mindig rosszra fordul.

A laboratórium (alumínium betűkből kirakott felirat az ajtón: LABORATÓRIUM, fehér olajfesték foltjai a matt fémen), ahová Sótonyiné küldte fel Bárányt, egy nagyobbfajta szoba volt.

A bejárattal szemközt csupa ablak, balkézre titokzatosan csillogó üveges szekrények, jobbra egynéhány falra akasztott szemléltető plakát.

A test felépítése, a levegő összetevői, hósapkás hegykoszorú tengerszemmel és kikötött csónakokkal.

A főhelyen, a lépcsőzetesen emelkedő rekeszek magas polcközepére helyezve egy hatalmas méretű, műanyagból készült, szétszedhető emberi orr. Az, hogy szétszedhető, rögtön feltűnt, ugyanis egynéhány darabja némileg gondatlanul volt visszahelyezve, mi több, az egyik orrcimpa vagy kimaradt az összerakásból, vagy már egészen le is vált és az orr mellett hevert, szabadon hagyva a belső részeket.

Nem égett a villany, félhomály uralkodott a szobában.

A helyiség közepét egy kerek asztal foglalta el, körülötte körberakva székek, a székeken emberek, sötét árnyékok, ki tud az arcokra figyelni.

- Sötétben megélesedik a hallás, finomabbá válik a szaglás.

- És a félhomályban? Ott mi élesedik meg?

- Ott semmi sem élesedik meg. Ott félhomály marad.

Egy furcsa, rekeszekre osztott asztal, leginkább valami felszeletelt tortához hasonlít, amiből csak a díszpapírok és a szeleteket elválasztó csomagolás maradt meg sértetlenül, s töltelékül, ohó, cukros töltelék!, csupán a fémállványokba állított, színes folyadékokkal töltött kémcsövek szolgálnak.

- Jöjjön! - szólt köszönés helyett is a belépő Bárányra az ablak előtt álló nő. - Jöjjön, van még hely. Ha nem tévedek, maga lesz az ötödik, kis híja, hogy el nem késett, mondhatnám, éppen az utolsó pillanatban.

- Jó napot kívánok - válaszolta Bárány.

- Hát persze, jó napot! Üljön le, és csinálja, amit a többiek. A bőröndjét hagyja ott az ajtó mellett, a fogasnál. Az asztal szélén talál egy feladatlapot, azt kell majd kitöltenie. Bárány Ádám, ugye?

- Igen - bólintott Bárány -, én vagyok.

Leült az üveges szekrények elé, éppen szemközt a hatalmas műanyag orral. „Nasus externus” olvasta ki a gyér fényben nehézkesen az egyik nagybetűs feliratot. Az orr mellett fakeretes térkép lógott a falon, Bárány megismerte a platánlevélhez hasonlatos alaprajzot: Budapest.

- Ceruza - nyújtotta feléje az írószerszámot a nő. - Figyeljen, Bárány úr, a feladat roppant egyszerű, mondhatnám, afféle bemelegítés. A többiek már tudják, hát csak röviden mondom el. Körbeforgatjuk az asztalt, minden kémcsövön láthat egy számot. Leemeli a kémcsövet elzáró üvegdugót, megvizsgálja, megszagolja a kémcső tartalmát, jó alaposan, hogy mi lehet a minta. Aztán a véleményét rögzíti a feladatlapon. Ennyi az egész, azt hiszem, érthető. Afféle alap-alkalmassági vizsga, mondjuk így, s hadd tegyem hozzá, izgalomra semmi ok.

- Igen - bólintott Bárány. - Érthető.

„Töltse ki észlelésének megfelelően a válaszok rovatot! Egy szám mellé csak egy észlelést rögzíthet.”

- Igenis - mormolta Bárány.

A nő, akinek ez ideig sem igen látszott az arca, csak fehér köpenybe bújtatott alacsony, kövérkés alakja sötétlett az ablak derengő ellenfényében, most egészen az ablakpárkányig hátrált, karjait összefonta a melle előtt, a párkánynak támaszkodott, félig-meddig rá is ült, úgy folytatta az oktatást.

- Dolgozzanak kérem, s közben hallgassák is, amit mondok. Figyelem, türelem és kitartás! Jegyezzék meg ezeket a kulcsszavakat! Jegyezzék meg, hogy a jó érzékszervi megfigyelő nem kapkod, nem siet, ellenben a körülmények alapos mérlegelése után, minden lehetőséget számba véve hozza meg döntését. Körültekintően cselekszik, egyidejűleg hagyatkozik az érzékszervi megfigyelésre és a döntést ellenőrző intellektuális képességeire. Másképpen szólva: az ideális érzékszervi megfigyelő a kémiai és biológiai vonatkozások kiváló elméleti szakértőjeként tudatosan formálja meg a rá egyébiránt elemi benyomást gyakorló környezeti hatásokat minősítő véleményét.

Ismétlem: tudatosság és érzékiség, ezt soha ne felejtsek el!

Most pedig, kérem, hajoljanak a kémcső fölé, egy pillanatra emeljék le az üveg dugót, és óvatosan szippantsanak bele a kémcső tartalmába!

Az asztal túloldalán, Bárányal szemközt hirtelen hevesen köhögni kezdett valaki.

- Lám, lám! - szólalt meg újra a nő. Hallani lehetett a hangján, hogy mosolyog. - Íme az első gyakorlati lecke. Mondtam önöknek, hogy a jó érzékszervi megfigyelő figyelembe veszi és lehetőség szerint betartja az utasításokat, de soha nem hágja át a biztonsági szabályokat. És, teszem fel most a kérdést, vajon elég-e mindössze ennyit tudnunk? Vajon elég-e a könyvízü, minden gyakorlatot nélkülöző tudás? S hogy mindjárt fordítsunk is rajta, vajon segíthet-e elmélet nélkül a mégoly briliáns észlelés is? Nem, nem és nem!

A fontossági sorrendet, az elmélet és a gyakorlat ölelkezését most maguk is megtapasztalhatták. A felvételiző kolléga közvetlenül szimatolt a nyitott mintába, és a jelek szerint a kémcsőből kiáramló gáz kellemetlen tünetekhez vezetett. A felvételiző kolléga elővigyázatlan volt, s nem eléggé körültekintő. A felvételiző kolléga hibát követett el, s most méltán köhög.

Jegyezzék meg: soha, de soha ne hajoljanak túl közel a mintához! A jó érzékszervi megfigyelő folyamatosan résen van, egy pillanatra sem feledkezhet meg az óvatosságról. Megmutatom, figyeljenek ide! A körültekintő érzékszervi megfigyelő kezének finom integetésével legyezgeti maga felé a mintavételt, így állapítja meg az adott feladat aktuális veszélyességi fokát.

A köhögés az asztal túloldalán nagy nehezen abbamaradt.

Bárány az asztalt rekeszekre osztó kis falaktól nem láthatta, de hallotta, hogy az áldozat hosszan és keservesen kifújja az orrát.

- Fordítsák az asztalt! - vezényelte a nő.

- Vanília - gondolta Bárány.

- Fordítani!

- Töpörtyű. Libatöpörtyű.

- Fordítani!

- Ecet.

- Fordítás.

- Keserű mandula.

A szobában már csaknem sötét volt, az éppen eléje forduló kis cella mélyén Bárány alig láthatta a kémcső csillanását.

- Füst - gondolta. - Kipufogógáz.

Budapest szaga.

A köd és a füst.

Mint az az IFA a Hősök terén.

Mint az a mentőautó a szünni nem akaró kék villogással.

Bárány, amikor a Déli pályaudvar lépcsőjén levágtatva igyekezett a fekete hajú nő nyomában maradni, akkor is mindegyre az orrában érezte ezt a szagot. Bordó bőröndjét maga elé tartva próbált utat vágni magának a tülekedésben, részben, hogy sietni tudjon, részben, mert hirtelen az az érzése támadt, hogy ha nem védekezik valami módon, mondjuk ezzel a bőröndöcskével, mint holmi pajzzsal, akkor odalent, a metró bejárata előtti zürzavarban, ahol a földre terített rongyok fölött alkalmi árusok örködtek, és kiabálva próbáltak vásárlásra bírni minden arra járó, miközben kattogtak a fémpénzeket nyelő telefonok, és a koszos csempékhez dőlve a telefonálók a fülüket betapasztva igyekeztek túlkiabálni a mindkét irányból fel-felbődülő autódudákat, a villamosok zakatolását és a menetrendet közlő hangosbeszélő fásult erőszakosságát, a rikoltozó újságárusokat, és a faasztalokra kirakott, celofánba csomagolt kazettahal-mokat reklámozó, recsegve bömbölő hangfalakat, igen, a lépcsőről lenézve úgy érezte Bárány, ebben a kavargásban, nyomakodásban és bűzben még az is nagyon kétséges, miként jut majd el a metró mozgólépcsőjéig. Márpedig a nő éppen ott, a bejáratnál tűnt el e pillanatban. Ahol az a két koldus üldögél a földön, csupa színes szedett-vedett ruha lóg rajtuk, mégis szürke rongycsomó mind a kettő, egy férfi és egy nő, helyesebben az egyik férfi volt valaha és a másik nő, és most együtt tartanak a férfiatlan és nőietlen semlegesség felé, ha ugyan már el nem érkeztek oda, ha ugyan még tartanak egyáltalán valahová. Ki tudná megítélni a korukat, hiszen az arcuk is ugyanabból a szürke rongyból gyűrve, s a hajuk a foszladozó szövet szálaiból, két-két kopott doboz a cipőjük, ami még így is, a földre dobva, mozdulatlanul is lötyögni látszik a lábukon. Mozog a szájuk, mintha folyton rágnának valamit, vagy titkos ügyekről motyorásznának, olyan titkokról, amelyek persze senkit, de senkit nem érdekelnek. És bármi volna előttük, látni végképp nem láthatnak semmit, a bozontos, lelógó szemöldök, a táskák a vaksi szemgödrök alatt, a folyton könnyező szemek.

Nagy levegő, látta be Bárány, és kifújás, mint a víz alatt. Addig sem hatolhat be semmi az orrba, se víz, se bármi szag, mint hajdan a gyenesi strandon, a szem szorosan bezárva, elvégre a felkavart iszap úgyszólván mindent elhomályosít, még két tempó a stégig, aztán már csak egy, miközben majd szétpattan a tüdő. Kifújni lehet, sőt kell is, aprókat, egyenletesen, ilyenkor mondják, hogy közeleg a cél, mintha lehetne valami is önnönmagában, mintha lehetne bármi is a körforgáson kívül, ez majdnem olyan, mintha azt mondanánk, minden egy, hiszen akkor az egész bomlana meg, s akkor mi végre volna hát a gazdagság, példának okáért bármennyire is jó lenne a kapás, ha a strand közelében, a csatorna torkolatánál, a zsiradékból, faggyúból, halálos húgyból és földre csordult vérből hizott halakat mégsem akarná megenni senki, hogyan lenne hát belőlük újra zsiradék, faggyú és húgy, holott azt is tudjuk ám, előbb-utóbb minden az asztalra kerül, aminek ott a helye, előbb a letaglózott marhák, aztán a zsíros pontyok, vagy előbb a zsíros pontyok és azután a letaglózott marhák, a sorrend tetszőleges, s

kinek-kinek a maga érdeme szerint, hogy a vér így egyesülhessen a vérrel, és minden megtalálhassa a maga útját, elinduljon és aztán visszatérhessen a kezdőpontra, felhőnyi szűnyog vagy felhőnyi eső, vér a vérhez, víz a vízhez, oda jusson, ahová jutnia kell, például egy bordó bőröndös, nagyorrú fiatalember a metró bejáratához, kapkodva és lihegve, a fekete hajú nő látványát elkapva még éppen az utolsó pillanatban.

Csak hogy a mozgólépcső előtt Báránynak újabb dilemmával kellett megküzdenie. Ha azonnal a nő után veti magát, nyilván nagyobb esélye van, hogy utolérje, rosszabb esetben is kifigyelje, melyik metrókocsiba száll. Viszont ezzel a sietséggel azt is megkockáztatja, hogy esetleg éppen a döntő pillanatban a mozgólépcső aljánál, vagy a beérkező szerelvénynél várakozó jegyellenőrök karmai közé kerül. Márpedig a megalázó helyzet, hogy magyarázkodással és pénztárca-keresgéssel kényszerüljön mihamarabb szabadulni a diadalittas karszalagosoktól, esetleg éppen a nő szeme előtt, nyilván nem lenne a legkellemesebb kezdet a megkötendő ismeretséghez, nem is beszélve a többi kellemetlenségről, pénz és sértő szavak, jobb nem végiggondolni akár.

Hogy mi történne, ha a következő percben valóban a nő mellett teremhetne, és tetszés szerint a szemébe nézhetne, megszólíthatná, megérinthezné, beszívhatná az illatát, őszintén ezen a problémán Bárány egyelőre nem is gondolkodott, minek előre tervezgetni, amikor még a következő pillanat felől se lehetünk biztosak.

A metróbejárat üvegajtaján belül, félig-meddig elzárva az utat, egy hosszúszakállú, ősz emberke ácsorgott, a táskája a nyakába akasztva, mint egy tálca, rajta fekete könyvek, behúzódtak a sarokba, és néha elkiáltotta magát: Hajtsd a föld gyenge fűvet, maghozó fűvet, gyümölcsfát, amely gyümölcsöt hozzon az ő neme szerint, amelyben legyen néki magva a földön!

- Micsoda? - meredt rá értetlenül Bárány.

- Isten a szeretet, a szeretet Isten! - kiáltotta az öregember.

- Aha - bólintott Bárány -, aha.

Tudta, ha sorba áll a pénztárnál és jegyet vásárol, lyukaszt és derék állampolgárként viselkedik, nos, ezzel értékes percek veszíthet, és könnyen lehet, akár le is mondhat a sikerről.

S tudta, ha nem vásárol, nem lyukaszt és nem viselkedik, az talán még végzetesebb lehet. A mozgólépcső felé ugrott, s már át is lépett a jegykezelő automaták vonalán, amikor, lenézve az alagút aljára, hirtelen úgy rémlett neki, két-három karszalagos alakot lát az alsó korlátnál. Erre visszafordult és az utasok méltatlankodó megjegyzéseivel mit sem törődve a jegypénztárhoz rohant. Azaz csak rohant volna, de azonnal megállt, mert az ablak előtt hárman is várakoztak. Megtorpant újra hát, és lázasan gondolkodott, miközben terpeszállásban hol a mozgólépcső, hol a pénztár felé fordult, mi a jobb, a veszély, vagy a gyorsaság, és hogy mit kockáztat, nem, nem az ember, kinek jutna eszébe most ily magas gondokon gyötrődni, mit kockáztat ő, Bárány Ádám, félterpesz, nevezzük így, elindulni se, de állva sem, félterpesz, ismerjük jól.

- Hajta tehát a föld gyenge fűvet, maghozó fűvet az ő neme szerint, és gyümölcstermő fát, amelynek gyümölcsében mag van az ő neme szerint! - kiabálta az ősz szakállas öregemberke, egészen közel hajolva a tétovázó fiatalemberhez.

Közben a fémtányéros ablaknál elfogyott a sor, s ez eldöntötte a kérdést. Bárány a pénztárhoz ugrott, aprópénz, jegy, automata.

Ez volt a második hiba.

Nem azért, mert az automata elnyelte a pénzét, ó nem. Mert ugyan elnyelte, az igaz, és jegyet sem adott, de akkor már mindez nem is számított. Hanem mert mindezek után már hiába volt minden sietség, furakodás és izgalom, hiszen a mozgólépcsőn lesietve Bárány még éppen csak közeledett a peronhoz, amikor meghallotta az ajtók csukódását bejelentő hangot, s a tompa csattanást is. A szerelvény az orra előtt húzott ki az alagútba. Bárány meg is esküdött volna rá, hogy az egyik vagon ajtajánál egy villanásra még láthatta a nőt, azaz láthatta az ajtó sárga fényű ablakát, és egy alakot, a táskát a vállon, a fekete haját, egyszóval valakit, no persze nem az arcot, a szem formáját, az orr metszését, a száj ívét, pusztán az alakot, mondjuk így, valakinek az ottlétét, akiről már egyszerűen azt is vigasztaló sejteni, hogy van, s ha most éppenséggel egyáltalán nem is mindegy, hol, de legalább létezik.

És hogy akkor most mit tegyen.

Az alagút sötétje.

A kerekek csattogása.

A huzat.

Mintha valami nagy szárnyak.

Az idő folyik át az éj közepén.

Az égett gumi és az alagútból kiáramló nedvesség szaga.

Álldogált a peron szélén Bárány, és a távolodó szerelvény piros lámpáit bámulta. Hogy akkor most mi a fenét lehet csinálni.

Egy erőyes női hang szólalt meg valahol a feje fölött.

- Kérem, hagyják szabadon a biztonsági sávot!

Szabadon, szabadon!

Nincs mit tenni, csak a piros lámpákat lehet bámulni, aztán már azt sem, mi marad, a sötét.

Kérem, hagyják szabadon a biztonsági sávot!, szólalt meg újra az előbbi hang.

Bárány hátrafordult, de csak két ballonkabátos, aktatáskás férfit látott közeledni a peronon. Hátrébb lépett, ki tudja, ha esetleg miatta jönnek, ám azok nem is figyeltek rá.

Az egyik, aki valamivel magasabb is volt, átfogta a másik vállát, a fejét oldalra és előre biccentette, és így egy kicsit visszafelé nézett a társára, úgy hallgatta a szavait.

- Tudod, akkor már arról beszélt, hogy legalább egy hete álmodja minden éjszaka pontosan ugyanazt az álmot - mondta az alacsonyabbik.

- Így mondta, hogy ugyanazt? - kérdezett vissza a másik.

- Így. Hogy nem hasonló álmokat lát, hanem ugyanazt. Szóról szóra, képről képre minden éjjel ugyanazt. És hozzá tette rögtön, hogy nehogy azt higgyem, ennek bármi köze volna hozzánk, főleg azt ne higgyem, hogy hozzám volna köze. Őt nem érdeklik az orvosok, a tesztek és a műszerek, akármit is mutatnak, ha ezt álmodja minden éjjel. És hogy bizonyossággal tudja azt is, hogy most már nincsen nyolc hónap odáig, és megszüli a gyermekét, ha vele vagyok úgy is jó, ha elmegyek, azt se bánja. De tényleg nem is érdekelte semmiféle papír, semmiféle orvosi eredmény, mint ahogyan az sem, én mit gondolok és mit mondok. Szakkönyveket, tipegőket, apró cipőcskéket, cumisüvegeket kezdett vásárolni. Puha, meleg szőnyeget, kicsi lepedőt, pelenkát, hálósákat. Miközben nem beszélt róla többet, mint ahogyan arról sem, hogy vajon folytatódna-e az álmai. Csak éppen aznap éjszakától a másik szobában aludt, és a konyhai

falinaptáron húzta át a napokat egymás után, így tartotta számon az időt. A nyolcadik hónapra igazi gyerekszobát rendezett már be, pelenkázóval és járókával, színes, kicsi képekkel a falakon. Figyelte magát, mit eszik, és mennyit, méregette a vitaminokat, összeadta a kalóriákat. Zenét hallgatott, süttette magát a Nappal, mert mind a kettő jót tesz. Nem zavarta az sem, hogy amikor a munkahelyén szülési szabadságot kért, először tréfának hitték a dolgot, aztán meg egyre csak holmi pszichiátriai vizsgálatra akarták rábeszélni. Amikor kiíratta magát, nekem szóltak, hogy tenni kellene valamit, persze nem csoda, hiszen nemhogy terhesnek nem látszott, de még karcsúbb is lett a folytonos futkosástól, örökös készülődéstől, mint annak előtte volt. A kilencedik hónapra aztán visszavonult a szobájába, egész nap kötögetett, olvasott, vagy csak feküdt, olyan arccal, mint aki egy egészen távoli hangra figyelve hallgatózik. Mondtam neki, drágám, olyan lesz itt, ebben a szobában, mint egy pók, csak azt nem tudom, mi az a zsákmány, amire vársz. Persze viccelni akartam, hogy nevéssen, ő pedig csak mosolygott, s nem ám azon, amit mondtam, hanem mint aki befelé figyel, egészen másra gondolva mosolyog. Közben pedig szólt a zene, hogy a gyereke majd boldog legyen, tudniillik odabent, a hasában hallja már a dallamokat.

És amikor elérkezett a kitűzött nap, a konyhai naptáron minden bekarikázott számot beborítottak már a jelek, egyszercsak felébredt az éjszaka kellős közepén. Kiment a vécére, és aztán hozzám, a szobába. Kezdhethék öltözni, ha úgy gondolom, éppen most folyt el a magzatvize. Nincsen vesztegetni való idő, legalábbis, ha segíteni akarok, ha nem, az se baj, elindul majd egyedül. Kora hajnal volt, éppen csak világosodni kezdett, ő pedig felkapcsolta a villanyt, ott állt a két szobát elválasztó ajtóban. Fogta a kilincset, miközben kapkodta a levegőt, és néha összerándult az arca a fájdalomtól, de alig láthatóan, mint amikor valaki erőnek erejével is uralkodni akar magán. Kinéztem az ablakon, láttam az utcai lámpákat, láttam, hogy milyen néptelenek még a város utcái, és azon gondolkodtam, miképpen bírhatnám maradásra, de nem tudtam mozdulni se és szólni sem, üres volt a fejem, kába az álmodástól és a tehetetlenségtől. Hát nem érted, miről szól ez az egész, mondta, vagy inkább sziszegte már, hát nem érted, mi forog itt kockán, egyáltalán nem te és egyáltalán nem én, és miközben ezt mondta, láttam, miképpen torzul el az arca, és akkor értettem meg, mennyire szenved valójában, akkor értettem meg, mit titkolt el egészen eddig a pillanatig, és hogy egyetlen egyet tehetek, felöltözöm, és indulok vele a kórházba, még talán akkor a legkisebb a baj.

Ott persze eleinte szóba sem akartak állni velünk, papírokat kértek, vizsgálatokat emlegettek, de aztán beengedték valami szobába, és kiszóltak, hogy jól van, a doktor úrnak van néhány perce, megvizsgálja a beteget. Úgy hangzott, mint valami cinkos üzenet, hogy ugyan már, mi tudjuk, hogy tudja, hogy tudjuk, de mit tegyünk, az a legjobb, ha semmit nem mutatunk. Kicsi idő, és kijött az egyik nővér, és ő már úgy nézett rám, szótlánul, hogy rögtön tudtam, valami váratlan történt. Egészen közel lépett, és a kezét a vállamra tette a szemembe bámult, és talán egy perc is eltelhetett, mire megszólalt. Nézzé uram, mondta halkan, az arcomhoz hajolva, mindenekelőtt bocsánatot kell kérnünk, úgy értem magától is és a feleségétől, és az már...

Süvítve, csattogva éppen ekkor érkezett meg az állomásra a következő metrószerelvény.

A két férfi a lelassuló vonatot követve kissé előrébb sétált.

A másik kocsiba szálltak, Bárány látta, hogy a nagyobbik még most is átkarolja az alacsonyabbikat, így ülnek le, az alacsonyabbik feje a magasabbik válla felé hajol, de mintha valami láthatatlan párna tartaná, nem éri el.

Azt nem merte megkockáztatni, hogy a saját kocsiját elhagyva ő is az eggyel előbbi vagonba szálljon, hiszen a szerelvény bármikor elindulhatott, s bár a nőt illető reményekkel jószerevével felhagyott, aligha történhetne bosszantóbb baleset, mint hogy még erről a vonatról is lemarad-

jon, lám, a szerelem és a kíváncsiság miképpen mérhető össze, ha nem akarják segíteni egymást, avagy melyiktől volna tanácsos kiváltképpen tartózkodni, mindkettőtől, könnyű a válasz, milyen kár, hogy a belátás és a cselekvés közt oly kanyargós az út, még azt se tudni, előre vagy visszafelé halad, ismerjük jól, a bennünk lakó démonok, piszkálni se kell, előbújniak minduntalan.

A két férfi leült. Most már, amennyire ezt Bárány láthatta, nem beszéltek. Véget ért a történet, vagy csupán félbemaradt? Lehajtott fejjel bámultak maguk elé, az aktatáskákat az ülésre fektették, kicsi asztalok fölött súlyos szomorúság. Előregörnyedt a válluk is, mint akik nehéz munkával végeztek, s olyan fáradtak, nincs is szükség a szavakra, ballonkabátjuk a földet söpörte.

- Az már, az már - ismételte el gépiesen Bárány.

- Az már - morogta a metrószerelvény.

De mi a folytatás?

- Figyelem, nincsen folytatás! - szólalt meg hirtelen Bárány feje fölött a felvételi vizsgát vezető nő. - Kérem, rakják le a ceruzát, ezt a feladatsort befejeztük.

Öt ceruza, öt csattanás az asztalon.

- Észre se vettem, mikor állt ide mögém - lepődött meg Bárány.

- Úgy ni, köszönöm! - mondta a nő. - Akkor felkapcsolhatjuk a villanyt.

Odalépve el is intézte rögtön ő maga. Éles, fehér, vibráló fény ömlött a szobára

- Vestibulum nasi - olvasta el gépiesen újra a hatalmas műanyag orr egyik feliratát Bárány. Aztán a térkép betűit is még egyszer: Budapest.

- Ha megengedik a kedves kolléga-jelöltek - fordult feléjük a nő -, pihenés gyanánt néhány szó. Arról, hogy a mindennapi gyakorlatban mit jelent az érzékszervi megfigyelők munkája. Nincs kétségem afelől, hogy érdekli önöket, hogyan és miért dolgozunk mi, érzékszervi megfigyelők szeretett fővárosunkban. Nos, leszögezhetem: tevékenységünket nem a büntetések végett, hanem mindig is a lakótársaink javára, a köztisztaság védelmében végezzük, értsük ezalatt a bennünket körülölelő tárgyi világot, s a bennünk élő erkölcsi törvényeket egyaránt, szolgálunk és védünk, hogy egy ismert jelmondatot kölcsönözzek társszervezetünktől, és rögtön kiegészítem: mi vagyunk a szagok őrei.

Javaslom, egyúttal arra is térjünk ki, miként működik a mi legmegbízhatóbb műszerünk, fő fegyverünk: az emberi orr, arcunk ékessége, mely még ma is kiválóbb eszköz valamennyi mesterségesen készített szagérzékelő berendezésnél, mint ahogy szaglásunk is megbízhatóbb minden kémiai analízisnél.

Miért?, kérdezik most önök kíváncsian, és még biztosan az is az eszükbe jut, hogy ó, hiszen az ember, s persze az emberi szaglás hányszor, de hányszor tévedhet!, s milyen igazuk van, hát megmondom, ha akarnak, persze nyugodtan jegyzetelhetnek, kényszer nincsen, ajánlat annál inkább.

Azért, mert egyedül ez a szerv képes arra, hogy a számtalan összetevőből álló, különleges keverékeket, a gázok és vegyületek bonyolult elegyét, azaz a szagot a maga összességében fogja fel! Bizony, legyünk büszkéek rá! Semmiféle technikai eszköz nem oldja meg így ezt a bonyolult feladatot! Ezért tudja az érzékszervi megfigyelő a szagot egyben, egységként érzékelni. Még ha, ezt ismerjük el, az emberi orr nem annyira kifinomult, mint példának okáért a kutyaé. Hiszen tudjuk, négylábú barátaink százszámra képesek különválasztani a szagokat...

Valóságos szagmemória van, ami azt jelenti, hogy évekkal később is képesek felismerni egy szagot, tévedhetetlenül azonosítanak mondjuk egy mintát, valahogy akként vannak ezzel, mint mi a képekkel, valljuk be, szaglásban a kutyáktól messze vagyunk. Az ember orra csak a megszokottól eltérőt, csak a nagyon jellegzetes szagot képes igazán kiszűrni, s ez nem is csoda, ha összevetjük az emberi orr szaglóhám-felületét a nálánál mintegy tízennégyszer nagyobb kutya-képességekkel... Nem is szólva egyéb állatokról.

Példának okáért a disznók! Tudják maguk, micsoda szaglása van egy jobb fajta sertésnek? Hallottak már a híres franciaországi szarvasgomba-kereső házidisznókról? Hogy a tölgyerdőket járva ezek a rózsaszínre csutakolt, pórázon tartott házisertések már messziről képesek megszimatolni a kincset érő, az avartakaró és a föld alatt rejtekező szarvasgombatenyészeteket? És nem tágítanak ám onnan mindaddig, míg elő nem kerül a gomba, hogy egy csapásra egész kis vagyunkával tegyék gazdagabbá a gazdájukat!

S most gondolják csak el, akkor hol vannak még ezek a képességek a vadon élő állatok csodálatos szaglásától! Mondjuk a farkasoktól, akiknek a szaglásához képest városi kutyáink orra is olyan, mint egy portól és szeméttől eltömődött porszívócső! A farkasok, akiknek a légáramlatok úgy mesélnek, mintha mi nyitott könyveket olvasgatnánk... A farkasok, akik tévedhetetlenül követik a kiszemelt áldozat szagmintáját mérföldeken át, és könyörtelen biztonsággal találják meg akár a legkedvezőtlenebb viszonyok között is!

- Kutyaképességek - mormolta maga elé a vibráló neonfényben Bárány Ádám. - Pláne a farkasok. Pláne, hogy milyen öreg már ez a nő, teljesen ráncos az arca, pedig a hangja fiatalabb. Hányszor elmondhatta már ezt az orr-szöveget, mégis milyen lelkes, valósággal kiabál, mint aki örül valaminek, például örül annak, hogy kiabálhat.

- No de vigyázzunk, ne téjünk el a tárgytól, kedves kolléga-jelöltek! - folytatta a fehér köpnyes nő. - Szóljanak rám, ha netán elkalandoznék, megvallom, hajlamos vagyok a bőbeszédűségre, ámbár, mint mindennek, legyen az büzfelhő vagy áradó illatok tömege, ennek is megvan az oka: egyszerűen szerelmese vagyok a témának, aki azzal tölti az életét, ami számára a legfontosabb, s mondhatjuk-e akkor, íme, ez volna a boldogság, mi tehát a boldogság titka, nem más, mint hogy fontosnak tudjuk magunkat, hogy úgy mondjam, engem a világon semmi nem érdekel annyira, mint az emberi orr, a szaglás és a szagok! És hogy maradjunk a szaglás csodálatos eszközénél, vizsgáljuk meg, milyen közelebbről e nemes szervünk, szakszerűen szólva, miből áll az úgynevezett külső orr!

Látható, hogy az orr nagymértékben meghatározza arcunk jellegét, hány és hány közismert példát sorolhatnánk, római orr, görögös arcél, indián sasorr, kampós orr és pisze, krumpli és bibircsók, mennyire másnak tűnik kívülről szemlélve, holott a felépítése ugyanaz. Csont és porc, kívülről bőr, belülről pedig nyálkahártya, hoppá, majdnem kicsúszott a kezemből. Ebben a merev csontos részben, itt az orrcsont, az *os nasale*, itt pedig a *maxilla processus frontalis*. Ezt a mozgatható porcos részt mindkét oldalon a *cartilago nasi lateralis* képezi, amely az orrsövénnel T alakban összeforrt, mondja valaki, hogy nem gusztusos, igaz, nekem hiába is mondaná, látom, amit látok, belülről minden test gyönyörű, csodálatosabb, mint amit valaha is teremthet a képzelet. Az orrnyílást mindkét oldalon a *cartilago alaris major* határolja, ezeknek a porcoknak van egy medialis és egy lateralis szára, amelyek az orrcsúcsban, kérem, ezt írják fel: *apex nasi*, találkoznak. Tudják, kollégajelöltek, egyszerűen imádom ezeket a szavakat, az orrnyílásokat (*nares*) egymástól középen az orrsövény (*septum nasi*) választja el, és belülről is bőr béleli. A bőrrel bélelt részt *vestibulum nasin*ak hívjuk, a vestibulumban szőröket (*vibrissae*) találunk, erről aztán mesélhetnénk, merthogy ezek a szőrök férfiakon, különösen idősebb korban, megvastagodnak, orrbajusz, kollégáim, ugye értik, mire gondolok, orrbajusz! Megjegyzem, a vestibulumon sajnálatos módon meglehetősen gyakran támadnak

különféle gyulladások, furunkulusok, elvégre mégis csak úgy van a világ itt bennünk és körülöttünk elrendezve, hogy minden jóra rögtön felel valami rossz, s csaknem mindegy, hogy kicsi az a jó, s aránytalanul nagy a rossz, hát akkor egy ilyen csodálatos szerszám se lehet megfertőzések és csúfságok nélkül.

Ahogy a fehérköpenyes nő magyarázott, a mondatokat félbe se szakítva oda-oda fordult a magas polcon csillogó hatalmas műanyag orrhoz, jelentőségteljesen előbb rámutatott a feliratokkal is ellátott megfelelő részekre, majd gyakorlott mozdulattal egymás után leemelte a mozdítható darabokat, és sorban kirakta őket maga elé az asztalra.

- Nézzék, és csodálják, barátaim! Van-e olyan emberi kéz teremtette gép, ami ilyen bonyolult, s mégis ilyen tökéletes? Tudnivaló, hogy a külső orr vérellátása részben az *arteria ophthalmicából*, részben az *arteria facialisból* származik. A vénás vér a *vena angularison* keresztül a *sinus cavernosusba*, a *vena facialis*on át pedig a *vena jugularis internába* ömlik, ekképpen mutatkozik meg a testet életető körforgás, hogy a vér egyesülhessen a vérrel, és minden megtalálhassa a maga útját, elinduljon és aztán visszatérhessen a kezdőpontra, bár ha jól sejtem, önök most azt gondolják, kedves kolléga-jelöltek, hogy ezek az ismeretek miért is tartoznának a kezdő érzékszervi megfigyelőkre... Elvégre nem klinikai kezelésekre készülnek, ugye? Elvégre nem orvosok akarunk lenni, ugye? Csakhogy, barátaim, ez itt a mi legfőbb munkaeszközünk! Jegyezzék meg, nem elég pusztán megismerni azt, amivel dolgozunk, de számítanunk kell a hibáira is, mi végre volna ugyanis a gazdagság, megannyi csodálatos képesség, ha a körforgás megszakadna, példának okáért a külső orr gyulladásos betegségei nagymértékben akadályozhatják a munkánkat, arról nem is beszélve, hogy a *vena angularis* közvetítésével a *sinus cavernosusba* is beterjedhetnek, és életveszélyes, ismétlem, kedves kolléga-jelöltek, életveszélyes szövődményeket okozhatnak! Márpedig az könnyen belátható, hogy a halálos betegségben szenvedő érzékszervi megfigyelő nem tudja megfelelő színvonalon ellátni a munkáját! Hahaha! Bocsássanak meg, ez csak afféle nálunk használatos munkahelyi tréfa volt!

Bárány Ádám tágra nyílt szemmel bámulta az előadást tartó nőt.

Ott állt fehér köpenyben a félig szétszedett hatalmas orr előtt, és láthatóan alig bírta visszatartani a nevetését.

- Munkahelyi tréfa?

Bárány hirtelen nagyon fáradtnak érezte magát.

Azok a csodálatos farkasok.

Meg a kutyák és a disznók.

Évekkel később is a szaglás, mint az emlékezet.

Hátradőlt a széken és bámulta csak azt a fehér köpenyes nőt.

Bámult, mint aki órák óta ül a ház előtt, zuhogni kezd az eső, s ő még akkor se mozdul, nem, mert ha akarna se tudna mozdulni már, hagyja, csorogjon rajta végig, a ruhái fényesen tapadnak össze, mint egy óriási bogár fényes páncélja, s a páncél alatt a gyűrött, hártyás szárnyak, zuhog az eső, és ő ül mozdulatlan, két egymáshoz illesztett tenyerében megáll a víz.

Mint ahogy aztán azon a hétfői napon, délután, az autóban is.

Ülni mozdulatlan.

Az ezerkilencszázkilencvenkilencedik esztendő októberében, amikor egy fehér színű, Lada 2107 típusú személygépkocsi robogott az Andrásy úton a Hősök tere felé. Hárman ültek benne. Elöl a sofőr, egy Lajos nevű férfi, nagydarab, kövér ember. Hátról egy fekete hajú, fehér blúzós nő. Mellette egy feltűnően nagy orrú fiatalember, aki a fejét hátraszegve felfelé meredt, így vizslatta a megszükkült műbőr borításon a gyanús pöttyöket, már persze ha azt látta egyáltalán, amire nézett. Mozdulatlanul ült, szinte elfeküdt az autóban, mint aki alszik, vagy emlékeket forgat, nem mintha a kettő kizárná egymást. Október, süttött ugyan a Nap, de a levegő már nem tudott felmelegedni, hűvös maradt, mintha még most is kora reggel lett volna, éppen csak a hajnal után, amikor az éjszakai szél még sebtében kitakarította a házak közül a füstöt és ködöt, ám odafönt hiába oszlottak el a felhők, azért valami pára gyengíti a sugarakat, egymásra dobott, kiszámíthatatlanul libegő szürke fátylak, halvány a fény. Fehér karikák, tányérok a kopott asztalon, s idelentre is mintha az ég szivárogtatott volna folytonosan. Ki tudja, milyen gyorsan múlik ilyenkor az idő, vagy ki tudja, milyen vánszorogva, nem is az, hogy hová tűnhetett a nyári kékség, hanem hogy helyette mi maradt, az egyforma percek és az elröppenő órák, egybefolyik a reggellel a délután, a hajnal is, akár az alkonyat.

Október, október.

És hiába mozdulatlanok a poros fák, a levelek, a falak tövéhez ragadt papírszemetek, azért az utcasarkokon meg-meglódul a szél. Vajon létezhet-e egy városban huzat? Mint egy szobában a nyitva felejtett ablak miatt? Ne kószáljunk el most afelé, hogy ez esetben mi volna az ablakon innen és mi volna az ablakon túl, mit neveznénk meg az innen és a túl szavakkal, hasznosítsuk a képzés eredményeit, ismerjük már a kulcsszavakat.

Szinte csípős ilyenkor a hideg, ebben a huzatban, amikor a házak közül hirtelen támadó szél behatol a gallérok alá, vagy meglehet, ez a frissebb levegő csupán az imént elmúlt nyár után tűnik ilyen hidegnek, elvégre az igazi fagy is beköszön majd ide még, csak várni kell, jönnek ennél sokkal keményebb reggelek és vigasztalanabb délutánok, kétsége efelől senkinek ne legyen, még szerencse, hogy egy Lada ablakán át nézve mindig barátságosabb a világ.

Most is, mintha valami álmosan kiterülő test, nem fázik és nem didereg, csupán sütkérezik a város. Egy nő, aki egész nyáron át hevert a napon, kitartóan és mi tagadás, a hiúságtól korántsem mentesen. Vagy csak tehetetlenül? A bőre viszont már túlérlett, és sajnálatos, de ne csupán a környezeti ártalmakra gondoljunk, ultraviola és egyebek, rosszabb is akad, például a múltó napok, az úgynevezett észrevétlen repülő idő. Valamikor talán aranyló bronz, de mostanra már narancs, kérem tisztelettel, narancs! Hanem azért ez a nő még kihasználja ezt a kicsiny meleget is, a bágyadtabb őszi fényeket, a ferdén eső sugarakat, hiszen a nyári forróságok így lesznek emlékké, s tudjuk, a télhez közelíteni csakis emlékekkel szabad, hátradőlve, elernyedve, történjen, aminek történnie kell. A szem lehunyva, ami kívül van, az nem létezik, névtelen és láthatatlan, s aminek nem jutott név, az nincsen is. Jó lenne sejteni, miféle képek sorjázhathatnak a lehunyott szemhéjak mögött, még az is meglehet, hogy semmiféle, csupán a sárga és piros karikák, sem emlék, sem varázslat, talán éppen azért mosolyog ilyen nyugalmasan.

Másfelől viszont, lehetett bármi szép a város az októberi lágy napsütésben, bármi bódító a nő közelsége, álmosítóan ringató a Lada 2107 típusú személyautó, Bárány Ádám nem feledkezhetett meg némely kínzó kényelmetlenségről sem.

Legfőképpen nem feledkezhetett el arról a fájdalomról, ami, akárhogyan is fészkelődött a fiatalember a foltos kincstári takarón, kényelmesebb pozíciókat keresve a pokróc gyűrődéseiben és a Lada 2107 személyautó hátsó ülésének kiszámíthatatlan természetű rugózatán, újra és újra emlékeztette őt a feneke jobb oldalán éktelenkedő foltra. Kis túlzással nevezhetjük a

sérülést sebek is, hogy a helyzet komolyságát érzékeltessük. Viszont nem csupán a fájdalom, de bizonyos kellemes és mostanáig izgató emlékek bizsergése járt együtt mindezzel, mint ahogy a kéjek mellett rögtön erős kételyek és félelmek is feltámadtak Bárányban, nagyjából afféle kibogozhatatlan összevisszaságban, mint a sérülés elszenvedésekor.

Bárány Ádám ugyanis a Környezetgazdálkodási Intézet Környezetvédelmi Intézetének neon-fényes laboratóriumi szobájában kapta meg a jobb farpofáját díszítő bélyeget, kisvártatva azután, hogy a tesztlap kitöltését követően letették a tollat.

- Szóval, ha már a betegségeknél tartunk, kedves kolléga-jelöltek - folytatta előadását a fehér köpenyes nő, s a mutatóujját intően felemelve körbehordozta tekintetét az érzékszervi megfigyelő-jelölteken.

A nagy, félig már szétszedett műanyag orr előtt állt, és miközben beszélt, öntudatlan szeretettel simogatta az asztalon és a polcon heverő egyes csillogó darabokat.

- Persze, persze - tette hozzá aztán, mint aki felriad az álmodozásból. - Telik az idő, repül a nap, igyekszem rövidre fogni. Éppen ezért hadd magyarázzak el még valamit. Merthogy igencsak fontos a munkavégzésünk szempontjából. Jegyezzék meg, kérem, hogy az orrüreg szerepe a nyálkahártya szöveti szerkezetéből érthető meg, ezt is felírhatják. Itt, az orrüregben, ebben az aránylag szűk, ám nagy felületű, több járatra oszló üregen halad át a lélegzéskor beszívott levegő. Beáramlik, és a benne lebegő por nagy része hozzátapad a nedves falakhoz. Ide. Ugyanakkor itt, merthogy micsoda csodálatosan bonyolult dolog az emberi szervezet, beleértve ebbe természetesen az orr működését is, szóval a nyálkahártyánál a beszívott levegő nem csak megtisztul, de kellő mennyiségű párát vesz fel, és a megfelelő hőmérsékletűre melegedik. Egészséges állapotban e tevékenységek és a páradúsításhoz szükséges nedvesség között természetes egyensúly van. A fennmaradó vékony nyálkafilm a csillók mozgása állandó áramlásban tartja a *choanákon* keresztül a garatba, majd annak felső részéből a középső, szájüregi rész felé. Így aztán a lerakódott por, koromszemcsék, lebegő növényi alkatrészek normálisan folyamatosan bekerülnek a garatba, ahonnan a nyeléskor akaratlanul továbbíttatnak az emésztőcsatorna felé... Hangsúlyozom, csupán akkor zajlik ez így, ha természetes egyensúlyról beszélhetünk.

No de mi történik, ha az oly kényes egyensúly megbomlik?

A hőszabályozás zavaraiiban, teszem azt láz esetén, vagy a levegő nem kívánatos szárazsága alkalmával az orr-, garat- és gégenyálkahártya kellemetlenül kiszárad. Ugye, mindannyian jól ismerik ezt az érzést? Mintha szűrna, égetne valami ott belül! Hasonlóképpen zavart okoz például az orrsővény elferdülése, mely, valljuk be őszintén, meglehetősen gyakori jelenség, ilyenkor az egyik orrüreg túl tág, a másik túl szűk, az egyik tehát a kelleténél jobban, a másik a kelleténél kevésbé veszít párát, ez pedig, hogy egyéb kellemetlen vonatkozásait most ne is említsem, krónikus nyálkahurutot tart fenn.

Fertőzőes nyálkahurutnál a nyálkahártya nagy mennyiségű nyákos vagy éppenséggel gennyes váladékot termel. Ez a közönséges nátha, vagyis az érzékszervi megfigyelő egyik legádázabb ellensége!

Az orrváladék neve: *pituíta narium*, közismertebb nevén a takony, de ha megkérhetem önöket, ezt a közönséges szót itt ne használják. Munka közben legalábbis soha, hacsak nem feltétlenül szükséges, márpedig úgy hiszem, nem következhet be ilyen eset.

A nátha előidézője rendszerint vírus, de a megbetegedés létrejöttében a nyálkahártya átmeneti lehülése is közrejátszik. Tudniuk kell azt is, hogy ezt a bizonyos lehülést a más testrészek lehülése is kiváltja. Például, ha mezítláb a hideg padlóra lépünk, egyszeriben tüszőgni

kezdünk. Hitték volna valaha is, hogy ez nem más, mint az ornyálkahártya reakciója a hideg észlelésére? Ugyanez történhet akkor is, ha a szobánk levegője meleg, de például mellettünk a falak, vagy egyes nagyobb tárgyak hidegek! Vagy akkor, ha a páratartalomhoz, a levegő áramlásához kell a nyálkahártyának alkalmazkodni, mondjuk nedves ruhákat teregettünk ki száradni... Netán ablakot nyitottunk, s még körül se nézhetünk, máris tüsszögni kezdünk a hirtelen támadt huzatban... Kérdezem akkor, mit kell mindezekből megjegyezni? Mit kell a köznapi gyakorlatban alkalmazni, kolléga-jelöltek?

Hogy az emberi szervezet bonyolult és csodálatos, és benne minden mindennel összefügg?

Hát persze, ezt is! De a legfontosabb, amit egy érzékszervi megfigyelő megjegyezhet: a figyelem és az elővigyázatosság!

A figyelem!

Mert a jó érzékszervi megfigyelő nem pusztán kiváló érzékelői képességekkel rendelkezik, hanem legfőbb szerszámának, az orrnak gondos óvásával és karbantartásával a minimálisra szorítja a nátha és az egyéb megbetegedések veszélyét.

Az elővigyázatosság!

Mert az elővigyázatos érzékszervi megfigyelő nem szívja be a hideg levegőt, nem szívja be a forró levegőt, nem szipákolja be a nedvességet! Nem áll ki a kereszthuzatba! Nem mezítlábaz! Zoknit és papucsot hord még a legbarátságosabb szobában is! Sapka nélkül csak a legindokoltabb esetekben lép ki az utcára! Nem kockáztatja feleslegesen a lehülést, megfázást! Óvja magát a pituita narium vészes túltermelésétől!

A fehér köpenyes nő kissé lihegve, izgatottan nézett végig az asztal körül ülőkön.

- Nézzük csak, van valakinek esetleg kérdése?

Felemelte az asztalról az egyik csillogó műanyag orrcimpát, és most úgy tartotta, mintha labda volna, s rögvést annak akarná odadobni, aki a legokosabbat kérdezi

Csakhogy hiába várt, egyetlen kéz sem emelkedett fel.

- Mire várnak? Kérdezzenek csak nyugodtan, elvégre azért vagyunk itt! Aki nem kérdez, az elszalasztja a tudás megszerzésének esélyét is, aki tudás nélkül dolgozik, az pusztán az érzékszerveire hagyatkozik, márpedig, mint mondtam, elméleti felkészültség hiányában még a legcsodálatosabb érzékszervek is megcsalhatják a megfigyelőt, arról nem is beszélve, hogy az értékelés munkafolyamatai és a megfigyelésekből következő döntéseink elképzelhetetlenek a szakterület tudásanyagának felhasználása nélkül.

Csend támadt a teremben.

Percegett a neon.

Csillogtak a szétszedett műanyag orr darabjai.

És ebben a némaságban egyszercsak hátul, éppen Bárány Ádám háta mögött kinyílt egy ajtó, egy nő lépett be, a kezében üvegtartályocskákból, tekerőgombokból és számlapokból összeszerkesztett műszerféle.

Egy nő, a köldököt szabadon hagyó, feszes, rövid blúz, ráadásul átlátszóan fehér, áttűnik alóla a fekete melltartó, felpolcolt és feszes melltartó a trikóba gyömöszölve, csipkék, hogy szinte ugrani készül a két mézszínű mell is, sötét, szűk szoknyácska, magas talpú, csillogó cipők, hátrasimított fekete haj, kerek fenék, napbarnított karcsú derék.

Fiatal nő, szinte még lány inkább, az arca napsütötte barna, egészen fekete a szem, sűrű, fekete szempillák, talán csak az ornyereg fölött összeérő dús szemöldökök feketesége, s az enyhén kiugró szemöldökcsontok hangsúlya különös egy kissé, s az éles metszésű orr, a minden lélegzetvételnél szinte észrevehetetlenül meg-megmoccanó orrcimpák, mintha egy éberen figyelő ragadozó orra volna.

Vagy mindez pusztán a fény csalása? A vibrálás? Igaz, nemhogy rontaná, de éppenséggel hangsúlyozza azt a tökéletes, szabályos szépséget, ami a lány minden porcikájából, minden apró mozdulatából árad. Ahogy keresztül sétál a termen, ne gondoljunk szándékosságra és főként ne legyünk ízléstelenek, egy bonyolult és értékes, s nyilván nem is kifejezetten könnyű műszer súlya adott esetben pontosan olyan mozgásra kényszeríthet, mintha szándékos magakelletésnek, fenékrázásnak és riszálásnak lennének tanúi, holott erről gyaníthatóan szó sincs, csupán az egyensúlyt megtalálni nehéz a műszer óvása és a divatosan magas cipőtálpak rendszerében, nem is szólva a forgatható asztal megkerülésének problémájáról, a székek össze-visszaságáról, s a figyelő tekintetek feszélyező hatásáról, mint egy labirintus, látható és láthatatlan falak. Meg-megbillen a szűk szoknyácska, fel-felvillan a karcsú derék, próbálná csak utána csinálni valaki, mi volna az ember, a lehetőségek metszéspontja, a hosszú ujjak szinte simogatva érintik, mégis erősen fogják a készüléket, éppen, ahogy a fehérköpenyes tanította, figyelem és óvatosság, ezek a kulcsszavak.

Különös, csavarokkal rögzíthető lábakon álló fémtestű szerkezet, fekete tekerőgombok és zárt üvegsővegek, a gombok fölött nyomásmérő óramutatók, és az egész lezárható rendszerből oldalt vezet ki egy üvegsővecske, rajta fehér műanyagból készült tölcserforma száj, avagy szájforma tölcser, mire szolgálhat, hiszen ez nem is kérdés, a csapok nyilvánvalóan a tartályocskák megnyitását teszik lehetővé, a mutatók a csővecskében levő nyomásról tájékoztatnak, a tölcserke pedig éppen az, aminek látszik: szaglónyílás, szimatolólyuk, beleillesztjük az orrunkat és hosszan, mélyen szipákolunk, ellátjuk nyálkahártyánkat illatanyaggal, nem letüdözni és nem mohónak lenni, orrunk óvatosan találkozók e műanyag szájjal.

Várjunk csak, a nő szája! Milyen csillogó! És nem is piros, de valósággal vöröslik! Parázslík, tüzel, villog és éget! Vénarancs, ez az, már akinek ez mond egyáltalán valamit! És ennek a vénarancsnak minden egyes kicsi ráncocskája, a vöröslő bőr minden egyes kicsi gerezdje külön-külön csillog, nyilván ezért is olyan, mintha az a száj már önmagában külön életet élne, nem mintha lehetséges volna, hát persze hogy nem, naná, egy test, aminek a részei önnön akarattal bírnak, persze hallottunk már ilyesmiről, jó, de ha egyszer a hosszú combok, a gömbölyű fenék, a ritmusosan megfeszülő és ellazuló fenékpofák, és hátulról a derék íve és a csigolyák vonala, ez mind mind külön is élne, és a köldök, a köldök!, hiszen az olyan, mint egy lehunytt szem, és a mellek!, azok az egyre felfelé ágaskodó bimbócskák, jön a tavasz, mit jön, már pattannak is a rügyek, megnézheti akárki, nem számít nekik fekete csipke és fehér selyemblúz, nem számít, hogy október van, ó, ezek a csipkébe bújtatott mellek is éppen úgy mozognak, mintha olykor csupán a legnagyobb erőfeszítések árán volnának csak képesek engedelmeskedni a test egészét irányító erőknél, mert rájuk külön-külön más és más akaratok hatnak, ámbár ha így lenne, hogyan működhetne ilyen rafinált összhanggal a megannyi rész, még hogy különálló akaratok!, ez a test pontosan öntudatlanul olyan, amilyen, mint ahogy ezt a testet látva semmissé lesz bármiféle akarat, hogy mást ne is soroljunk, most éppen az asztal körül szertefoszlik az állampolgári kötelességérzet, kíváncsiság, férfiúi és embertársi vonzalmak, tudásvágy és ambíció, szorongás és izgalom.

Igen, igen, de akkor mi marad?

Akármi is, annak nincsen neve, vagy ha volna, az itt nem kimondható.

Morfondírozni, képzelegni, reménykedni, találgatni, a testem ismer engem, de én nem ismerem őt, elég csak megpiszkálni bármelyikünket, s rögtön felélednek a bennünk lakó démonok, és vajon melyikünk esküdhetne arra, mi lakik a bensejében, mi lakik, vagy ki lakik, maradjunk csak az eleve elrendeléseknél, bízva abban, hogy minden a helyére kerül, amit kimondunk, jól tudjuk, azzal meg is születik, aminek viszont nincsen neve, az nem is biztos, hogy létezik, a vér egyesülhessen a vérrel, a víz tartozzon a vízhez, felhőnyi szúnyog, szúnyognyi felhő, és minden megtalálhassa a maga útját, elinduljon és visszatérjen a nyugvópontra, ó, melyikünk esküdhetne, hogy szeretettel fogadna mindenkit, aki őbenne lakik, de vajon melyikünk védekezhessen a testében rejlő élet ereje ellen, az élet, ami bennem van, nem én vagyok, de az élet, ami bennem van, sokkal erősebb nálam.

Áll az a nő a forgatható asztal előtt, nagy óvatosan előrehajol, így teszi le a műszert. Alig hallható koccanás. Elengedi a szerkezetet, de még egy pillanatig így marad, szinte megsimogatja, előrehajolva, csak a tekintetét emeli fel. Fekete a szeme, mintha csillagtalan éjszakákat bámult volna, fekete, és mozdulatlan, és a mellei, az egymáshoz préselődő napbarnította mellei közt bársonyos kút, beláthatatlan szakadék, puha és mély a sötétség.

- A legjobbkor! - törte meg a csendet a fehér köpenyes nő. - Engedjék meg, kérem, a tisztelt kolléga-jelöltek, hogy bemutassam önöknek az egyik legkiválóbb munkatársunkat, intézetünk nagy képességű, s bátran állíthatom, az utóbbi időben a legkitűnőbb munkaeredményeket elérő érzékszervi megfigyelőjét! Katalin, aki kettős minőségben jelent meg most az önök színe előtt.

Először is, segítségével bemutatjuk a szagok elemzésénél használt és a szagmérési mértékegységek pontos bejelöléséhez szolgáló eszközünket, amit íme, itt láthatnak az asztalon. Ezután, mialatt mi a szomszédos szobában értékeljük a felvételi-teszteket, önök kérdéseket intézhetnek munkatársamhoz. Annál is inkább ajánlom ezt, mert a kiválasztottaknak csak most jön ám a feladatok oroszlánrésze. Rövid szünet, de semmi cigaretta! Semmi fűszeres étel! Se paprikás szalámi se tormatekeres! Kávés és miegyebek!

Viszont a szünet után, afféle záróaktusként meghallgathatják az intézetünk alkalmazásában álló pszichológus kolléga, Kovács József tanár úr, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat jeles képviselője előadását. Kovács tanár úr, aki kiváló pedagógus, tapasztalt ember, s nem mellékesen a téma szakértője, a szaglási térről és a szaglási térérzékelés bennünket érdeklő vonatkozásairól beszél majd önöknek.

A távlatokról pedig annyit, a felvételi vizsgát sikeresen teljesítő jelölteket próbamunkára osztjuk be, egy-egy tapasztalt kolléga mellé, hogy ezen felelős tutorok támogatásával és iránymutatásával sajátíthassák el a szakmai munka gyakorlati alapjait. Végre vár önökre a valós élet, a munka, az elméleti alapvetést tettekre váltó gyakorlati problémák. Az igazi kihívás. Kedves kolléga-jelöltek, kalandra fel!

Így történt tehát, hogy amikor az érzékszervi megfigyelőségre pályázó jelöltek, kihasználva a fehér köpenyes nő felkínálta szünetet, végre fölállhattak a helyükről, és egymást finoman lökdösve megkerülték a kerek asztalt, hogy az üvegsövecskékből, mérőórákból, csapokból és tekerőgombokból összeszerkesztett szagmérő berendezést közelebről is megvizsgálják.

Bárány szintén az asztal túloldalához sorolt, no nem annyira kíváncsian, mint inkább kötelességtudóan várakozva, hogy a műanyag tölcserke fölé hajolhasson. És amikor a tekerőcsap óvatos megnyitásával szagmintát engedett a kijárat csőbe, a tiszta belélegzés érdekében félrehajolva előbb az orrán át hosszan kifújta a levegőt, majd, ahogy tanulta, csakis erre az érzékelésre hagyatkozva, félig lehunyt szemmel a tölcserke fölé ereszkedve szimatolni kezdett, nos, abban a pillanatban valaki erősen és kíméletlenül belecsípett a védtelen fenekébe.

A támadás két azonnali következménnyel járt.

Bárány önkéntelenül a megengedhetőnél nagyobb csavart a csapon, s a meglepetéstől és a fájdalomtól levegő után kapkodva rögtön be is lélegezte a kiáramló gázt.

A fenekébe nyilalló éles fájdalom miatt kétségbeesetten ordított fel, és, amint tudott, hátrafordult, hogy szembekerülhessen a merénylövel.

Merthogy az embert legyőzni lehet, de megtörni nem.

Ráadásul akkor ő még nem is volt legyőzve sem, mondjuk így, a bevált fordulattal, csatát vesztett, de a háború még alig-alig kezdődött el, s messze volt még a befejezés.

Fuldokolva, köhögve, könnybe lábadt szemmel kereste orvul támadó ellenfelét, és a karjaival, mint a gyakorlatlan fürdőző, aki hirtelen veszélybe kerülve kétségbeesetten kapálódzik a mély vízben, hadonászni és csapkodni kezdett... Mert az a fekete hajú nő állt a háta mögött, és, bármilyen hihetetlen, egyenesen Bárány szemébe nézve mosolygott!

És ez a mosoly csúfondáros és diadalmas volt egyszerre. Igen, ez a mosoly félreérthetetlenül jelezte, hogy valóban a nő csípett Bárány fenekébe, mi több, szándékosan ilyen nagyot, hogy fájjon.

És kétség sem fért hozzá, hogy abban a fekete szempárban nyoma sincs semmiféle bocsánatkérésnek, de még csak megbánásnak sem.

Csoda-e, ha Bárány egy szót sem tudott szólni?

Hiszen ha éppen nem dülöngélt volna előre hátra, és nem hadonászik össze-vissza, a gáz okozta fájdalommal ott belül, s a csípés okozta fájdalommal ott kívül, szóval ha még ereje teljében kell farkasszemet néznie ezzel a nővel, ilyen közről, valósággal beleveszve abba a feketén ragyogó szempárba, valószínűleg akkor sem tudott volna megmukkanni sem!

Hát még így, kiszolgáltatva és sebesülten, összetörten és elgyengülve!

Mert akkor már Bárány Ádám mégiscsak meg volt törve, meg bizony.

A nő meg csak mosolygott. Aztán elkapta Bárány kezét, megszorította és bemutatkozott.

- Katalin vagyok.

A hangja mintha simogatna, az arcát pedig egészen közel emelte Bárány arcához.

- Bá-bárány - krákolta kétségbeesetten a fiatalember. - Bárány Ádám, az én vagyok.

- Ó, igen, tudom! - mosolygott továbbra is a nő. - Tudom én azt jól.

Csak hogy akkor ez a mosoly már egyáltalán nem harcias és diadalmas és csúfondáros volt, de nem ám! Hanem barátságos volt és meleg, szereteteli és bársonyos.

- Tudja? - kérdezte értetlenül Bárány.

- Hát hogye - bólintott Katalin kedvesen, és a szeme csillogott, úgy nézett a fiatalemberre, ezt világosan érezte Bárány, ahogyan egy régóta keresett, s végre megtalált barátira néz az ember, már legalábbis, ha van olyan barát, akinek nagyon lehet örülni, olyan barát, akit nagyon lehet szeretni.

S mindeközben a nő még akkor is a kezében tartotta az ő kezét.

- Örülök - mondta végre Bárány. - Nagyon örülök.

És örült is, ez igaz, hát hogye, csak a feneke ne sajgott volna olyan rettenetesen.

2. (Gyenesdiás, hiszen azt még kimondani se lehet - szétkenődött rúzs - szerelmes szív - a bundás sapka - fehér pelyhek - végeérhetetlen, bársonyos bugyor.)

A szerelem, a szerelem, a szerelem!

Más meghatározások szerint sötét verem, csak aki már valaha is beleesett, az tudna erről igazán mesélni, viszont aki meg belepottyant, az éppen a legfontosabb pillanatokban feledkezik el a mesélésről, sőt, minden másról is, tudniillik nem marad neki, csupán a veremsötét, a homály, a sok egymást fedő, kiszámíthatatlanul libegő fátyol, melyek mögött, legalább is azt hiszi, látni vélne valakit, valakit vagy valamit, no persze nem az arcot, a szem formáját, a száj ívelését, pusztán az alakot, mondjuk így, valakinek az ottlétét, akiről már egyszerűen azt is vigasztaló sejteni, hogy van, mindegy, hogy hol, de legalább létezik, s boldogságnak ennyi is elég.

Illetve dehogy mindegy, néha beszél össze-vissza az ember, legyintget és elfordul, gondolván, ha nincsen szó, akkor nincsen veszedelem. Pedig nem arra volna ám kitalálva, hogy magában tarthassa a szenvedést, mint ahogy nem tudja bezárni az örömét sem. Ha nem szólal meg, akkor beszél körülötte a veremsötét, ahonnan aztán se kimászni, se kilátni, se egy szó, se egy segítő kéz. Mit lehessen azzal kezdeni, hogy ráadásul az a szerelmes jól is érzi magát odalent, bársonyos bugyor, ha ugyan volna még segítő kéz, bár ebbe a máskülönben oly tartalmas és izgató témába e helyütt most ne ereszkedjünk bele, merthogy úgyszólván ilyen, vagy ha van, hát tudjuk, inkább ne is lenne, mert semmi sem lehet veszélyesebb, mint az emberek képzelete, akár segíteni akarnak nekünk, akár ártani, minthogy maga az akarat az, ami mindig rosszra fordul, vagy ha nem rosszra, hát bizonyosan másfelé, mint bárki is hitte és tervezte volna. És azt ne firtassuk e helyen, mit tartanánk jónak, s mire mondhatjuk azt, hogy rossz, mert tudjuk jól, nincsen semmi az emberen kívül való, ami bemenvén ő belé, megfertőzhetné őt, hanem csak amik belőle jönnek ki, azok fertőzhetik meg az embert, és a jó ember az ő szívének jó kincseiből hozza elő a jókat, és a gonosz ember az ő szívének gonosz kincseiből hozza elő a gonoszokat, van szavak nélküli hallgatás, és van olyan csend, hogy semmi nem lehet beszédesebb, kövekbe kapaszkodik a horog.

Hogy mi a jó és mi a rossz, mi a hallgatás és mi a csend, az Gyenesdiáson, helyesebben Gyenesen és Diáson is felvetődött, a szélfúttá ötvenes években, alig néhány esztendővel a második nagy háború után.

Először a gondolat, hogy milyen szép volna, ha egybekelne a két falu, mondjuk így, összeházasodna, s élne aztán, mint férj és feleség, akiknek jórészt már most is csak a papíros hiányzik a hivatalos boldogsághoz, elvégre egybeköltöztek réges-rég. Persze, hogy ki viselné a nadrágot, arra a tervezgetések során nem látszott tanácsosnak kitérni, ahhoz hasonlóan, ahogy egy hajdani dicső északi ember mondotta, adja fel a férfi azt az igényét, hogy a természet ura és parancsolója legyen, adja át helyét a nőnek, a nő az igazi uralkodója a természetnek, a természet megérti őt, és ő is megérti a természetet, mely minden intésének engedelmeskedik, ezért a nő a férfi számára minden, mert a nő a végességet ajándékozza neki; nélküle a férfi bolyongó szellem, szerencsétlen, ki nem lelhet nyugalomra, nem találhat menedéket.

Ám Berlin városa, ahol ezek a bölcs gondolatok megfogantak, roppant messzeségben van a magyar tengertől, majdnem olyan messze, mint a töprenkedésekben megérlelt bölcsességek a napi kényszerektől. Arról nem is beszélve, hogy az a dicső északi férfiú éppenséggel idejekorán felbontotta az eljegyzését, eltávolítván magától a teljes élet ígérését. Gondolkodjunk tehát inkább földhöz ragadt módon a várható örömeiről, mik egy házassággal beköszönt-

hetnek, arról, hogy mit jelentene ez itt Vonyarc és Keszthely között, a keszthelyi hegység szelíd dombjai alatt, szubalpin, ennyit azért szögezzünk le, szubalpin! Elhihető-e, hogy mégis csak jobban tudna növekedni a két falu együttesen, mondjuk így, egyesített erővel építhetnék a jövőt, nem is beszélve a kis hal és a nagy hal történetéről, hogy a klasszikusoknál maradjunk, nem mintha egyikük be akarná kapni a másikat, de nagyobb hallá válnának együttesen, a Balaton partján ez a hasonlat egyébiránt is stílszerű Úszkál körülöttünk cápa éppen elég, sajnálatos módon mit sem törődve a szocialista erkölccsel és a fensőbb kapcsolati pártbizottsági segítségnyújtási szándékokkal.

Sőt, ha már a párhuzamoknál tartunk, nem is két falu volna ez, tekintettel az összeolvadni akaró részekre, Diásra, Gyenesre és Alsógyenesre, szerencsére az efféle hármasság már csaknem száz évvel korábban a hírneves Pest, Buda és Óbuda frigyénél is bevált, székesfővárosi példa, miért éppen itt vezetne rosszra.

De hát néhanap felborul a dolgok rendje, különösen akkor, ha a tanács és a pártbizottság a legjobb szándékkal tervez, ellenben az úgynevezett kiszámíthatatlan élet végez, mármint egyébiránt megengedhetetlen ellentevékenységet.

Kiderült ugyanis, hogy azért a két, azaz három faluban korántsem örül mindenki a frigynek.

Hogy mindig vannak békétlenek, akik nem értik a kor szavát.

Hiszen ha az az igazság, hogy az osztályharc igenis, itt van legbelül, és hogy dúl, egyre csak dúl, még csak osztályok sem kellene hozzá, akkor mit gondoljunk Gyenesről, Alsógyenesről és Diásról?

Mert aki ez ideig gyenesi volt, nem állhatja a diásiakat, aki meg diásinak mondta magát, nem is kaphatott volna nagyobb sértést, mint hogy gyenesinek csúfolják. Egy dologban egyezett legfeljebb a két fél, hogy alsógyenesinek lenni nyilvánvalóan a legalantasabb dolog. Nehogy azt lehessen már hinni, hogy majd ezen éppen a járási, meg a megyei tanács változtat, még a legjobb akarattal sem, sajnos, semmi szocialista erkölcs és egyebek, legalábbis messze nem a kellő mérték, a köznapokat átható áhítat, legfeljebb a rosszkedvű hallgatás, a kényszeredett csend.

Ami odatelepszik, mint ősszel a füst, s marad közöttünk mozdulatlan.

Hiszen még huszonöt évvel később is az alsógyenesi Borda család akkori legifjabb sarja, Borda Feri, foglalkozására nézve villanyszerelő tanonc, mindhiába epekedett a Majoros Katalin után, merthogy olyan messze volt az alsógyenesi Vörösmarty utca a diási templomtól.

- Jaj, te Kati, ha nekünk babáink lennének, bejárnánk az országot, fölfedeznénk a földet! Megtudnánk mindent, miért van és miért olyan, soha el nem engednénk egymás kezét... Jaj, te Kati, ha nekem fiam lenne, csontos, nagyorrú gyerek...

- Jaj, te Pepi, hogy mennyi hülyeséget beszélsz!

Jaj.

Pedig a Borda Feri igazán mindent elkövetett, hogy a szerelme viszonzásra találjon. Szoros barátságot kötött a kisebbik Majoros-gyerekekkel, a közkeletűen csak Gömbölű névre hallgató Lajossal, kivált a főúti presszóban fizetett fröccsökkel fejezve ki érzelmeit. Ám bármilyen jó pajtásokká is lettek a fiatalember, Majoros Kati hatalmas szíve csak nem lágyult meg, elérhetetlen és távoli maradt. Rossz nyelvek szerint viszont ez a szív más esetekben nagyon is engedékenynek bizonyult, sőt, igazság szerint csakis a Borda Feriről nem akart hallani semmiképp, s ebben nyilván közre játszhatott az is, hogy az alsógyenesi fiatalember a maga százhatvan centijével és ötvenegynéhány kilójával valósággal eltörpült a mázsához közelítő

Majoros Kati mellett, naná, hogy kinek kell egy szúnyogcsődör, jó, hogy a poharat elbírja legalább, vagyis nem jó, ahogy a későbbi fejlemények mutatták, szép kis házasság lenne az ilyen.

Lássuk be, mintha csak huszonöt év után Alsógyenes akarná már megint nőül venni az egész Diást, a hegyoldalával, szőlőivel, strandjával és templomával együtt, lehet-e olyan egy nő, mint egy falu, és lehet-e olyan egy falu, mint egy nő, a válasz igen, igen, igen, miért is ne lehetne, a girbe-gurba utcák és az elburjánzott orgonabokrok az iskola mögött, a szederfa az óvodánál, a kanyargó ösvények a nádban a töltések tetején, a zsúptetős házak fent a hegyoldalon.

Akkoriban, az ötvenes évek elején, amikor a faluegyesítés gondolata felvetődött, a Majoros család majdani megalapítója, Majoros Jóska még kőműves-segédként dolgozott, jelesül a Pikó kőműves-segéddelel együtt. Ők építetik majd az orvosi rendelőt is, a tanácsházat a keszthelyi út mellé, a hegyre és a strandra vezető utak kereszteződésénél, ott, ahol a két falu határán állva sok-sok éve már Nepomuki Szent János szobra kémlelte a fel-felködlő szigligeti romokat, a keleti látóhatárt.

Hogy miért Nepomuki került ide az útszélre, a vegyesbolt előtti kicsiny domb tetejére? S hogy ráadásul a verőfényes ötvenes években miként maradhatott háborítatlan?

Az a Szent János, aki a hallgatásával érdemelte ki a glóriát, hiszen hajdan a prágai Vencel király ellenében is megőrizte Zsófia királyné gyónási titkát, töretlenül tűrve a kínzatosokat és a Moldva folyóba taszítást, hogy majd őt ragyogó csillag segítsen megdicsőült teste felkutatásában fényt szikráztatva a zavaros víz fölött, s ekképpen vagy négyszáz évre a halála után érdemelje ki a szent nevet, mikor is a Szent Vitus székesegyházban elhantolt teteméből az addig oly állhatatosan hallgató, s nyilván ez okon csodás épségben megőrződött nyelve maradt meg érintetlenül, megdönthetetlenül bizonyítva a hűség és kitartás erényeinek földöntúli jutalmazását? Hogy miért éppen ő vigyázta Gyenes és Diás határát, hivatása szerint Gyenes felől Diásra nézve? Ez a bohémiai szent, aki máskülönben a hidak és folyóvizek védőjeként közismert? Ki értheti, hacsak a Balaton náddal szegett partjára nem gondolunk, némi jóindulattal a szigligeti öblöt, mint a veszélyekkel teli vizeket képzelve Szent János rendíthetetlen tekintete elé.

Gyenesen, Alsógyenesen és Diáson a hallgatás viszont nagyon is rendjén találtatott. Legalábbis az ideig, míg a falvak között frigy a pártbizottságok illetékesei között fel nem merült, helyesebben, hogy az egyesülés gondolata ki nem tudódott.

- Még hogy Gyenesdiás!

- Hiszen kimondani sem lehet! Arról nem is beszélve, hogy amit kimondunk, az azzal meg is születik, óvakodjunk hát az ilyen torzszülemények sűrű emlegetésétől, még a végén megjelenik előttünk.

Így történt, hogy egy meleg nyári estén, augusztusban, a vörös kövekből rakott gyenesi italboltban a sok szóbeszéd után nagy erőre kapott férfiemberekben egyszeriben sürgetően támadt fel a lázadó természet a rájuk erőszakolt házasság ellen. Talán mert a tó felől egyre csak a szünni nem akaró békakuruttyolást hozta a sötét? Vagy mert már hetek óta egy csepp eső sem esett, s azon az augusztusi éjszakai égen olyan megszámlálhatatlan sok csillag ragyogott? Vagy mert a forróság úgy nehezedett a tájra, mint egy domboldali függőnytelen vályogházban a fröccsöktől és törkölypálínkáktól bódult férfiember zuhan az ágyra, fekszik mozdulatlan? Sehol egy felhő, még a szél se.

- Gyenesdiás!

Dorongokkal és vasrudakkal indultak el a gyenesi férfiak, hogy ha kell, majd ők rendet tesznek ebben a zűrzavarban, elvégre azt mondják, miénk az ország, magunknak építjük, a dolgozó népet szolgáljuk, aki pedig senki más, mint mi vagyunk, nem igaz?

Hanem a szó azért mégiscsak szó marad, s onnan még igen hosszú a tettekig vezető út, ahogyan azt minden iskolázott magyar megtanulta, vagy ha nem, hát meg fogja tanulni, nem elég a jóra vágyani, a jót akarni kell, s nem elég akarni, de tenni, tenni kell, legalábbis, ha sikerül.

A felhevült gyenesieknek például már az iskola sarkán az inukba szállt a bátorságuk, s gyorsan vissza kellett térniük az italboltba újabb erősítésekért. Léleknek és testnek is a magamagáét, nem árt még egyszer megtanácskozni a teendőket, jobb kétszer is megforgatni a gondolatokat, abból baj nem lehet.

Így aztán már tíz órára járt, mire újra kimerészkedtek, helyesebben akkor már kénytelen-kelletlen el kellett indulniuk, tekintettel az italbolti zárórára is, amit szokás szerint villanyoltogatással és nagy kiabálással hozott a tudomásukra a hordóhasú csapos. És még az is meglehet, hogy ez a villanyoltogatás olyan sűrű árnyékokat hívott elő, ahol a rejtekben ciccegetve futkosnak a kéretlen démonok, lám, most milyen megcsendesedve bukkannak fel ezek a férfiak, nagy titokban osonnak el az alvó búcsúsok kocsijai és a leszíjazott oldalú sátrak között, keresztül a diási házak felé.

Másnap reggel, augusztus huszadikán, az új kenyér, az új alkotmány és a régi Szent István király ünnepén a diásiak elindultak a reggeli misére, hogy majd annak rendje és módja szerint a szentbeszéd meghallgatása után térjenek át a lélek örömeiről a test élvezeteire, azaz átsétáljanak a gyenesi búcsú céllövöldés sátrához és a muzsikáló ringlisípélhez, a tárt ajtóval hívogató italbolthoz és az édességárusokhoz. Persze mindent csak mértéktartó módon, jelesül ebédidőig, hogy aztán még legyen alkalom hazatérni, enni, inni, aludni, s készülődni az esti bálra, az igazi mulatságra. És akkor ott, a templom és a vegyesbolt előtt, azon a kis dombocskán a Nepomuki Szent János szobrát gyalázatos módon megfordítva találták!

A szent, aki sok-sok éven át a Becehegy felé kémlelt, most egyszeriben Gyenesre függesztette a tekintetét, a nyugati látóhatárra. S ráadásként kőből faragott reverendájának hátsó felén, hallgatásra intő, szájához emelt ujja mozdulatának fittyet hányva holmi barna, pikkelyesre száradt felirat díszelgett, ami girbe-gurba betűkkel hirdette, miszerint „Gyenes van erre, Diás meg le van szarva”.

Így válik a test szavakká, így kaphatnak testet a szavak.

Csoda-e, ha ezen a nyári reggelen a diásiak sem lelkesedtek a falvak tervezett frigye iránt, mi több, igencsak fészkelődtek a padokban, pedig a miséző pap nem csupán az új kenyérről, országépítő István királyról, de a megbocsátás boldogságáról és az emberi együttéléstől beszélt?

Csoda-e, ha a diásiaknak egyszeriben elment a kedvük a jeges ládákban hűtött söröktől, a hidegsárga fröccsöktől és úgy, ahogy van, az esti mulatságtól is?

Hát nem csoda, persze hogy nem csoda!

És ezen az sem változtatható, hogy a sebtiben megtartott vizsgálat megállapította, hogy Nepomuki Szent János szobrát csakis a búcsúsok háborgathatták. Diásról vagy Gyenesről való ember annál jobb érzésű, semhogy ilyet tegyen, csupán aki jön-megy az országban, kiszedi az egyszerű dolgozók zsebéből a pénzt, cigányélet, könnyű multság, az ilyenektől persze bármi kitelik. Csalni, lopni, hazudni, s ráadásul meggyalázni a jóemberek érzéseit, jól mondja, aki mondja, hogy hiába segíti őket az ország, a seggük alá raknak mindent, aztán meg tessék, itt

az eredmény, a céllövöldében például vízbe áztatják a hurkapálcikákat, hogy találja bár a légpuskagolyó, ne törjön el, nem mintha azok a légpuskák még tudnának egyenesen lőni, úgy áll rajtuk az irányzék, mint Pikó az ötödik fröccs után.

A rejtély tehát megoldódott, legalábbis az ügyirat végére hivatalos pecsét került, akinek ez nem elég, keresse a feleleteket maga.

Például hogy évek múltán is azt az augusztus huszadikai ügyet miért leplezte mégis hallgatás.

Vagy hogy nem elég, hogy huszonöt évvel a nevezetes szoborforgatási eset után az őt ostromló Borda Feri kérdéseire a Majoros lány rendre ugyanolyan állhatatosan hallgatott, mint egy kőbe faragott szent, de ráadásul ugyanúgy tette pufók ujjacskáját hallgatásra intve a szája elé, mint a Nepomuki.

És hogy miként hajdan annak kőpalástján az odamázolt felirat, úgy most ennek arcán a szétkenődött rúzs árulkodott a látszólag romlatlan erkölcs és a gyarló emberi akaratok bonyolult viszonyrendszeréről. Egyiknek a hátsó fele, másiknak a virító orcája, különös tekintettel a szombat esti kultúrházbéli táncmultságokra, újszerűbb nevükön diszkókra, ahol a színes lámpák fénykörén kívül eső sarkokban mi tagadás, sok minden megtörténhetett.

És ami megtörténhet, az meg is történik, arra valók az ablak elé aggatott függönyök, hogy amit kell, azt eltakarjanak.

A mindhiába epekedő villanyszerelő ezért aztán rendszerint a Hullám presszóban fejezte be a multságokat, fröccsökkel és kevert röviditalokkal locsolgatva a bensejében lángoló tüzet. A Hullám presszóban, ahová odahallatszott a kultúrházból a diszkózene dübögése, s azt is lehetett látni, ha valaki Diás felé menet hazaindult, mindjárt utána szegődni, óvatosan a nyomában maradni, akár egyedül sétált, akár kísérelve, amint az sajnálatos gyakorisággal megesezt, szomorú, szomorú, tanácsosnak tűnt ilyenkor nem mutatkozni, segítettek az orgonabokrok, s a fül és a képzelet jócskán kipótolhatta, amit a szem nem láthatott.

Nem leskelődés, csupán a bizonyosság.

Akárhogy fáj, mégis több a tudás, mint a képzelet.

De mert az állhatatosság bizonyítottan megszerezheti a maga jutalmát, s nyilvánvalóan nem csupán négyszáz évvel ezelőtt a Moldva folyó partján, vagy negyedszázada, az országot építő kitartó akarattal, úgy a jelenben, itt a magyar tenger mellett is, könnyen lehet, talán még egy ekkora testben lakó asszonyi szívet is előbb-utóbb megperzselt volna a bánatos villanyszerelő olthatatlan lobogása. Hiszen nevetés és nevetés, gúnyolódás és elutasítás között is annyi, de annyi különbség lehet, arról nem is beszélve, hogy a női természet az ostromlásoknak ellenállhat ugyan, de annak már nem, ha a dicséretnek révén mindinkább megszereti önnönmagát. Nem kizárt tehát, hogy Borda Feri állhatatossága elnyerte volna a jutalmát, ha, ha, ha..., ha a Hullámban elfogyasztott alattomos szeszek lassan-lassan nem kerítik oly mértékben a hatalmukba a szerelmes fiatalembert, segítséget ígérve a kezdésnél, de igencsak cserben hagyva a végzésnél, hogy az idő múlásával Borda Feri már a harmadik vagy negyedik fröccs után nemhogy osonni és titokban követni, de felállni sem tudott, legyen akár szombat este, akár valamely hétköznapi szomorkás vége. Így viszont már Gömbölő, a Majoros-fiú sem bírta a lépést tartani a viszonzatlan szerelmétől szenvedő Borda Ferivel, sem a presszóban az italok rendelésében, a poharak ürítgetésében, sem a késő éjszakáig tartó könyöklések, búsongások során.

Márpedig elindulás nélkül nem lehet észrevétlen követni, dülöngélve és csukladozva nem lehet lopakodva osonni!

Mit lehet?

Késő éjjel hazafelé botladozni, elesni és odébb gurulni, felkelni és újra elzuhanni.

Úgy beszéltek akkoriban, két magányos árnyék bolyong a boldogan virágzó Gyenesdiás faluban. Az egyik nappal, a másik éjszaka, vegyük sorba őket. Az első az esztét vesztett öreg Gebauer, a földek hajdani birtokosa, aki nem foghatja fel, hogy a gyümölcsfái és szántói idegenek kezére jutottak, mások ássák és kapálják a földeket, mások húzzák a kerítéseket. Ezért aztán ha nem vigyáznak rá, ez az öreg a rézfejű botjára támaszkodva nekiindul a kerteknek, hogy mindenholnan összeszedje a fent maradt gyümölcsöket és az előhagyott szerszámokat, jó gazda módjára gondot visel a bitangoló jószágokra. S ott jár valahol a másik, az éjszakai árnyék, ő a szívét vesztett Borda Feri, akinek a lelkében jóllehet a szerelem olthatatlan tüze lobog, ám a lábában és a fejében már csakis a szesz dolgozik.

De miként az összeházasodott Gyenes és Diás idővel egymáshoz nőttek, nem csupán az utcák, a házsorok, hanem lassan az emlékek, úgy tán ez a két eltévedt utas is célhoz érhet, az öreg Gebauer például az iskola fölötti domboldalra, a temetőkerítés mögé, ahol már nem kell gondolnia az elbitangolt jószággal és a parlagon heverő parcellákkal, adja inkább a köves gyenesi földnek a legtöbbet, amit adhat. Ugyanúgy az a magányos éjszakai árnyék is előbb-utóbb megtalálhatta volna a maga nyugalmát, hiszen a dolgok rendje szerint az évek múlásával férjes asszonnyá és többszörös családayává lett, s jócskán a mázsát verő Majoroslány mindinkább a hajdani fiatal önmagát kezdte látni a rendíthetetlenül bódult Borda Feri szerelmében, édesbúsan és könnyesen, megbocsátón és meghatottan, tudjuk, tudjuk, hogyan van az, amikor a saját elmúlt érzéseit, vágyait és törődéseit kezdi megszeretni az ember, nincs olyan légyapír, ami ragadósabb lehetne a nosztalgiánál.

- Jaj, te Kati, ha nekem gyerekeim lennének, bejárnánk az országot, fölfedeznénk a földet, megtudnánk mindent, miért van és miért olyan, soha el nem engednénk egymás kezét! Jaj, te Kati, ha nekem fiam lenne, csontos, nagy orrú gyerek, ő lenne a legszerencsésebb fiú a világon...

- Jaj, te Pepi, hogy te mennyi hülyeséget beszélsz!

Jaj.

De hát a szerelmes szív tervez, s tudja a fene, hogy ki végez.

Vagy hogy végez-e valaki egyáltalán.

Azon a télen, amikor először felvetődött, hogy nem volna-e okosabb Keszthely városának és a környékbeli falvaknak a balatonparti területekben oly gazdag Veszprém megye helyett a nagyobb megbecsülést ígérő Zala megyéhez tartozni, ő, azt persze ne gondoljuk, hogy tanácsai döntések és pártbizottsági tereferék határozhatnának az időjárás felől, s hogy némely térképészeti vonalak átrajzolása miatt a tenyerekben megrajzolt életvonalak is összekuszálódhatnak, legalábbis ne legyünk ebben biztosak... Arra a télre sokáig emlékezni fognak a gyenesiek. Rettenetes hideg lett már decemberre. Azt állították a hajnalban kelők, hogy megreccsen a köpés a levegőben, márpedig az nem kevesebb, mint mínusz húsz fok, vagy meglehet harminc is. Naphosszat vastag gyöngycsíkokkal párásodott a Hullám presszó matricákkal és reklámfeliratokkal teleragasztott üvegfa.

A Karácsony előtti napon, amikor végre úgy tűnt, megenyhül a hideg. Felhők nyomultak a napkorong elé, koradélutánra már szinte besötétült, s valamiképpen a zajok is elhalkultak, mintha megszűnt volna a balatoni főúton a forgalom, se vonatzakatolás, se gépek hangja, és csend támadt, olyan csend, mint amikor a hegyek felől kékesszürke, puffadt felhők ereszkednek alá, félretolják, kilyuggatják azt az alacsonyan fekvő felhőtakarót, s előbb csak szemér-

kélni kezd a hó, apró szűrös pelyhekkkel, mintha szilánkos jégdarabok potyognának, aztán egy halk roppanás hallatszik, akárha egy roskatag fal maradványa dőlne le néhány utcával odébb, vagy a közelben egy korhadt törzsű fa fordulna ki a földből, s még az ágai sem hullanak szanaszét, csupán megreccsennek a zuhanástól, halk roppanás, és máris gyerekökölnyi, puha hólabdák kezdenek alászállni, lassan, szinte meg-megállva a levegőben, mégis olyan sűrűséggel, mintha sok egymást fedő, lustán libegő fátyol ereszkedett volna alá, látni se lehessen mögöttük semmit, talán csak sejteni, valakit vagy valamit, no persze nem az arcot, a szem formáját, a száj ívét, pusztán az alakot, mondjuk így; valakinek az otlétét, akiről már azt is vigasztaló tudni, hogy van, mindegy is hogy hol, de legalább létezik, ahogyan azt a Hullám presszó ablakán kibámuló Borda Feri is dünnögte maga elé, megforgatta a kiürült fröccsös poharat, mindegy is, hogy hol, de legalább létezik, motyorásza az asztal fölé hajolva.

- Mi a baj, Pepi? - nézett rá a fehér köpenyes, nagy hasú csapos, és a pultnál álló férfiakra kacsintott.

Borda Feri nem is válaszolt, csak a fejét rázta meg, lehetett volna éppen bólintás is, vagy mint amikor egy legyet hessent el az ember, értsen belőle ki-ki, amit akar.

- Igyál egy fröccsöt, Pepi! - könyökölt a mosogató mellé a csapos. - Ha ugyan még fér beléd.

- Nem, nem kell - rázta meg a fejét Borda Feri, legalábbis a presszóban időző férfiak úgy hallották, mintha ezt mondta volna. - Nem kell, most inkább elmegyek.

És közben egyre csak kifelé bámult, mintha ki lehetett volna látni azokon az ablakokon, mintha látna odakint valakit.

Fel is állt, lassan, az asztalra támaszkodva, ránehézkedett mind az ötven kilójával, hiszen nem volt akkor már több, talán még annyi sem, erre mondják, hogy a sok ital lecsupaszítja a testről a húst, botladozva indult el, a kabátja lógott rajta, meg valami piros, gyűrött sál, a fején oldalra csúszva a bundás sapka.

Árnyékok az út mentén.

És amikor kilépett a Hullám presszó elé, a kiszűrődő fényben még látszott az alakja, ahogy megáll a lépcső előtt, majd nagy gyorsan lebukdácsol, eltűnik egy pillanatra, s kisvártatva felegyenesedik. Aztán beleolvadt a sötétbe, a frissen hullott, töretlen hó fehérségébe, a hideg éjszakába.

Nevettek rajta még akkor is, hogy nem látszott odakint más, csak a buszmegálló mellett pislákoló lámpafény.

Hanem aztán másnap reggel, amikor elterjedt a hír, akkor már nem volt kedve még csak mosolyogni se senkinek. Hamarosan mindenki hallott róla, hogy a Borda Ferit, azt a részeges villanyszerelőt, a vágóhídon dolgozó öreg Borda kisebbik fiát odalent, a gyenesi Vörösmarty utcában találták meg, házukhoz vezető szolgalmi úton. Könnyű volt a nyomait követni a hóban, mögötte a csapás, amit hagyott, előtte a jegesen szikrázó fehérség, körben a töretlen hó. A léckerítésbe kapaszkodva állt, mintha szabályos vigyázzba merevedett volna, a bal kéz könnyedén ökölbe szorítva a bal combon a nadrág külső varrásához simul, has behúzva, a váll egyenes, a két lábfej negyvenöt fokos szögben, éppen beférne közéjük egy harmadik, sajnos csak szigorúan elméletben, egyébként se bántsuk a villanyszerelőket, különösen ilyen pillanatokban, az áll kissé megemelve, és a tekintet felfelé néz, fel, valahová a magasba, fel, fel, de hová?, kérdezzük kíváncsian, most persze a palaszürke eget bámulja, de ki tudja, mit látott az éjszaka során?

Mert ahogy az a jobb kéz a kerítésbe kapaszkodik, mintha nem egy lécet markolna, de legalábbis valami furkósbotot, lángoló fáklyát, harci buzogányt, hadba hívó jelként, amire, ki tudhatja honnan, talán a behavazott hegyoldali fenyők alól, a hajdani erdei tornapályáról, vagy talán sokkal, de sokkal messzebről, odafentről, a közönyös szürkesség mögül előtör egy győzelemre éhes, kíméletet nem ismerő had. Ám hogy a magányos villanyszerelő milyen harcba indult volna, s e nagy szürkességbe merülve kivel perlekedhetett, azt már ne firtassa senki. Pepi arca ott, a kerítésnél egészen fehérre vált, és a szeme alatt kicsi jéggyöngyök csillogtak, nem könnyek ám, csak fagyott vízből való gömböcskék, fehérbe és szürkés-kékbe játszó apró kristálygolyók. A piros sál is súlyosan csüngött alá, mint holmi zászló. A bundás sapkát pedig két napra eset után találták meg a part felé, a vasúti töltés mellett, a nádnál, éppen ott, ahol évekre rá egy Juhász nevezetű méhész sokszorosan kikezdett teste hever majd kicsavarodott nyakkal, rózsaszínűen világító apró sebhelyekkel, olyan volt az a sapka, mintha egy elhullott kis állat teteme hevert volna a bazalttörmeléken.

- A fene tudhatja, miképpen került oda, még csak lábnyomok se vezettek arrafelé.

Így hűlt ki Gyenesdiáson az addig olthatatlannak hitt szerelem lobogása.

Belül a forróság, kívül a jég, s lám, egyetlen éjszaka is elég volt, hogy Borda Feri szempillájára fehér pelyhecskék fagyjanak.

Még hogy nincsen más, csak a szerelem.

Belül a forróság, kívül a jég.

Fehér pelyhecskék a seszínű pillákra, lássuk be, a karácsonyi hideg ellenében kevésnek bizonyult a szerelem tüze és a fröccsök melege, hacsak éppen nem ez a kettő segítette különös győzelemre a boldogtalan villanyszerelőt, arra, hogy állva maradjon a szeretet ünnepén, rendíthetetlenül, mint egy állhatatos egyházfi, mozdulatlanul, mint egy dicső szent szobra.

Borda Feri még csak el sem alhatott, vagy nem akart elaludni, hiszen nyitva maradt a szeme, s nem csupán mert nyitott szemmel álmódott, de a szemében ott ragyogott elevenen a holdfény, az arca mozdulatlan, de az a fény egyre csak lobogott tovább.

Micsoda kár, ő aztán nem fogja már elmesélni, ígérjenek érte akárhány fröccsöt, hosszúlépést, nem is beszélve a kevertekről, mi maradt hát e titokzatos mosolygásból, csak a hallgatás, az állhatatos és hűséges hallgatás, amit nem törhet meg más semmiféle kínzás és folyóvízbe vettetés.

Mert a gyenesdiási Borda Ferit, tudjuk, immár a szerelemnél is sötétebb verem fogja körül, olyan gödör, hogy se alja nincs, se oldala, nem ragyog felette útmutatásul öt aranycsillag.

Csak az tudna róla mesélni, aki beleesett, se kimászni, se kilátni, se egy szó, se egy segítő kéz, puha, mint egy hatalmas szárny.

Ó, nincsen semmi repülés, mert nem is szárny az.

Zuhanás.

Igen, zuhanás talán, feneketlen, bársonyos bugyor.

3. *(Hol van az a régi rét, avagy aki a démonokkal küzd, az maga is veszélybe kerül - mellbimbó - csiszolt üveglapok - lávafolyam - kiskanál - kézben tartjuk az eseményeket, ez az, ami kell nekünk.)*

Azon az első estén, amikor csak úgy, különösebb cél nélkül bolyongva sokáig sétáltak a városban, és nézték, hogyan szivárog elő a házak közül a sötét, míg végre szinte eltűntek a távolabbi épületek, s a lejjebb ereszkedett égbolt mögött elmosódó foltokká oldódtak a háztetők, hogy csupán az autók reflektorait visszaverve bukkanjon elő egy-egy részletük, és aztán miként gyulladnak fel, eleinte csupán vibrálnak az utcai lámpák, s lám, ettől egyszeriben mintha tisztább és még újabb is lenne a város, csillog az aszfalt és a délután még oly kopott padok is mintha újrafestve ragyognának, azon az első estén Bárány Ádám és Katalin meg-megálltak a kirakati fényekben. Bámulták a hazafelé siető embereket, vagy azokat, akik hozzájuk hasonlatosan csupán azért járkáltak fel s alá, hogy lássák az este megérkeztét és az utcán mulassák az időt, s lássák, milyennek gondolja magát a város ennek a napnak a végén. Október, langyos a levegő, hallgatták a nyitott kocsmai és étteremajtókból kiszűrődő hangzavart, a bejáratot támasztó pincérek beszélgetését, az edények halk csörgését, a villamosok zakatolását, és a csengetést, amivel a hídról lerobogó szerelvény vezetője figyelmeztette a járdaszigeten ácsorgó várakozókat. S közben Bárány Ádám szorongatta a bordó kisbőröndjét, és mindenféléről beszélt, Gyenesdiásról, a balatonparti nádról, valami Pepiről, aki elveszett a hóban, a csatornáról, a vágóhídi munkáról, amit most odahagyott, s mi tagadás, azt is mondhatná, mintha ott, a várost és a falut elválasztó rétnél felejtette volna ezzel a gyerekkorát is, megvallja, különösen így érzi ezt ennek a nagyvárosnak a lámpafényeiben, arról nem is szólva, hogy ugyan honnan tudhatná ő, mit akar, hiszen előbb arra kellene rájönnie, ki volna ő, vagyis hogy ki volt ez ideig, s mit gondoljon most önmagáról, tudniillik csakis ezek után van értelme használni a jövőidőt, s bátorsággal azt tervezgetni, ami még majd, ha úgy lesz, tán bekövetkezik. Ezt egyébként egy nálánál idősebb ember mondogatta mindig neki, akivel a vágóhídon dolgozott, hogy a helyes sorrend belülről kifelé haladni, legyen szó akár a vágóállat feldolgozásáról, akár az emlékekről, arról, amit az ember magáról gondolni szeret. A múlt pedig tudvalevőleg itt van legbelül, tehát a jövőbe is innen indulunk, mi sem teszi emberebbé az embert, mint ez, vagyis hogy a múltját mindig olyanná tudja formálni, amilyennek a jelent szerette volna és szeretné látni.

- Csakhogy - szorította a melléhez Bárány a bőröndöt -, itt van ám a tanácsstalanság, hogy a jelennel is bajom van, hogyan mehetnék akkor egyáltalán visszafelé.

Mint aki elveszett, s nincsen, aki megkereshetné, mert éppen ugyanannak az embernek kellene a keresésre is indulni.

Vagyishogy kérdezem tőled, felfedezheti-e valaki önnönmagát.

- Látod, Ádámka, már csak ezért is jó dolog sétálni - mosolygott haloványan a nő, hiszen a gyaloglás jól tesz a testnek, s amíg szinte öntudatlan lépked a láb, messze-messze kalandozhat a gondolat, vagy éppen újra és újra összefüggő rendszerre állhatnak össze a régmúlt, a jelen és a jövő eseményei. Különben meg azt hiszem, jobb a lélekkel vigyázni, mi több, talán kár is emlegetni az ilyen dolgokat. Hiszen melyikünk esküdhetne, hogy mindenkit szeretettel fogad, aki a bensejében lakik, bizony, elég bármelyikünket megpiszkálni, s felélednek a bennünk megbúvó démonok, jobb hát nézelődni csupán, nézelődni és várakozni.

- Hogyan érted ezt? - nézett rá Bárány zavartan.

- Úgy, ahogy a régi bölcsesség is tanította. Aki a démonokkal küzd, az maga is veszélybe kerül.

- Micsoda veszélybe? - állt meg a fiatalember. - Micsoda démonok? És milyen veszély van itt?

- Olyan veszély, hogy tudni kell, miszerint a démonok elleni harcban csakis a démoni fegyverek a leghatásosabbak. Aki a megszállottakból ki akarja űzni a démonokat, az maga is a démonok nyelvén beszél, mást ne is mondjak, gondoljál például Jézusra, vajon miként szólíhatta néven a megszállottakban lakó szellemeket, ugye, csakis az ő szavaikkal, elvégre így értette őket, s azt akarhatta, hogy értsék a szavát ők is, s a kérdés az, vajon ő érintetlen maradhatott-e egy ilyen szóváltás után, érted?

- Nem, nem értem, hogyan érteném. Amikor én még azt sem tudom, mik azok a démonok, s miképpen kerültek ide - motyogta Bárány. - És akkor te itt Jézust emlegeted.

- No persze, tudod mit mondok erre? Meglehet, hogy a démonok valójában maguk az emlékek... Azok, amik itt vannak bennünk, s azok is, akik egyre keringenek körülöttünk... Válaszolj nekem, mi a jobb vajon, ha megbújnak legbelül, vagy elöbukkannak minduntalan, akár akarjuk, akár nem?

- Én..., én nem akarok semmit, azt hiszem.

Így történt, hogy ezen az első sétán Katalin volt, aki tenyerét Bárány tenyeréhez csúsztatta, ő volt, aki megfogta a fiatalember kezét, s kisvártatva a testével is Bárány testéhez simult. Egy ütemre lépett Báránnal, csípőjét a csípőjéhez szorította, és a mellét, az őrjítően gömbölyű mellét, a csipkéken és selymeken is áthatoló kemény bimbójú mellét a karjához nyomta. Vagyis hogy néha szinte lemaradt fél lépésnyire Báránytól, majd rögtön utolérte, és, mintha véletlenül történne, a karjának ütközött, éppen csak annyira persze, hogy Bárány érezhesse a mellét, a keze szorítását.

- Nem vagy fáradt? - nézett a fiúra.

- Nem. Azazhogy de - válaszolta Bárány. - Nagyon fáradt vagyok, azt hiszem.

- Menjünk fel hozzám, itt lakom, nincsen messze.

- Hozzád? - nyelt nagyot Bárány.

- Miért is ne, itt van egészen közel. Egyedül élek, teljesen egyedül, nem zavarnál senkit, én pedig nagyon örülnék. Ott legalább nyugalmasan elbeszélgethetünk, ha már annyi minden szóba került. Tudod, úgy érzem, mintha már rég ismernénk egymást... Olyan szép és nyugalmas ez az este, és mi ketten mintha már sokszor találkoztunk volna, te nem így gondolod?

- De - dadogta Bárány -, éppen így gondolom.

A Bajcsy-Zsilinszky utca és a Nyugati tér sarkánál sétáltak éppen, MŰÁRT, kéken világítottak fejük fölött a neonbetűk, a kirakatban öntözőcsövek és permetezéshez használatos felszerelések sorakoztak.

A nő a mellettük sötétlő kapualjra mutatott.

Az árnyékok, mint valami kiterjesztett, hatalmas szárny.

Máris fordult a zárban a kulcs, s a nagy, faragott fakapu mögött feltárult a boltíves lépcsőház. Titokzatos barlang, kosziphész drótokon lógó csupasz villanykörtek, s itt-ott a hajdani díszes falikarok maradványai. A magasba vesző mennyezeten épp csak annyi lámpa világított, hogy a

fényük megsejtesse a lépcsőket, oldalt az üresen tátongó szoborfülkéket, a márványkorlát csigavonalait.

Követte Bárány Ádám a nő illatát, mit neki dohszag és a megfeketedett faltartó állványzat kátrányos penészszága! Lépkedett fiatalemberünk a lépcsőn fölfelé, naná, a szeme előtt billegett a nő fenéke, hagyjuk rá, behunyta szemmel is megtalálta volna az utat.

Amikor a harmadik forduló után végre kiléptek a függőfolyosóra, Bárány azt is megértette, miért nem hatolhatott át a lépcsőházi ablakokon semmiféle fény.

A ház belső udvarát egy ormótlan, nyilván raktárnak használatos építmény töltötte ki, beton-oszlopok, dróthálós, vaksi szellőzőnyílások, bádoglapok, összevisszaság, mintha mocskos víz, megdermedt sár ért volna fel az első emeletig. A felette futó függőfolyosókat pedig mindenütt állványzat támasztotta alá, rozsdás csavarokkal és megfeketedett ácskapcsokkal összefogott szálkás gerendák, szélről olyan mélyen nyomódtak a málló vakolatba, hogy elővásott itt-ott a téglák is.

- Nem veszélyes? - kérdezte Bárány, a fejét behúzával lépkedett a gerendák között.

- Mi a baj, félsz tőlem talán? - fordult hátra a nő.

- Nem, nem! - emelte fel a kezét zavartan Bárány. - Nem így gondoltam, a ház, a falak, a vakolat, a téglák.

- Ja, hogy az! Attól függ, honnan nézzük, akár a beállványozott emeletekre gondolunk, akár az emberekre. Ezek a gerendák húsz vagy huszonöt éve állnak itt, ők tartják a házat, a ház pedig tartja őket. Akkor összekalapálták, aztán meg így maradt, vajon következtethetünk-e ebből arra, hogy nem is lett volna rá semmi szükség, ugye, hogy nem, hiszen ha beállványoztak egy várost, akkor az már a gerendákkal együtt jelentette önmagát... Nem mehetünk vissza, nem húzkodhatjuk ki egyenként, mint a gyufaszálakat valami kirakós játékból, még ha itt a földszinten meg is tették, s persze következménye nem lett semmi sem. Látod? Úgy áll itt ez az állványzat, hogy nincs is min állnia, úgy áll a lábán, hogy nincsen lába. Viszont, mondjuk így, azok a gerendák akkor is ott maradtak, ha lepattintgatták róluk a megrozsdásodott ácskapcsokat, s aztán egyenként dobták a megfeketedett fadarabokat a hosszú platós teherautóra, irány a tűzéptelep, a hetvenes évek, fejlődés és felújítás.

- Hetvenes évek?

- Nyitom az ajtót - bólított a nő -, helyben vagyunk.

- Nem akarnék zavarni - állt meg még a küszöb előtt, a függőfolyosón Bárány.

Fonott virágtartóból egy cserép lógott a feje fölé, a levelek csiklandozták az arcát.

- Tudod, örömmel, de zavarni a világért sem.

- Gyere csak - nevetett a nő, röviden, mintha az ajtó csikordult volna. - Majd megyek előre, csak utánam nyugodtan, a fejedre azért vigyázz! Mondtam, hogy egyedül lakom.

És amikor kinyitotta az ajtót és felkapcsolta a villanyt, a lépcsőházi félhomály, s a függőfolyosóra ereszkedett est után Bárány Ádám szinte elkábult a nagy fényességben. Egy előszobában állt, már amennyiben jogos előszobának nevezni egy hatalmas termet, aminek a bejárati ajtó felőli oldalán ugyan mind a fali fogasokon, mind a fogasok előtti állványokon kabátok lógtak, bundák, sapkák, kalapok, szőrmegallérok, tarka-barka sálak és kendők felaggatva és leszórva a földre is a legnagyobb összevisszaságban, s a jobbra-balra nyíló, kétszárnyú ajtók közötti falaknak pedig hajdan talán jobb sorsot látott, faragott szekrények támaszkodtak, viszont a helyiség közepére, csilingelő függőcsék, aranyláncokon libegő csiszolt

üveglapok, hajlított, cirádás levéldíszekkel pompázó karok, gyertyaformát imitáló villanykörték, egy hatalmas, sokkarú csillár lógott le a mennyezetről. Mintha bálterem volna itt, úgy függeszkedett alá, olyannyira, hogy a belépő éppen szembetalálta magát a fényözönnel, s csupán némileg oldalra kerülve, vagy összehúzódkodva lehetett a túloldalra átjutni.

Ezt egyébként Bárány Ádám hamar megtapasztalta, hiszen nem csupán a csillárt bámulta meg, de csodálkozva nézte a fényben életre kelő selyemtapéta különös mintázatát is. Indák, levelek, kacsok, állati mancsokhoz, izgó-mozgó kígyókhoz, surranó gyíkokhoz hasonlatos tekervények mozdultak meg a szekrények között, le se tudta venni róluk a tekintetét, még szerencse, hogy az előresiető nőt behunyt szemmel is követni tudta. Dzsungel, önkéntelen rémülettel húzta össze magát, mint aki a feléledő bokrokból rátámadó vadállatoktól tart.

- Óvatosan, csak óvatosan!

Csilingelés, a feje a csillár függőcskéinek ütközött.

- Vigyázz! - szólt vissza a fényesség mögül a nő, és a hangja már újra az a bársonyos simogatás volt, balzsam a sebre. - A fal felé kerülsz, akkor nem ütöd meg magad!

- Igen - motyogta Bárány. - A fal felé.

És közben bámulta a tapéta dzsungelét, szorította magához a bordó műbőr kisbőröndjét, és a fenéke egyre csak sajgott, fájt, mintha akkor is láthatatlan kezek csipkednék, hegyes körmű, kimeresztett ujjak bökdösnék alattomosan.

A szoba, ahová a nőt követve bejutott, még hatalmasabb volt, mint az iménti terem, viszont a kinti fényözönnel ellentétben itt mindössze egyetlen lámpa világított, piros ernyős, pillangómintás kicsi lámpa, az is egy éjjeliszekrényke tetején, vázák és különféle üvegcsék között, s a fénye elenyészett, mielőtt a távolabbi sarkokig eljuthatott volna, így aztán Bárány nemhogy a szoba méreteit nem foghatta fel igazán, de még azt sem látta, hová lett a nő, csupán a hangját hallotta.

- Ádám, Ádám, erre gyere, hajtsd be az ajtót, a legjobb, ha be is csukod, és erre, gyere ide mellém, üljél ide!

S persze az illatát érezte, ó, hiszen azt érezte folytonosan, ha akarta, ha nem.

- Tedd már le azt a bőröndöt, s engedd el magad!

Piros és fehér pillangók.

Bebotorkált a félhomályba, megkereste a kanapén üldögélő nőt, s a bőröndjét valahol egy asztalka mellett hagyva leült.

És hogy a botorkálástól és leüléstől számítva mikor és miképpen simult hozzá a nő?

És lehetséges-e, hogy Dániel Katalinon akkor már valóban nem volt ruha?

De ha nem volt, akkor mikor szabadult meg tőle?

Vagy csupán ő vesztette el most a szaglása és a látása mellé a tapintását is?

S ki tudja még, mi mindent?

Hiszen pillanatok, vagy percek?

Arra ocsúdott fel, hogy hanyatt fekszik a kanapén, és a nő haja az ő arcát söpri, s mindent betölt a nő illata, s ő elgyengülten hagyja, hogy a mellén matató kezek kigombolják az ingét, majd lejjebb csússzanak, és megoldják az övét, csitt-csatt, gyors mozdulatokkal kapcsolva szét a csatot és a cipzárt egyaránt, miközben valami számára érthetetlen szavak duruzsolnak a

fülébe, akár egy folytonosan ismétlődő dallam, biztatás vagy megnyugtató, s az arcára sötétség borul.

De nem holmi testetlen árnyék ám!

Ó-ó, éppen ellenkezőleg.

Bársonyos puhaság, ám feszes és telt, nem is egy, de kettő, s mindkettő közepén, nedves, szimatoló orrocsonka, a mellbimbó ágaskodik!

Miközben ő mozdulni sem tud, mert mintha nem is létezett volna keze és lába, csupán a már az utolsó ruhadaraboktól is megfosztott alsóteste élt követelőzően önálló, s megszegyenítően virgonc életet... Jaj, tehetetlenül és kiszolgáltatottan fekszik... A nő viszont valósággal megsokszorozódhatott, hát persze, nem is lehetett ez másképp, mint finom, párnácskás begyű ujjak, úgy tapogatták Bárány arcát a nő mellei, és mintha a ruganyos, telt mellek nyomultak volna újra és újra a mellkasához, a karjához, a hasához, olyan volt a két simogató, ide-oda sikló puha tenyér... És a combok! A combok!

A nő izmos combjai, akár egy különös cselgáncs fogásnál, szorításba kapták Bárány derekát, de annyira, hogy elakadt a lélegzete, s hirtelen levegő után kapkodott, nyitott szájjal, felnyögve, s aztán megint a haj söprése, váratlan huzat, illatos szél, máris érezte, hogy a szájára a nő rugalmas és nedves szája simul.

Vérnarancs! Vérnarancs!

És a nő nyelve besiklott az ő nyelvéhez, nekifeszült, erősen és mégis puhán, s a combok csak ekkor engedtek a szorításból, hogy Bárány behunyt szemhéja mögött is már sárga és piros karikák kezdtek táncolni, ellazult a szorítás, de csak azért, hogy a nő hosszú combjai a következő pillanatban szinte berobbanjanak fiatalemberünk lábai közé, ellenállhatatlan erővel szétfeszítsék az ő combjait, végképp felmorzsolják az ellenállását...

Mikor és miképpen történt meg a behatolás? Már ha illik ide ez a szó egyáltalán.

- Netán a körülölelés volna a megfelelőbb?

- Vagy a ráomlás?

- Hamm-hamm, húsfaló barlang!

- Visszafelé hömpölygő lávafolyam.

Most még a combok, a gömbölyű térdek, a nő hegyes könyökének szúrása a bordáin, micsoda fájdalom, micsoda fájdalom! Aztán már csak valami forróság, az eleven fortyogás, ami valósággal beszívja őt, lüktetés, mintha ott, igenis ott lent dobogna a szíve, kibontva, csupaszon...

Jöjjön hát, jöjjön, aminek jönnie kell.

Jött is.

És holmi kiabálásszerű hörgés, nyilván az is ő lehetett.

A következő pillanatban pedig a vakító fényesség.

Mint egy hangtalan robbanás.

Fényáradat.

Mintha rengeteg sok csillag ragyogna föl egyszerre.

Valaki ugyanis felkapcsolta a villanyt.

Függőcskék Bárány feje fölött, egy ugyanolyan sokkarú, kristályos csillár, mint amelyet már az előszobában is megcsodált. Csakhogy most, ezt megérthetjük, semmi kedve nem volt a viaszgyertyákat utánozó villanykörték műanyagból készült talpazatait, a legördülő viaszcsöppök alakját formázó apró rücsköket bámulni. Hiszen ott feküdt teljesen csupaszon, és ott feküdt rajta a nő. Hajjaj, ha még csak feküdt volna! De meg nem állt egy pillanatra sem, forgott és siklott, vonaglott, és mindeközben a fejük fölött már megszámlálhatatlan villanykörtevel ragyogott a csillár, az ajtó felől pedig egy nő, helyesebben egy másik nő hangja hallatszott.

- Nahát, Katuskám, drága kislányom, miért nem szóltál, hogy hazajöttél?

És ő még akkor is ott volt beleveszve a nő forró belsejébe, és az semmi hajlandóságot nem mutatott arra, hogy elérje!

Még valami mást is fecserészett az a női hang, hogy milyen különös, de egyben mégis milyen szép volt a mai nap, ez a furcsa, bolond őszi idő, hol kisütött a Nap, aztán meg a következő pillanatban esett az eső, mintha nem is október, de április volna, a frontok, erről beszél a rádió, az időjárási frontok, eszébe is jutott, hogy talán ezért fáradt ő annyira, szinte leragad a szeme, azt hitte, haza sem ér már, igazából még elindulni is fáradt volt, nem mintha olyan sok kedve lett volna maradni, tudod, ott a Csicsiéknél, ma valahogy a kártya sem ment igazán, folytonosan megcsalták a lapok, na jó, ne menjünk ebbe bele, szépítés persze, lapokat mond, mert régi barátait nem gyanúsítgatja az ember, főként, ha az nem is gyanú, de bizonyosság, ráadásul azok az unalomig ismert történetek, amit ezek a nők újra és újra előhoznak, szinte elmondhatná egyik a másik helyett, tán észre sem vennék, hát mond, Katókám, nem szomorú, ha valaki ennyire fontosnak hiszi magát, és be nem áll a szája, nem zavarja egy csöppet se, mennyire untatja a többieket, kérlek szépen, ha ilyen leszek, te legyél az első, aki rám szól, de mondd, ez a Csicsi, istenem, ki hitte volna néhány évvel ezelőtt, milyen szép nő volt, most viszont kész roncs, még hogy a kemoterápia rendbe hozna mindent, nem hiszi azt senki, talán még ő sem, csoda-e, ha az ember már nem is tud a játékra figyelni, karattyolnak vég nélkül, borzalom, esküszöm neked, borzalom.

Mindeközben pedig, ott a kanapén fekvő, mint egy hátára fordított bogár, Bárány Ádám erőnek erejével próbálta felhúzni a lábait, hogy, ha már a karjai túlságosan gyengének bizonyultak ehhez, legalább a két térdét a nő testének préselve végre kihúzhassa magát, megszabadulhasson a szorításból, jaj, csak sikerüljön már!

Vajon még cuppanni is fog, ha egyszer sikerül?

Pukkanni, csobbanni, cuppanni, mint egy dugó, ha végre kipattan az üvegből? Mert az nem lehet, hogy ne sikerüljön!

Aztán villámgyorsan lebukni a kanapé mellé, a szőnyegre, összekapkodni a nadrágot, inget, cipőt, odaszóritani, így egyenesedni fel.

Nem, nem, ez tévedés!

Nem felegyenesedni, hanem összekuporodni, fedezékbe vonulni! Szék, asztal, éjjeliszekrényke, még mondja valaki, hogy kellemetlenül túlzsúfolt ez a szoba, lenne benne inkább kétszer ennyi bútor... Fedezékbe, fedezékbe!

- Ö-ö-ö, jó estét, asszonyom, elnézést..., jó estét kívánok, bocsánat.

- Jó estét, fiatalember, talán a fürdőszobát keresi?

- Azt hiszem azt, ha lehet.

- Ott, arra menjen, drágám, a szemközti ajtó, és utána balra. De siessen, mert félek, megfázik így ruha nélkül! A villanykapcsoló belül van, az ajtó mögött.

- Köszönöm, asszonyom, nagyon kedves, asszonyom, bocsánat, asszonyom.

A bútorokat kerülgetve, elől a sötétkék nadrágját, hátul az ingét a testéhez szorítva végre kijutott a szobából, hová is? Igen, vissza a folyosóra, balra, balra, akkor ez a fürdőszoba, nagy nehezen megtalálta a villanykapcsolót, kallantyú, ajtó bezárva, s megállt a fürdőkád mellett, a szemközti falon, a gázbojler alatt egy hatalmas, keret nélküli, megkopott tükör, láthatta magát görnyedten, inggel, nadrággal, cipővel a kézben...

No végre ott, abban a tükörben vehette szemügyre tüzetesebben Bárány Ádám a jobb farpofáján díszelgő foltot. Kékesfekete a közepe és zöldes a környéke. Sötétkék, szinte már fekete folt, amit a nő csípése okozott, a fenék és a comb találkozásánál.

- Csaknem a hajlatban - bámulta Bárány. Egy pillanat, és mintha egészen messziről nézett volna vissza a tükörre, akár a keze is hozzáérhetett, mégis, visszatartotta valami, mert nem holmi egyszerű csípésnyomot és nem csupán elmosódó foltot látott, hanem egy rajzolatot, maradjon a jótékony és sokat sejtető homály, alighanem célravezetőbb, mint kimondani a hihetlent, mármint az esetben, ha a megtörténtek tűnnek tökéletesen valószerűtlennek, és ismerjük fel végre, ugyan, minek minduntalan csodákat és egyéb ezekhez hasonlatos dolgokat emlegetni, amikor körülöttünk mindenre, de mindenre akad természetes magyarázat, legfeljebb az emberi tudás véges még, hogy a kérdésekhez csatolja az odaillő feleletet, kinek hiányzik a dühös csapkodás, arról nem is beszélve, hogy nyilvánvalóan senkit nem érdekelne az olcsó okoskodás, különösen, ha egy enyhén szőrös jobb oldali farpofához kapcsolódik, rajzolat, avagy folt, kilógó nyelv, fogak, hegyes fülek.

Pedig igazán nem volt semmi más, csak egy csípés, hogy az ember ne találhassa meg a kényelmét még egy Lada álmosítóan ringató hátsó ülésén se.

Sajogjon és fájjon az a seb, hiába süt a Nap, hiába futnak a felhők.

És közben ott volt a fürdőszobapolcokon az a rengeteg sok üvegcsé, fiolák és tubusok, kenőcsök és tasakok, flakonok és zacskók, cipzáros kis táskák, színes dobozok, labdaforma vattacsomók, rejtélyes csomagocskák, kiürített harisnyás zacskók, gyanús papírdarabok, összehajtogatott kis kendők, ecsetek és tükrök, púderek és masnik, művirágok és csatok, pántok és kapcsok, gombok és fülbevalók, szivacsdarabkák és csipeszek és még ezer és egy felismerhetetlen holmi.

És egy foltos fenekű Bárány Ádám a tükörben, egy pedig mezítláb, dideregve a fürdőszoba közepén.

Letolt gatyával bámulta magát a foncsora vesztett tükörben. Itt egy Bárány, ott egy Bárány, egy meg egy az akkor most kettő, vagy mégis egy.

Villanykörte a napsütés helyett.

Vajon miért kell két nőnek ennyi fogkefe?

Az oldalsó üvegpolcon sorakoztak csaknem felfoghatatlan összevisszaságban, lássuk csak, kicsi és nagy, hosszúszerű és láthatóan selymes tapintású kefék, erős, alighanem súrolásra használható alkalmatosságok és karcsú nyelvű, elegáns simítóeszközök, tömzsi, fából faragott barnás kaparók és mellettük mindjárt a műanyagból fröccsöntött hasonmásaik, és hajszálvékony selymek, puha gombolyagokban és hosszúkás fonatokban, de mindenekelőtt piros, kék, sárga, zöld, a szivárvány minden színét felvonultató fogkefék, s melléjük még holmi különös rendeltetésű furcsa eszközök is, pattintós tetejű dobozok, előkandikáló fonalakkal,

apró fémfogazatokkal, a legkülönbözőbb méretű, ezüstösen csillogó csipeszek, hajlított végű, hegyes fémrudacskák, nagyítóval felszerelt recés nyelű fogantyúk, pici kerek tükröcskékkal megfejtelt műszerek, tűhegyes fémpálcikák, több kötegnyi is, szorosan összegumizva, és egy zöld üvegből készült, szőlőlevéllel díszített tetejű üvegtégelyben sötéten is ragyogó gombok, nem, nem gombok, mazsolaszerű, fényes bogarak az üvegfalhoz és egymáshoz szorulva, persze mindez ott a polcon, s ott a tükörben is, mire, ugyan mire használhatják ezeket.

Amikor fiatalemberünk felöltözve, s magát úgy-ahogy rendbeszedve visszament a szobába, illetve megállt az ajtóban, hogy ha szavakkal nem is, de talán a testtartásával, a jelenlétével legalább bebocsátást nyerjen, hiszen megbocsátásban, ismerjük el, nyilvánvalóan nem is reménykedhetett, legnagyobb meglepetésére a bútorzatot némileg átrendezve, Katalint felöltözve, mi több, egy valahonnan előkerült, kerek asztalocska mellett üldögélve találta, illedelmesen keresztbe tett lábbal.

- Ó-ó, azok a combok!

- Csak persze a harisnya, hová lett vajon a harisnya?

- Kígyóbőr!

Finomkodva összecsippentett ujjai közt kiskanalat tartott, a teáját kavargatta elmélyülten. Vele szemben pedig az a bizonyos másik nő üldögélt, kétség nem fért hozzá, Katalin anyja, elvégre másként felfoghatatlannak gondolhatnánk a két nő közti döbbenetes hasonlóságot, már persze ha hajlandóak vagyunk így nevezni két test effajta összetartozását, könnyed hánnyavetiséggel hasonlóságnak mondván a bőr feszességét, üdeségét itt, s a ráncos petyhüdtséget ott, a nyak íves vonalát ezen az oldalon, s a gyűrődő hurkákat átellenben, aranypihéket ehelyütt, s egynéhány eltagadhatatlan szőrszálakat a túlfelen, bőrpírt a gyanítható májfoltokkal szemben, satöbbi, satöbbi, vagyis eltekintünk attól a tényről, hogy ez a két test minden, de minden egyes kicsi részletében és vonásában tulajdonképpen különbözött egymástól, az egészük viszont mégis nyilvánvalóan hasonlított, s engedjük meg magunknak ezt a nagyvonalúságot, az egyszerűség kedvéért nem taglaljuk a hasonlóság és a különbözőség mibenlétének kritériumait, micsoda gyenge hártácska libeg a kettő között, ha ugyan már nem a túloldalon járunk, anélkül, hogy észre vehettük volna.

- Jöjjön, csak fiatalember, jöjjön! - fordult Bárány felé az idősebb nő mosolyogva, és a finomkodva összecsippentett ujjai közt tartott kiskanállal az üresen álló székre mutatott.

- Gyere, gyere csak! - mosolygott bájosan Katalin, s finomkodva összecsippentett ujjai közt tartott kiskanállal ő is az üresen álló székre mutatott.

- Üljön le nálunk egy kicsit! Kér egy teát?

- Ülj le nálunk egy kicsit, kérsz egy teát?

- Én, én, azt hiszem nem. Köszönöm. Nem tudom. Igen, kérek szépen.

- Szóval akkor kér. Nagyon helyes. Tudja, a mi családunk még a régi hazában szokott rá a teázásra, mond ez magának valamit, fiatal barátom, hogy régi haza? Ne is válaszoljon! Figyeljen a teájára, ez egy külön szertartás, mondjam így, a mindennapok ünnepe. Nem is múlik el nálunk egy este sem, hogy ne innánk egy csésze finom teát. Maga hogyan kéri, fiatalember? Cukorral? Citrommal? Tejjel?

- Cukorral - felelte Bárány. - Azt hiszem, cukorral, és citrommal is, ha lehet.

- Ó, Apusunk is mindig így itta - mondta mosolyogva Katalin. - Sok cukor, három púpozott kanállal is, és annyi citromlé, hogy egészen sárga legyen.

- Bizony - bólogatott az idősebb nő. - Erről, a sok cukorról soha nem lehetett lebeszélni szegényt. Ült a hintaszékében, a kabátján aranyfénnel csillogtak a gombok, a csészéjében aranyfénnel csillogott a friss tea... Milyen szép volt, ó, milyen szép!

- Apust semmiről se lehetett lebeszélni, anya! - tette hozzá Katalin.

- No persze, kicsikém. Fiatalember, engedje meg, hogy megkérdezzem, minek köszönhetjük a kedves látogatását?

Bárány Ádám kezében megbillent a csésze, és a tea az asztalkára folyt.

- Bocsánat, asszonyom! - hajolt előre zavartan. - A terítő, attól tartok nedves lett egy kicsit.

- Semmi baj, hiszen mindnyájunkkal előfordul az ilyesmi - hunyorított rá kedvesen az asszony. - Ó, el se hinné, fiatalember, mennyire örülünk, hogy itt van nálunk!

- Én..., én, nekem Katalin azt mondta, hogy egyedül, és hogy majd itt nyugodtan beszélgetünk, hogy ő egyedül, és senkit nem zavarunk.

Közben a kiskanala folytonosan a teáscsészéjéhez koccant.

- Hát ha mondta, akkor az úgy is van! Bizony, így lakunk mi együtt, Katus és én, meg persze sokszor a többiek is, akik a családukhöz tartoznak. Mondja, ugye a fiamat még nem is ismeri? Zavarni meg senkit nem zavar, ezt is igen jól mondta a Katus. És beszélgetni is lehet, mert beszélgetni fontos és jó dolog, szerintem egy jó ízű beszélgetés olyan, mintha hangosan gondolkodna az ember, nem jutott még ez az eszébe, fiatalember?

- Nem. Illetve nem is tudom. Nekem Katalin azt mondta, hogy ő itt egyedül, hogy ne az utcán, sétálgatva, föl-alá, hanem inkább itt, nyugalmasan.

- Ó, persze, itt lakunk mi sok év óta már! - bólintott az idősebb nő. - Istenem, hány ember megfordult az elmúlt években, évtizedekben nálunk! Fiatalember, ha maga azt tudná, ki mindenki ült például azon a széken, bizonyosan elcsodálkozna!

- Fölálljak? - pattant föl Bárány. - Ha tetszik mondani, én igazán fölállok szívesen... Tetszik tudni, én zavarni egyáltalán nem akarok, semmit se akarok, de igazán, ezt tessék elhinni nekem!

- Semmit? Fiatalember! Ne ugráljon itt! Teázgassanak csak a kislányommal, érezzék jól magukat, elvégre a maguké, a fiataloké a jövő, ahogy mondani szokás, nem igaz? És hallgasson egy érett nő tanácsára, soha ne rohanjon el onnan, ahol szívesen látják, mert soha nem azé, aki fut, ha érti, mire gondolok. Angyalom, itt mi örülünk magának, ebben biztos lehet. Igya meg a teáját, aztán, ha nincsen jobb dolga, elbeszélgethetünk.

- Igenis - válaszolta Bárány és visszavette az asztalkáról a teáscsészéjét.

Tea ugyan nem maradt már benne, de az alján valami maradék, apró fekete pontok, talán teafű, talán más, csúszkáltak össze-vissza, mintha madárcsapat közelegne a síkos, fehér égen, nem is az a furcsa, hogy egybekeveredett ennyi madár, gomolyognak, mint egy felhő, hanem hogy milyen fajta madarak, vonogatja mindenki a vállát, jönnek minden este, szállnak egyre közelebb, de hirtelen lebuknak és eltűnnek, mielőtt a folyót elérnék, a legkülönösebb, hogy a lassan ide-oda úszkáló madárfelhő néha határozott alakot ölt, nem is külön-külön csapkodó madarak csapata volna, hanem ügyes kézzel odavetett kép, képzelje bele ki-ki, amit akar, most például egy fejforma rajzolódik ki a láthatáron, no hiszen, lenne miről beszélgetni az éjszakát felváltó szürkületig.

- Én szívesen beszélgetek - nézett az idősebb nőre Bárány.

- No ugye - mosolygott vissza a nő. - Kislányom, tudod, mit? Kapcsold le a csillárt, nem kell nekünk ide ennyi fény! Elég lesz, ha valami kisebb lámpa világít, nem gondolja?

- De..., de gondolom.

- Hogy úgy mondjam, bensőségesebb és hangulatosabb. Az árnyékok emlékeket hívnak elő, az emlékek pedig újabb emlékeket, amikben a sejtelmek olyanok, mint az ellobbanó fények... És mindehhez mi vagyunk, akikben az eltemetett, elfeledni akart történetek megbújnak, s mi vagyunk azok is, akik mégis-mégis óvatlan mozdulatokkal a külvilágba engedjük őket. Tudja, fiatalember, sokszor azt hiszem, nem is kell hozzá talán más, mint némi olcsó körítés, elvégre az ember szereti becsapni önmagát... Érti ugye, kedves barátom? Ne higgye, hogy nem tudom, mit beszélek, ne higgye, hogy csupán egy asszony fecserészése ez, nem ám, nem ám! Egy kis hangulatifény, ami kisimítja a ráncokat, az igen! Megszépíti a vonásokat, de a homállyal láthatóvá is teszi a körülöttünk susorgó kísérteteket, hogy mindjárt akár démonokat is mondjak, ha érti, kedveském, hogy mire gondolok... Tudja mit, angyalkám, maga egy kedves fiatalember, igaza van Katalinnak, nagyon is igaza, egy kedves, romlatlan fiatalember, ez az, ami kell nekünk.

4. (*Sinus frontalis, avagy sokat ígérően piroslik az ég alja Pécel és Vecsés felé - gyilkos tekintetek - baljós eljövendőről - szegecsek - orvosok és biztonságiak - a tévé elé - járjon utána, aki teheti.*)

Ó, micsoda derűs és vidám nap köszöntött Budapestre 1989. április 12-én!

Április, füttyös, fiús.

Lobogj, lobogj, te selyemzászló, erős férfikezek szorítják a rudat!

Munkásmarok vasmarok.

Olyan tavaszi reggel, amikor fényes szelek fújdognak a budai hegyek közül, hát persze, hiszen már hajnalban is sokat ígérően piroslott az ég alja Pécel és Vecsés felé, aztán nyugatról meglódult a levegő, és a Duna túlsópartjáról friss fűszag sodródott a háztömbök közé, eleinte holmi huzatocska, később szellő. Mire felkelt a Nap, igazi tavaszi szél volt ez, ami kitakarítja a tél utolsó árnyékait is a kapualjakból, a dohos pincelejáratok elől, na, nem mintha ne lett volna már éppen itt az ideje, kicibálja a savanyú szemétszagot a lépcsőházakból, elfújja az áporodott nyirkot a falak tövéből, pillanatok alatt felszárítja a pocsolyákat, és eltünteti a sárral keveredett sószemcséket az utak széléről, felszippantja és kiköpi, úgy, hogy por lesz abból is, finom, könnyű felhőcske, ami kavarogva szitálni kezd a még homályos ablakok előtt, aztán egyszeriben felragyog, rásüt a reggeli nap, és eltűnik, talán a foltos házbordák közé ül, netán beleolvad a vakolatszemesek apró kráterei, tüskéi közé, de az is meglehet, hogy majd valahol a szép magyar Alföldön, netán a Kunság fölött hullámoz, mint valami tétova madárcsapat, gomolyogva le és fel, szakadatlan, repül egyre messzebb, mindegy is hogy hová, Szabolcsba vagy messzebbre talán, a lényeg, hogy az effajta madarak már ne itt legyenek.

E nap reggelétől Budapest utcái ragyogni kezdenek, kikeményítve csillognak, akár a szélesre tárt ablakokban a frissen mosott függönyök, nejlon és csipke, hóvirág és ibolya, a lombok illata, a tavasz tizenhét pillanata. Még mondja valaki, hogy nem szép ez a város, amikor ráomlik a meleg, naptej a foltos archőrre.

Ebben a langyos napsütésben nem lehet olyan sürgős semmi sem, meglassúdnak a léptek, okos ember tudja, hogy a gyaloglás jót tesz a testnek, s amíg szinte öntudatlan lépked a láb, messze-messze kalandozhat a gondolat, vagy éppen újra és újra összefüggő rendszerre állhatnak egybe az elmúlt, a jelen és a jövő eseményei, aki megteheti, vonja le a tanulságokat, aki erre nem képes, jobban teszi, ha hallgat, s a mozgás a hasznára válhat akkor is. Negyven-négy esztendeje tudvalevőleg Battonyától Nemesmedvesig. Díszburkolat a Váci utcán, lombburkolat a Gellért hegyen. Egy hete múlt csupán április négy, becsüljük meg, legyünk büszkéek arra, amink van, példának okáért, hogy napsütésben és békében, nyugalomban és szabadságban élhetünk.

Úttörők vagyunk mi, vidám gyerekek, szabadságban élünk, részünk szeretet, ha énekel, ha táncot jár az úttörő-gyerek, a kismadár is fent az ágon vígan csicsereg.

Persze nem mindenki ér rá a tavaszt ünnepelni, legalábbis, ha ünnep alatt mindössze az ácsorgást és bámuldozást, arcfürdetést és sétálgatást értjük, ami józan számvetéssel persze legalábbis megkérdőjelezhető, tekintve, hogy a jól végzett munka az élet igazi ünnepe, annyi dolgozós év után ezt nem is kell részleteznünk, teher alatt nő a pálma és a nagy feladat nemesíti a küzdő embert, aki a munkától lett emberré, akit le lehet győzni, de megtörni nem.

Könnyen lehet, azok köszöntötték leghívebben az új tavaszt, kik ezt az április tizenkettedikét munkás hétköznapiak tartották, s gondoktól barázdált homlokkal, vállra vetett felöltőkkel igyekeztek a Magyar Szocialista Munkáspárt üléstermébe, megharcolni a hétköznapiak küzdelmeit, tudvalevőleg nem csupán a harcmező, a fütyülő golyók, de a kiosztott és elviselt csapások nemesítik a katonát, legyen szó pusztító fegyverekről vagy a gyilkos tekintetek össz-tüzéről, vagyis hogy a harc éppen úgy harc a puskától távol is, mint az ágyuk pergőtüzében.

Két ajtónálló ügyködött a terem bejáratánál. Az egyikük tömzsi, bajuszos, fekete ember, az a fajta, aki soha nem tud úgy megborotválni, hogy máris ne sötétlene az állán a borosta, a haja mint a drót. A másik ösztövé, vékonycsontú, keskeny vállú ember, mintha mindig valami olaj, vagy zsír fényesítene a haját, sötétkék zakója hátára fehér pöttyöcskékkel hulldogál a korpa. Sötétkék zakó feszült a tömzsin is, hozzá, ahogy illik, vörös a nyakkendő. A nagy emberek szolgálati autójukat a fehér ház előtt, levetett kabátjukat a ruhatárban hagyták, lépjen lélekben és testben megtisztulva a te urad házába.

Munka közben gyorsan repül az idő, most még reggel van, de kisvártatva ebédelhetünk. A hosszadalmas és nagy körütekintést igénylő szavazás alatt számolatlan suhannak a percek, add meg a testnek, ami a testé lehet, a lélek és az elme gondjait úgyse bízhatod másra.

Ebéd után, amikor újra megtelt az ülésterem, s a szavazatszámoló bizottság tagjai is visszatérhettek az elvtársi körbe, jelentve, hogy elvégezték felelősségteljes munkájukat, elrendezték a százöt szavazólapot, melyből a jól kigondolt szisztéma szerint mind a százöt darabot érvényesnek találták. Kilencvenhét jutott Grósz Károly elvtársnak, három jutott Nyers Rezső elvtársnak, egy jutott Pozsgay Imre elvtársnak, tehát a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága Károlyt választotta a párt főtitkárává. Nem mellékesen Károly egyúttal a Politikai Bizottság tagja lett, nem kevesebb, mint százketty jelöléssel, nézzük a többieket névsor szerint: Hámosi Csaba elvtárs hetvennyolccal, Iványi Pál elvtárs kilencvennyolccal, Jassó Mihály elvtárs kerek százzal, Németh Miklós elvtárs százhárommal, Nyers Rezső elvtárs százeggyel, Pozsgay Imre elvtárs nyolcvanhatal, Tatai Ilona elvtársnő nyolcvanötrel, és Vastagh Pál elvtárs kilencveneggyel, újfent álmélkodhatunk a népi bölcsességen, hogy sok jó ember bizony kis helyen is elfér, végre mindenki nyugton hátradőlhetett, hogy a párnás szék kínálja fel a testnek azt, amit a szellemnek a jól végzett munka öröme adott, azaz a magához vett bőséges táplálék nyugovásos megemésztését, illetve a morfondírozást és elmélkedést, amikor, ezen a munkás délutánon egyszeriben szólásra emelkedett János.

Az a János, aki címe szerint nem kevesebb volt, mint a Magyar Szocialista Munkáspárt elnöke, ám sajnálatos módon csak most, az ebéd utáni buzgóság idején kapcsolódott a közös munkába, tekintettel arra, hogy súlyos és múlni nem akaró betegségek csorbították az egészségét már hosszú ideje. S bár újra és újra megbizonyosodhatunk afelől, hogy az élet, ami bennünk vándorol, sokkal erősebb nálunk, mégis botorság volna azt hinnünk, hogy akkor már testünk gyarló voltáról is elfeledkezhetünk, ó nem, nem, éppen ellenkezőleg! Amiképpen ha valamit megnevezünk, az azzal meg is születik, úgy a kicsinyebb betegség sem más, mint üzenet a baljós eljövendőről, s vessük össze ezt azzal, hogy miként alakulhat az ország egészsége, ha az első embere nyavalyákkal küszködik. Nem csoda hát, ha Jánost nem egyszerűen a sorvasztó gyógykezelések, a tétlenségre kárhoztató betegségek nyugtalanították, de kénytelen-kelletlen felmérte az összefüggést saját állapota s az ország jelene és közeljövője között.

Gondterhelten állt fel az első széksorból, indult a szónoki pulpitus felé.

Mert hát mi az ember?

Önnönmagát pengető húros hangszer.

Létra a föld és az ég között, amin az angyalok járnak.

S ehhez együttállás létezik az atomok belső szerkezete és a bolygók, csillagok egymást megtartó ereje között, vagyishogy nincsen igazán lényegi különbség az ember és a kozmosz felépítésében.

- Elnézést kérek - mondta lassan, végighordozva álmodozó tekintetét elvtársain. - Elnézést kérek, hogy elsőként kértem szót, mert az enyém kicsit hosszabb lesz, mint a szokásos.

És a sorba állított mikrofonok úgy meredtek rá, mintha valami rakétavető kicsinyített mása díszelgne a pulpituson, a kötelező pohár víz mellett. Egy ezüstből és fekete műanyagból szerkesztett miniatűr sztalinorgona.

- A szabad beszédnek van előnye és van hátránya, és az írott beszédnek is van hátránya - mondta János.

És arról a betegségről kezdett beszélni, ami nem csupán őt támadta meg, de a feleségét is, hű társát a harcokban és a nyugalomban, hű szerelmét most és mindörökké. Példának okáért negyvenöt évvel e delután előtt, amikor Tamáska Mária még egy kátéesz pincehelyiségében játék mackók tömésével kereste meg keserű kenyerét, száműzetésben élve a saját országában, még e fénytelen idők legmélyebb sötétjében sem merült fel benne, hogy elforduljon a börtönben sínylődő hites urától, Jánostól. Lehet a szerelem sötét verem, de akkor is bársonyos az a bogyor, s aki a legnehezebb időkben kitart a szerette mellett, az eggyé válik vele. A világ tünékenysége ellen ez a leghatásosabb fegyver, a szerelemben egyesülő emberpár, az élet legteljesebb megtapasztalása.

Éppen itt tartott az emlékek idézésében János, amikor odakintről, a folyosóról különös zajok nyomták el a hangját. Kiabálások, de még inkább üvöltések.

Mintha nem is a jól őrzött dunaparti házban, de valami sűrű erdőben lennének.

Hiába csukta be a terem ajtaját az a két ajtónálló, a köpcös, dróthajú, és a hosszúkásabb, olajos frizurájú, azok a vonyítások behallatszottak. Ugyan mi folyhat odakint? És ráadásul ilyen fontos beszéd idején!

- Mert én mindenkinél idősebb vagyok - mondta János, s úgy tett, mint aki észre sem veszi a folyosói zűrzavart. - Ha én visszaemlékezést csinálók - folytatta -, vegyék tudomásul, én az igazat fogom mindig mondani. Ha maguk elfáradtak, én is elfáradtam. És akkor én ragaszkodom ahhoz, hogy azt a bizonyos mostanában nem szeretett államfőt, aki nagyon rosszul viselkedik, csak olyan világtáj szerint nevezzem meg. És elvtársnak senkit nem szólítok, aki nem az, mert én bizonyos megrögzött vagyok, nem tévesztem el, hogy ki az elvtárs és ki nem. De én arról nem tehetek, hogy harminckét év múltán merül fel egy ilyen kérdés, mert már annyi kongresszusunk volt meg pártértekezletünk, mindenféle, és azt nem bírálta senki, hogy '56 ellenforradalom vagy népi felkelés.

És éppen itt, a negyvenhárom évvel ezelőtti november eseményeinél bolyongott az emlékek sűrű erdejében János, amikor odakintről, a folyosó felől valakik lökdösni kezdték a tanácskozó terem ajtaját. Hiába vetette a hátát az ajtószárnyaknak a köpcös és az olajos hajú, látszott, hogy aki be akar jönni, azt úgysem tarthatják vissza, mert sokkal erősebb náluk, tudja isten, meddig tarthat még a küzdelem.

- És én mindig felidézem magamban azt a bölcsességet - folytatta János -, hogy ahhoz, hogy meghaljunk, elég az, hogy élünk. Egy régi jó barátom kedves mondása volt ez, ugyan ő csúf véget ért, de az igazság attól még igazság marad. Félrevonult, alig is járt emberek közé, aztán egyszer eltűnt hirtelen, napokig nem látta senki. Mire megtalálták, a vasúti töltés alatt hevert, valami nád vagy mocsár szélén, annyira, hogy kikezdték az arra járó apró állatok, s hogy ki

ölte meg, nem derült ki azóta sem, aki akar, ebből bátorságot meríthet, féljen az, akinek van miért.

Ekképpen merengett a múlton János. Maga elé nézve elhallgatott egy röpké pillanatra, amikor a pulpitusra állított vizespohár, élesen és tisztán pendült egyet, s a következő pillanatban szilánkjaira törve robbant szerteszét. A levegőben még egyformán ragyognak, kristályocskák a vízcseppek és az üvegcserepek, a kókuszszőnyegen és a vörös drapérián azonban már újra elválnak, melyik olvad sötét folttá és melyik csillog tovább, száz és száz apró lámpácska szórja a fényt odalent.

- Tehát a XXII. kongresszus idején derült ki minden, - mondta tovább János rezzenetlenül. - Akkor, hogy mit jelent az, hogy személyi kultusz. Mert a XXI. kongresszus idején, akkor nem politikai természetű kérdés volt az a rettenetes pohárköszöntő, amit másfél órán át magyarázott a Hruscsov, hogy miért kellett ugyancsak törvénytelen eszközökkel megölni Beriját. Mert tudják, hogy ez benne van, ugye? És ha én nem mondom meg, hogy miért hittem a kirakatpereket, az úgynevezett kirakatpereket ugye imperialista mesének, akkor a későbbi történet sem igaz. Mert én először a Rákosi beszámolójából hallottam, amit a XX. kongresszus után mondott, majdnem ugyanazt mondta, mint amit a Hruscsov mondott. Csak azt mondta, hogy mi ezen már túl vagyunk. Mert akkor volt már ez a Rajk-ügy. Ami kiderült, hogy ez egy koncepciós per volt. Itt úgy hívják.

Akkor most megkérdezem Önöket, jó, én hülye vagyok, én azt is vállalnám.

És amikor ezt mondta János, egyszeriben csend támadt, a tanácsteremben is és odakint a folyosón, olyan átható csend, hogy nem kopognak lépések és nem kiált fel senki, aki szólna, inkább visszatartja a lélegzetét is, se dulakodás, se vonyítások, se mindenféle ismeretlen hangok, olyan csend, hogy nem csak a fül süketül meg, de a szem is belevakul, mert akár egy fehér villanás.

A következő pillanatban pedig, szinte szilánkra forgácsolódva beszakadt az ajtó, mintha egy hatalmas üvegpohár robbant volna szét, nem is felnyílt a két szárny, valósággal kipattantak a zsaluvasak és szertehullott a zár, röpködtek a funérdarabok és a szigetelést borító bőrfosz-lányok, süvítettek a szegecsek, mint a lövedékek. Forogva szálltak a kilincsek, kétségbeesetten csapkodó madarak villannak fel újra és újra, ki akarnának keveredni a viharfelhőből, ahol az előbb még az ajtó volt, most csupán por gomolyog.

S akkor már azt is látni vélték a Központi Bizottság tagjai, hogy ott a folyosón, minden ködön és homályon túl egy különös alak imbolyog, talán a szállongó fűrészpör torzítja el ennyire a körvonalakat, egyébként is, hogyan történhet ilyesmi éppen ebben a házban, hol érezze biztonságban magát az ember, ha nem itt, lám, az öreget bezzeg semmi nem zavarhatja meg, nyugalmat aztán tanulhatunk tőle.

Mert igaz, ami igaz, János úgy beszélt tovább, mint aki nemhogy a vizespohár elpattanásából, de az ajtó beszakadásából se vett észre semmit.

- Én úgy vagyok - mondta -, én úgy vagyok, hogy passzívan, szinte ha egy téglát a fejemre esne, én oroszul szólalnék meg. Mert én már annyi fordítást hallottam, mikor már gondoltam, hogy a konyhanyelvet meg tudom érteni, ha szabadságra megyek, akkor is tolmács volt. Ha én magyart nem vittem, akkor szovjet volt. Pedig volt olyan, aki szintén szabadságon volt, azt mondtam, hogy ha felezi a teljes szabadságát, csak akkor jöhet velem, magyar. Az sem él már, tudják, mi lett vele? Ha nem akarják, ne is higgyék el! Egy nagy fogadáson történt, tömeg volt, mert mindenkit elhívtak, aki számít, a fontos elvtársakat, ahogy azt a szovjetek szokták. Az a tolmács meg egyre csak ott legyeskedett egy nagyon fontos szovjet elvtárs lánya körül, egészen úgy, mint aki elfelejtette nem csak azt, hogy hol van, de azt is, hogy ki ő és ehhez

képest ki az, akire szemet vetett. Nem mintha az a lány olyannyira bánta volna a dolgot, láthatóan még tetszett is neki, na de amit szabad az egyiknek, azt nem szabad a másiknak, ebben egyetérthetünk. Szólt a zene, tánc is volt, azok meg egyre csak egymás körül forogtak. Még szerencse, hogy a tolmácsot idejekorán elszólította a kötelesség. Azaz két szovjet elvtárs, akik egy tárgyalásra hívták, karonfogva vezették ki a teremből. És úgy mondták később, hogy jól végezte a dolgát, és már megint visszafelé, a lány felé törekedett a tömegben, amikor, csupán egy kicsi hidegség, de nem rossz, inkább, mint hideg víz, mondjuk egy fröcskölés, állítólag ennyit érezhetett, és máris azon a nagy perzsaszőnyegen feküdt, a terem bejárata előtt. És a hátából, akárha egy ártalmatlan fémpálcika volna, kiállt egy kés ezüstösen csillogó nyele. Egyszerű evőkés, ami számolatlan volt kirakva a terítékek mellett. Tudják, egy olyan hosszú asztalon. Elvitték azt a tolmácsot onnan gyorsan, most is csupán azért meséltem el, hogy láthatják, tudnék én arról beszélni bőven, mi volt, mi nem.

Csak hogy nem szabad nekem már beszélni sem, nemhiába mondja sok fiatal és laikus, miféle beteg az, aki lábon jár? Hogy tényleg, maga az elnöke a pártnak, akkor folyton azon harsognak, hogy nem tud megszólalni. Miért nem tud megszólalni, maga az elnöke!

És János, a poharáért nyúlt, hogy egy korty vízzel frissítse fel magát, ilyen az idegesség, papírfoszlányokká lesznek a szájban a szavak, ragacsos és porízú szavak tapadnak a nyelvre. De persze nem találhatta a poharat a pulpituson, keze csupán a levegőbe markolhatott, nem elég, hogy nem akarnak engedelmeskedni az izmok az akaratnak, munkásmarok vasmarok, most már a tárgyak is eltűnnek, ez az igazi betegség, ki érti ezt.

Az a különös alak pedig, ott az ajtónyílásban egyetlen ugrással átvette magát a földön heverő ajtónállókon, négy lábon állt, akár egy kutya, de hatalmasabb és rémisztőbb volt, akár egy farkas, várjunk csak, várjunk!, hiába a félelem, azért az ember nem veszítheti el a józan esztét, hiszen miképpen juthatna be egy farkas, mit egy farkas, bármi állat hogyan jutna be a Központi Bizottság tanácskozástermébe, különben is, hány és hány példa int arra, hogy ne higgyük el, amit látunk, és még az se mind igaz, ami megtörtént velünk...!

Csak hogy ez a farkasféle akkor a mennyezetnek szegezte az orrát, és elnyújtott, undorító üvöltést hallatott!

És hiába a döbbenet, a rémület, a hitetlenkedés! Még nem is csendesedhetett el a terem, amikor a fenevad a széksorok közé rontott!

Kétség ne legyen, másodpercek alatt széttepheti a bizottsági tagok valamelyikét!

Az azonban már korántsem tűnt egyértelműnek, hogy mit lehetne ez ellen tenni. A Központi Bizottság tagjai hiába látták valamennyien a dúvad előrontását és aljas támadását, sem abban a pillanatban, de még utólag se tudták eldönteni, miféle teremtmény akarja legyilkolni őket! Nem is beszélve arról, hogy a vérfagyasztó ordítás hatására nincsen ember, aki mozdulni tudna! Ugatáshoz hasonló üvöltése és elővillogó fogai révén akár kutyára, akár farkasra is lehetett volna gondolni, már persze ha képes gondolkodni az áldozat az utolsó pillanatokban, s elfeledheti azt, hogy mit keresne egy farkas a kókuszszőnyegen, ne áltassuk egymást, ha képes volna minderre, már nem is nevezhetnénk áldozatnak.

Egyébként is, ilyen hatalmas testű kutyát az összegyűlt elvtársak közül még senki nem látott, ráadásul ez a rettentő a szörnyeteg, kétségkívül mint egy farkas, olyan gyorsan és könyörtelenül csapott az áldozatai közé, de a támadás előtt két lábra emelkedett, úgy hatolt be a széksorok közé, márpedig, sápadtak el a máskülönben oly nagy lelki erővel bíró férfiak, ebben a két lábra állásban határozottan volt valami emberi, nem is lehet tehát ekképpen idegen tőlünk, tegyük ehhez hozzá, hogy a vad egész testét sűrű, barnásfekete szőr fedte, ám a fején ez a bunda hosszabbra nőtt, mintha csak hajszerű képződmény lett volna.

Nyilvánvalóan ez a tanácsstalanság is közrejátszott abban, hogy sajnos eltelt némi idő, mire a Központi Bizottság tagjai felocsúdtak a meglepetésből, akkor viszont rögvest egymás segítségére siethettek, ki ne tudná, hogy egységben az erő, dossziékat és táskákat ragadtak fel, dőfésre emelték a tollakat, hogy kiűzzék az ellenséget a széksorok közül.

Vajon a Központi Bizottsági tagok halált megvető bátorsága, netán a testén puffanó dossziék, avagy a bundájába szurkáló tollhegyek készítették-e meghátrálásra a támadót? Mindenesetre alig néhány pillanatba telhetett, és a harcnak szerencsésen máris vége szakadt. A fenevad hirtelen elengedte áldozatait, bozontos fejét az egykedvűen világító lámpáknak szegezve újabb rettentőt üvöltött, s olyan káprázatos gyorsasággal, mint ahogyan az imént berobbant a terembe, most egyszerűen kiviharzott az ajtó romjai között.

Hová, háová nem, szertefoszlottak a nyomok.

Eltűnt a dúvad, mintha soha nem is lett volna.

Vagy ha volt is, ki hiszi azt el.

Szerencse a szerencsétlenségben, hogy, valljuk meg, eléggé meglepő módon, a támadást a Központi Bizottság tagjai megúszták néhány kisebb horzsolással a karokon, a nyakak körül, s tulajdonképpen sértetlenek maradtak, eltekintve azoktól a kisebb harapásnyomoktól, melyeket, mint utólag kiderült, valahányan hátul, a felsőcombjukon, vagy mit ne mondjunk, még kényesebb helyeken voltak kénytelenek elszenvedni, s amely sebesülésekben nem csupán a hasonlóságuk tűnt megmagyarázhatatlannak, de az is, hogy senki nem látta, és nem mellékesen, senki nem érezte, miszerint a dúvad a fenekébe harapott volna. Éppen ellenkezőleg! Mindannyian inkább arra emlékeztek, hogy rémisztő fogaival és gyilkos karmaival egyre csak a földre döntött áldozatok nyaka körül kapdosott!

A bizottsági tagok még akkor is a váratlan háborút, és ezeket a különös sebesüléseket tárgyalták, amikor megjött a felmentő sereg, azaz beözönlöttek a szétdúlt terembe az elsősegélyt nyújtó orvosok és a biztonságiak. Bár a bejöttük után érthetően nekik is jó néhány perc kellett, hogy felocsúdjanak, nem csoda, ha effajta események után nemigen engedelmesskednek a szavak.

Amikor aztán az úgy-ahogy elcsendesedő teremben már minden bizottsági tag megkapta a maga elsősegélyét, takarókat, üdítő italokat, kötszereket hoztak, s örömmel összegezhették, hogy nagyobb baj mégse történt, íme, visszaülhet valamennyi elvtárs, elvégre van ideje a munkának és van ideje a szenvedésnek is, bár férfiembernél olykor nem válhat szét e kettő, s az ajtónállók is újra elfoglalhatták posztjukat, és kiszaladtak a kék köpenyes takarítók is, akik a porszívóikkal eltüntették az üvegcserepeket, a bejárat körül éktelenkedő port és forgácsokat, akkor kiáltott fel Károly, ki a baj múltán rendes helyére, az első sorba ült vissza.

- Hol van János?

- Hol van a Kádár elvtárs?

S egyszerűen mind zsibongani kezdtek, mert hiszen üres volt a pulpitus, és üres volt János széke is.

- Hogy hogy nem tűnt fel ez eddig?

- És hogy hogy nem volt, aki látta volna, mi történt vele?

- Se az elvtársak a széksorokban, se az ajtónállók, se az odakintről berohanó biztonságiak.

Mert mindegyikük csak önnönmagát féltette, mindegyikük csak önmagáért félt?

Jánossal pedig senki nem törődött?

Szégyen és szomorúság.

Hová tűnt a pulpitusról, s meddig beszélt egyáltalán.

Mit mondott az utolsó szavaival, s kihez beszélt.

S a zsidongás után egyszeriben csend támadt a teremben, olyan csend, hogy nem kiált fel senki, és aki szólna, hát inkább visszatartja még a lélegzetét is, se dulakodás, se vonyítások, se mindenféle ismeretlen hangok, olyan csend, hogy nem csak a fül süketül meg, de a még szem és a lélek is belevakul.

Mert akár egy fehér villanás.

Hová lett János, nem látta senki.

Nemhogy válaszolni, de jószerevével még kérdezni sem.

Ami megesett, azt nehéz tagadni, ámbár kihirdetni se kell, legalább köztünk maradjon. Nem mindenki él úgy, hogy igazságokra és szomorú hírekre vágyna, csak az a veszteség fáj az embernek, amiről tudomást szerez.

1989. április 12-én Jánosnak nyoma veszett.

Kutatták azóta sokan és sokfelé, nem került elő.

Pedig voltak még olyanok is, akik kitalálták, látták őt valamerre.

Egy arc, egy mozdulat, egy hangsúly, vagy csupán egy szó, annyi is elég.

Hiszen úgyis ott van mindegyikünkben.

Bennünk él, amíg mi élünk.

De akkor meg ki érti, hogy hol késik a bizonyosság.

Csak a suttogások és a reménykedések, higgye, aki hinni tud, annak könnyebb, aki megteheti.

Hogy él még és bizonyosan visszajön.

Visszatér és vele az igazság.

Nem is kell sok idő, csak most még figyel.

Ott van a szeme mindenben.

És persze erről szólva teljességgel felesleges csodákat és egyéb ehhez hasonló dolgokat emlegetni, körülöttünk mindenre, de mindenre akad természetes magyarázat, legfeljebb az emberi tudás véges még, hogy a kérdésekhez csatolja az odaillő feleletet. Arról nem is szólva, hogy ahol csodát sejtünk, nemegyszer valami sötét titok lappang, nem kell mindjárt bünténynek nevezni, maradjon a ferde szándék, s az effélének mi használna jobban, mint a csodákra való hivatkozás, a józan ész megcsúfolása.

Vajon mikor jön majd el az az idő, hogy az emberek leszoknak a suttogásról?

Tudjuk, soha.

Hogy folytonosan csak a rossz bukkanjon elő, szinte már hívják, csalogatják, felkínálják magukat, mint akiknek más már nem is kell.

Azt is beszélték sokan, hogyan történt, amikor több mint egy évvel a nevezetes áprilisi eset után János a halálos ágyából nézte a televíziót.

Éppen egy temetést közvetítettek a budapesti Hősök teréről, fekete leplekkel bevonva a Múcsarnok oszlopsora, a dicsőséges Gábiel arkangyal oszlopa körül hullámozott a gyászoló tömeg.

János meg egyszeriben kikelt az ágyából, zoknit húzott, sürgött-forgott, öltözködni kezdett.

Az a János, aki még az utcáig se tudott volna lemenni, a lépcsőket pedig semmiképpen se bírta volna el!

A besiető orvos meg is kérdezte tőle, ejnye, Kádár elvtárs, ugyan, hová ilyen sietősen?

- Megyek az Imre temetésére - válaszolta János. Persze csak úgy félre, hiszen éppen a nadrágját kereste, ott topogott, forgolódott zokniban a szekrényajtónál.

Alig is bírták szelíd erőszakkal visszafektetni, vissza az ágyba, a tévé elé.

Hogy ne menjen, maradjon.

És hogy az is igaz, ami a szobán belül létezik, de az is, amit a képernyőn lát.

Szürke szemcsék, kicsi pontocskákból tapad össze az ég.

De attól még feküdjön csak vissza, maradjon nyugodtan.

János pedig néhány nap múlva már halott volt.

Nem mosolygott és nem dühöngött, haloványan derengett a lámpafényben, nyugodt maradt az arca.

Mint aki messzire utazott, csak valami hátrahagyott csomag emlékeztet még arra, hogy itt is járt, jobb volna tán félretenni, de hozzányúlni se lehet.

Ne várja őt senki, inkább eredjen, nézze meg a sírját, olvashatja, rajta a felirat.

Mintha a betűktől megfordíthatatlanná válna bármi is.

Vagy abban bíznak, hogy amit kimondunk, az meg is születik? Miért éppen a halál volna ez alól a kivétel? Amikor arról is folyik ám a suttogás, hogy ha lenne valaki olyan bátor, és felnyitná a kölapokat, könnyen lehet, különös dolgok bukkannának elő. Olyasmit olvashatna, amit a papírlapokból sohasem.

Akkor kellene elgondolkodni afelől, igaz-e, hogy az anyag nem vész el, csak átalakul. Igenis, az emberek nem tűnhetnek el csak úgy nyom nélkül a semmibe. Mert a semmi ugyebár nem is létezik, viszont az élet, ami bennünk van, az sokkal erősebb nálunk. De mint a víz, folyik szerteszét, megállíthatatlanul. Ott talál utat magának, ahol nem is várnánk.

Estelente, amikor a budai hegyek fölött végre lebukik a nap, s már csak a visszfénye vöröslik a felhőkön, a pesti oldal házai közül előszivárgó pinceszagú homály ragacsos és áthatolhatatlan, mintha víz folyna a falak alól, a kapualjából, az aknafedelelek rejtekéből, s mindjárt össze is olvad a szitáló korommal, szürke és kísérteties lesz a város, lám, ott fönt, ahol még délután az emeletek voltak, vaskorlátok és bádogból hajlított párkányok, most a levegőben lebegnek a pislákoló ablakok, madárházak, alattuk a sötét, felettük a homály, alattuk a gomolygó este, felettük az összetorlódott felhők.

Járjon utána, akinek bátorsága van.

Nem az a bátor, aki nem fél, hanem aki legyőzi a félelmét.

Járjon utána, aki teheti.

Nyugat,
avagy a negyedik rész, arról,
hogyan nincsen más győztes a teremtésben, csak.

1. (Sinus maxillaris, avagy boldogságos sugarak - Mogyoród - sörnyítő és bicska - bogár - csigajárat - érctorok - medvedörmögés - ultraviola - Elefántos Kapu - biliárdgolyó - akad itt dolgunk éppen elég.)

Végre, végre, végre!

Végre úgy zubogott a napfény Nagybudapestre, ahogyan ez a város megérdemli!

Nyárias napsugarak melengették a várost ezen a reggelen, boldogságos sugarak, akárha a nemrég elmúlt augusztusi forróság tért volna vissza, Valószerűtlenül kéken ragyogott az ég, és ha távolabb, messze a háztetők felett feltűnt holmi felhőfodor, vagy ha nem felhő, hát holmi gőzbodrocška játszadozott, máris továbbcsodródott és feloszlott, olyan gyorsan és nyomtalanul, mintha ott, abban a fenti kékségben egy másik szél fűjt volna, pontosabban ott fűjt volna szél egyáltalán. A házak között bizony meg se mozdult semmiféle szellő, olyan kókadtan lógtak a nyárvégről visszamaradt lombok, mint odabent, a homályos szobákban az ablakok előtt a megsárgult függönyök.

Nagy, lusta gomolygásban, súlytalanul lebegett az utcák fölött a por.

Délre már olyan volt a levegő, mint az olvadt üveg, remegett az átforrósodott aszfalton. Mintha szikrák pattogtak volna a megfeketedett vakolatról, apró, fényes bogarak csapódtak tehetetlenül a falakhoz, nem tudtak se feljebb szállni, se elrepülni, láthatta őket bárki, belőlük omlik a városra a meleg.

Szikrázó bogarak.

E későnyári boldog időben, ezen az október végi napon egy Lada 2107 típusú fehér személygépkocsi araszolt az Andrássy úti forgalomban a Hősök tere felé.

Hárman ültek benne: egy meglett, ám még nagyon is életerős férfi, Lajos, aki az autót vezette, egy fiatal, fekete hajú, kreol bőrű nő és egy feltűnően nagyorrú fiatalember.

És úgy tüzelt, szikrázott, forrósított, ragyogott a Nap, ahogyan a földkerekségen egyes-egyedül a legszebb városra, csakis a gyönyörű Budapestre szórhatja a fényét.

És cserébe Budapest úgy csillogott, tündökölt, villogott és nyújtózott, ahogyan a földkerekségen egyes-egyedül ez a gyönyörű város tud csillogni, villogni, nyújtózni és tündökölni!

Úgy, ahogyan egyes-egyedül ez a város tudja megmutatni magát.

Mert a nyár a boldogság és a szerelem évszaka. Még akkor is, ha októberben van.

Mert mindenki tudja, hogy Budapest a beteljesült szerelmek és a boldog álmok városa.

Ezt, az első megállapítást, vagyis hogy süt a nap és nyár van és meleg, Bárány Ádám közölte önnönmagával, amikor még kora reggel szélesre tárta az erkélyre nyíló szárnyas ajtót, kilépett az erkélyre és azonnal szélesre tárta a karjait is. Sóhajtvá beleszimatolt a levegőbe, nyár, kétségbevonhatatlanul nyár, porszag és meleg, majd a kovácsoltvas erkélyrácsra könyökölt, micsoda éles fények, káprázik a szem.

A szerelemtől beszélő mondat viszont az árnyékos szoba mélyéről hangzott fel. A szobaajtón belépő nő kiáltott ki az erkélyre Bárány után, amikor látta, hogy felébredt, mi több, fel is kelt hősünk, immár üres az ágy, hallgat a gyűrött lepedő, helyesen, hiszen ami történt, az az éjszakához tartozik, szerelem és boldog álmok, ide egyéb dolgok illenek, kávéillat és vizes

törölköző, a reggeli zuhanyozás után még gőzölög a bőr, mások ezek a fények, mint a lepkemintás kislámpa félreérthető üzenetei, mások ám, de mennyire.

- És tudod mit? - folytatta a nő. - Ma úgyis sok dolgunk lesz, besétálunk az Intézetig, aztán irány Mogyoród.

- Igenis - tisztelgett katonásan Bárány. - A várost a nyakamba veszem! Minden úgy lesz, ahogy a főnöknő parancsolja. Ámbár a ruhámat is felvenném előbb, ha megengedi.

- Eredj már, te majom.

Ragyog a nap.

- Mert mit jelent a kedvesség - folytatta a nő, amikor kiléptek az utcára, s megálltak még egy pillanatra a dohsszagú kapualjban.

MŰÁRT, kint is kék és bent is kék, kék ég és kék neonbetűk.

- A kedvesség nem más, mint előlegebe adott barátság és jóakarát, és tagadja akárki, a mi csodálatos otthonunkban, Budapestben igenis megvan mind a kettő. Nézz csak körül, és mindjárt megérted. Még egy lépést se tettél, máris kinyílt előtted a város... Látod, ez a széles út a Parlamenthez vezet, csillognak a reggeli fényben a köhabos tornyocskák, cukormáz és habroló, rézvitéz és lobogó. Emez pedig egyenesen a Deák térre visz, Budapest kellős közepébe, ami legalábbis olyan, mintha a szívnek volna még egy szíve. De mi most előbb jobbra megyünk, felüljáró és aluljáró, merthogy nem csupán szélkében és hosszában, hanem a föld alá és az égbe is nő már ez a város, gödrök és barlangok a gödrök és barlangok alatt, tornyok a tornyok felett. S íme, itt a Nagykörút, gyere, Ádámka, ha mond neked ez a varázsszó valamit, Nagykörút, Szent Istvántól Józsefen és Terézen át Ferencig, ámbár nem oly rég békésen megfért köztük Vlagyimir Iljics is.

Sétálni fogunk, a Nagykörút a mi Párizsunk.

- Tudod - folytatta aztán a nő, amikor kéz a kézben a Skála Metro áruház mellett ballagtak el éppen, szemközt az egymásnak bólogató hatalmas daruk -, joggal mondják e tüneményről, hogy a szerelem és a boldog álmok városa, de azt már ritkábban teszik hozzá, hogy előlegről ugyan lehet szó, de azért se a szerelmet, se a boldog álmokat nem adja ingyen az élet... Hinnéd-e például, hogy ott, szemközt, a pályaudvaron hány és hány álom érkezik nap mint nap a vaspillérek alá? Kistáskák és nagybőröndök, nagy vágyak és kis remények, ámbár erről, azt hiszem, te és a bordó bőröndöcskéd sejtettek valamit. Mi történt egynehány napja itt, nem, ne integess, nem a testüket áruló fiúkra, nem az olcsó szerelemre gondolkod, hanem amikor soha nem látott késéssel érkezett meg Nyíregyháza-Debrecen felől a vonat. Az úgynevezett közlekedési helyzet nem adhatott magyarázatot, és a késésnek nem is találtatott semmiféle oka mindaddig, hogy a szerelvény a csarnokba be nem futott, leszálltak egymás után az utasok, a két kalauz és a masinisták, vagyis ezzel is csak a kérdések szaporodtak meg, azután következhetett a válasz.

Debrecenben szállt fel egy diák, sápadt bőr, hosszú engedett haj, kerek szemüveg. Eleinte csöndeskén üldögélt a helyén, válltáska, dagadt vászonszatyor. Egyedül utazott, helyesebben már egy nagyobb társaságot talált a fülkében, fekete hajú, mokány férfiak, dolgozni tartottak a fővárosba, éppen egy hely maradt szabad, oda ült le, nem zavart senkit sem. Hanem aztán negyedóra múltán, amikor a csomagja már többször is megcsörrent odafent a poggyásztartó polcon, olyannyira megcsörrent, hogy az utastársak is érdeklődéssel kezdték nézegetni, egyszercsak felállt az a debreceni diák, és nagy óvatosan egy üveg sört emelt ki a szatyor rejtekéből. És miközben a hazai földről Budapestre vonatozó társaság arról tanakodott, miképpen nyitnák ki a magukkal hozott Borsodi márkájú palackokat, tekintve, hogy bontószer-

számot eléggé el nem ítéhető módon egyikük sem bírt felmutatni, a fülkeajtó zárszerkezete pedig szomorúan példázta, hogy az elmúlt időkben hányan feledkeztek el a sörnyítő, bicska és egyéb céleszközök zsebre rakásáról, minek következtében a zár zárhatatlanná vált és a perem erősen meghasasodott, nem maradt tehát más választás, mint vagy a szomszéd fülkében felkutatni egy bontót, találni egy épen maradt zárszerkezetet, vagy egyéb praktikákat alkalmazni, gondoljunk a két kupak egymáshoz történő feszítésére, amihez aztán nem kell egyéb, mint munkásmarok, vasmarok, nos, ekkor ez a diák bal kézzel leemelte a szemüvegét, jobbjaival az üveg sört a szeméhez emelte, valahogy úgy, mintha bele akarna lesni, már ha ez lehetséges volna a kupakon át, mi több, az üveget egészen a pilláihoz nyomta, gyors mozdulat, és láss csodát!, máris az olajos padlón csörrent az aranyszínű kupak!

- Látjátok, testvéreim? - emelte fel a nyitott üveget a diák. - Hoppá, visszarakom a szemüvegem. Látjátok, testvéreim, ilyen a magyar ember!

- Anyám! - nyögte halkán az az ablaknál ülő utastárs, aki mindeddig a hajlított peremű ablakkeret nyitóként való hasznosítását próbálgatta. - Anyám! - nyögte, és meredten bámult a kezében tartott sörre.

- Bassza meg! - felelt rá a mellette ülő. - Bassza meg!

A kerek szemüveges diák viszont felállt, és szépen formázott szónoklatba kezdett.

Elmagyarázta utastársainak, hogy nem kell meglepődni, talán csodálkozni is felesleges, hiszen körülöttünk mindenre, de mindenre akad természetes magyarázat, legfeljebb az emberi tudás véges még, hogy a kérdésekhez csatolja az odailló feleletet. Ne vegyék sértésnek utastársai ezt a mondatot, természetesen nem rájuk vonatkozik, sokkal inkább arra az ártatlanságra, amivel olykor önnön értékeiket, a bennük lakó tudást sem képesek felismerni a jóemberek.

- Íme, most önök is e hibába estek, meglepődve látták, hogy pusztán a szemhéjam izomerejével nyitottam ki egy üveg sört! Nekem viszont mit mutat ez a meglepődés? Azt, hogy nincsenek tisztában a saját képességeikkel! Nem tudják, hogy a magyar ember micsoda kincset hozott magával a ködös ázsiai múltból... Ugyanis erről van szó, uraim: az ázsiai örökség és a beléoltott sokféle vér egyedülálló keveredése, a hun, az avar, a szláv, a német és a ki tudja még miféle adalékok teheték lehetővé e mutatványt. Kizárólag a magyar ember járomcsontja és hajdan a kemény pusztai szélhez szokott messzetekintő szeme alkalmas a sörösüveg felnyitására... Úgy is fogalmazhatjuk, az az igazi magyar ember, aki képes erre, bízzál magadban, s megtudod, mi lakik benned, az erő veled van, ne csupán reméld, de magad alkossd meg a csodát!

E szavak végeztével a diák hosszan kortyolt a söréből, majd, mintha egy színpadon állna, meghajolt közönsége előtt, hátralépett, taps persze nincsen, megint meghajolt, és az ajtót behúzva távozott a büfékocsi felé.

Hogy aztán a mutatvány s a szónoklat után mi történhetett a fülkében, arra leginkább abból következtethetünk, hogy kis idő múltán már a folyosón tűntek fel az alkalmi útítársak, sőt, ők is a büfékocsiba tartottak. A szemük alatt vöröslő foltokat virítottak, mintha az imént súlyos testi nézeteltérés dúlt volna a függönyök mögött. Minden szembejövőt megállítottak, benyitottak az ajtókon is, két kérdést intézve a megszeppent utasokhoz.

Miszerint láttak-e errefelé egy kerek szemüveges diákforma embert, mert az nekik kellene nagyon.

Illetve, hogy ki az igazi magyar ember, ideje próbát tenni.

Zsúfolt volt az intercity vonat, meglehetősen lassan haladtak. És még mielőtt célhoz érhetek volna, a büfékocsi felől szembejött velük egy másik kutakodó csapat.

A szemük alatt vöröslő foltok virítottak.

És éppen, amikor a felsebzett arcú utastársak szemrevételezték egymást, a szerelvény lassítani kezdett.

Kis híja, hogy meg nem állt, baleset vagy vágányjavítás, mindig a legrosszabbkor jön az ilyen. Lépésben döcögtek be Budapest városába is, óvatosan.

A Nyugati-pályaudvar csarnokába érve, amikor a masiniszta kikukucskált a mozdonyablakon, bárki láthatta, micsoda balszerencsés seb éktelenkedik a szeme alatt, nyershús, égő parázs, akárcsak a kalauzé, vagy a másik masinisztáé. A sok-sok utas, istenem, megannyi vöröslő folt, ki mondja meg, hogy miféle kegyetlen ököl osztogatta itt részrehajlás nélkül a csapásokat.

Csak azt a diákot nem találták meg sehol, hiába álltak őrséget a virágtartó ládák között, hiba csapkodták dühödten az üres vagonok ajtajait.

- Ádámka, menjünk le ezen a lépcsőn - folytatta a nő. - Az idő múlásával a járomcsontok fölött behegednek a sebek, ám vannak olyan foltok, amiket nem halványít el az eső, nem szikkaszt a nap. Nézzed csak, azt a lépcsőfokot! A falat, ahol megkopott a márvány. Itt üldögélt nap mint nap a Pali bácsi, így ismerte mindenki, vezetéknév szükségtelen. Reggel telepedt ide, szürke ruhák, a cipők ormóttan dobozok. Hajnalban, s aztán csak annyit mozdult, hogy követhesse a nap fordulását. Hol az utcát bámulta, hol a metrókijáratot, ami egyre csak kiokádta és elnyelte az embereket. Vagy hátradőlt és lehunyta a szemét és hallgatózott, tudniillik a Pali bácsi mellényzsebében egy fülhallgatós rádió lapult, amiből a zsinór egyenesen a füléhez vezetett, zenés film a moziban, tudjuk, milyen a filmvászon, ha túl közel ülünk hozzá, foltokká esik szét a kép, de ha messzebb maradunk, újra összeállnak a szemcsék, fények és árnyékok a zene ritmusára, mozdulatok és arcok a dallamok szerint.

Fel se tűnt már senkinek, hogy ott ül, nyilván az lett volna a különös, ha üres marad a helye. Azt is csak nagy sokára vették észre, hogy a Pali bácsi behunyta, viszont többé nem fogja kinyitni a szemét.

- Órák óta halott lehet - állapította meg a rendőrségi orvos. - És különös, eltűnt a szeme fehérje, a pupilla szinte összeolvadt az íriszszel..., egyik bogár hogyan lehet fényes a másik bogár feketeségében - rázogatta zavartan a fejét és a kezével úgy legyezett, mintha szemtelenkedő legyeket akarna elhessegetni maga elől, pedig csak a hangok keringtek körülötte.

Mert Pali bácsi fülében még akkor is szólt a zene, s akkor is, hogy a mellényzsebéből előhúzták a kisorádiót, egyre csak a csilingelés.

Hiába kattintották le a készüléket, hiába tekerték össze a fülhallgató zsinórját.

Amint testet a hullaszállító tepsibe emelték, nem lehetett nem hallani, hogy egyenesen Pali bácsiból dől a zene, felhőkről szitáló hárfa, vagy éppenséggel cseballómuksika, bizony, cseballó, süttött rá a nap és összekoccantak a kicsi üvegpoharak.

- És Ádámka, azon a sarkon, ha lehajolsz, és figyelmesen keresgélpsz, valami megcsillan a köveken. Vagy elég odalépni, figyelmetlenül, és íme, fémes roppanás a cipőtalp alatt... Fogaskerekek azok, tudod, fogaskerekek, kicsik és nagyobbak, mindenféle fajta. Egy óra darabjai, egy Somossy nevű rendőré volt valamikor, itt járt el reggelente, kedves ember, nem is hinnéd, hogy rendőr, mondogatták róla a helybeliek. Az volt, kedves ember, tudott mosolyogni, gyakorolta eleget.

Egy reggel azonban megállt itt a lépcső előtt, és maga elé, a falra, a márványborítás erezetére bámult, majd felkiáltott, rekedtes hangon, mint aki rég nem beszélt, s most nehezebbre esik kipréselni a szavakat.

- Nem úgy élünk, ahogy megérdemelnénk! - ennyit mondott csupán. Igaz, azt meg is ismételte, most már tisztábban és érthetőbben.

- Nem úgy élünk, ahogy megérdemelnénk! - kiáltotta, és közben előhúzta a zsebóráját, azt az órát, amiről mindenki tudhatta, hogy a Somossy rendőr az apjától örökölte, aki szintén rendőr volt, mi több, éppen ezen a környéken szolgált több, mint harminc éven át, két dolgot kaptam apámtól, szerette mondogatni, a korai kopaszságomat és ezt a vekkert, a zseborát apám a háború után, holmi leszakadt erkély ügyében végzett sikeres nyomozása jutalmául nyerte el.

Állítólag igen magas helyről származott a szép ajándék, bár erről az öregebbik Somossy hallgatott, maradandó emlék, hogy majd a helyébe lépő fiának adhassa át, a posztját is és az órát is, alighanem más sorsot szánva persze a svájci szerkezetnek, ezt már én teszem hozzá, Ádámka, más sorsot, mint a műmárványon bekövetkezett széttörést. Jegyezd meg, ez a város összeolvasztja az álmokat és a végzeteket is, pedig csak egy zseboráról beszélünk, üvegcserepekről és csilingelésről. Rejtély viszont, hogy annyi idő elteltével honnan bukkannak fel ezek a fogaskerekek, hiszen emberi számítások szerint az utolsó darabnak is rég el kellett volna innen tűnnie már, azért vannak az utcaseprők, esők, napsütések és szelek, bár őket rossz szó ne érje, takarítottak itt azóta több ízben, a kezüket tárogtatják, hogy ki érti, mintha újra és újra a kövekből bújnának elő ezek a finoman megmunkált, csillogó fémkarikák.

Hasonló történt Szvetnik Lajosné Erzsikével is... Itt lakott, ezen ablakok mögött, az első emeleti lakásban, és reggelente éppen ide látott, a lépcsőkre, a térre, ahol most állunk. Mintha egy festmény függött volna a szobája falán, egy kép, rajta a tér, a felüljáró, a földalattihoz vezető lépcsők, a Nyugati pályaudvar csarnoka. Ezt a képet bámulta egyre.

Eleinte öten éltek a három szobában, társbérlet, ha ez neked mond valamit. Albérletként kezdődött, Vargáék voltak a régebbi lakók, nekik két szobájuk volt, míg Erzsikééknek egy.

Varga bácsi, Varga néni és a kis foxterrier kutya, hajnalonta fél négyre húzták fel a vekkerórájukat, hogy a csöngetésre kitámolyogva megnyissák az ablakot. Azt mondták ugyanis, hogy itt, ezen a téren akkora a forgalom, hogy napközben lehetetlenség kiszellőztetni, öngyilkosság az ablaknyitás, nincs más választás, csak ezek a hajnali riadalmak. Legalább olyankor dunszaga van a levegőnek, legalább olyankor kihajolhatnak az ablakon, nem csípi a szemüket a benzingőz, nem kaparja a torkukat a füst. Arról nem is beszélve, milyen csendes hajnaltájt még ez a megbolondult város is, csupán a fények villognak, s azok olyan jótékonyan hangtalanok, bizony, megtanul ennek örülni az ember...

Ám az idő múltán a lakás is egyre inkább csöndbe borult, befejeződtek a hajnali riadók. Erzsikéék mellől eltávoztak sorra a társbérlők, előbb a kis foxterrier, aztán Varga bácsi és Varga néni, valahányan fékezhetetlenül burjánzó sejteket növesztettek a testükben, dacára a csengetéseknek, dacára a friss dunai levegőnek... Két év csupán, s Erzsikére és a férjére maradt mind a három szoba, megörökölték az ablakokat, a szobákat és az ablak előtt kékesen remegő levegőt. Igaz, akkor már ebben se volt sok köszönet, legalábbis Erzsikének nem, mert Szvetnik Lajos naphosszat csak a Podmaniczky utcai pinceborozóban üldögélt. Ott mesélte el bárkinek a történetét, hogy pusztán megszokásból időzik közöttük, tekintve, hogy ő nem ihat egy korty szeszes italt se, mivel egy vasárnapi ebédkor túlságosan mohón vetette magát a reszelt májra, tört krumpli és reszelt máj, hozzá kovászos uborka, jelesül éppen a Varga néni temetése napján, na nem holmi öröm, hanem a finom étel, nem csoda, ha képtelen volt az önmérsékletre, ám hirtelen köhögés, vagy egy rossz mozdulat, nem tudni miként, egy máj-

darabka a nyelőcső helyett a garatról az orrlyukába csúszott, helyesebben megrekedt valahol az orrnyereg alatti szűkületben, titkos helyen, csigáját, de úgy, hogy Lajos nem is vette észre. Csak amikor már napok, hetek múltán semmiféle szagot nem érzett, akkor kezdett gyanússá válni az ügy. Sokáig náthára gyanakodott. Az a májdarabka az orrlyukában rothadásnak indult, és Szvetnik Lajos e rothadás baktériumait lélegezte be hosszú heteken át, oly mértékű tüdőkárosodást szenvedve, mely végleges és visszafordíthatatlan, s mely bármikor végzetessé válhat, nem is szólva a legyengült testről, melynek méreg volna az alkohol, öngyilkosság, talán csak egy gyenge fröccs, ha már méreg maga a levegő is, viszont abból így-úgy kortyolni kénytelen az ember.

A vekker a televíziókészülék tetején pihent, két rézharangocskáján megcsillant a délutáni Nap.

Erzsike azért még felébredt hajnalonként, eleinte a megszokás, később pedig a nyugtalanság, s a tehetetlenség is, mert háromnaponta hajnal három és fél négy között a ház előtt dülöngélt el egy ember, aki nem elég, hogy rendszeresen Erzsike ablaka alatt állt meg vizelni, de közben már messziről jelezve az érkezését, egyre énekelt, keresztül a pályaudvari csarnoktól a Lovag utca felé.

- Hazááám, hazááám, te mindenem! - kiabálta, és úgy rezegtette a hangját, mint a rádióban a magyarnóta-énekesek. - Elvész becsűűütem! - sívította, és elcsuklott a hangja. Ilyenkor támaszkodott meg a csatornalefolyó mellett, talán mert az áruháza előtti szökőkutacska csobogása ingerelte fel, vagy mert túlfeszített hólyagja éppen eddig bírta. Mindenesetre a vizelés idejére elcsendesedett, ami azt jelenti, hogy kis ideig pusztán a sóhajtozása és a krákogása hallatszott, többek közt fel az első emeletre is, a plafonon sétáló fényeket bámuló Szvetnik Lajosné Erzsikéhez, majd újra, újult erővel az ének.

- Soh'se hallok olyan gyönyörűűű nótaszót, amelyet sihedernyi koróomban....

Hosszan kitarva a magas hangok, hadd hallja és csodálja a világ ezt az emberi torokba bújtatott harsonát.

Egy hajnalon Szvetnik Erzsike nem bírta tovább, mert ahogy hallgatta a közeledő éneket, a falak közt verődő mind hangosabb kiabálást, a rezegtetéseket és elcsuklásokat, úgy nőtt benne a nyugtalanság, s a nyugtalansággal a harag is. Az énekes megint éppen az ablaka alatt állt, amikor Erzsike kihajolt, és akárcsak odalent az a férfi, ő is kiabálni kezdett, hogy elég, elég, elég, hagyja már abba, fogja be a száját és takarodjon innen, legyen végre nyugalom és csend. A férfi elhallgatott, de rögvest kiderült, hogy csupán a csodálkozás, az őszinte döbbenet miatt.

- Mi a baj, aranyos? - kérdezte meglepődve.

- Az a baj - kiáltotta Erzsike -, hogy maga minden éjjel itt ordibál! Ez a baj! De mindjárt ledobok valamit!

- Nem is minden éjjel, csak három naponta.

- Magához vágok valamit, hogy abbahagyja!

- Virágot dobjon le, aranyos, virágot, azt szeretem és az énekemért az jár nekem... - nézett fel rá esedezve az énekes.

- Az, pont az, virág, majd ha találok egy cserepest.

- Drágaság - folytatta a férfi, miközben nekidőlt a villanyoszlopnak, hogy egyenesen tudjon állni akkor is, ha felfelé kell néznie. - Mondja, drágaság, tudja maga, hogy hol tanultam én énekelni? Annyit mondok csak, hogy Láng Vasas, ha érti, mire gondolok... Hej, azok voltak ám a szép idők! Férfikórus, érctorok, zengett, mint a mennydörgés, robajlott végig a nyitott

ablakból az utcán. A szívembe nyilall, ez a bús régi dal, kicsordulnak a könnyeim nyombahahaha... Érti, drágaság? Az én hangom egy volt a sok közül, de ugyanolyan fontos, mint a többieké, egy mindenkiért, mindenki a dalolásért! Zengjük a dalt üde mámoros ajakkal... Virág jár nekem, nem szidalom, hiszen én azért énekelek, hogy örömet szerezzek... Trombitaszó az én hangom, ami a boldogságot hozza vissza. Hej, te Toldi Tóni, te eleven érc, mondogatta a vállamra téve a karját a karnagyunk. Ez vagyok én, anyu, a Toldi Tóni. Szeretem a magyarokat, és amikor kieresztem a hangom, érzem, hogy a magyarok szeretnek engem, hazám, hazám, nem azért járom buszommal a várost naphosszat, hogy aztán még éjjel is csendben kelljen maradnom, drágaság, hol az a virág.

És tudd meg, Ádámka, hogy azután az éjszaka után a buszsofőr, aki a szolgálatot letéve itt a téren vágott át hajnalonta, nemhogy abbahagyta volna az éneklést de még sietett is, hogy mihamarabb megállhasson a Szvetnik Erzsikéék ablaka alatt. Csendesebben énekelt, de olyan szép dalokat, hogy belesajdulhatott a szív, repülj te lángoló, tűzszínű zászló... Ilyenkor egyedül az Erzsikének énekelt, aki kikönyökölt a párkányra és beszívta az olajos szagokat és a fröccsök illatát, ami a friss dunai levegő küldött fel hozzá...

Egy este Szvetnik Lajos arra térhetett haza a Podmniczky utcából, hogy üres a lakás, Erzsike elment, nincsen vacsora és nincsen asszony. Nem csoda, ha szegény Szvetnik hamarosan ágynak esett, s nem csoda, ha abban a lakásban ma már valami iroda üzemel, tekintve, hogy Szvetnik Lajos Palotán fekszik egy intézetben, nincsen televízió és nincsen fröccs, és csupán reggelente süt be félórásckára az ablakon a nap.

- Jó idő van, az már kilenc - mondja ébredéskor a Lajos. - Vajon mikor hozzák már a reggelit, kilenc - folytatja aztán. - Az éjjel felébredtem, és láttam, hogy a lámpák, mintha szél fújná őket, az egész kórteremben szép lassan ide-oda lengenek, lengett mind a kilenc.

Mert a Lajos most már úgy beszél, hogy minden egyes mondata kilencre végződik, akár akarja, akár nem, dőlnek belőle a kilencesek, mint egy falhoz vágott zsebórából a szerteguruló fogaskerek.

Menjünk, Ádámka, vár a kocsunk, menjünk, az már kilenc.

Így kezdődött az a nyári nap, amikor a fehér szolgálati Lada 2107 elhagyta a várost, végighajtott az Andrássy úton, keresztül vágott a Hősök terén és a Városligeten.

Egyenesen az M3-as út felé.

Ez idő tájt ugyanis a Budapesthez közeli mogyoródi dombok közül több lakossági bejelentés érkezett a Fővárosi Környezetgazdálkodási Intézet Környezetvédelmi Intézetéhez.

A beadványok felpanaszolták, hogy a máskülönben oly békés és barátságos vidéken bizonyos idő óta a lakhatás nemhogy nehézzé, de egyenesen elviselhetetlenné vált. Tudniillik a környéket eleinte csak némely napokon, s nem is mindenütt egyformán belengő, eddigre azonban teljességgel megfertőző, undorító szagok miatt.

Szag, vagy szagok, egyre megy.

Amiket igazán nem lehet már kibírni, nem azért van az embernek otthona, hogy gyűlölködjön és utálkozzon benne.

Hogy még a saját testétől is megundorodjon.

Az egyre szaporodó számú segélykérések mennyisége és hangvétele ösztönözte arra az illetékeseket, hogy sürgősen intézkedjenek.

Egyes panasztevők a szennyezéssel a kies dombok közti Formula 1-es autóversenypályát, illetve annak üzemeltetőit gyanúsították, s határozottan holmi benzinszármazékok eltéveszthetetlen szagát vélték felismerni a terjengő bűzfelhőkben. Mások éppen ellenkezőleg vélekedtek, arra esküdve, hogy a fojtogató gázok csakis valami szerves anyagok bomlásából származhatnak, ugyan mi más lehetne förtelmesebb és elviselhetetlenebb, mint ami nemrég még élt, azaz lélegzett és növekedett, legyen az fertőzött növény, vagy elhullott állat, hogy egyéb lehetőségekre akár ki se térjünk.

Mert ha valami kibírhatatlan, akkor ott így is, úgy is embereket kell keresni.

S megjegyzendő persze, hogy ha az Intézet munkatársai, a panaszokat kivizsgáló érzékszervi megfigyelők minden egyes bejelentésnek valóban a nyomába erednének, aligha lehetnének képesek akár egyetlen esetben is a megoldásig eljutni, ahogy mondani szokás, keveset markol, aki sokat fog, akár nem is emlegetve azt, hogy van, amikor a sok már egyenesen elviselhetetlenné válik. Különösen igaznak tetszik ez, ha a nyarat éppen csak átvészelt város állapotára gondolunk, mármint az őszi Budapest megannyi rothadásról árulkodó szagára, a pincékből és csatornákból, lépcsőházakból és felborogatott konténerekből, kukákból és kapualjakból, porló falakból és málló ajtók réseiből, és persze az emberekből is áradó rengeteg bűzökre, melyeket, valljuk meg, egy effajta városban nemhogy kiirtani nem lehet, de jószerével még az okukat külön-külön felkutatni is oly reménytelennek tűnik.

Ezért aztán a mogyoródi híradások már jócskán hizlalni kezdték a számukra nyitott dossziét, mire az intézeti illetékesek úgy döntöttek, megbontják a jó előre kialakított munkatervet, s legyen, aminek a jelek szerint lennie kell, a valóban különlegesnek ígérkező ügyet a többi eset elé rangsorolva e tárgyban is megkezdik a méréseket. Hiszen aki nem képes eltérni a megszabott rendtől, hogyan hihetne a tudás hatalmában?

Megkönnyítette a döntést, hogy a napok óta nagy feltűnést és nem utolsósorban nagy sajtóvisszhangot kiváltó ügynevezett „városligeti ügy”, melybe, mondjuk így, szakszerűen, ám némileg kényszerűen is a Környezetvédelmi Intézet egynéhány alkalmazottja bekapcsolódott, bizonyos, s korántsem csak szerencsés véletlenek folytán az előző napon megoldódott.

Már amikor megoldódott.

Hogy azért nagyon ne siessünk előre.

Főleg, ha az árulkodó szag, a keresett nyom akár egy vigyázatlan mozdulattól is mindjárt elillanhat.

Akkor pedig már hiába túrjuk a leveleket, zörgetjük a fák mohos oldalát, ugyan, hogyan járjunk e bosszantó ügy végére.

Kipufogógázok és csatornafedelelek között hajladozni.

Szolgálni, és mindhiába várni a köszöntet.

Nem a hálát, de legalább a jó szót, ami olykor a pénznél is többet ér.

Hiszen mindeddig hiába szállták meg rendőrörszemek a Városligetet, s hiába járták zseb-lámpás önkéntesek álló éjszaka a bokrok és fák közötti zezugos ösvényeket, nem sikerült kideríteni, vajon mi okozhatta a városligeti sétálgatók halálos riadalmait...

Akkor most mitől fordulna meg a szerencse?

Talán majd a szorgalom és a kitartás?

A lelkiismerettel végzett munka?

Hogy ki vagy mi járkalhat a kora őszi lombok rejtekében.

Miközben szuszog, rőfög, bőfög és rémisztget.

Vagy még rosszabbat is tesz, bizony, ez könnyen elképzelhető.

Meglehet, csak az idő múljon, s bekövetkezik, amitől félünk.

És hogy vajon milyen forrásból kelnek ki azok a fertelmes szagok, melyek miatt a liget enyhet adó kis parkocskái egyszeriben elviselhetetlen fertőnek tűnnek, orrot befogni és futva menekülni, nincsen, aki kibírja ezt.

A gyanú eleinte, eléggé érthető módon, az Állatkert működésére terelődött, kinek ne jutna eszébe, hogy nyilván onnan, a ligeti körút túloldaláról szállonganak a bűzfelhők, mégsem normális dolog talán, hogy az állatok és az emberek ily közelségben éljenek. Vagy ami még rosszabb, kapargassuk meg, rögtön titkos üzelmek is a napvilágra kerülhetnek, például környezetszennyező anyagok, el nem végzett takarítások, mit ne mondjunk, felületesen elhantolt állati tetemek, jó ég tudja még, hogy mi minden egyebek. Ám napokon át bármily buzgón próbálták a rendőrök és az érzékszervi megfigyelők az elefántos kapun túlra visszavezetni a szálakat, nem bukkant elő semmiféle áruló nyom.

- Naná, hogy nem - ingatta a fejét a nyomozást irányító rendőr őrnagy, Somossy őrnagy, Budapest.

Még a sapkáját is levette, végigtörölgette izzadt homlokát, a halántékát, a tarkóját. Ingére nagy foltokat festett a víz.

A hangja pedig mint valami medvedörmögés.

- Ha még volna hajam, csupa lucok lehetne az is. Persze nem csak a meleg, ez a hirtelen jött forróság. Mert hiába mondja bárki, miszerint elég volna bizonyosságnak a hit és az azt igazolni vágyó akarat, tudom én azt jól, bizonyíték nélkül nem marad, csupán a találgatás. Naná. Hiszen mégsem úgy rendezkedett be a világ, hogy elég volna elgondolni némely dolgokat, s azok aztán rendre úgy is történnek meg velünk. Mert ha így volna, már vidáman füttyörészve kalapálhatnánk a falba a szögeket, hogy felakaszthassuk a mundért. Lábat az asztalra, álmosan nyomogassuk a televízió távkapcsolóját. Csak a sör fel ne melegedjen a kezünkben. Csakhogy én tudom, ha nekilátnánk az ilyen mulatságnak, hát még az a mundértartó szög is inkább félrehajolna a kalapács elől.

A sör pedig csupa habbal pukkanna, s mindjárt a nyakunkba folyna.

Bizony. Hogy micsoda meleg.

És hiába volt minden szorgalom, sehol semmi eredmény.

És nem is csak medvedörmögés, de mindenféle egércincogások.

Valljuk meg, a többnapos sikertelen próbálkozások után, dolguk végezetlen a Környezetvédelmi Intézet szakemberei is már csak tessék-lássék mímelték az együttműködést a városligeti biztonságot vigyázó rendfenntartó szervekkel.

A Városligetről pedig akkor már egyenesen rémhírek terjedtek városszerte.

Mert amíg csak szuszogással, rőfögéssel, bőfögéssel, elviselhetetlen szagokkal riogatta az a titokzatos szörnyeteg a gyanútlan ligeti sétálókat, akár még tréfának is lehetett volna gondolni a dolgot.

Hanem egy hajnalon, amikor a beosztás szerinti járőrök lassan végiggördült a kihalt állatkerti körúton, a benne ülő rendőrök meglepve látták, hogy a játékboltosok, léggömbárosok, trafikosok milyen korán kezdik munkát ezen a napon.

- Az ám! De hol vannak a boltosok?

- Hiszen itt nem pakol, nem mozgolódik senki!

Se egy gőzölgő kávé, se kiáltozások. A két járőr egyszeriben megértette, betörés történt itt!, falbontás és zárfesztés! Már ha falnak nevezhetjük a fabódék oldalát, illetve szakszavakat érdemelne az ilyen otromba módon végzett behatolás, ámbar most nem ez a lényeg, sokkal fontosabb a bűn kétségbevonhatatlan ténye.

Kiszálltak az autóból valósággal át kellett gázolniuk a szerteszt szórt játékok halmain. Műanyagból készült kardok, ezüstszerű sisakokkal és páncélok, nyílpuskák, piros fejű, tapadós nyílvesszőkkel, puskák és pisztolyok, kisautók és rakéták, felfújható állatok hadserege, ez ám a szép, ott, a kerítés mögött is egy állatkert és itt, a földön heverve is egy, ráadásnak a csomókba kötött léggömbök és számtalan, gumin lógó különféle szörnyek, karmocskákkal, szőrökkel és vicsori fogakkal, aranyszínű hajók, lobogó vitorlákkal, elemes repülőgépek, mik csak arra vártak, hogy végre felfedező útra indulhassanak a park fái közé, csatahajók, kések és bilincsek... És a képeslapok! Budapest és Balaton, Állatkert és Hősök tere, Parlament és Budai Vár, mennyi, de mennyi kedves holmi, csak győzze a jegyzőkönyv elősorolni, ugyan ki pusztíthatott a trafikok között, ha mindezt a sok drágaságot hagyta itt a földön veszni.

Nincs kétség, csakis valami elvetemült gazember lehet.

Akinek maga a pusztítás az öröm.

Akinek, jól mondja minden újság, rács mögött volna a helye.

Csak hogy nem elég mondani ám, kézre is kellene keríteni.

Márpedig, hiába volt minden titkolódzás, az is kiszivárgott, hogy a nyomozók se a feltört trafikokban, se a környéken nem találtak használható jeleket. Semmit, ami tovább lendíthette volna a kutatást.

Ráadásul az is kiderült, hogy a bódékból jószereivel nem is tűnt el semmi, még csak az az aprópénz sem, amit az egyik vigyázatlan árus az előző este a fiókban hagyott, ott hevert az is a földön, sok-sok ezüst halpikkely a műanyag cápák között.

Hát milyen betörő az ilyen?

Hogy se a pénz, se az áru, csakis a pusztítás?

És még le sem nyugodhattak a kedélyek, amikor a következő reggelen, a Városliget túloldalán a Közlekedési Múzeum munkába érkező alkalmazottai, miután a szokott módon békességben lekabátoltak és átcserélték az utcai cipőt a múzeumba illő könnyebb és kényelmesebb lábbelire, felöltötték a kötelező kék köpenyt, nyitni akarták az érdeklődő nagyközönségnek szolgáló bejáratot, elvégre azért van a reggel, hogy kezdődjön az újabb nap, s mi másra volna a régi eszközök tára, minthogy önmagába zárja az elmúlt napokat, tudva, hogy a múltban az a legcsodálatosabb, hogy előbb-utóbb olyanná alakul, amilyennek mi szeretjük, s ez legalábbis az egyik legszebb vonása a jelennel szemben.

De akkor, az ajtók megnyitása előtt a teremőrök észrevették, hogy, szakszerűen szólva, az éjszaka folyamán illetéktelen behatoló tartózkodott a múzeum területén, ami annyit tesz, hogy a fene egye meg, az éjjel valaki ide betört. Csak reménykedni lehet, hogy nem az az újságok-

ban is emlegetett elvetemült gazember, persze hogy ki, az akkor is kérdés marad. Valaki, vagy valakik, alighanem jogos a többes szám, mert ilyen disznó munkát egy ember nem is végezhet, elég megnézni a vasútmodelleket. Tisztesség ne essék, bélsárral összepiszkítva a legszebb terepasztal, több helyütt is feltépve a hajdan oly nagy gonddal leragasztott sínek... A múzeum túlsó szárnyában pedig, ahol az autók és egyéb kerek alkotmányok sorakoznak, lám, leszaggatva fityeg az omnibusz elé fogott műanyag ló mindkét füle... Amott kettérepedve a vitrin, a fahidacska összetörve... És itt kint, a folyosón is a sok szép régi motor egymásra döntve szomorkodik, ó, jaj, hűvös halomban a krómozott szerkezetek! Rejtély viszont, hogy hol juthattak be ezek a gazemberek, elvégre érintetlen maradt minden ajtón a zár, még a máskülönbön kifogástalanul funkcionáló riasztó sem lépett működésbe. A teremőrök eleinte ezért sem vettek észre semmit. Hacsak ezek a behatólók nem valami szellőzőnyíláson másztak át, viszont ott gyereknél nagyobb be nem férhet, most legyen hát okos, aki ebből él, mutassa meg, nem hiába kapja a nyomozói fizetségét.

De ha már a pénz szóba került: a kasszához itt, a múzeumban se nyúltak a betörők, ki se nyitották a fiókokat, a jelek szerint felőlük lehetett volna akár sokkal több is a jegybevétel, nagy kár, hogy nem elég tudnunk azt, mi volt érdektelen nekik, ettől még nem jutunk közelebb, hogy megértsük a céljaikat.

Ám ha az ideig még akadt volna Budapest városában, aki nem hallotta a városligeti betörők hírét, vagy ha hallotta is, azt gondolta, csupán némely közintézmények kellemetlen napjairól szólnak mindössze a hírek, sajnos, be kellett, hogy lássa a tévedését.

Mert a következő reggelre valóságos nemzeti ügyé duzzadt a botrány.

A Városligetben garázdálkodó ismeretlen tettes ezen az éjszakán, miközben az elcsigázott járőrök nyilván a bokrok és fák sűrűjében kutattak eredménytelenül a nyomai után, nem átalította megszejteleníteni magát a Hősök terét, egészen pontosan a honfoglaló Árpád vezér szobrát!

Ágakból, fűből és letépkedett levelekből valóságos fészket rakott a dicső Árpád lovának lábai közé!

Semmi kétség, ott aludt ezen az alkalmi fekvőhelyen!

Talán még hortyogott is!

Mit sem törődve azzal, hogy fölötte ki emeli bátor tekintetét az Andrássy útra, kinek az erős keze markolja a vezéri buzogányt, s hogy mögötte miféle marcona hősök indulnak hadba, s kinek az áldása kíséri őket a középütt magasodó kőoszlop tetejéről... Nem is beszélve az oszlopcsarnok sarokpillérein bronzba öntött Háborúról, a Munka és Jólét, a Béke, a Tudás és a Dicsőség alakjairól, akik még így, együtt sem akadályozhatták meg ezt a disznót, hogy ágyat vessen magának a gigantikus paták között... Szegény jó királyaink, Szent Istvántól Ferenc Józsefíg, s a nemzet nagyjai, Hunyadi Jánostól Kossuth Lajosig, némán kellett eltűrniük a gyalázatot, ne firtassuk, hogy disznók vetnek-e ágyat maguknak, elvégre jóindulat kell még ahhoz is, hogy beszéljünk róla, gazember vagy disznó, egyre megy, nemhogy néven illessük, meg aztán az az így-úgy összekotort ág- és levélhalom, nem is lehet rendes ember, aki egy ilyenén alszik.

Érthető, hogy ettől fogva a titkos bűnelkövetőt az újságok habozás nélkül közellenségnek minősítették.

„A nemzeti emlékmű meggyalázója”, „múltunk és jövőnk csúffá tevője”, „emlékeink gonosz elrablója”, „nemzeti öntudatunk megszejtelenítője”; az írott és elektronikus sajtó felháborodott képviselői egyre-másra effajta nevekkal illették az ismeretlen elkövetőt.

Megjegyzendő, hogy ekkoriban, főként a honfoglalói paripa hasa alatt talált fekvőhely nagysága miatt, már mindenki úgy vélte, hogy tán mégse valami bűnbandát, hanem inkább magányos elkövetőt kell keresni. A később általánosan elfogadottá vált „városligeti szatír” megnevezés is ekkortájt bukkant fel először, tudniillik amikor a rendőrség nyilvánosságra hozta, hogy nem elég a sok-sok kellemetlenség, de ráadásul a Városligetben az elmúlt napok óta is a bokrok és a kora őszi éjszaka leple alatt egy elvadult külsejű férfi riogatja a parkban enyelgő szerelmespárokat.

Pontosabban riogat mindenkit, akit ér, de különösképpen a szerelmespárokat.

És, tették hozzá, az ügy tagadhatatlan összefüggést mutat a betöréssorozattal és a már emlegetett bűntényekkel.

A tanúk, vagyis azok a szenvedő alanyok, akik egyáltalán hajlandóak voltak felfedni kilétüket, s ezáltal megvallani azt is, hogy vajon miért sétálgattak és üldögéltek a városligeti árnyas fák rejtekében, szóval ezek a szerelmükben megzavart szerelmesek arról beszéltek, hogy eleinte csupán holmi ágreccségekre és a máris megdöbbenően közelről felhangzó szuszogásokra figyeltek fel, mondjuk így, a szó szoros értelmében felriadtak édes elfoglaltságaikból, de hiába meresztgették a szemüket, nem láttak a bokrok között senkit. Aztán meg csámcsogások és undorító bőfögések, menekülne, ha mozdulni tudna az ember.

Mert aki ott, a sötétben bujkál, bizonyosan csúfot akar üzni belőlünk.

Vagy még rosszabbat tenne, hogy ki se mondjuk.

És a csend, a mindennél rémisztőbb mozdulatlanság.

Se egy levél, se egy roppanás.

Csak a lélegzet és a szerteszakító szívdobogás.

És amikor már-már megnyugtatnád magad, szorítod a szerelmesed kezét, ott, közvetlenül előtted a szétnyílnak a bokrok, és egy ördögi pofa vigyorog rád a sötétből, villog a szeme és lobog a szakáll, nem is ember, maga a megelevenedett éjszaka az.

Csoda-e, ha szinte elpattannak az izmok, nem marad, csak a félelem, felugrani és elrohanni, üvöltve és sikítva, ahogyan lehet, törve-zúzva a bokrokon, a padokon át, ki a sűrűből, oda, ahol lámpák égnek, milyen igaz, hogy maga a fény a boldogság, a fény az élet.

Még akkor is, hogy egyes sajtótermékekben rövidesen felbukkantak olyan szerelmespárok is, akik viszont arról beszéltek, miszerint őket egyáltalán nem zavarja a sötétben bujkáló titokzatos idegen, éppen ellenkezőleg, sokfajta öröm van az életben, s jobb adni, mint kapni, aki szégyelli megmutatni magát, nem is értheti, mi az igazi élvezet.

És hogy állítólag akadtak olyan magányos asszonyok, akik kifejezetten ez idő tájt kezdtek sétálgatni a Városligetben, akkor is a legeldugottabb utakon.

Miért, miért nem.

Semmi nem tesz bátrabbá, mint a test vágya.

Meg hogy a szerelemben odavész minden önzés.

Mintha akadnának a mi fővárosunkban magányos, s különös kalandokra vágyó asszonyok! Mintha éppen a budapestiek ne ismernék az igazi, hív szerelmet! Mintha éppen a budapestieknek ne lennének varázsos álmaik!

Fújhat a szél, remeghetnek a bokrok, a fák ágai, ki bujkál arrafelé, integetnek a levelek, sok kicsi kéz. Budapest városában hanyatt fekvé, nyitott szemmel alszanak az emberek, nem is forgolódnak, csak a mennyezetre néz sápadt arcuk, zárva maradnak az ablakok, mégis meglebbenek a függönyök, mint amikor köd kúszik a házak közé, üveggé válnak a falak, alszanak nyitott szemmel a budapestiek, és mintha ezüstös nyál lenne, végigcsorog rajtuk a Hold fénye.

Hiszen úgyis Budapesten lehet álmodni a legszebb álmokat.

Hiszen Budapest az álmokban úgyis annyit tesz, mint boldog és beteljesült szerelem.

Hiszen Budapest, valljuk be férfiasan, nem más, mint egy gyönyörű nő, bámuljuk csak, de nem tudunk betelni a látásával, a hangjával, a testének közelségével, a melegségével, az illatával.

Azzal, hogy van egyáltalán.

Halljuk minden egyes szavát és szimatoljuk a nyaka tájáról áradó bódító illatot, bámuljuk a szeme csillogását, a szemöldökcsont dombocskáit, az aranyló pihéket, a sűrű fekete szempillákat és a kékes árnyékcskákat, csupa-csupa kerekesség, hullámzó vonalak, gömbölyű váll, törékeny csontok.

Csoda-e, ha immár se látunk se hallunk?

Nem csoda, igenis, nem csoda. Mert valósággal megvakulunk és megsüketülünk a szerelemtől.

Álmosan kiterülő test, nem fázik és nem didereg, csupán sütkérezik ez a város, egy nő, aki egész nyáron át hevert a napon, kitartóan, és mi tagadás, a hiúságtól korántsem mentesen, a bőre viszont már túlérlett, és sajnálatos, de ne csupán a környezeti ártalmakra gondoljunk, ultraviola és egyebek, rosszabb is akad, például a múltó napok, az úgynevezett észrevétlen repülő idő. Bizony, valamikor talán aranyló bronz, de mostanra már narancs, kérem tisztelttel, gidres-gödrös narancsocska! Nekünk mégis szép, mi az, hogy szép, a legszebb, kérem, az egyetlen és a legszebb, mi más volna ez, mint viszonzatlan, mégis boldog szerelem.

Viszont a híreszteléseknek és találgatásoknak aztán hirtelen és szomorú..., nem!, nem!, nem egyszerően szomorú; egyenesen tragikus vége szakadt.

Merthogy micsoda tévedés, hogy jobb félni, mint megijedni! Amikor még a rémisztő kétségek is bizonyosan barátságosabbak, mint a ránk köszöntött tragédia, amit aztán csak bámulunk, de elhinni úgysem lehet.

Vagy ha hinnénk is, már késő, nagyon késő.

Azon már meg se lepődtek a Milleneumi Földalatti Vasút kijáratánál, a Széchenyi-fürdő körül bóklászó ügyeletes járőrök, hogy a büféket feldúlva és kifosztva találták. Belátható, legyen bármily elvetemült is az a szatír, ennie és innia neki is kell, s mi mást tenne, ha itt kínálja magát a kis büfék kirakatában a sok rágcászni és szörpölni való, minthogy betöri a kirakatot. Más kérdés, hogy miért kellett ekkora dűlást végeznie, szétszórva a tépett zacskók, ragacos patakocskában a kifolyt gyümölcslevek, ezüst és arany kövek a felbontatlan konzervek. Az biztos, hogy elszánt gazember még csak-csak lehet ez a szatír, de nem valami előrelátó, hiszen itt hever minden a sárban, ennyi ennivalóval akár egy hétig is élélhetett volna.

A szokásos nyomfelvétel akkor vett merőben váratlan fordulatot, amikor az adatokat rögzítő rendőrök a bokrok mögötti első sétaúton, ott is a legelső padon egy mozdulatlanul üldögélő férfira bukkantak.

Aki olyan tágra nyílt szemmel, olyan rémülten bámult a nyomozókra, hogy tartani lehetett tőle, a nagy félelemben nemhogy hasznos útmutatással szolgálna, de kevés kell, és mindjárt megáll a szíve.

Akire hiába köszöntek hangosan, akit hiába szólongattak, akit hiába bökdöstek, válaszolna már.

- Jó napot kívánok, ne szórakozzon itt velünk, válaszoljon inkább, látott-e valamit, nekünk tanúkra van szükségünk a nyomozáshoz.

De az a férfi nem beszélt és nem lélegzett, bámult a rendőrökre.

Ki tudja, mióta üldögélt halálával a padon.

Azaz mégis csak akadt, hát persze, hogy akadt, aki tudta.

Például az éjszaka csavargója, az a titkos árnyék, aki nyilván a rémületes halált hozta erre a szerencsétlenre.

És kisvártatva tudta más is.

Somossy őrnagy, Budapest.

Aki sokáig állt moccanatlan a halott előtt, a cigarettája a körmére égett.

Az egyik mozdulatlanság a másikkal szemben.

Aztán lassan, nagyon lassan előrehajolt, a csikk kiesett az ujjai közül.

- Nagyítót! - kiáltotta Somossy őrnagy. - Egy nagyítót ide! - kiáltotta, akkor már egészen a padon ülő halott arcába.

Tekintetét a tágra nyílt szemű halott tekintetébe fúrta, rezzenéstelenül, egészen addig, hogy a nagyító megérkezett.

Akkor is csupán a kezét nyújtotta hátra.

- Gyerünk már! Ide azt a szerszámot! Na, barátocskám, most majd ezen át nézünk farkas-szemet.

Mert Somossy őrnagy ahogy előrehajolt, eleinte még csupán mintha egy apró bogárkát látott volna annak a halott férfinak a szembogarában. Eltűnt a szeme fehérje és a pupilla valósággal összeolvadt az íriszszel, egyik bogár hogyan lehet fényes a másik bogár feketeségében, hanem a nagyítóval már tisztán kivehette, mi az, egy kicsike alak, egy különös figura képe rögzült abban a szemben, ahogy a fény megfagyott a halál pillanatában.

Hosszúkás, sovány arc, s a vékony nyak.

Az utolsó kép ebből a világból, amit még az a szem láthatott. Milyen kár, hogy nem rendezheti el senki, mi legyen az, amit magával vihet a túloldalra, lám, aligha kétséges, hogy ez a szerencsétlen se erre számított, pocsék egy ábrázat ez. Nem tévedtek sokat az újságok, amikor az éjszaka szörnyét emlegették, rút és félelmes. De legalább most már tudjuk, kit kell keresnünk, innentől, ha a szerencse velünk van, rutinmunka vár ránk, készüljön el gyorsan egy fénykép, és a felnagyított másolatokkal induljon el mindenki a kutatásra, arc az archoz, kép a képhez, minden járőr és minden nyomozó, szerencse és rutin, az arányokról sajnos nem mi rendelkezünk.

Ha pedig kételkedett volna még bárki is a városligetben bujkáló szörnyeteg létezésében, öröm nélkül bólintsunk rá, elmúlt a kételyek ideje, kell-e ennél szomorúbb bizonyíték. Ki az a bolond, aki még azt állítaná, hogy a bizonyosság juttat a boldogsághoz, sokkal inkább igaz,

hogy nem tudhatod, milyen áldozat segít a tudáshoz, s nem tudhatod, hogy a tudás miként gyűr maga alá.

- Menjenek, őrmester, induljanak a dolgukra, és el ne felejtsem, most már lefoghathják annak a szerencsétlennek a szemét.

- Értem, őrnagy úr.

S még éppen hogy csak kitolatott a földalatti vasút végállomása elől a hullaszállító autó, el sem takarították a büfék körül szétszórt szemetet, amikor az állatkerti körút túlfelén, nevezetesen az Állatkert bejáratánál, az Elefántos Kapu előtt egy autóbusból, soroltak elő a fővárosi nevezetességek megtekintésére kiránduló gyerekek. Veszprém Volán, mondjunk csak ennyit.

- Maradjatok szépen a busz mellett, és mindenki fogja meg a társa kezét! - kiabálta magasra tartott kézzel az elsőként földet érő tanárnő. Zöld ballonja úgy lobogott, mint a viharral bátran szembeszegülő tengerészkapitányok viharkabátja, ámbár ha nem bátor az a kapitány, a vihar így is, úgy is ráköszön, a lényeg az, hogy immár csizmánk talpa a szárazföldet tapossa az iszamós, csúszós deszkák helyett.

- Álljatok kettes oszlopba, hogy megszámolhassalak benneteket!

Sok kerek buksi, csokorba fogott lufik, amiket ide-oda fúj a szél.

Az ám, a lufik!

A busz orránál ácsorgott egy léggömbáros, kicsi, összecsukható szék, asztalka, kempingbútor, már akinek ez mond valamit. Ütött-kopott gázpalack, kék festék és rozsdafoltok, elvégre ezek nem afféle közönséges levegős luftballonok, fölrepülnek egészen a felhőkig is, ha elszakad a madzag.

És ebben a pillanatban egy különös élőlény rontott ki a járdát szegélyező bokrok közül, ember, vagy állat, nem is lehetett eldönteni, hiába annyi szem- és fültanú. Négykézláb ugrott az aszfaltra, s ugatáshoz hasonlatos üvöltése és elővillogó fogai, hosszúkás pofája és hegyes fülei révén akár kutyára, akár még farkasra is lehetett volna gondolni, mi tagadás, a számtalan kellemetlen tapasztalat birtokában nem is igen csodálkozhatnánk, ha a városligeti sétautakon egy megvadult eb rohanna felénk, olvashatunk rémhíreket az újságokban sajnos éppen eleget... Csakhogy egy ilyen hatalmas testű kutya tán mégse kószálhat szabadon, és, gondolkodjunk józanon, miként kerülne farkas egy békés európai nagyváros gonddal parkosított szívébe? Mindennek van határa, még a tévedéseknek, képzelgéseknek s a borzalmaknak is! Ráadásul ez az állat kétségkívül, mint egy farkas, olyan gyorsan és könyörtelenül rontott elő a fagyaltos bódé előtti bokorból, ám a támadás előtt éppenséggel két lábra emelkedett, s ebben a két lábra állásban határozottan volt valami emberi, arról nem is szólva, hogy ugyan a vad egész testét sűrű, barnás szőr fedte, ám a fején ez a bunda mintha hosszabbra nőtt volna, mondjuk így, hajszerű képződmény lobogott a gyilkosan villogó tekintet fölött, amikor ez a támadó a kezeit már jó előre sóváran maga elé tartva vakmerően átugrott az autóúton, és azonnal a léggömbárosra vetette magát.

Ki tudja, milyen végzet felé fordulhatott volna a harc?

Már ha harcnak nevezhetjük egyáltalán a tehetetlen áldozat s a könyörtelen támadó egyenlőtlen viadalát!

Miképpen bújhatott el olyan ügyesen egy ekkora vadállat a gyér bokrok között?

És miért éppen a léggömbárust szemelte ki magának?

Repültek a kempingbútorok, elszabadultak a luftballonok.

De talán éppen ez mentette meg a szerencsétlen kisiparos életét.

Ugyanis a tanárnő s a gyerekek, akik közvetlen közelből szemlélhették a támadást, a döbbenettől és rémülettől eleinte szólni se tudtak, mi az, hogy szólni, még a lélegzet is bennszakad. Azaz néhány pillanatnyi csend köszöntött az imént még oly nyüzsgő terecskére, olyan csend, hogy nem töri meg se motorok zúgása, se buszpöfögés, se állatkerti sivalkodás, se szirénavijjogás, nem kopognak lépések és nem kiált fel senki. Ám a következő pillanatban, amikor az áldozat hangtalan a járdára dőlt, s az asztalkájához kötözött sok-sok lufi halk roppanással elszabadult, repült az ég felé, a zöld ballonkabátos tanárnő szívszaggatóan sikoltozni kezdett, és az egyre távolodó lufik láttán kiabáltak már a gyerekek is!

Egyszeriben fülsiketítő hangzavar támadt.

Nem csoda, ha a támadó a visszavonulás mellett döntött, tessék, hatalmas pofon ez a kételkedőknek, még hogy ne volna ereje az elharsogott szavaknak.

Az az elvetemült gazember például tökéletesen megzavarodott, úgy meséli, előbb fel, a mind jobban távolodó lufiknak szegezte az orrát, vérfagyasztóan üvöltött, aztán a fejét lesunyva máris újra az állatkerti útra vetette magát, a bokrok közé ugrott, hipp-hopp, volt, és már nincsen, aki nem látta, elképzelni se tudja, hiszen aki ott volt, még az se hihette ezt a gyorsaságot. Mondjuk úgy, aki látta, mi történt, az se hihetett a saját szemének, nem hihetett a saját fülének, mindössze a riadtan dobogó szív tanúsága kétségszövegbevonhatatlan. Persze ne a rémület diktálja a szavakat, s ne a félelem vezesse a tollat, a rejtélyes felbukkanás és eltűnés kapcsán teljességgel felesleges holmi megmagyarázhatatlan erőket, ne adj isten, csodákat emlegetnünk, tudjuk jól, hogy körülöttünk mindenre, de mindenre akad természetes magyarázat, legfeljebb az emberi tudás véges még, hogy a kérdésekhez csatolja az odaillő feleletet, arról nem is szólva, miszerint ahol csodát sejtünk, nem egyszer valami sötét titok lappang, nem kell mindjárt bünténynek neveznünk, maradjon a ferde szándék, s az effélének mi használna jobban, mint csodákra való hivatkozás, a józan ész megcsúfolása.

Mindenesetre az Elefántos Kapunál lezajlott különös támadás után még a legaggályosabb rendőrségi szakemberek is felmérhették, hogy a különös bűnesetek sorozatában döntő változás következett be.

Merthogy a Városligeti Szatír, maradjunk csak ennél a névnél, nem kétséges, előbb-utóbb kézre kerül, de a rács mögé dugása immár bizonyosan nem az illatok szakértőire tartozik. Naná, a szagoknál és holmi illó felhőcskéknél immár sokkal kézzelfoghatóbb lett ez a gazember.

Menjenek hát a bűzmérők szabadon, ugye, nekik is van dolguk elég, miért éppen a rendőrség hátráltatná a munkavégzést, köszönjük a segítséget.

Na.

Így történt, hogy október e derűs koradélutánján a fehér Lada 2107 személyautó immár az M3-as autópálya budapesti bekötő szakasza felé vehetett irányt, annyi hiábavaló fel- s alá járkálás után végre új útra léphetett, azaz gurulhatott. Maga mögött hagyta a Hősök terét, maga mögött mind-mind a bokrokat és a fákat, a girbe-gurba, örökké sáros ösvényeket, a sokat látott padokat és a fabódékat, a piros trolibuszt és káromkodó sofőrjét, kezében a hosszú, kampós végű farúddal, amivel a szürke zubbonyos férfiú a trolibusz kiakadt áramszedőjét hiábavalóan próbálta visszatuszkolni a helyére. Elhagyta a Közlekedési Múzeum opálos ablakait, az Állatkertet, a Vidámparkot, a Műjég poros betontuskóit és az aszfaltos futballpályák kilyuggatott dróthálóit, a törött deszkakerítéseket, a Vajdahunyad vára

tornyoskái és a kacsákkal telepötyögtetett tavat, egyszóval maga mögött hagyta már a Városligetet, aki híven követte a szagértők hányatott és munkával teli sorsát, az tudhatja igazán, hogy az elmúlt nehéz napok után az új feladat kihívása mit jelent.

Bátorság és boldogság.

Boldogság és bátorság.

Harsogott az autórádió, duruzsolt a Lada-motor, pattogott az ajtókba épített hangfalakból a baby-boogie. Odakint, az ablakokon túl a verőfény ragyogott, bent pedig egy igazi örökzöld sláger, mi ez, ha nem kettős napsütés. Fred Froberg énekelt, a hajdani hírneves német zenész, generációk kedvence, ömlött a gurgulázó gyermeki kacagás.

Még akkor is, ha a szagkommandó tagjai úgy viselkedtek, mintha nem is hallanák a vérpezsdítő ritmusokat.

Csak a bejelentések olvasgatása! A térkép nézegetése! Már megint a munka! Hogy ne legyen egy percnyi megállás, se fejek forgatása, se sétálgatás! És ne legyen kéz a kézben, felhők bámulása, falevelek sodorgatása!

Bár aki azt hiszi, hogy a szorgalom, a józan ész, a kötelességérzettel végzett munka, és a szív szava egymásnak ellent mondvá felelnek, az jócskán téved, mást ne mondjunk, kétségek idején mi lehetne vigasztalóbb, mint a jól és pontosan végzett munka, a test fáradtsága, amire a szellem nyugvása felel, s éppen így van ez a nagy örömmel is, például a boldog szerelemmel, kell a selyemfonál, ami az elröppenni készülő léggömböt a tétován keresgélő kézhez köti.

Még szerencse, hogy a szagértőknek ezúttal a hely kijelölésében nem volt különösebben nehéz dolguk, hiszen szinte bizonyosra vehették, hogy a veszélyeztetett terület gócpontját a Formula-1-es versenypálya közelében, a mogyoródi dombok rejtekében kell keresni.

- Semmi kétség, a bűzforrás itt lehet, ebben a körzetben - mutatott a térképre Katalin.

- Jaj, istenem, jajjaj, milyen szép az ujj! - álmélkodott Bárány.

A körmén a szabályos fehér holdacska! Bizony, akárha festve volna, gyöngyre a gyöngy, gyöngyfesték! És aranypihék a bőrén! Ráncocskák! Mik is? Nyilván igazi titkos írásjelek, kérdés, hogy vajon ki olvashatja össze őket, s miféle jelentés bújik meg bennük.

- Ja - bólított a Lada kormánykereket markoló meglett férfiú. - Ha ott van, akkor oda megyünk. Részemről teljesen oké.

A nap már erősen délutánba hajlott, de még mindig forróság ömlött a tájra, amikor a szolgálati autó letért a főútról.

- Semmi kétség, jó felé járunk - szimatolt a nő. Letekerte az ablakot, és hátrahajtott fejjel, lehunytt szemmel szippantgatott, tenyerét a halántékára szorította.

- Jaj, istenem, jajjaj, micsoda gyönyörű nyak! - álmélkodott Bárány.

Az ő nyaka! A bársonyos bőr alatt az izmok! Mintha titkos zenére mozognának együtt! Ámbár ez így is van, hiszen a hangja csupa zene, és a teste csupa ritmus, hát csoda-e, ha minden kicsi izmocskája erre a mulatságra táncol?

Nem csoda!

És a haját ma feltűzve viseli! És így, ahogy hátrahajtja a fejét, látni, hogy a tarkóján kicsi hurkácskákba gyűrődik a bőr, mi az, hogy bőr? Bőröcske! Olyan, mint a kölyökkutyáké, puha és mégis rugalmas! És pici, fényes csigákba göndörödnek rajta a fekete tincsek!

- Nyugi, mindjárt odaérünk - bólintott a sofőr. - Nyugi. Bár elég szar az út.

Döcögött a szolgálati Lada a végzet felé.

- Csak tudnám, mi ez a különös visítás. Ti nem halljátok? - lassított le a sofőr.

- Én nem hallok semmit - rázta meg a fejét Bárány. - Nem látok és nem hallok és nem szagolok.

- Hát ez elég furcsa, hiszen nem is lehet nem hallani. Figyeljete! Mintha a fékek csikorgognának.

- A fékek?

- Ja. Tudjátok, a fékpofák. Meg is akartam állni, hiszen fő a biztonság, első számú szállítási tudnivaló. Ha oda se érünk a tett színhelyére, hogyan végezhetnénk el a feladatot. De most már megnyugodtam, ez biztosan nem a kocsi, messzebből hallatszik a hang. Nem acél és vas, még csak nem is valami gép, azt azért hallom. Mintha gyerekek vagy állatok, már bocsánat, de úgyse áll egymástól messze a kettő, kiabálások és a visítások... Ráadásul néha elhalkul, majd újra felerősödik, mondom, mint valami gyerekek.

- Kutyák - mondta még mindig hátrahajtott fejjel, behunyt szemmel a nő. - Kutyák, azok vonyítanak.

- Na ne. Utálom a kutyákat, az a helyzet.

- Én meg szeretem őket - hajolt előre Bárány. - Nagyon is szeretem.

- Hülyeség. Szarózsákok. Mit lehet szeretni rajtuk?

- A válla! Jaj, istenem, jajaj, micsoda szépségesen szép a válla! - álmélkodott Bárány.

Azok a gömbölyű csontok, és a nyak melletti két kis gödröcske! Márványszobor, elefántcsont, biliárdgolyó!

Meg-meghuppant a Lada a kátyúkon.

- Álljunk meg! - kiáltotta a nő. - Itt, álljunk le itt az út szélére! Lajos, kapcsolj ki a rádiót!

- Oké, oké! - bólintott a sofőr. - Állok már aranyos, csak nyugalom.

Kifarolva fékeztek az útszéli bokrok mellett.

Alacsony, töpörödött emberke hajlongott holmi piros kabátban a tépett lombok mögött, egyik kezében nejlonzsák, a másikban kihegyezett bot.

- Hé, maga! Jó napot! - köszönt rá a nő.

Nem szállt ki az autóból, csak letekerte az ablakot.

- Hallja? Azt mondtam, jó napot!

- Jó napot! - köszönt vissza óvatosan az emberke. Nem mozdult a bokrok mögül, onnan méregette gyanakodva a fehér Lada utasait.

- Na, lépjen már közelebb! Nem kell félni! Attól még, hogy hivatalos emberek vagyunk. A Környezetvédelmi Intézettől jöttünk. Tudja, a szagok miatt.

Az emberke nem válaszolt, csak megrántotta a vállát.

- Nem tudja, mi a baja errefelé a kutyáknak?

- Kutyák - válaszolta a piros kabátos. - Azért vonyítanak.

- Aha. Maga idevalósi?

- Hát, mondhatjuk úgy is.

- És honnan terjednek ezek az elviselhetetlen szagok? Mert mi azért jöttünk, a szagok miatt.

Az ember letette a zsákját, botjára támaszkodva lassan, nehezen lépegetve előjött a bokrok mögül. Piros kabátján elkopott aranyos sújtások díszlelegtek, mintha valami régi huszárruhába bújt volna.

- A szagok? Nem tudok én semmit a szagokról.

- Hogyhogy, magának itt nincsen bűdös?

- Nekem soha nincsen bűdös.

- Miért, maga nem érzi?

- Dehogynem. Csak az nekem nem bűdös.

- Olyan nincsen. Ami bűdös, az mindenkinek az.

- Mindenkinek? Az lehet. De nem nekem.

- Na, miért, ki maga?

- Senki. Csak én cirkuszban dolgoztam valaha.

- Cirkuszban? - kérdezte Bárány. - Micsoda cirkuszban?

- Az utazó nagycirkuszban. Pesten, meg persze az egész országban. Sőt, Szovjetunió, Csehszlovákia, Európa, Olaszország, Németország. Annyit mondok, még Afrika is, forró szél, homok, egyebek.

- Egyebek?

- Ja. Na, ott a cirkuszban, ott aztán voltak szagok! Még hogy bűdös! Mit tudnak maguk!

- Na! Nana! Attól még érezheti ezt is itt. Az ember nem foghatja be az orrát!

- Nem is fogom.

- Hát akkor?

- Nincsen semmi hát akkor. Megtanultam, hogy a szag, ha akar, belénk hatol még a bőrön keresztül is!

- Mi van?!

- Semmi.

- Na látja. És maga mondja, hogy nincsen bűdös?

- Minek szóljak én mások dolgába, nem igaz? Elég nekem a magam baja. Jutna abból két embernek is.

- A bajból?

- Abból hát. Itt-ott turkáljatok, a többi nem rám tartozik.

- Butaság - rázta meg a fejét a nő. - A szagok igenis mindenkire tartoznak. Főleg az ilyen szagok.

- Lehet - lépett hátrébb a huszárruhás. - Maguk tudják, a maguk dolga. Vagy az is lehet, hogy én nem mindenki vagyok, ugye?
- Nocsak, nocsak. Hogy maga milyen vicces ember.
- Az, persze, én vicces vagyok.
- Lajos! - fordult vissza a nő a sofőrhöz. - Kapcsold le a motort! Úgy látom, megérkeztünk. És ha nem tévedek, akad itt dolgunk éppen elég.

2. (Szár az csörgéssel kavarognak a felrúgott levelek, avagy bágyadt napsütés- illatos ünnep - selyemsál - fekete eső - szemfogak - koszos víz - felettük az összetorlódt felhők.)

Bágyadtan sütött a nap Budapestre az ezerkilencszázkilencvenkilencedik év novemberének legelső délutánján. Úgy, ahogyan a hosszú, forróságos júliusok, augusztusok, s a már nem is várt vénasszonyok nyara utáni hűvös délutánokon tud halványsárgán elomlani a házfalakon és a kapualjak előtt a ferde fény. Reggel mintha el sem akart volna oszlani a köd, még valami apró szemű, végeérhetetlen eső is szemetelt, köd vagy füst, vagy a toldozott-foltozott aszfaltról felszálló pára, majd a délelőttel világosabb színű, aranszegélyes felhők érkeztek a budai hegyek felől, s kisvártatva kibukkant közöttük a napkorong. Igaz, csupán távoli csillogással, de mégis árnyékokat rajzolt a kifakult lombú fák alá. Az ide-oda kavargó, megmaradt ködpamacsok úgy olvadtak össze, hogy nem csak az árnyak kavarodtak egymásba, de összekeveredtek az idők is, akárha az egyik utcasarkon még ebéd felé járna, míg a másikon lassanként lámpát kellene gyújtani, az Andrássy úton még délután van, de odébb, a Liget szélén mintha javában esteledne, a sétáúton, ahová nem is esett az eső, száraz csörgéssel kavarognak a felrúgott levelek.

Az ezerkilencszázkilencvenkilencedik esztendő Mindenszentek napja.

Amikor Újpalotán, Rákoson, a Farkasréten és a Kerepesi úton, mindenütt a temetői falak mögött már gyertyák égtek a márványlapokon, sárga fény az is, sárga fény ez is, el se múlt a nyár, visszavonhatatlanul itt az ősz.

Csonkig égnak.

És ezen a napon, ezen a délutánon Bárany Ádám, a Kalandos, a Tudnivágyó, a Világra-Kíváncsi-Nagyorrú Bárany Ádám tétován álldogált a Nagymező utca és a Király utca sarkán.

Álldogált csak, míg múlt a délután.

Merthogy se erre, se arra.

Kék óra.

Túloldalt a templom sötétbarna torka, emitt pedig a vendéglő cimbalomhangjai, a kakascégér, ami vidámságot és frissességet hirdet állhatatosan, pörkölt és sült krumpli szagát küldözgeti az Andrássy út felé, ahol a fák mögött pirosan hunyorognak az estére készülődő színházak fényei, a presszók és a boltok. Persze becsukják már az ajtót, nehogy a kabátba bújó vendégekkel együtt beszökjön a városba lopódzott nyirkos hideg is.

Ő meg, a Szaglász Bajnoka, az Illatok Hőse, hiába a Világra-Kíváncsiság, nemhogy azt tudná, merre induljon, de még azon se igazodhat el, hogy vajon miért is akarna bárhová menni.

Ha jobbra néz, végig a Király utcán összetorlódt autók püfögnek, kékes füst lebeg az aszfalt felett. Simléderes sapkák, vitatkozó férfiak támasztják a falat az üzletek előtt, nézelődnek várakozóan, az alacsony bejárati lépcsőkön álldogálnak, miközben valami kulcsokat forgatnak gyakorlott ügyességgel az ujjaik között, s néha idegesen lépnek a járdaszélhez állt autókhoz, hogy igazítsanak a hátsó ülésén terpeszkedő ormóttan csomagokon.

Ha balra néz, a Zeneakadémiától éppen elindult a troli, kék szikrák pattognak, ahogy az áramszedő vaskampója a vezetéknek ütődik, a piros-szürkére mázolt nagy dobozban ég a villany, az utasok fázósan kucorodnak az ülésekbe, és az ablaküvegen olyan páracsíkok vannak, mint télen, amikor a hideg miatt meglátszik a lehelet, és elmosódnak a körvonalak.

Távolabb meg ott a Körút csillogása, szirénavillogás tükröződik a megállóban veszteglő villamos oldalán, és egy türelmetlen sofőr kitartóan nyomja a dudát.

S ha előre néz, a Klauzál térre vezet a domború hátú, macskaköves út, fák és félhomály, ám minek oda menni, amikor itt a sarkon, mint valami nagyra nőtt tortaszelet, mészkő-habbal és szürke-füstös cukormázzal díszleg ez a szemközti ház, csipkés a tetőszegély is, és csúcs-ívesek az ablakok, és az épület sarkát a hajdani építőmester úgy vágta le, hogy mind a három emeletre, az ablakok alá cirádás erkélyeket illeszthessen, a legnagyobb fölé a középsőt és a középső fölé a legkisebbet; és éppen ott, ahová a le nem metszett falak futhatnának össze, a sarkon, ami nincs is, egy férfi áll, illetve nem is csak hogy áll, de baljával könnyedén a botjára támaszkodik, miközben jobb kezével félre sem érthetően Báránynak, a Kalandos, a Tudnivágyó, a Nagyorrú Ádámnak integet. Magas, kissé kövérekés férfiú, őszes, gonddal nyírt bajusz, a fején zöld vadászkalap, s a testén csaknem a földet súroló hosszú kabát, ami alól kileskelődik a harmonikanadrág és a fényes, kecsgeorrú cipő. A kigombolt mellnél pedig csokorra kötött nyakkendő és magasra vágott fehér mellény látszik, bizony, hogy ez a férfi Báránynak integet, megbillegtetni kesztyűs ujjait.

- Ugye, micsoda illata van a Mindenszenteknek? - kérdezte az a vadászkalapos az utca túloldaláról.

Nem is hogy kérdezte. De kiabálta. Onnan, a túloldaltól.

- A Mindenszentek mindig ilyen illatos. A legillatosabb ünnep valamennyi közül. És nem csak a gyertyák, a lángocskák, a füstök ám! Az emberek is, tudja, fiam? Az emberek is!

És mielőtt Bárány válaszolhatott volna bármit, az a hosszúkabátos férfi, sétabotját előre szegezve állj-t parancsolt az autóknak, és kényelmesen átlépkedett a fiatalemberhez.

Gólya áruház.

- Nincsen szomorúság! - bökte meg a pálcával Bárány vállát.

- Jó napot! Azaz jó estét! Vagyis jó napot! Elnézést, nem is tudom - válaszolt tisztességtudóan Bárány.

- Barátocskám - hajolt közel Bárány arcához a nyírott bajuszú férfi -, barátocskám, én nagyon hosszú életet éltem...

- Hosszút?

- Az ám... Sok könyvet olvashatnának rólam az ágyban fekvő beteg úriemberek, és a gyerekeket zivataros téli éjszakákon a nevemmel ijesztegetnék, ha tudnák, hogy ki voltam én...

- Igen? - lépett hátra riadtan Bárány, azaz lépett volna, ám a járdaszegélyhez épített vaskorlátnak ütközött.

- Ha én mondom, elhiheti.

- Hát..., kérem én nem régóta vagyok itt a fővárosban...

- Senki nincs régóta itt, fiam.

- I-igen.

- És mindenki rövid ideig marad.

- Igen... De azt már megtanultam, csupán mert látok valamit, az nem biztos, hogy úgy is van.

- Badarság! - csapott a levegőbe a vadászkalapos. Szigorúan, felülről nézett a fiatalemberre. - Más dolog a hiszékenységre és más dolog az, ha valaki hinni tud! Nézzen meg engem! Hinné-e, hogy mivel foglalkoztam egész hosszú életemben?

- Azt hiszem hinném. Vagy nem. Hát..., nem is tudom.

- Kicsi-pici csigáskákat gyűjtöttem! Tudja mi az?

- Nem tudom.

- Rugószerű női hajakat! Érti ezt?

- Nem értem - horgasztotta le a fejét Bárány. - Azt hiszen nem.

- Hatalmas gyűjteményem van ezekből a kicsi csigákból. Úgy ám. Szőke csiga, fekete csiga, barna csiga, vörös csiga. Mi több, van ősz csiga is. Egy élet gyűjteménye. Jaj, az altesti nő hajak! Jaj! Vagyis hogy sok élet gyűjteménye. Érti ezt?

- Azt hiszem nem.

- Hát persze. Nem is kell érteni.

A vadászkalapos, ősz bajuszú férfiú nagy hirtelen az oldalába vágta a sétabotját, előrehajolt, és a kezét, a kesztyűs kezét Bárány vállára ejtette, de úgy, mintha nem is egy másik férfiember vállához nyúlna, inkább valami finom szövésű, könnyű sálát dobna a gardróbzsoba közepén álló szék támlájára, hanyagul, oda se figyelve, ám biztosan abban, hogy a selyemdarab le nem csúszhat. És ettől az érintéstől hirtelenjében elmúlt a Világ-Kíváncsi Bárány Ádám minden félelme és tétovasága, elmúlt minden bizonytalansága és aggodalma. Olyan nyugodalmas csend támadt benne, mint amikor Budapest városa is megáll egy pillanatra, nem a szerelem és nem a rémület, csupán a csend. Mint amikor a hegyek felől kékeszürke, puffadt felhők ereszkednek alá, félretolják és szinte kilyuggatják az alacsonyan lebegő felhőtakarót, ami már napok óta mozdulatlanul hevert a házak, a folyó felett, s előbb csak szemerkélni kezd az eső, apró cseppekben, de olyan sűrűn, mintha nem is eső, de inkább valami permet volna, behatol a kabátgallérok alá, átszivárog az ablakok és az ajtók eresztékein, nyirkos hidegséggel szivódik a falakba, a ruhákba, a papírlapokba, aztán, talán megint a hegyek közül, vagy az is lehet, hogy egyszerre sokfelől, hiszen úgy hullámszik végig az utcákon a hang, hogy nem is jöhet máshonnan, mint egyidőben sokfelől, halk roppanás hallatszik, egy roskatag fal maradványa dől le néhány utcával odébb, vagy egy korhadt törzsű fa fordul ki a földből, hogy minden feltűnés nélkül a sárba feküdjön, s még az ágai sem recsegnek szanaszét, csupán megroppannak a zuhanástól, s mindjárt egy pillanatnyi átható csend támad, nem töri meg se motorok zúgása, se szirénajajogás, nem kopognak lépések és nem kiált fel senki, s aki szólna, hát visszatartja inkább még a lélegzetét is, egészen addig, míg nagy, kövéren toccsanó cseppekkel zuhogni nem kezd a novemberi eső.

Fekete eső.

- Esik - nézett föl kalapja alól a sétatálcás. - És ahogy elnézem, holnapig meg sem áll.

- Azt mondja? - sandított fölfelé Bárány.

- Azt. Eső, ha reád csepeg aprónként: valami kevés pénzt adnak. Gyenge eső, amely az ablakon át beesik a szobába: nyereség. Eső, amelyet a szél az ablakhoz csap: erővel elragadnák a te szerencsédet, ha lehetne. Szapora eső: bő esztendő, tartós eső: kellemetlenség, nap-sugaras eső: kis perpatvar, erős eső: rettentő esztendő, halk eső: betegség, eső, amelyet messze látunk: eltávolodik valakink.

Megnyikordult a kecsgeorrú cipő.

- Jöjjön, barátom, húzódjunk ide az eresz alá!

Nyikk-nyikk.

- Tudom én, mi a baja magának, fiatal barátom.

- Tudja?

- Bizony tudom. Nézzen a szemembe!

A sétatálcásnak nagy, nyugodalmas szeme volt, dióbarna, mint egy tó felszíne, amit a vízre hajló, sűrű lombú fák védenek a naptól, könnyes-álmos, mint aki csak az imént ébredt.

- Hát éppen ez az, fiatal barátom. Az álmok.

Ajjaj.

Óvatosan lépkedj, az álmaimon jársz.

Ajjaj.

- Rövidülnek a napok. Az álmok, ugye? Meg a szerelem. Ugye? Farkassal játszani: ellenségeid szaporodnak. Farkast látni: jó barátot jegyez. Farkastej: eltévelyedés. Farkastanya: hamis-ság. Farkasször: oltalom. Farkasfog: gyermeknek jó, asszonynak gyermekáldás, öregnek: gonosz. Farkasalma: bánat. Farkasszínű ember: esős időjárás. Farkastorok: gonosz. Farkas, amely erdőszélén jár: öregasszonynak halált jegyez, fiatal nőnek titkos utat.

Éneklő farkas: veszedelem. Öreg farkas: szegénység.

Nyikk-nyikk.

- Ismeretlen ember harapása, melyet felébredés után is érezni vélünk: megfélemlítést mutat egy bimbózó szerelemben. Harapás szájon: titoktartás.

Nyikk-nyikk.

- Higgye el, ifjú barátom, csak a szerelemért érdemes élni!

- Én igyekszem - húzta ki magát Bárány.

- Tudom. De igyekezni, az kevés. Élni kell. Szenvedélyesen, rajongva, halántékban lüktető vérrel venni számon a nőket a városban...

- Hát igen..., bár én csak egyet...

- Marhaság! Egyet nem lehet. Egy az kevés. Egy az kicsi. Egy az semmi. Tudja, már a régi görögök, a rómaiak és az arabok is ismerték a farkasembereket... A középkorban is számtalanszor látták őket Európában, istenként imádták Skandináviában éppúgy, mint a mongolok és tatárok között, nem is szólva egyes kínai törzsekről, akik a farkasoktól származtatták magukat... A görögök Árkádiában, a Peloponnészosz-félszigeten Zeust farkas képében imádták, emberhúst ettek a tiszteletére és a szertartás után maguk is farkasemberré változtak... Hérodotosz határozottan állítja, hogy a szkíták és a Fekete-tenger környékén élő más őslakosok arra is képesek, hogy néhány napra farkassá változzanak... Majd mindegyik italikus törzs a nőstényfarkastól származtatta magát...Romulus és Remus nőstényfarkasát például egy etruszk szobrász mintázta meg...Petronius a Satyriconban részletesen leírja, hogy egy capuai gazda a ruhája körbevizelése révén miként alakul át üvöltöző farkassá, Plinius azt is elmondja, hogy a farkassá lett embernek kilenc évig kell járnia a vadont, hogy a bűneit levezekelve... Lycaon, Árkadia királya, amikor emberhúst felszolgálva Jupitert akarta próba alá vetni, büntetésként kényszerült az állati testbe...

A germánoknál ha egy ember bűnt követett el, száműzték és bárki szabadon meg is ölhette, az ilyen embert warchnak, azaz farkasnak nevezték...

Szent Kristóf pedig éppenséggel egy kutyafejű, emberevő nép szülötte volt, aki csakis a kereszténység felvétele után nyert emberi alakot... mások szerint viszont ő maga akarta a kutyafejet, hogy megmenekülhessen a saját szépségétől, mely akarva-akaratlan elcsábította volna Ciprus szigetének lányait és asszonyait...

A norvégok és az izlandiak farkasbőrt húztak a testükre, hogy állattá változzanak...

A farkast a mongolok Dzsingisz kán ősenek tartották...

Az ezerötszázas évek Európájában valóságos farkasember-járvány tört ki... az emberek szét-marcangolták egymást és az állatokat is... a legtöbb farkasember Franciaországban bukkant fel... fennmaradtak azok a jegyzőkönyvek, amelyek a farkasember-próbák során készültek, s vagy harmincezer ilyen esetet említenek...

Ezerötszázhetvenháromban a Dijon melletti Dole-ban fogtak el egy bizonyos Jean Garnier nevű farkasembert, aki meg volt győződve farkas-származásáról, ezt előreugró állkapcsában ülő, túlfejlett, az alsó ajka fölé érő szemfogai is bizonyították. A nyomozás során a gyanúsított lakásán egy farkasbőrt is felfedeztek, melyet a bűntettek elkövetésekor a farkasember magára öltött. Állítólag nem csak rátámadt több gyermekre, de sikeres támadásai során evett is áldozatai teteméből. A bordeaux-i bíróság előtt azt vallotta, hogy az ördöggel kötött szövetség készítette szörnyű tettei végrehajtására...

Ezerötszázkilencvennyolcban egy Caude közelében levő erdőségben bukkantak a helybeliek arra Jacques Rollet nevű, félmeztelen, borzas szakállú, hosszú karmú emberre, akitől nem messze megtalálták egy tizenöt éves fiú borzalmasan megcsontkított testét is, amely mellől állítólag két farkas menekült el. A vizsgálatok nem csak azt bizonyították, hogy Jacques Rollet inkább farkasként, mint emberként viselkedik, de az is kiderült, hogy többszörösen vétkes a kannibalizmus bűnében...

Aldrovandus, az olasz enciklopédista leírja, hogy a kutyafejű ember néha megmerítkezik a vízben, aztán porban fetreng, hogy varázserejű praktikáival a teste sérthetlenségét biztosítsa...

Az ezerhatszázötvenháromban, Szombathelyen följegyzett per adata szerint a csordás az ördög segítségével farkasokkal szaggatta meg a marhákat, egy ezerhatszázharmincnégyes nyíregyházi per farkasok képében állatokra támadó három boszorkányról tesz említést...

Az ezernyolcszázas évek közepén egy Visztula melletti faluból éppen az esküvőjéről ragadta el egy hatalmas farkas a menyasszonyt, ezzel együtt nyoma veszett a vőlegénynek is, aki aztán évtizedek múlva bukkant fel a faluban, s elmondta, hogy életét addig farkasként tengette...

Az ezerkilencszázas évek elején az Ardennek belga erdejeiben három farkasember is garázdálkodott... a skóciai Inverness mellett számon tartottak egy magányos pásztort, aki alkalmanként farkas formájában csapott le a környékbeli nyájakra...

Ezerkilencszázhuszban J.A.L. Singh anglikán tiszteletes Nyugat-Bengáliában, Midnapore erdőségében két leánygyermekre bukkant egy farkasodúban, a kisebbik két évesnek, a nagyobbik nyolcnak látszott, a kisebbik, akinek az Amala nevet adták, hamarosan meghalt, a nagyobbik, Kamala, még tizenkét évig élt, félt a napfénytől s a tüztől, makacsul tiltakozott a fürdés és a ruhák ellen, éjszakai életmódjáról nem lehetett leszoktatni, a legjobban a nyers húst szerette... Geselle professzor ezerkilencszáznegyvenben megjelent könyvében tizennégy ilyen, hitelesnek tekinthető történetről számol be...

Ezerkilencszázhuszonötben egy Strassbourg melletti falu teljes lakossága vallotta egybehangzóan, hogy egy falubeli fiú képes farkassá változni, ezerkilencszázharmincban egy Párizstól délre fekvő falut tartott rettegésben egy farkasember...

Ezerkilencszáznegyvenhatban egy egész navajo rezervátumot félemlített meg egy farkasember...

Ezerkilencszáznegyvenkilencben Rómában nyomozott a rendőrség egy férfi után, aki teliholdas éjszakákon, önuralmát elveszítve, farkasvonyítással rémisztgette az Örök Város lakóit... Ezerkilencszázötvenhétben Szingapúrban egy farkasember többször is rátámadt egy nővér-szálló lakóira, egy nővér vallomása szerint a támadó arcán az ornyergéig ért a szőr, s arcából agyarak villantak elő...

Ezerkilencszázhetvenötben híre ment, hogy egy olasz pásztor fogságba ejtett egy farkasfalkában élő, ötévesnek látszó fiúcskát, aki éppen úgy vonyított, mint a társai, a Roccónak elkeresztelt gyermeket Milánóba vitték a szakemberek tanulmányozásra...

Ugyancsak ebben az évben az angol újságok tele voltak annak a staffordshire-i Eccleshallban élő, tizenhét éves fiúnak a történetével aki abbéli félelmében szúrta szíven magát egy késsel, hogy farkassá változik, azt mondta, hogy arcán és kezén elszíneződött a bőre és a fiú farkasemberré kezdett változni, egyszerre elhallgatott, majd vonítani kezdett...

Különösen gyermekek, pásztorok és ezek feleségei szoktak csordás-farkassá változni, azok a juhászok, akiket a gazdájuk életükben megbántott, illetve a juhászoktól sanyargatott bojtárok holtuk után dühöngő farkasok képében bosszulják meg magukat a nyájon, a csordás-farkas különösen akkor vad, amikor a közönséges farkasnak bagzási ideje van, akire a csordás-farkas haragszik, nappal is kíséreti... Tudvalevő, hogy a metamorfózis képessége már csecsemőkorban elnyerhető, például a baba vigyázatlansága vagy rosszindulata következtében: ha a baba az újszülöttet nyírfaabroncon háromszor keresztülbújtatja, abból hétéves korában farkasember lesz, kedve szerint öltve farkas vagy emberalakot...

Farkas lesz az, aki hét évig szopta az anyja emlőit, mások felnőtt korban szerzik meg a képességet, addig marad farkas az illető, míg valamely bosszútervét végrehajtja, azután visszabújik az abroncon, ugyancsak háromszor vagy hétszer, és újra emberi alakot ölt...

A farkasembert bizonyos tulajdonságok megkülönböztetik az igazi farkastól: jobb szaglása van, hasa fölül, háta alul helyezkedik el...

A farkassá változást meg lehet akadályozni, például ember alakjában háromszor keresztet sütnék tüzes vassal a hátára...

A hétéves gyermekből lett farkasnak emberfeje van, egyébként is marad rajta emberi mivoltából valami nyom, lelógó szíj vagy leányoknál hajfonat...

A farkasembert hívják farkaskoldusnak, csordásfarkasnak és küldöttfarkasnak is, és a farkasember kapcsolatban van a holdbéli és a holdat faló farkassal is...

A szlávok vlikodlaknak, vagy zvokolaknak emlegetik a farkaskoldust, a horvátok a csordásfarkast vucji pastir, azaz farkaspásztor névvel illetik, a farkasembert a németek Werwolf, Mannwolf, a románok prikolits néven ismerik, a franciák lous garow-nak hívják...

Tartós eső: kellemetlenség, eső, amelyet a szél az ablakhoz csap: erővel elragadnák a szerencsédet, ha lehetne...

- Ha lehetne?

- Igen. A szerelem, fiatal barátom, úgy, ahogy a költők is mondják, a szerelem az egyetlen, amiért ezen a világon lenni érdemes...

- Van nekem szerelmem - bólogatott Bárány Ádám. - És, tetszik tudni, ezt most már én is így gondolom, ezt a szerelmet. Hogy ezért érdemes.

- Tudom én azt, hogy mit gondolsz, fiam.

- Tudja?

Hát hogyan tudnám... Amikor én még azt is tudom, mi lesz veled, hát akkor hogyan tudnám, mi volt és mi van...

- Ne haragudjon, megint nem értem... Teljesen úgy hallottam, mintha azt mondta volna, hogy maga azt is tudja, mi lesz velem.

- Ah - mondta a vadászkalapos. És a szeme, a dióbarna szeme csillogott, úgy nézett a fiatal-emberre, ezt világosan érezte Bárány, ahogyan egy régóta keresett, s végre megtalált barátra néz az ember, már legalábbis, ha van olyan barát, akinek nagyon lehet örülni, olyan barát, aki nagyon lehet szeretni.

Nyikk-nyikk.

Arkangyaltollsuhogás.

Ifjú barátom.

Óvatosan lépkedj, az álmaimon jársz.

A Kalandos, a Tudnivágyó, a Világra Kíváncsi Nagyorrú Bárány Ádám.

Budapest a szerelem városa.

Hogy a mellei a budai hegyek, a bozontos öle a Margitsziget, egyik arca Buda, a másik arca Pest, a dunaparti házak csillogó fogak, egyik combja Kelet, másik combja Nyugat, előttem van Észak, hátam mögött Dél, felettem a Nap soha le nem nyugszik, többé fel nem kél.

Az én szívem úhúúúúgy ver, nézi a sok jó haver.

Nagy csapat galamb rebtent fel a templomtető ereszeről, fehér-szürke villanások, köröztek az esőben.

Madár formájú madárfelhő.

Budapest a földkerekség legillatosabb városa.

Lebukott a nap. Az előszivárgó éjszaka ragacsos és áthatolhatatlan, mintha koszos víz szivárogná a falak alól, a kapualjakból, mindjárt össze is olvad a felülről szitáló korommal, szürke és kísérteties a város, lám, ott fönt, a levegőben lebegnek a pislákoló ablakok, madárházak, alattuk a sötét, felettük a homály, alattuk a gomolygó este, felettük az összetorlódott felhők, alattuk a hallgatás.

3. *(Cavum nasi, avagy üvegből vannak a falak - abroncs - sár - papírdobozok - a hordókba zárt idő.)*

Mert

amikor a Fővárosi Környezetgazdálkodási Intézet Környezetvédelmi Intézete Szagelemző Laboratóriuma munkatársainak értesítése nyomán a Budapesti Rendőr-főkapitányság különítménye megérkezett a mogyoródi domboldalhoz, egyetértve az üzenettel, hogy késlekedésre nincsen idő, hiszen nyilvánvaló, az érzékszervi megfigyelők olyan felfedezést tettek, melynek kivizsgálása, s bizonyos tekintetben az értelmezése is immár a rendőri szervek feladata, mondhatni, az ügy innen számítva sokkal inkább az övék, mint az Intézeté, és az arányok eldöntése semmiképpen se a szagelemzőkre tartozik, lám, a kitartó munka valóban meghozza a maga gyümölcsét, azaz a szorgalom és állhatatosság olyan erények, melyeket a titkos ügyekben eljáró nyomozók nem nélkülözhetnek, indulni kellett tehát késlekedés nélkül Mogyoród felé, hiszen onnan érkeztek a környezetvédelmiekhöz egyre-másra az elviselhetetlen bűzre panaszkodó lakossági levelek, s ott kutakodott az érzékszervi megfigyelők kis csapata is, mondjuk el, hogy nem volt ám könnyű dolguk, más a leírt és más a kimondott szó, példának okáért senkit nem találtak, akit a segítőjüknek tekinthettek volna, mi több, aki csak tehette, elkerülte őket, hátat fordított, megtagadta a válaszadást, talán mert ha valaminek nevet adunk, azzal meg is születik, a hallgatásból viszont, így hiszik sokan, abból nem lehet baj, csakhogy itt elég volt beleszimatolni a levegőbe, hogy bárki megfontolja, micsoda nagy tévedés, mindenesetre a kitartó érzékszervi megfigyelők csupán a második kiszállás alkalmával jutottak el a szagforráshoz, ismételjük el, akkor is nem a szavak, de az addigra már mindent belengő, rettenetes szagok miatt, ó, ha valami mindenütt ott van, nem is olyan könnyű megnevezni, s még nehezebb feltalálni az eredetét, minek abban hinni, ami mindenütt ott van, minek abban hinni, aki mindenütt ott van, végül aztán nem messze a műüttől, egy kis nyírerdő domboldalban bukkantak a különös leletre, alaposan lezárt, műanyag hordók voltak, műanyag hordó, az a fajta, amit hiába ásnak akármi mélyre, előbb-utóbb felúszik a föld felszínére, mintha nem is kövek és göröngyök szorítanák, mintha a föld vízből lenne, vagy folyékony sárból, nem kellett még ásni sem, leomlott a maradék föld a hordók mellől magától is, és elég volt egyetlen hordó abroncsát felpattintani, hogy bizonyosan tudják, a maguk részéről célhoz értek, legalábbis, ami a nyomozást illeti, de ne mondjuk azt, hogy jó helyen jártak, hiszen alighanem a leggonoszabb földre léptek, ahová egy szagelemző teheti a lábát, pendült az abroncs és félregurult a műanyag hordófedél, és fertelmes bűzök elviselhetetlen felhői áramlottak ki onnan, mindent az orrnak és mindent a szemnek, a jó ember az ő szívének jó kincseiből hozza elő a jókat, a gonosz ember az ő szívének gonosz kincseiből hozza elő a gonoszokat, ám ezen a földön a testünk és a testünkbe zárt idő uralkodik felettünk, öklendezve fordultak félre még a sokat látott szakemberek is, és amikor a rendőrök megérkeztek, helybiztosítás, adatrögzítés, szakszerű intézkedési terv, hiszen jól tudjuk, erre tanít a tapasztalat, kétségek és kétségbeesések idején mi lehetne vigasztalóbb, mint a szorgalmasan és pontosan végzett munka, jegyezzük meg, a mozgás érzete a cél látszatát kelti, ezért hát ahogyan azt kell, előírás szerint lezárták a területet, hogy nyugodt körülmények között vizsgálhassák meg a leletet, van, amit nem mondanak el a szavak, van, amit hiába lát a szem, öklendeztek ők is, csak a legkeményebb férfiak voltak képesek ott maradni, főként, hogy a dombocska leomlása után újabb hordókat leltek, tizenkét hordó, tizenkét csend, kiöklendezett szavak, összetapadva, mint a vizes hó, mint a múltó idő, addigra már azt is kiderítették, hogy a hordókat egy ponyvás, szürkére mázolt IFA-teherautó szállította a helyszínre, három napba telt, mire eljutottak a városszéli műanyag-fröccsöntő telephéz, megtalálták a széthajtogatott,

egymásra préselt papírdobozokat, és a láncra fűzött, félholtra éheztetett, megvadult kutyákat, a gépek úgy hallgattak a műhelyben, mintha évek óta el se fordította volna senki az indítókapcsolót, téglával kitámasztott fotel állt az udvaron, mellette műanyag vizespalack, szétporladó keréknyomok a kiszáradt sárban, újabb nap, a Bajcsy-Zsilinszky utcában, a Nyugati tér mellett azonban már sokkal kevesebb eredménnyel jártak a rendőrök, hiába verték fel a házat, villogtak a rendőrségi lámpák és a neonbetűk kéken villogtak vissza rájuk, hiába dübörögtek végig az aládúcolt gangon, hiába csöngettek és kopogtak, mintha lakatlan lenne az a lakás, diktálták jegyzőkönyvbe a rémült lakók, hónapok óta se be, se ki nem jár senki, pedig észrevennénk, elhihetik a nyomozó urak, persze nem azért, mintha leskelődnénk, csak mégse hunyhatja be az ember a szemét, és különben is, bármennyire lakatlan az a sok szoba, néha, éjjelközön különös zajok keltek ki onnan, kiabálások és sikoltások, nevetések és sóhajtozások, de egészen úgy ám, mintha nem is a falak mögül, nem is a túloldaltól szólnának, de belülről, a képzeletből, a gondolatok mögül, reccsenve szakadt be az ajtó, a nyomozók a lakást valóban üresen találták, por és dohszag, hát tényleg nem járt ott senki hónapok, vagy még inkább évek óta már, a vászonnal behúzott bútorok közt pormacskákat kergetett a huzat, s a legbelső szobában három összeszáradt, megfeketedett kupac, három csonttá keményedett szardarab, az IFA-teherautó egyébként a Városligetben került elő, mintha csúfolódni akartak volna, akik odahagyták, rendszám és papírok nélkül a városligeti parkolóban, alig néhány lépésnyire attól a helytől, ahol az állatkertből megszökött szürke óriáskenguru sajnálatos balesete történt, s ha már a baleseteknél tartunk, hiszen ez időre már valósággal rémületben tartotta Budapest lakóit a sok egymást követő kutyaharapásos baleset, a tapasztalt szem azonban nem csupán a sajnálatos események gyakoriságát látta, ezen talán még csodálkozni se szabad, hiszen tudjuk mi azt jól, Európában a magyarok a legkutyásabbak, ami azt jelenti, hogy Magyarországon a legmagasabb a lélekszámhoz viszonyítva a lakásoknál és a házaknál élő kutyák száma, a lélekszám alatt ugyebár az embereket értjük, adjuk hozzá a macskákat, hörcsögöket, egereket, tengerimalacokat, mindenféle apró és nagyobb jószágokat, lám, máris többen vannak, mint az emberek, de azért magyarok ám ők is, egy szinte összeszámlálhatatlan Magyarország él itt félig-meddig titokban, húszmillió, csodálatos haza, a jövő nagyhatalma, a térség központja, összeurópai szervező erő, most persze még csak ketrecekben és pórázon, de már a tudat, hogy itt vannak, legalábbis vigasztaló, más kérdés, hogy az együttélésből óhatatlanul adódnak balesetek is, kutyaharapások és megtámadtatások, jószerével minden napra juthat egy, viszont ezek az újabb keletű kutyaügyek, már ha egyáltalán kezdettől nem volt tévedés besorolni őket a szokványos kutyabalesetek közé, azzal keltettek feltűnést, hogy a támadást, a zűrzavart követően soha nem került meg a nekivadult állat, sőt, maguk a támadások is igen különös egyezéseket mutattak, például mindig valami fedezékből, többnyire a bokrok sűrűjéből tört elő a dúvad, s nem ám ugatást, de holmi rettenetes üvöltést hallatott, és olyan szélvészgyors volt, hogy sem az áldozatok, sem a roppant ritkán szóra bírható szemtanúk nem tudtak megbízható leírással szolgálni, inkább csak a rémületről, a döbbenetről, a saját érzéseikről beszéltek, az állatot illetően pedig nagyon is furcsa vonásokat emlegettek, milyen is volt, ugatáshoz hasonlatos üvöltése és elővillogó fogai, hosszúkás pofája és hegyes fülei révén akár kutyára, akár farkasra is lehetett volna gondolni, ilyen hatalmas testű kutyát azonban még senki nem látott, farkas pedig ugyan már, miként kerülhetne Budapest városába, ráadásul az a szörnyeteg, kétségkívül mint egy farkas, gyorsan és könyörtelenül rontott az áldozatára, de a támadás előtt éppenséggel két lábra emelkedett, úgy döntötte földre a szerencsétlen, márpedig ebben a két lábra állásban határozottan volt valami emberi, arról nem is szólva, hogy a dúvad egész testét sűrű, barnásfekete szőr fedte, ám a fején ez a bunda hosszabbra nőtt, mintha csak valami hajszerű képződmény lett volna, a riadalom és a meglepetés mellett nyilvánvalóan ez a tanácstalanság is közrejátszott abban, hogy nem volt, aki hitelesebb leírást tudott volna adni, s ehhez társult, hogy lehetetlen volt nem látni, miszerint csak a legutóbbi napok eseményeit

tekintve is mennyi egybeesés mutatkozik, lássuk be, itt már véletlenről szó se lehet, például mindenki megértheti, hogy az elhíresült angyalföldi farkas-ügyben, a pécsi állatkerti farkas-szöktetésben, a pestlőrinci iskolatámadásban bizonyosan egy és ugyanaz a tettes, mint ami, vagy aki, engedjük meg itt ezt a kis bizonytalanságot, a városligeti Elefántos Kapunál a gyanútlan léggömbárusra is lecsapott, mi több, avatta be ekkortájt kollégáit a mind bonyolultabbá váló nyomozást vezető Somossy őrnagy, ha már itt tartunk, egybeesések és véletlenek, tud ő példát arra is, hogy csupán egyet mondjon, ötven évvel ezelőtt mi történt a Nyugati pályaudvar közelében, merthogy az ő édesapja maga is rendőr volt, s közvetlenül a háború után részt vett egy ehhez hasonlatos bűnügy felderítésében, még jutalmat is kapott a munkájáért, magától az akkori, hm, mindegy is, hogy kitől, egy nagyon magas rangú akkori felettestől, hm, nem ez a lényeg, mint ahogyan a többi esetet sem kell most felsorolni, ne az egy-egy bűneseten gondolkodjunk, hanem hogy mit jelentenek ezek a legalábbis meghökkentőnek mondható egyezések a városligeti szatír esetétől a Milleneumi Földalatti Vasút állomása mellett talált halott ügyén át a mogyoródi domboldalig,

ó,

Budapesten nyitott szemmel alszanak az emberek, nem forgolódnak, csak a mennyezetre néz sápadt arcuk, zárva az ablakok, mégis meg-meglebbenek a függönyök, mint amikor köd úszik a házak közé, üvegből vannak a falak, alszanak nyitott szemmel a budapestiek, és mintha ezüstös nyál lenne, végigcsorog rajtuk a Hold fénye, ki mondja meg, mit álmodnak, ki mondja meg, álmodnak-e egyáltalán, odakint az ablaknál egy nagy diófa áll, de csak az elmosódott körvonalait sejteni a csipkés függönyön át, amikor hirtelen felnyílnak az ablakszárnyak, a diófán az ablak előtt fehér farkasok ülnek, hatan, vagy heten, vagy tizenketten is, egészen fehérek, hosszú és bozontos a farkuk, mint a rókáknak, a fülük feláll, mint a kutyáké, ha egymásra figyelnek, csakhogy ezek a farkasok most valahányan befelé bámulnak, mozdulatlanul, dermedten merednek a szoba mélyére, olyan mozdulatlanul, mintha nem is élnének, pedig csillog a szemük és bármikor ugrásra készek, mire valók a szavak, ha nem lehet kimondani őket, mire való a csend, arra, hogy fülsiketítő legyen a zihálás és az öklendezés,

fortélyos félelem,

ó,

mert amikor a rendőrök felnyitották azokat a hordókat,

műanyag ágyak, hasas bölcsők a domboldalon,

megérni, akár a gyümölcsnek, lehullani és megrohadni,

pendült az abroncs és félregurult a műanyag hordófedél, és a fertelmes bűzök elviselhetetlen felhői kiáramlottak onnan, kiöklendezett szavak, mindent az orrnak és mindent a szemnek, mert a jó ember az ő szívének jó kincseiből hozza elő a jókat, a gonosz ember az ő szívének gonosz kincseiből hozza elő a gonoszokat, ám ezen a földön a testünkbe zárt idő uralkodik felettünk,

akkor öklendezve fordultak félre még a sokat tapasztalt férfiak is,

mert amikor a rendőrök felnyitották, akkor azokban a hordókban csak rothadás volt, ha valaminek nevet adunk, az azzal meg is születik, mi lehet visszataszítóbb, mint az emberi test, nem az a bátor, aki nem fél,

hús, csontok, izmok és inak, haj, körmök, erek, vér, velő és belek,

a vér így egyesül a vérrel, és minden megtalálja a maga útját, elindul, hogy aztán visszatérhessen a kezdőpontra, felhőnyi szúnyog vagy felhőnyi eső, vér a vérhez, víz a vízhez, íme, mennyire nem igaz, hogy a vér elválna a víztől, mennyire nem igaz, hogy a szar elválna a májtól,

nem, nem, nem,

nem hús, nem csontok, nem izmok, nem inak, nem haj, nem körmök, nem erek, nem vér, nem velő, nem belek,

csakis a rothadás,

mint a vizes hó, összetapadnak a kiöklendezett szavak.

4. *(Füstök és kipufogógázok - Szűnyogsziget - Prohászka-bazilika - csónakok - sárgaarcú, nagyorrú ember néz vissza rá.)*

Mert

amikor borongós, késő őszi reggel köszöntött Budapest városára az ezerkilencszázkilencvenkilences esztendő novemberének közepén, ősz, november, tizenötödike, szürkés felhők borították az eget, a fény szinte nem is tudott áttörni közöttük, ráadásul a köddel, hideg párákkal sűrű levegő lenyomta a mindenféle füstöket, kipufogógázokat, gőzöket a házak közé, így ugyan már jócskán elmúlt a reggel, mégis valami alkonyathoz hasonlatos szürkeség terpeszkedett a városon, fázós, feltűrt gallérú, rosszkedvű emberek, fémes csillanású pocsolyák, a csatornalefolyók mellett töppedten rothadtak az odakapart levélcsomók, dél felé aztán, talán mert addigra az utcákon kavargó füst szivárogni kezdett a város határain túlra is, akár a napok óta odafelejtett, állott víz, ami előbb tócsába gyűlik a kivásott bádogvödör körül, s csak később folyik apró patakocskákkal szerteszét, vagy mert minden rosszkedv ellenére a palaszürke tető fölött mégis süthetett a nap, ki tudja, odafent mintha szakadozni kezdett volna a felhőtakaró, s ahogy a tizenkét órát jelezve megkondult a Bazilika harangja, mély, öblös buffogás, és felelt neki a kisharang vidámabb kolompolása, és szerte a városban Rákosligetől Nagytétényig, Újpesttől Máriaremetéig a templomok harangjai válaszoltak rá, és ez a sok-sok kondulás, harangidő, a zúgás felszállt a füst fölé, és nem csupán felszállt, de valósággal felszakította a Budapestre fekvő füstös, gomolygó ködöt, dél volt, zúgtak a harangok, és a felhők felett ragyogott a nap, és a megnyílt résen át Budapestet melengették az aranyos sugarak, majd, az egyik pillanatban még a háztetőkön imbolygott az utolsó kondulás visszhangja, a következőben pedig csend támadt, mélységes, víz és hószagú, templom és sószagú csend, olyan csend, hogy nem töri meg se motorok zúgása, se szirénavijjogás, nem kopognak lépések és nem kiált fel senki, és aki szólna, hát visszatartja inkább még a lélegzetét is, egészen addig, hogy egy halk roppanás hallatszik, nem is jöhet máshonnan, csak egyidőben sokfelől, egy roskatag fal maradványa dől le néhány utcával odébb, egy korhadt törzsű fa fordul ki a földből, hogy minden feltűnés nélkül a sárba feküdjön, még az ágai sem recsegnek szanaszét, vagy odafentről, a felhők mögül hallatszott ez a roppanás talán, meglehet, a hideg levegő csikordult, hiszen nagy hirtelen szinte világítóan fehér felhők nyomultak a kilyuggatott szürke foszlányok helyébe, így volt: egy pillanatnyi csend, és aztán Budapesten csaknem súlytalan, lebegő pelyhekkel esni kezdett a hó.

És amikor az első hópelyhek puhán megtelepedtek a vagonok tetején, többek közt azon a szerelvényen is, ami már vagy húsz perce várakozott gőzölögve az indulásra, hogy végre kigördülhessen a Déli pályaudvar hatos számú vágányáról, egy pelyeg, még egy, és még egy, s aztán már számolni se lehet, hiszen fehér takaróvá, átlátszatlan függönnyé tapad a sok kis pamacs, s csak jönnek, jönnek az újabbak is, mintha finom kézzel hímzett fehér lepkeminták volnának a fehér dunyhahuzaton, akkor élesen sivítva hasított a csendbe a kalauz sípja, fehér hókucsmácska a kék sapka tetején, és a sivítésre a hangosbeszélő felelt, recsegés és kopogás, aztán máris a kötelező szignál, titiriri, tirirá, és a menetrendet közlő ügyeletes gépies hangja, Figyelem, a hatodik vágányról gyorsvonat indul Siófok-Balatonszentgyörgy-Keszthely-Nagykanizsa felé, a vágány mellett kérjük vigyázni, még el se hangzott a szózat, máris felzúgott a dízelmozdony motorja, zökkenve meglódult a szerelvény, a hópelyhek lebegnek, vagy a föld száll egyre felfelé, elmaradnak az ablak mellett a villanyoszlopok, vasutas áll vigyázban a peronon, tiszteleg a kihúzó vonatnak, feszesen és mégis lazán, bal kéz könnyedén ökölbe szorítva a bal combon a nadrág külső varrásához simul, has behúzva, a váll egyenes, a két lábfej negyvenöt fokos szögben, éppen befér közéjük egy harmadik, persze csak szigorúan elméletben, mert ne bántsuk a vasutasokat, az áll kissé megemelve, a tisztelgésre emelt jobb

kéz hüvelykujja a sapka ellenzőjéhez ér, mit számíthat a hideg, mit számíthat a hóesés, a Szolgálati Szabályzat fittyet hány az ilyesminek, a tekintet előre néz, így hát éppen találkozhat a vonat párás ablakán kifelé bámuló nagy orrú öregember tekintetével, földindulás, vagy a város lódult meg a vonat mellől, kedves utasaink, a szerelvény Nagykanizsa-Keszthelyre a hatodik vágányról elment, odakint hópelyhek szállingóznak, odabent kövérré hízott pára-gyöngyök csúsznak egyre gyorsulva lefelé.

Az a nagyorrú, ősz öregember pedig az üvegnek támasztotta a homlokát, úgy bámult kifelé, most egy vasutas suhant el, aztán az oszlopok, s mindjárt jön az alagút is, ahová az imént még a bőre tapadt, folt marad az ablakon a pára-síkok között, mintha füst gomolyogna odakint a peronon, amikor a vonat befutott az alagútba, mielőtt felgyulladhatott volna a világítás, pillanatnyi sötétség ömlött el a vagonban, kint is a sötét, bent is a sötét, úgy suhannak el a lámpák, mint ahogyan összeolvadva eltűnnek az elmúlt napok, az idő folyik az éj közepén.

De akkor az az öregember már nem az ablakot nézte, nem is nézett semmit egyáltalán, behunyta szemmel üldögélt, hátradőlve szinte elfeküdt az ülésen, talán a fáradtság, vagy mert legalább három óra az út, okosabbat tenni úgyse lehet, alszik vagy emlékeket forgat, nem mintha a kettő kizárná egymást, kopott bordó bőröndöcske hever az oldalán.

A falakról visszhangosan verődik a csattogás.

És a Budapest-Nagykanizsa-Keszthely gyorsvonati szerelvény már maga mögött hagyta a Kelenföldi pályaudvar foltos peronjait, a városszéli raktártelepek nagy, színesre mázolt dobozait, az érdi kertek mellett zakatolt, amikor meglangyosodott a levegő, ritkulni kezdett a hóesés, apróbbakká és súlyosabbá is váltak a pelyhek, mindenesetre rögtön elolvadtak az utakon, a háztetőkön, nem is hó az, inkább eső, meglehet, hogy kisvártatva megint kisüt a nap, mint ahogyan zakatolás ütemére bólogató öregember is kinyitja a szemét, körülnéz az üres vagonban, lebegő függönyök, sodródó fények, azaz nem is üres, hiszen amott, a túlvégen is utazik valaki, szemüveges, fiatalabb ember, az a fajta, aki nem táskát vagy bőröndöt visz magával egy utazáshoz, valami tarisznyaféle lóg a vállán, s tudja fene, mi csöröghet benne, és csúnya, éppen csak behegedt seb vöröszik a járomcsontján, a szeme alatt, a szemüveg se takarhatja el.

Az öreg újra az ablak felé fordult, nézte a barázdás szántóföldeket, a sínek menti fákat és bokrokat.

Ágak, levelek, lyukacsos függöny.

És valóban, mire a szerelvény elrobogott a Velencei-tó mellett, már csupán ritkás eső kopogott a vonatablakon, nedvesen hajladoztak odakint a bokrok, a fák ágai, és mert még csak éppen rügyezésnek indultak az új hajtások, ki se bomlottak még a levelek, hát az elhagyott hétvégi telkek mélyén a fák alatt fénylettek az eső áztatta háztetők is, és a sekély vizű tó olyan fodros hullámokat vetett, mintha egy tenger felszínét korbácsolná ez a tavaszi szél, a messziről csak zöld és barna foltoknak tűnő nádrengeteg, ha közeledik hozzá a vonat, egyszerre szálakra, torzsákra, zsombékokra és fodrozódó vizű tisztásokra bomlik, sorok és vágatok nyílnak és eltűnnek hirtelen, külön-külön látszik már minden egyes törékeny nád, persze csak egy pillanat, s éppen ugyanez történik megfordítva is, a nádszálak összeolvadnak, akár egy zöldesbarna fal, Szűnyogsziget, a felvillanó madárfészkek, mint holmi különös kis bölcsők, tollak, könnyű, sárga fűszálak, tán nem is nagyobbak, mint egy férfitenyér.

És amikor feltűntek Székesfehérvár házai, és lassítani kezdett a vonat, egyszeriben meg-lassúdott odakint a szél is,

ó, hát persze, hogy süt a nap, biccentette újra a homlokát az üveghez az öregember, tavasz van, ebben a városban tavasz van, a Prohászka-bazilika kupolája kéken csillog a fényben, a toronyházak és templomtornyok fésűfogaival bárányfelhők szépítgetik magukat, langyos a

levegő és tárva-nyitva minden ablak, virág- és vízszagot hord a szél, nem is szél, inkább csak valami gyenge huzat, a játszótéri bokrokon méregzöld rügyek, gyerekzsivaj, és a vasúti pálya melletti kertes házakban nagyokat ugrándozva, vadul csaholnak a kutyák, az ám, a kutyák!, pamacs az orruk előtt és pamacs a farukon, mennyi morcos, ugató, fenekedő dög.

Az idő folyik a nap közepén.

Az éjszakából a reggelbe, a reggelből a délutánba.

Nem léphetsz kétszer ugyanabba az emberbe.

Egészen meleg volt már, süttött a nap akkor is, hogy feltűnt a Balaton, akkor az az öregember félrelökte a bordó kisbőröndöt, lehúzta az ablakot, és az olajos, koszos keretre könyökölve nézte, hogyan csillog odalent a világosi öböl, apró pöttyök a fürdőzők, fehér szirmok a csónakok, a túlparton kék párában derengenek a Bakony nyúlványai, ezüst pálcácska az almádi szálló, a fák tetején hangtalan repül a vonat, na végre itt a nyár és itt a szünidő, Siófok, Zamárdi, Lelle és Balatonszentgyörgy, a Zala-híd után már felgyorsulhat a vonat, nyári hévvel süti a nap a keszthelyi vasútállomás előtti olajos aszfaltot, s bár már délutánra jár, valószínűtlenül kéken ragyog az ég, augusztusi csend van, és a peron fölött, a bádogcsatorna alá akasztgatott virágtartókban virágok lógnak, némelyik nem is virág már, inkább csak össze-száradt, sárga levélcsozó, poros emlék ebben a forróságban, ahol az égen is csak nagy néha tűnik fel egy-egy felhőfodor, s az is azon nyomban továbbsodródik, vagy feloszlik, mintha ott fent egy másik szél fújna, pontosabban ott fújna a szél egyáltalán, merthogy itt, ezeken a kopott nyárfákon egy levél se rezdül, kókadtan lógnak a lombok a hajdani Ifjúsági park kerítésénél is, mint ahogyan hallgatag a Helikon-liget, csupán az állomás előtti buszmegállóban zakatol egy várakozó autóbusz, egyes helyi járat, gyenesi sportpálya, messziről nézve nem nagy különbség talán, néhány kilométer, nem is több, annak azonban, aki kipróbálja, hát éppen elég, olyan az ülések szaga, mintha ecettel mosták volna végig mindegyiket, és hideg, nyálkás az üveg, zörögnek az ablakok, úgy látszik, ebben a buszban nincsen nyár, a keszthelyi vágóhíd nagy vaskapujánál a domborművön egy dagadó izmú mészáros hosszú kötényben, a szarvainál fogva fékezi meg a bikát, vagy talán már a taglózáshoz vonszolja, a műalkotásból ez sajnálatos módon nem derül ki, körben az éjszakai klubok, konyhastúdiók és barkács-áruházak, autószalon és a lovarda, a hosszú istállóval és a fogadóval, ahol két tálcás kőszobor vigyázza a lépcsőfeljárót, és persze a városhatárt jelző parti fasor, a csatorna, hogy elvezesse a vágóhíd és a húszem zsírokban oly gazdag vizét, egyenesen a Balatonba, ahol, tudja ezt minden horgász, ennél a csatornatorkolatnál lehet a legkövérebb pontyokat fogni, viszont hiába hájasak, mert a húruk bűdös és ehetetlen, akárha már elevenen rothadásnak indult volna, lám, a zsiradékból, faggyúból és halálos húgyból és a földre csordult vérből hízott halakat miért nem akarja megenni senki, mi végre hát a gazdagság, s hogyan lesz belőlük újra faggyú, zsiradék és húgy, ökörnál csíkjai csillognak a fűvön, el-eltűnő ezüstsálacsákák a vörös fényben, hiszen már lassan alkonyodik, lemegy a nap, a forró levegőben feloldódnak a körvonalak.

Hogyan történhetett meg mindez, kérdezi az öregember, amikor megáll a buszmegállóban, pihennie kell, a karját elviselhetetlen súllyal húzza a bordó kisbőrönd, aztán újra indul, lassan, botorkálva, csak itt a műút szélén, a kavicsokon, ahol a barna félcipő szinte tapogatva keresi az utat, nem is hallatszik más, a bőrönd a kék vászonnadrághoz dörzsölődik, mintha valami gép hangja sodródna a fák mögül, s a lihegés, hogyan történhetett meg mindez, a vonatút, a kutyák vonyítása, a szagok, a sárgarézs szőnyegtartó karikák, a kígyók a tapéta indái között, a hordók, a kilöttyent tea fekete szemcséi, a szempillák póklábai, a leomlott domboldal fekete hantjai, hallgat a rét és a nádas is, néptelen a kanyargós kis utca, a sárgarézs csatról egy sárga arcú, nagyorrú vénember néz vissza rá.

5. (Áttüzesedett gyöngykavicsok, aranygombos kék kabát, virágos napernyő, kecsgeorrú cipő, harmatcseppek, hogy mire várnak, nem mondja meg senki sem.)

Mert

abban a forróságban, ami olyan volt, mintha egymáshoz préselt üveglapok súlya nyomná össze a házakat, a hegyoldali kis sétaúton, ahol az áttüzesedett gyöngykavicsok szétszórták a fényt, mintha maguk is olyan apró, izzó bogarak volnának, amelyekből ezeken a nyári délutánokon jön a meleg, és a padok közt, a friss lábnyomok fölött még párafelhőcskék lebegtek, ellenállva a hőségnek, micsoda lábnyomok, pedig máskülönben szinte néptelenné vált a Gellért-hegy, le egészen a rakpartig, mint ahogyan a lombokon átszűrődve a város hangja is holmi morajlássá szelídült, amiből csupán néha vált ki egy-egy autóduda, vagy egy-egy felbőgő motor hangja, ebben a délutánban Apa most is az aranygombos kék kabátját viseli, kétsoros arany csillogás, Anyán a virágos nyári ruha, fehér gombos magas sarkú cipő, a kezében a virágos napernyő, lám, még itt a padon is egymásba karolnak, Apa könnyedén előrehajolva ül, a sétatálcára támaszkodik a keze, Anya pedig hozzásimul, a napernyő fűrészes árnyéka a combjain, Péter a pad előtt áll, persze nem kisfiú már, sétatálcá van nála is, őszes, gonddal nyírt bajusz, csaknem a földet súroló hosszú kabát, ami alól kileskelődik a harmonikanadrág és a fényes, kecsgeorrú cipő, a kigombolt mellnél pedig csokorra kötött nyakkendő és magasra vágott fehér mellény látszik, ó, hát persze, előbb-utóbb mindenki eléri a maga korát, azt az életkort, amiben otthon van, ami igazán a sajátja, amiben a legszebb, s aztán úgy marad, micsoda hőség, mosolyog Anya, forróság, válaszolja Apa, kicsim, te csak vigyázz a gyerekre, fordul Katihoz Anya, vigyázok, Anya, bólint Kati, tudod, neki még szokatlan, simítja meg az arcát Anya, a meleg?, kérdi Kati, az is, biccent Anya, hát persze, az is, igen, Anya, pedig most már ő a legfontosabb, ugye, kicsim, igen, Anya.

Remeg a levegő a forróságtól, nézd, kicsi fiú, billegtetni meg az ujjait a bölcsőben fekvő csecsemő arca előtt Kati,

fekete haj, fekete szem, a sűrű fekete szemöldök, összenőtt az ornyergen, a szempillák, mintha lepkék csápjai volnának, nem is lepkék, póklábak, s egyszeriben megrezdülnek a kókadt levelű bokrok, talán valami huzat támadt, valami gyenge szél, és a Városliget felől holmi sustorgás is, mi jön ott, egy báránnyelű, aki szelet kavart a szárnyaival, Gábiel, a győzedelmes, és az ereszek alól, a csatornák árnyékából felrepülnek a galambok, madár formájú felhők röpködnek a háztetők felett, sok-sok felhő, s mindegyikben fel-felvillanó kövek, messze van még, mégis látszik, hogy Gábiel szeme lehunyva, és a kezében arany fénnel ragyog a kettős kereszt, arany szárny és arany kereszt, arany Budapest, ó, Budapest a földkerekség legillatosabb városa, Budapest a szerelem városa, Budapest a boldog álmok városa, mert Budapesten nyitott szemmel álmodnak az emberek, csillagok és színes képek lebegnek a szemük előtt, az elhúzatlan függönyökből fehér lepkék szállnak szerteszét, és a kattogó órák ritmusához tollak suhogása játszik dallamot, nézd, kicsi fiú, dúdolja Kati, hallgasd, ezeregy mesét elmondtam már, és nem mondok ezerkettediket, fúj a szél, arkangyaltoll-suhogás, az idő folyik a nap közepén, a rakparton törökmézarus ácsorog a forró aszfalton, szótlanul mosolyogva kínálja a portékáját, cukrozott kicsi kígyók futnak szerteszét a porban, csend van, még a szél is elnyugodott, csak a levelek zörrennek meg a sűrűben néha, ágak és levelek, és mintha felbukkanna közöttük egy arc, a száj íve, a szem csillogása, egy arc, amit látni nem is lehet, de már ez a sejtés is öröm, hinni, hogy ott van, vagy van valahol egyáltalán.

Akkor ott állnak sorban, a folyóparton, a fák között, a házak tövében, ott állnak sorban őzek és szarvasok, nyulak és vaddisznók, rókák, nyestek, borzok, emberek, és az ágakon és a háztetőkön a sok-sokféle madár, ki-ki a saját fajtájával, mégis összetartozva az egész, néznek a folyó felé, a fejük magasra tartva, mintha veszélyt szimatolnának, vagy ahogyan rabságban tud mozdulatlanra válni egy állat, mert nincsen miért mozdulnia, nedves a bundájuk, csillognak a tollak, és az a párálló, apró felhőket lehelő erdő és a házfalak összeolvadnak mögöttük, tömött, mozdíthatatlan barna fal, úgy állnak az állatok, hogy nézik a vizet, de hogy mit látnak, hogy mire várnak, mi közeleg, nem mondja meg senki sem.

Ami lesz, az már úgyis megtörtént, s ami megtörtént, az soha nem is változik.

-&-